

Handwritten text in Thai script, likely a title or author name, centered on the page.

332
ว 417 ๗

๖๖
ค ๕๑๗๓.

ทรัพย์สิน

ชั้นต้น

ของ พระยาสุริยานุวัตร

เกม

พิมพ์ครั้งที่ ๕

ราคา ๒ บาท

มีกรรมสิทธิ์ตาม พระราชบัญญัติ

เรื่องหนังสือราชการ

๖๖๖๖

สารบัญ
ทรัพย์สินสาร

ภาค ๑ การสร้างทรัพย์สิน

หมวด ๑	ว่าด้วยคุณสมบัติประโยชน์	หน้า ๑
หมวด ๒	ว่าด้วยลักษณะทรัพย์สิน	หน้า ๔
หมวด ๓	ว่าด้วยสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดทรัพย์สิน	หน้า ๘
หมวด ๔	ว่าด้วยลักษณะแรงทำการ	หน้า ๑๒
หมวด ๕	ว่าด้วยวิธีมีหน้าที่ทำการ	หน้า ๒๗
หมวด ๖	ว่าด้วยการระดม	หน้า ๔๕
หมวด ๗	ว่าด้วยท่านของทำการอย่างใหญ่และทำการ อย่างน้อย	หน้า ๔๘
หมวด ๘	ว่าด้วยลักษณะทุน	หน้า ๕๘
หมวด ๙	ว่าด้วยการลงทุน	หน้า ๖๖
หมวด ๑๐	ว่าด้วยกฎธรรมดาซึ่งเป็นบังคับ ให้เกิด ผลเป็นทรัพย์สินเพิ่มพดยงจน	หน้า ๗๔
หมวด ๑๑	ว่าด้วยกฎธรรมดาซึ่งเป็นบังคับให้ทุน เพิ่มพดยงจน	หน้า ๙๕

ภาค ๒ การแบ่งปันทรัพย์สิน

หมวด ๑	ว่าด้วย กรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สิน	หน้า ๑๑๓
หมวด ๒	ว่าด้วย ทรัพย์สิน ซึ่งสร้างเป็นผลจนแล้วจะได้ เป็นส่วนแบ่งให้แก่คนจำพวกใดบ้าง	หน้า ๑๒๐
หมวด ๓	ว่าด้วย ค่าเช่าที่ดิน	หน้า ๑๒๘
หมวด ๔	ว่าด้วย ค่าแรง	หน้า ๑๔๔
หมวด ๕	ว่าด้วย ค่าไร่	หน้า ๑๖๘
หมวด ๖	ว่าด้วย สัมภพม คนทำงาน	หน้า ๒๐๔
หมวด ๗	ว่าด้วย ผลที่ร้ายของการประมุขแห่งชน	หน้า ๒๒๓
หมวด ๘	ว่าด้วย วิธี ทำการร่วมกัน	หน้า ๒๒๗
หมวด ๙	ว่าด้วย การศึกษาและการประหยัดทรัพย์สิน	หน้า ๒๓๗

สมมติของ. จรรยาบรรณที่ภาค.พ.
๒๒ พฤษภาคม ๕๖.
คำนำ

วิชา ทักษะวิชาชีพ ซึ่ง ีแรง ความเลื่อมใส ในหลักสูตรของกรม สร้าง
ทรัพย์ การ จำหน่าย ทรัพย์ การ แยกเปลี่ยนแปลง การใช้ ทรัพย์
ซึ่งรวม ทั้งสิ้น จะ จัดได้ ว่าเป็น ความรู้ ใน การทำงานหาเงิน ของ บุคคล
ทั่วไป โดย ทางที่จะ ใช้ ทรัพย์ ให้ เกิดของ น้อย และ ให้ ได้ ประโยชน์
มากที่สุด ที่จะ ทำได้ แก่ บุคคล และ บ้าน เมือง นั้น ข้าพเจ้า เชื่อ ว่า
จน ทุก วันนั้น ยัง ไม่มี ผู้ ใด ได้ วิชา นี้ แต่ง เรื่อง หรือ แปล ออก จากตำรา
ของ ชาว ประเทศ ยุโรป พิมพ์ เป็น ภาษาไทยบ้าง เลย และได้
ทราบ ว่า กรม ศึกษา ของ รัฐบาล ก็ จะ จัดการ สอน วิชา นี้ ขึ้น ตาม
โรงเรียน ใน เวที ๆ นี้ ด้วย ข้าพเจ้า เห็น ว่า จะ เป็น ประโยชน์
แก่ ผู้ ที่จะ ตั้ง ต้น ศึกษา วิชา ทาง นี้ ชัย บ้าง จึง ได้ เรียบเรียง แต่ง
ทรัพย์ ตำรา เต็ม นี้ ขึ้น ตาม ตำรา ที่ ข้าพเจ้า ได้ ศึกษา มา ถึง จะ ได้
ความรู้ ใน หนังสือ นี้ แต่ เด็ก น้อย ก็ เชื่อ ว่า จะ เป็น การ แนะนำ แก่ ผู้
ที่จะ ตั้ง ต้น ศึกษา ซึ่ง ไม่มี โอกาส ที่จะ หนี ไป มุ่ง พัง เด็ก เซอร์ ใน โรง
เรียน แต่ วัน หนึ่ง นั้น ได้ หรือ เมื่อ ได้ พัง เด็ก เซอร์ มา แล้ว จะ อ่าน
ทรัพย์ ตำรา นี้ เป็น เครื่อง ประกอบ ความ อดทน ของ ตัว ไป ก็ได้

ที่ ข้าพเจ้า ต้อง จำเป็น กล่าว ความ ขำ น้อย ๆ จน รู้สึก ว่า ผู้ อ่าน
อาจ เบื่อหน่าย ไม่ได้ บ้าง นั้น เป็น เหตุ เพราะ จะ ให้ คน ทั้งหลาย ที่
ไม่ได้ เป็น นัก เรียน อ่าน เข้าใจ ความ มุ่งหมาย ของ ข้าพเจ้า ให้ ง่าย ช้น

ไม่ให้เงิน การได้หน้าดังหลัง ต้อง พดิก ทุ ทนังตือ ยัน หลัง ขึ้นไป
บ้อย ๆ นั้นเป็นต้น คิดเห็น ว่า พุท ให้ ชักเงิน เตี้ย ที่เดียว ตักว่า ที่
จะ พุท แต่ ห้วน ๆ ให้ เข้าใจ ยากไป

ใน บรรดา ผู้ ที่ ยัง ไม่ ได้ เคย ศึกษา วิชา ทาง นี้ บาง เชน นั้น ข้าพเจ้า
ขอ แนะนำ ผู้ ที่ จะ เรียน ทำราชการ แต่ ผู้ ที่ จะ เรียน ทำการ คำขาย
หรือ ทำมาหากิน เป็น ผลประโยชน์ นั้น ให้ ได้ ขานทรัพย์ ๕๐๐ ร. น
โดย จำเพาะ โดย ที่ เชื่อ ว่า เมื่อ ได้ ขาน แต่ ได้ ใช้ ดี มี บุญญา
ทวีก ตรอง คุตตาม ชัย ความต่าง ๆ ที่ ได้ กำหนด ลงไว้ ตาม แบบแผน
ของ นักปราชญ์ แก่ก่อน แต่ ใน บัญชี นี้ แล้ว คง จะ ได้ ความ รู้
ใน คำว่า นี้ ไป ใช้ เป็น ประโยชน์ ได้ เป็น แน่ แต่ ถึง อย่างไร ก็ คง
จะ ตักว่า ที่ ไม่ ได้ ศึกษา วิชา ทาง นี้ บาง เชน

พวก ไทย เรา แหม ทอดคน ที่ ได้ เดิน ทาง ไกล ไป นอก พระราชอาณา
เขต รัศยาม นั้น พอ ถ่วง เข้า ใน เขต รัศยาม ของ ประเทศ อื่น เห็น
ประชุมชน พดเมือง ต่าง ชาติ ต่าง ภาษา ที่ นุ่ง ห่ม แคง คิว ผิด กัน
กับ เรา มี กิริยา ชัยยา ศรัย ถิธรรม เนียม แด ศำสนำ ผิด กับ เรา โดย ทัว
ไป แล้ว คง จะ นึก เห็น เป็น พวกเรา พวกเรา ชัก แจ้ง ขึ้น ถว่า แก่ก่อน ใน
ทัน โคน นี้ เอง แต่ เหตุ ที่ พดัก พราก จาก บ้าน เกิด เมื่อง มอน ของ เรา
ออก ไป อยู่ ใน หมู่ คน ต่าง ประเทศ จน รู้ ตัก เบียด ยอ เบด่า เสว่า ใจ คิค

ถึงบ้าน แด ญาติ พี่น้อง เพื่อน รัก หนัก รั้น เมื่อใด เมื่อ นั้น และ จะ
 เปรน เวลา ที่ จะ รู้ ตำนาน ได้ ว่า ข้อ ความ รัก ชาติ คำสั่ง แด พระมหา
 ภารทวาร ของ เรา ที่ เปรน กัน เอง กับ เรา ที่ นั้น มี แก่ ก่อ อยู่ใน
 น้ำใจ ที่ จริง ของ เรา เพียง ใด ใน ที่ สุด เมื่อ ได้ ไป พบปะ คน ไทย ชาติ
 เดียว กัน เมื่อ ใด ถึง จะ ไม่ ได้ รู้ จัก กัน เคย กัน มา แค ก่อ จน พอ
 แด เห็น กัน เข้า ก็ ให้ หนัก รัก กัน เสีย แล้ว เกิด มี ความ เมตตา ปรานี
 มี น้ำใจ เอื้อเฟื้อ แก่ กัน รั้น ใน ที่ นั้น ใด นั้น เอง ความ รู้ ด้ก อย่าง นี้
 มี น้ำหนัก หนัก กัน ว่า เมื่อ ยัง อยู่ใน เมือง ไทย ด้วย กัน เห็น หน้า
 กัน ยินดี อยู่ เสมอ บรรดา นัก เวียน ที่ ออก ไป ศึกษ วิชา อยู่ใน
 ประเทศ ยุโรป แด ที่ ชื่น ๆ ก็ คง รู้ ด้ก เช่น นี้ เหมือน กัน แด เมื่อ ได้
 อยู่ใน นา ๆ ประเทศ ช้า นาน ไป ถึง เกิด เห็น ความ จำ เวญ ของ
 เขา บาง อย่าง ที่ ดี กว่า ของ เรา มาก เท่า ใด ก็ ยาก จะ ให้ เรา ทำ ได้
 อย่าง เขา บ้าง ความ รัก ชาติ มี แก่ ก่อ รั้น แล้ว ความ ทยาน ใจ
 ที่ ยาก จะ ช่วย บ้าน เมือง ช่วย ชาติ ของ ตัว ให้ จำ เวญ ยิ่ง รั้น จน เท่า
 เทียม กับ ชาติ ชื่น ได้ บ้าง นั้น ก็ คง จะ แก่ ก่อ รั้น ตาม กัน เป็น ธรรมดา
 อยู่ เอง ใน ที่ สุด แม้ แค ผู้ ที่ ไม่ ได้ ย่าง ออก ไป นอก ประเทศ เลย
 ได้ เห็น แค ชาว ต่าง ประเทศ ใน เมือง ที่ เขา มี วิชา ความ รู้ แด มี
 ความ ขยัน การ งาน หรือ ด้ก แด ว่า ได้ ยาน หนังสือ รู้ ด้ก ชาว ครัว

ทรัพย์สินสารัตถ์

ภาค ๑ การสร้างทรัพย์สิน

หมวด ๑ ว่าด้วยคุณประโยชน์

ความปรารถนาอันเดียวของมนุษย์ในกิจการพิศอย่างที่ดีจะ
ทำ หรือ คิดจะ ละเอียด ไม่ทำ นั่น เมื่อพิจารณาแล้ว ก็คงได้
ใจความว่า เพื่อมุ่งหมาย จะหาความสุข หรือ จะ หลีกหนี ซึ่ง
ความทุกข์เท่านั้น กิจใดที่ นำความสุข คือ ความพอใจ มาให้
ก็เรียกว่า กิจนั้น เป็น คุณ เป็น ประโยชน์ กิจใดที่ นำ ความทุกข์
หรือ นำ ความไม่พอใจ มาให้ เรียกว่า กิจนั้น ไม่เป็น คุณ เป็น
ประโยชน์ และ เพื่อจะ หลีก ความทุกข์ ไปหาความสุข จะ ประ
กอบกิจการ อย่างใด ก็เป็นอันว่า เพราะปรารถนาคุณประโยชน์
อย่างเดียว แต่ ความสุข และ ความทุกข์ ไม่มี เส้น ชัด ชั้น บ้านเขว
ตรง ไท้ไหน แน่ ความพอใจใจ ของมนุษย์ จึงไม่มี ที่ สติ ลงได้
และ ความมุ่งหมาย ที่จะทำคุณประโยชน์ ก็ย่อมไม่มี ที่ สติ เหมือน กัน

ใน ความ มุ่ง หมายถึง จะ หลีกหนี ความทุกข์ ไปหา ความสุขนั้น
 ธรรมดา ของ มนุษย์ ใน ชั้น ดิน ก็ พึง จะ ขวน ขวาย ประกอบ กาว หา
 อาหาร เลี้ยงชีพ ให้พ้น จาก ความ เหน็ดเหนื่อย เพื่อ จะ ครอบ
 ครอบ ไป ถิ่น ประทับ กิจ ได้ สำเร็จ ความ ปราศ ใน ส่วน ตัว แล้ว
 ต้อง ทำ การ เมื่อ เมื่อ ไป ถึง บิตามารดา บุตร ภรรยา ทั้ง ญาติ และ
 มิตร ที่ พึง พา ชาติ อยู่ นั้น ด้วย อุดมภ์ ปลูก สร้าง บ้าน เวียง ที่
 ชาติ ชาติ และ ขวน ขวาย ตั้ง สมเด็จ ชาติ และ โภค ทวีป ชั้น
 เป็น ทนไว้ ดำรง ใช้ เมื่อ เวลา บ่อย ใช้ ชาติ พิศาร และ เพื่อ จะ รักษา
 ทน เหล่า นี้ไว้ ให้ ยืน นาน มั่น คง ก็ ต้อง ร่วมใจ กัน คิด อ่าน จัด
 การ บังคับ ใจ ใจ ผู้ รั้ง ภาย ใน สาย นอก มี ให้ แข็ง แข็ง เขา ไป ต้อง
 พยายาม ร่วม กัน รักษา ความ อิศรภาพ ของ ชาติ ด้วย
 ความ หวง แห่น อย่าง ชึ่ง เพื่อ จะ ไม่ ให้ ชาติ ตี ตี ต่าง ชาติ เข้า มา
 ย่ำยี บังคับ ได้ มี ฉะนั้น ความ ตกทุกข์ ได้ ยาก จะ มา ถึง ตัว เมื่อ ปลาย
 มือ ถิ่น ฐาน บ้าน เวียง ของ ใคร นับกัน ว่า เป็น สมบัติ ของ คน นั้น
 เรา เกิด อยู่ ใน แผ่น ดิน ไต ก็ ต้อง นับ ว่า เรา เป็น ราษฎร หรือ ชาติ
 ซึ่ง เป็น เจ้า ของ ของ แผ่น ดิน นั้น อยู่ คน หนึ่ง ด้วย เพราะ ฉะนั้น
 ถึง ที่ เป็น คุณ ประ โยชน์ แก่ บ้าน เมือง ก็ เป็น คุณ เป็น ประ โยชน์

คุณประโยชน์

๓.

แก่เรา สิ่งที่ไม่เป็น ประโยชน์หรือเสีย ประโยชน์แก่บ้านเมือง ก็เป็น สิ่งที่เสีย ประโยชน์แก่ตัวเราเหมือนกัน อีกฝ่ายหนึ่ง เมื่อ เราเป็น คนในแผ่นดินนั้น ประโยชน์ที่เราทำได้ด้วย แรง และ ความคิดของเรา แม้แต่เด็กเล็กน้อย ก็ต้องนับว่า พดอยได้ ถึง ชาติ และ แผ่นดินนั้นด้วย และ ถ้าเรา ประพฤติ นิสัย ทำ การ ทุกชีวิต ชั่วร้าย ความร้าย ก็ พดอย กระทบ ถึง ชาติ และ บ้าน เมือง ตาม ส่วน ผล ของ การ ที่เราทำดี และ ชั่ว นั้น เพียงใด

ใน การ ทำ ผล ประโยชน์นี้ ส่วนตัวใคร ๆ ก็เลือกทำตาม ถนัด ตาม ฝีมือ ตาม กำลัง ตาม ความคิด และ วิชา ความรู้ ความ ชำนาญ ที่ได้เล่า เวียน ผูก หัด มา และใน ลักษณะ ที่จะ ทำ การ อย่าง ไດ ซึ่ง จะ ให้ ได้ ผล เป็น ประโยชน์ ขึ้น ถึง ความ ปรารถนา นั้น ย่อม จะ คิด หา ทาง อัน ดี อย่าง หนึ่ง อย่างใด ที่ จะ ออก แรง ทำ การ ให้ น้อย ที่ สุด ที่ จะ ทำ ได้ แต่ให้ ได้ ประโยชน์ ให้ มาก

ความเจตนา ของ คน ทุกวัน นี้ นอกจาก ที่จะ คิด หา ประโยชน์ สำหรับตัว โดย ที่จะ ประพฤติ ตาม ความ สั่ง สอน ของ ศาสนา ซึ่ง ชี หน ทาง ให้หา ประโยชน์ ใน โลก นี้ ตลอด ถึง โลก หน้า ที่ เรียกว่า ทาง ธรรม แล้ว ใน ทาง โลก ซึ่ง เกี่ยว ด้วย การ หา ประโยชน์ สำหรับ

ตัวในบัญญัติโดยมาก ก็มุ่งหมายไปทาง จะ ขวน ขวาย หาทวิพจน์
 เป็นใหญ่ ในเรื่อง ทวิพจน์นี้เป็น เรื่อง ที่หนังสือนี้จะแนะนำ
 พิจารณาไว้ที่บังคับต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ทวิพจน์นี้บังเกิดผล ที่
 บังคับสำหรับการ แยกเปลี่ยน และที่บังคับสำหรับจะจำหน่าย
 ใช้ทวิพจน์นี้ให้เป็น ประโยชน์เป็นต้น จะแนะนำให้พิจารณา
 เห็น เหตุต่าง ๆ ที่อาจจะทำให้บ้านเมือง และ ประชุมชน รุ่งเรือง
 เจริญขึ้น ด้วยทวิพจน์นี้ เป็น ความปรารถนาสำคัญ ของคนทั่วไปว่า
 ในการทำมาหากิน หมายหาผล ประโยชน์ คือ ทวิพจน์นี้ จะ
 มีทางได้ทางเสียอย่างไรบ้าง แต่เมื่อจะชี้แจงด้วยเรื่อง ทวิพจน์
 แล้ว ก็จำเป็นจะต้องกล่าวให้แจ่มแจ้งเสียก่อน ว่า ทวิพจน์นี้คือ
 อะไร (ที่จะได้ชี้แจงต่อไปในบทหน้า)

หมวด ๒ ว่าด้วย ลักษณะทวิพจน์

นักปราชญ์ทั้งหลาย รวบรวมใจความ มาอธิบายไว้ โดยย่อว่า
 ทวิพจน์นี้ คือ สิ่งร่วสิ่ง ที่มีคุณ ประโยชน์ และมีค่า ซึ่งขาย หีบ
 ยก แยกเปลี่ยนกันได้ ทั้งต้องมีที่สิ้นสุดด้วย

ตามความอธิบายนี้ เมื่อจะสันนิษฐานดูว่า สิ่งใดควร จะเรียกว่า ทพย ก็ต้องพิจารณา ดูว่า สิ่ง นั้น จะมีประโยชน์ และมีค่าหรือไม่ จะซื้อ ขาย ทพย ยก แลก เปลี่ยน กับ สิ่งอื่นได้หรือไม่

อากาศที่เราใช้สำหรับหายใจ เป็น ต้น นั้น เป็น ประโยชน์ อย่าง ยิ่ง ถ้า อากาศไม่ มี เรา ก็คง ชีวิต อยู่ไม่ได้ แต่หากว่า อากาศ มี อยู่ทั่วไปโดยไม่มีที่ สุดสิ้น ใคร จะ ต้อง ใช้ หายใจ มาก น้อย ดังเท่าใดก็ได้ ค่า แลก เปลี่ยน ของ อากาศ นั้น ก็ไม่มี อยู่เอง เพราะ เมื่อ เรา หายใจ เราไม่ ต้อง การ ออก แรง ทำ การ อย่าง หนึ่ง อย่างใด ใคร จะ เอา อากาศ มา ขาย แลก เปลี่ยน เขา เงิน ของ เรา ได้ ไร ไม่ เพราะ เรา มี ใช้ พอดี ความ ต้อง การ อยู่แล้ว

คน ชาวอินเดีย อยู่ใน เรือ ซึ่ง ลอย อยู่ใน แม่น้ำ เจ้า พระยา จะ ต้อง การ น้ำกิน ดังเท่าใดก็ได้ น้ำ นั้น ก็ไม่มีค่า แลก เปลี่ยน อย่างใด ที่ จะ เรียกว่า เป็น ทพย ได้ แต่ถ้า คน นั้น ไป อยู่ใน ที่ ตอน จะ ต้อง เดิน ลง มา ตัก น้ำ หาม หาม ขึ้น ไป ใช้ โดย ที่ จะ ต้อง ออก แรง เหน็ด เหนื่อย บ้าง ถ้าไม่ไป ตักเอง ก็ต้องจ้าง คนอื่นไป ตัก มา ให้ คิฮ เขาเงิน หรือ สิ่ง ของ ออก แลก เมื่อ เป็น เช่น นี้ แล้ว น้ำ นั้น ก็

หอสมุดกลาง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มีค่า กลายเป็นทรัพย์สินทันที เพราะ น้ำที่ตกมานี้ ๑ มีประโยชน์
๒ มีค่าซื้อ ขาย แลก เปลี่ยน กับ ของ สิ่ง อื่น ได้

เมื่อ แยก ลักษณะ ทฤษฎี ออก เป็น สาม ประเภท เช่น นี้ แล้ว ก็ พึง
จะ ยก ตัวอย่าง ต่อไป ว่า ของ สิ่ง ใด จะมี ลักษณะ เข้า อยู่ใน ประเภท
นั้น ๆ บ้าง คือ

๑. ต้นไม้ ทั้ง ปวง ที่ เป็น สิ่ง เป็น ธรรม ซึ่ง มี ค่า และ นิยม กัน อยู่
แล้ว ว่าเป็น ทรัพย์สิน ธรรม เช่น ที่ดิน, ไร่, ไร่นา, บ้าน เรือน,
ช้าง ม้า, โคน กระบือ, ต้น ผลไม้, เจ้า ปลัด อาหาร ต่าง ๆ นานา ๆ
และ เงิน ของ ธรรม มี ค่า แลก เปลี่ยน เป็น ราคา เงินตรา ได้ นั้น เป็น ต้น

๒. แรง ทำ การ งาน ที่มี วิชา ความรู้ ความชำนาญ และ ความ
กตัญญู ซึ่ง จะ แลก เปลี่ยน ซื้อ ขาย เป็น ราคา กัน ได้ เช่น แรง กู้ ถิ่น แยก
ทาม แรง คน โคนา เกียว เจ้า ช่าง ไม้, ช่าง เหล็ก, ช่าง ปั้น, ช่าง เขียน,
หมอ ยา, หมอ กุฎ หมาย, ครู อาจารย์ เหล่า นี้ เป็น ต้น จะ แลก
เปลี่ยน กัน แล้ ต่ำ พึง แรง ค่อย แรง เช่น ช่าง ไม้ ทำ การ ให้ ช่าง เหล็ก ๆ
ทำ การ ให้ ช่าง ไม้ หรือ จะ ซื้อ ขาย แลก เปลี่ยน แรง ทำ การ นั้น
เป็น ราคา เงิน ของ ก็ ได้

๓. ความ เชื่อ คือ ความ ที่ ใจ วางใจ เข้า กัน ได้ ว่า จะ ทำ จริง
ตาม สัญญา หรือ จะ ดำริ ที่ ใจ ตรง ไม่ ผิด โกง นั้น ก็ มี ค่า แลก เปลี่ยน

ซื้อขายกันเป็นราคาได้ ประสงค์สินค้าและค่าแรงทำการ มี
 ทั่ว อย่างเช่น อนุมัติ ของรัฐบาลเป็นต้น อนุมัติเป็นแต่กระดาษ
 ขึ้นเดียว แต่รัฐบาลได้สัญญาว่าจะใช้เงินให้แก่ผู้ถือเท่าจำนวน
 ที่ได้พิมพ์ลงไว้ ผู้ถือ อนุมัติ เชื่อว่ามีกรรมสิทธิ์ที่จะเรียกเงิน
 จากรัฐบาลตามจำนวนเมื่อใดก็ได้ อนุมัตินั้นก็มีลักษณะคล้าย
 กับเงินตรา จะตกไปอยู่ในมือผู้ใด ผู้นั้น ย่อมจะมีกรรมสิทธิ์
 ในทรัพย์สินของทั้งปวงที่ขายกันอยู่ในตลาด อันมีค่าแลกเปลี่ยน
 เท่ากันกับจำนวนเงินใน อนุมัติ นั้นได้ หรือจะใช้ อนุมัติ นั้น
 ซื้อแรงคนมาทำการให้แก่คนก็ได้ การที่รัฐบาล ออก อนุมัติ
 ก็เท่ากันกับขายความเชื่อ ซึ่งคนทั้งหลาย มีอยู่ต่อรัฐบาล
 ส่วนจำนวนเงินที่จะได้นั้น จะอยู่ที่ไหนก็ตาม ผู้ถือเชื่อว่ามี
 กรรมสิทธิ์ในเงินนั้นแล้ว ก็ไปนั้นใช้ ได้ อยู่เอง

กระดาษต่าง ๆ ของแบงค์ หรือผู้หนึ่งผู้ใดซึ่งได้เขียนสัญญา
 ลงไว้ว่า จะใช้เงินให้แก่ผู้ถือ เช่น นั้น ก็มีอีกหลายอย่าง สักแต่
 ว่าผู้ถือเชื่อ แล้วก็เป็นอันใช้ได้เท่าเงินเหมือนกัน

เพราะเหตุฉะนั้น ความเชื่อจึงนับได้ว่าเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่ง
 และ เป็นทรัพย์สินสำคัญ ที่มีค่าซื้อขาย แลกเปลี่ยนกันในการค้าขาย
 มากยิ่งกว่าเงินตราใน บัญชีนั้น เป็นอันมาก คงจะได้เห็นต่อไป อีก

ตัวอย่างที่ยกมากล่าวนี้ รวมใจความว่าลักษณะของทวิพจน์
แยกออกจากกันได้สามอย่าง คือ สมบัติที่มีค่าเป็นเงิน ๑
แรงทำกาาร ๑ ความเชื่อ ๑ การค้าขาย และ การทำมาหากิน
ทั้งสี่ ตกอยู่ใน การ แลก เปลี่ยน ทวิพจน์ อย่าง เท่านั้น

หมวด ๓ ว่าด้วยสิ่งสำคัญที่จะต้องใช้ ในการ
ทำให้เกิดผลเป็นทวิพจน์

ในการที่คิดจะทำมาหากินนั้น ที่แรกจะต้องตกลงเสีย
ก่อนว่าจะปรารถนาสิ่งใด แล้วจึงคิดต่อไปว่าจะทำประการใด
จึงจะได้สิ่งนั้นโดยง่าย

เพื่อประสงค์จะรู้ความนี้ เราต้องพิจารณาต่อไปว่า ในระ
ยะที่จะทำให้เกิดผลเป็นทวิพจน์นั้น จะต้องอาศัยใช้สิ่งใดบ้าง

นักปราชญ์ทั้งหลายซึ่งแจ้งร่วมกันว่า สิ่งสำคัญที่จะต้องใช้
ใช้ในการที่จะทำให้เกิดผลเป็นทวิพจน์มีสามอย่าง คือ

๑. ที่ดิน

๒. แรงทำกาาร

๓. ทน

คำว่า "ที่ดิน" ที่ใช้ในที่นี้ซึ่งใจความเดิมว่า ที่เกิดของ
ต้นกาารทั้งหลายซึ่งกาารกของสรรพคาโลก คือ ดิน, พืชกาาศ,

สิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดทวีป

ความร้อน ความเย็น และ แสง สว่าง ประกอบกัน ทำให้เกิดมีชั้น
เป็น ชั้น เอง เช่น พืช พันธุ์ ต้นไม้ สัตว์ และ แม่ ชาติ โดหะ ทั้ง หลาย
เป็น ต้น

พืช ทุก อย่าง ที่ คน ทำ ชั้น เป็น ชั้น เป็น ชั้น ต้อง ทำ จาก พันธุ์
ไม้, สัตว์, หรือ โดหะ และ ชาติ ทั้ง หลาย ทั้ง ชั้น การ กวกร ธรรมชาติ
มัน แปร ตก แต่ง สัมภาร เหล่า นั้น ขึ้น ไว้ ใน ที่ ดิน แล้วย เรา ต้อง ออก
แรง ประกอบ พิเศษ เพิ่ม เติม อีก สัมภาร เหล่า นั้น จึง จะ เป็น ผล เป็น
ประ โยชน์

ที่ ดิน ซึ่ง เป็น ที่ เกิด แห่ง อาหาร ของ มนุษย์ นั้น ถ้า ไม่มี ใคร ไป
ออก แรง หัก ร้าง ถาง พัง ดิน โด กรวด และ หว่าน พืช พันธุ์ ไม้
ลง แล้วย ก็ ไม่ เป็น เวชก ส่วน ไร่นา ที่ เกิด ผล ประ โยชน์ ขึ้น ได้ ต้น ไม้
ซึ่ง ออก อยุ่ ใน ไม้ ถึง จะ โหญ โด งงาน อยุ่ อย่างไร ก็ หา คำ มี ได้ ถ้า
หาก ว่า ไม่มี ใคร ไป คัด พันธุ์ ตก มา เลือย ทำให้ เกิด ผล เป็น
ประ โยชน์ ขึ้น แม่ โดหะ ต่าง ๆ ที่มี อยุ่ ใน พันธุ์ ดิน ก็ เหมือน กัน
แม่ว่า เป็น ทอง อยุ่ ทอง นั้น ก็ ไม่มี คำ อยุ่ ไค่ ถ้า ไม่มี ใคร ไป
ออก แรง รุก คู้ย เขา มา ใช้

ฝ้า นุ่ง ห่ม บ้าน เรือน ภาชนะ ใช้ สร้อย และ เสื้อ ยง อาหาร ซึ่ง มี
ขึ้น ไว้ สำหรับ ความ คู้ย ของ เรา นั้น กว่าจะ ได้ มา แต่ ละ สิ่ง กว่าจะ

สิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดทรัพย์สิน ๑๑

เมื่อการเป็นต้นนี้ก็จะเห็นได้ว่า คุณนั้น คือผลของการที่เราได้ผ่านสิ่งใดก็ตามที่สมประหมัดไว้ สำหรับจะใช้ให้เกิดผลเป็นทรัพย์สินในภายหน้าต่อไป หรือจะกล่าวแต่ย่อก็คือ คุณนั้นเป็นที่เกิดแห่งกำไร หรือทุนเป็นสิ่งที่สำหรับใช้ให้เกิดกำไร

คุณทำหน้าที่ เมื่อลงมือโตคราวต่อไป จนได้ตกกล้าทำมาแล้วยังจะต้องคอยไปอีกหลายเดือนจนกว่าเขาจะสุก ได้เกี่ยวมาตัดแล้วจึงจะหุงเข้านั้นกินได้ ในระหว่างเวลาหลายเดือนนี้ ถ้าไม่ได้อาศัยเด็บบังซึ่งได้เก็บเป็นทุนสำรองไว้แต่ก่อนแล้วไหนเลยจะทำไปได้ นอกจากเด็บบังก็ยังมิใช่เวรตอนที่อาศัยโค กระบือ โตคราวและเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ทั้งผ้าถุง ห่มตัว ถ้าได้เตรียมของเหล่านี้สำรองไว้พร้อม หรือเตรียมไว้แต่พอให้ใช้ได้ใช้ในเวลาที่ขังการ ก็สามารถจะทำมาได้โดยสะดวก และได้เข้าเป็นผลคุ้มค่าแรงที่ได้ออกไปมาก แต่ถ้าหากว่าในเวลาที่กำลังทำมาอยู่ มังเขิญขาดเด็บบังไปหรือขาดเครื่องมืออะไรอย่างหนึ่ง ก็จำเป็นจะต้องทำงานเสียเวลาไปเกี่ยวหาเด็บบัง หรือเครื่องมือที่ขาดไปนั้นเสียทุกหนึ่ง เป็นการขัดข้องไม่สะดวกและเป็นการทำงานเสียเวลา

กว่าจะ เปรน รูป ขึ้นได้ สัมกับ ความ ค้อง การ ของ คน จะต้อง ทำ
วิธี แก่ ใจ คัก แปรอง แต่ง สรร ผลิต มือ ค้อ ๆ กัน เป็น ขึ้น เปรน ถ้า คับ
ไปมาก มาย สับ ส่น สัก ปานใด วิธี ทำ ขึ้น หนึ่ง ถ้า คับ หนึ่ง ก็ ค้อง
ใช้ แร่ง คน และ มี นือ กับ ความ คิด ต่าง กัน เรือยไป จน กว่า
ของ นั้น จะ ไป ถึง ที่ สุด ที่ จะ ใช้ เปรน ประ โยชน์ ได้

ผ้า เซ็ด หน้า ผืน น้อย ที่ เรา ใช้ อยู่ ถ้า จะ พิจารณา ดู ว่า เป็น
ขึ้น ได้ อย่างไร ก็ ค้อง สืบ สาเหตุ ย้อน ต้น ขึ้น ไป ตั้งแต่ ชาว ไร่ ใน
ประเทศ อเมริกา เขา เม็ด ผ้าย ลง หว่าน ได้ นิด แล้ว จน ไป ส่ง
โรง ทึบ ๆ แล้ว บรรทุก รถไฟ ไป ลง เวือ กำปั่น นำ ไป ส่ง โรง ทอผ้า
ในเมือง อังกฤษ มัน ตาย ทอ เป็น ผ้า แล้ว จัก ลง บรรทุก หีบ ห่อ ส่ง
ลง รถไฟ เวือ ไฟ ค้อ มา ถึง เมือง เรา ยังมี ลูก ค้า ฝรั่ง มา ขาย จน เรา
ได้ ไป ซื้อ มา ใช้

ที่ เกิด ของ เม็ด ผ้าย อยู่ ห่าง ไกล จาก เมือง เรา ข้าง ตะ ชีก โลก
ระยะ ทาง ที่ ส่ง ผ้า ค้อ ๆ กัน มา นั้น ได้ กว่า พัน โยชน์ และ เมื่อ คิด
ไปถึง แร่ง คน ที่ ได้ ใช้ ช่วย ทำ ผ้า นั้น แล้ว ก็ เป็น อัน สุด วิสัย ที่
จะ ประมาณ ได้ ลูก ว่า สัก ก็ พัน คน คิด ย้อน หลัง ขึ้น ไป ตั้งแต่
พวก ทำ เกร็ง โถ กรวด ขอบ เข็ม รถ เกวียน จน ผ้าย เกร็ง
หีบ เกร็ง จักร กัด ไกร ร้อย อย่าง ต่าง ชนิด ที่ ค้อง ใช้ แก่ เถมา การ ทำ

ผ้า โหม ยิง จะ ต้อง คิด ไป ถึง พวก ชุก ถ่าน ชุก แร่ ถุง โดหะ ต่าง ๆ
 ที่ ต้อง ใช้ ทำ เครื่อง เหล่า นั้น อีก ยังมี พวก ก่อ สร้าง รถ ไฟ ต่อ
 เรือ เต็กใหญ่ ต่าง ๆ ที่ ชน ผ้า นั้น ด้วย ที่ สุด ต้อง ใช้ ฝีมือ และ
 วิชา ความ คิด ช่าง ถ้าวระพัด ช่าง แต่ โดย ที่ ผดัก ฝีมือ กัน ทำ เป็น
 ชั้น ๆ มา จน เป็น รูป ผ้า เซ็ด หน้า ผืน หนึ่ง เท่านั้น ที่ เหลือ วิชา
 ที่ จะ บรรยาย ให้ ทูว ถึง

แรง ทำ การ ของ คน จำพวก ต่าง ๆ ที่ ยก มาก ถ้าว นี้ กระทำ
 ให้ สรรพ พณ ใน สัมภาร ซึ่ง เกิด ขึ้น เอง โดย ลำพัง ของ จรรมตา
 เกิด ผล เป็น ทวีปย ชน ทั้ง ชั้น และ เมื่อ คิด ย้อน หลัง ชน ไป อีก ก็
 จะ เห็น ได้ ว่า นอกจาก นี้ ยังมี แรง ของ มิตา มารดา ผู้ อุปการ
 อุปัชฌาย์ อาจารย์ ของ คน เหล่า นั้น ช่วย โดย ทาง ชีวม ชัก ต่าง
 หาก เพราะ คุณ ของ มิตา มารดา ผู้ อุปการ และ อุปัชฌาย์ อาจารย์
 ได้ บำรุง เลี้ยง และ ฝึกสอน วิชา ความ รู้ เตรียม คน เหล่า นั้น มา แต่ ต้น
 เติม คน เหล่า นั้น จึง สามารถ ทำ การ งาน ได้ ดี คุณ อย่าง นี้
 ต้อง จัด เขา เป็น คุณ อย่าง ประเสริฐ ที่ อาจ ช่วย ทำ ประโยชน์
 ได้ โดย ทาง ตรง และ ทาง ชีวม เป็น ชั้น มาก ดัง แต่ ว่า มี กำดัง
 และ ร่าง กาย บริบูรณ์ พอ แล้ว จะ ทำ การ ได้ ก็ จริง แต่ ผล ที่ จะ
 เกิด ขึ้น ได้ จาก แรง ทำ การ มาก หรือ น้อย ยัง ต้อง สุด แล้ว แต่

สันดาน ของ คน ที่ บิดา มารดา ได้ อยู่ ภาย ใต้ วิสัย มา และ ชาติ ชาติ
 ความ รู้ ความ ประพฤติ ดี ชั่ว และ ความ เด่า เรียบน ซึ่ง ชุม ชน หมาย
 อาจารย์ ได้ สั่ง สอน มา แต่ ต้น ด้วย ขวรมตา คน ดี คน ผิด คดี ย่อม
 จะ สามารถ ทำ ประโยชน์ ได้ ดี แน่ นอน กว่า คน ชั่ว คน เขา อยู่ เสมอ
 แต่ แรง ทำ การ ของ คน ที่ ไม่ ทำให้ บัง เกิด ผด เปรน ทรพย์ ได้ ก็ มี
 มาก เช่น แรง ทำ การ ของ นัก เอง บาง จำ พอก และ แรง ทำ การ
 ของ คน ขอ ทาน เปรน ต้น คน ขอ ทาน ถึง จะ ออก แรง เพียง เติม
 ขอ ทาน เหน็ด เหนื่อย สัก เพียง โด ก็ ไม่ ทำ สิ่ง ใด ให้ เกิด ผด เปรน
 ทรพย์ ได้ มี แต่ จะ ทำให้ ทรพย์ สูญ ดิน ไร่ ไร่ อาหาร และ เครื่อง ใช้
 เครื่อง นุ่ง ห่ม ที่ คน ชนิต นั บร โภค ก็ ไม่ ทำให้ กัด บั มี ผด ชัน ได้
 เหมื อด กัน

แรง ทำ การ จึง ชาติ แยก ออก ได้ เปรน อด อย่าง คือ แรง ที่ ทำ
 ให้ บัง เกิด ผด เปรน ทรพย์ และ แรง ที่ ไม่ ทำให้ บัง เกิด ผด เปรน ทรพย์
 ส่วน ของ ที่ คน บร โภค ใช้ อด ขอบ ก็ แยก ออก เปรน อด อย่าง ได้ ตาม กัน
 คือ ของ ที่ บร โภค อด ทำ ให้ บัง เกิด ผด เปรน ทรพย์ กัด บั คิน มา
 ได้ หนึ่ง ที่ บร โภค อด ไม่ ทำให้ บัง เกิด ผด เปรน ทรพย์ กัด บั คิน มา
 ได้ หนึ่ง

ความถี่อย่างนี้ควรเป็น ที่สังเกต ของ ผู้ ที่ จะ ทำ การ หา ผล ประโยชน์ ช้อย์เสมอ ความเบ็ดเตล็ด น้อยเบ็ดเตล็ด มาก เปน เพราะ เหตุ เหล่า นี้ ช้อย์บ้าง

แรง ทำการ ที่ สามารถ จะ ทำ ผล ได้ ดี แต่ ไม่ เปน ประโยชน์ ก็มี คำ ที่ กล่าว ว่า “ทำ เวช นิด คิด คน เวช นหลาย” นั้น มี ศัพท์อย่าง ช้อย์เนื่อง ๆ ทำ แล้ว แก้ว ๆ แล้ว เติม ๆ แล้ว รื้อ เช่น นี้ แรง ของ คน ทำการ ที่ ออกไป ก็ เปน ชัย ว่า เสียเปล่า ทั้งสิ้น เพราะ อด ปราย แรง ทำการ นั้น ถึง จะ คัด เพียงใด เมื่อ ทำลาย เวช นเสีย แล้ว ก็ ไม่ เกิด ผล อะไร

และ คน ที่ ทำการ ให้ เกิด ผล เปน ทวีป ได้ ดี แต่ ใช้ ทรัพย์ บริโภค บาง อย่าง ที่ ไม่ ทำ ให้ ถม บิน เปน ผล มา ได้ อีก ก็มี เช่น ชื้อ เครื่อง เพื่อ มา ประดับ ศิว และ เสพ สุรา ขา ผีน เปน คั้น ของ เช่น นี้ ไม่ ช่วย ให้ แรง ทำการ ที่มี ผล ชัย เลย เปน ของ เบ็ดเตล็ด ไม่มี ประโยชน์ แท้

การ บริโภค ทวีป เปน ผล และ ไม่ เปน ผล นี้ เมื่อ กล่าว ถึง ดัชนี ทน จะ เปน เวช น ชัย แจ่ง ค่อย ไป อีก

ความ มุ่งหมาย ของ คน ย่อม มี ช้อย์เสมอ ว่า จะ ทำ การ อย่าง ไท จึง จะ ได้ ผล อย่าง มาก ที่ สุด โดย ที่ จะ ออก แรง เห็นช้อย

ยาก แต่ พอ ส้มควรว และ เมื่อ ได้ คิด หา ทาง ต่อ ไป ก็ คง เห็น ได้
ว่า กิจ ชุระ ที่ จะ ทำ นั้น ควรว จะ เลือ ก ทำ เมื่อ เวลา สดวก ที่ สุด ๑
ทำ ใน ที่ เหมะ ที่ ที่ สุด ๑ ทำ โดย วิธึ อย่าง ดี ที่ สุด ๑

จะ ทำ การ เมื่อ เวลา สดวก ที่ สุด ก็ ควรว ให้ ค้อง กับ สมัย

หรือ เวลา ที่ เห็น ว่า จะ ทำ ได้ สำเร็จ โดย ง่าย และ ทำ เมื่อ เวลา
ซึ่ง อาจ จะ ได้ ผล จาก น้ำ แร่ง อย่าง มาก ที่ สุด ตรง กัน กับ ความ ว่า
ถ้า ประกอบ กิจ ชุระ ให้ ค้อง ตาม กาดง เทละ แอ้ว ก็ จะ มี นล ความ
เจริญ ด้วย วิบถยผล

ชาว นา จะ ตง มี โถ ทราย และ ปลอก เข้า ได้ สดวก ก็ ค้อง คอย ไป
คน ตัง ต้น ถู ฝ่น ๆ ตก ไร ก ร่ม แม่น ต้น ช่อน จะ โถ ทราย ไม่
หนัก แร่ง โถ กระบือ หนัก ก็ สำมารถ จะ เตรียม ที่ เพาะ ปลอก ใน ที่
กว้าง ใหญ่ ใน เวลา ชัน น้อย ได้ เมื่อ ปลอก เข้า ตง มี น้ำ ฝ่น ช่วย
เตียง ต้น เข้า ให้ เจริญ งอก งาม ชยู่ แล้ว ก็ ค้อง ได้ ผล เปน เมล็ด
เข้า บิบริณ ชยู่ เอง ชาว ชวน จะ ปลอก ต้น ไม่ ก็ ค้อง ปลอก เมื่อ
หน้า ฝ่น มี ฉนั้น จะ ค้อง ตัก น้ำ รด ต้น ใน ได้ ความ เหนื่อย ยาก
เป้น อัน มาก ชาว เวือ เมื่อ ได้ ตม ที่ สบ เหมะ กัน กับ เวลา น้ำ ไหล
รัน ตง จึง จะ ออก เวือ เพื่อ หาร รัย กำดัง ตม และ นำ ชวช่วย พัด เวือ

ให้เด่นไปถึงที่เร็วชั้น ถ้าประกอบ การ ทำ ผล ประโยชน์ ชัย
ในทะเล ก็ต้องทำ ให้ถูกกับ มรสุม เทียว ทัดถั่งชง หา ที่ อาศรัย
กำบัง พายุ และ คลื่น มีเวลานี้ ก็ จะ ไม่ ได้ เผล มาก ทั้ง อาจ จะ เปรน
ชั้นทราย เพราะ คลื่น ถม ไล่ ด้วย

ขรรคมดา พ้อ ค้ำ ย่อม คอบ พัง ชั่ว ชัย เป็น นิจ ว่า ใน ขณะ
เดียว กับ นั้น อิน ค้ำ ที่ โทษ ราคา ต่ำ ที่ โทษ ราคา สูง เมื่อ ถึง
เวลา สัม เหนาะ จะ ได้ รับ เป็ ชัย อิน ค้ำ ณ ที่ ราคา ต่ำ ไป ขาย ณ ที่
ราคา สูง ให้ทัน เวลา จึง จะ ได้ ทำ ไร มาก

กล่าว แต่ เพียง นี้ ก็ เห็น ได้ ชัด แล้ว ว่า เวลา เปรน สิ่ง สำคัญ ใน
การ ช่วย ทำให้ เกิด ผล เปรน ทวิพย ได้ สดวก อย่าง ไท เมื่อ ทำ การ
ใน เวลา ที่ สดวก ก็ ได้ ทำ ไร มาก ทำ การ ถูก ถูก ถูก เวลา เหนาะ
ก็ ได้ อาศรัย กำบัง น้ำ และ ลม ซึ่ง เปรน การ กว ขรรคมดา ทำให้ เปรน
ชั้น เอง นั้น ช่วย ให้ เปรน แรง ทำ การ ได้ เปรน ชั้น มาก

มี คำ เปรน ศติ ชัย ว่า ถ้า ทำ พรง นี้ จะ สดวก ถว่า ก็ ไม่ ควร
จะ ทำ ใน วัน นี้ แต่ ยังมี ศติ ชัย ไป อีก ชั้น หนึ่ง ว่า ถ้า จะ ทำ
ใน วัน นี้ ได้ สดวก ถว่า ก็ ไม่ ควร จะ ผิด เวลา ไป ทำ พรง นี้

๑๓๑. จะ ทำ การ ใน ที่ เหนาะ ดี ที่ ชุ ก็ ต้อง เลือ ก หา ทำ เด ที่ สดวก
กับ การ นั้น แน่ แล้ว ย่อม จะ เห็น ได้ ชัด ด้วย กัน ทุกคน ใคร จะ

ไปต่อเรือบนภูเขา หรือปลุกเจ้าบนกองหินให้ช่วยการเสีย
แรงเปล่า แต่ในการ บางอย่าง จำจะต้องควมรองเลือกหาที่
ทำการให้เหมาะ อยู่บ้าง เป็นต้น ว่า จะตั้งร้านขายของย่อย
ถ้ามีทุนมากไปตั้งขายของอยู่หัวเมืองบ้านนอก ถึงจะขาย
ได้ราคาแพง ก็จะทำให้ใหญ่โตไม่ได้เต็มทุน เพราะมีคนซื้อน้อย
ถ้ามาตั้งในกรุงเทพฯ ซึ่งมีคนซื้อ มาก ถึงจะต้องขายของให้
ราคาต่ำ เพราะมีร้านแข่งแย่งราคากันขายมาก ก็ยังจะมี
กำไรมาก โดยที่จะนับเอาของที่จะขายได้เร็วเข้าบวกกัน
จะรู้ทุนหมุนเวียนได้หลายรอบในเวลาเดียวกัน ทั้งจะขยาย
ห้างร้านให้ใหญ่โตขึ้นตามทุนที่เกิดขึ้นเท่าใดก็ได้ มี
เขศวิน ยึดยาวกว่าที่จะไปตั้งอยู่หัวเมืองบ้านนอก

ผู้ใดมีทุนน้อยปรารถนาจะขายของย่อยให้ได้กำไรมาก ก็
ควรจะต้องหาที่ ๆ มีร้านขายของอย่างเดียวกันน้อยร้าน จึง
จะไม่ต้องแข่งแย่งราคากันนัก ในที่แห่งใดที่มีคนซื้อ มาก
แต่มีของน้อย ราคาของก็ต้องสูง เพราะผู้ซื้อแข่งราคากัน
ขึ้นให้แก่ผู้ขายเอง มิฉะนั้นก็จะซื้อของไม่ได้ ในที่ใดที่มี
ของขายมาก แต่มีผู้ซื้อน้อย ของนั้นก็ต้องขายราคาถูกลง เพราะ

ผู้ขายแข่ง แย่งกัน ขาย ดลด ราคา ให้ผู้ซื้อเอง มิฉะนั้น ก็ จะ ขาย
ของไม่ได้ ความซื้อนี้ควรจำไว้เป็นคติเสมอ

เหตุใด ผลเงา บาง บน จึง มีรสดี ราคาแพงกว่าเงา บาง ต่าง
และเหตุใดส้มโอ ส้มเขียวหวาน บาง ต่าง จึง มีรสดี มีราคาสูง
กว่า ส้มโอ ส้มเขียวหวาน บาง บน เป็นอันตรงกัน ช้ำมเช่นนี้
ก็พอจะเห็นได้แล้วว่า การเลือกที่ ๆ เหมาะที่สุด จะทำการ
ได้ผลมาก ที่ บาง ต่าง และ บาง บน ก็ปลูก เงา ปลูก ส้มโอ ได้ทั้ง
สองแห่ง ค่าแรงที่จะทำสวน นั้น ก็คงเท่ากัน แต่รสดีมี
ราคาสูง กว่ากัน เพราะที่ ดิน ฟ้า หรือ เค็มเท่า นั้น ก็กระทำให้
ผลของค่าแรงทำถาวร เกิดมีมากขึ้น กว่ากันได้ แม้แต่ที่แผ่นดิน
จะกว้างยาวเท่ากัน ส่วนส้ม บาง ต่าง คงแพงกว่า ส่วนส้ม บาง
บน และ ส่วนเงา บาง บน คงแพงกว่า ส่วนเงา บาง ต่าง เป็น
ธรรมดา เพราะได้ผลเป็นทรัพย์สินมากกว่ากัน

เขาเบ็ลือกซึ่งขายใน ที่ นาคอน ห่างไกลทางน้ำ ทางรถไฟ ราคา
ต่ำถึง เกวียน ละ ๖ ตำลึง ก็มี แต่เขาอยู่อย่าง เดียวกัน ซึ่งเกิดใน
นาที่อยู่ใกล้ ริม ทางน้ำ ทางรถไฟ ขายได้ราคาถึง ๑๒ ตำลึง
มากกว่ากันเท่าตัว ค่าแรงที่ใช้ ในการทำนาสองแห่งก็เท่า
กัน แต่เป็นเหตุเพราะที่ ๆ อยู่ห่างไกลทางนั้น ถิ่นดาร โดย

จะ ต้อง เป็ด็อง ค่า แรง ขน แบก หาม หรือ เสีย ค่า โค เกวียน บรรทุก
มา แต่ โทด เพิ่ม เต็ม ซึก เจ้า นั้น ก็ ต้อง ขาย ราคา ต่ำ อยุ่ เอง เมื่อ
ถรร เบน ตั้ง นี้ จึง เห็น ได้ ว่า ที่ ใด อยุ่ ทาง โทด จะ ทำ ให้ ค่า แรง ทำการ
เพาะ ปลูก ได้ ผล น้อย เพราะ ต้อง เสีย ค่า ขน ซิน แพง ไป เสีย เป็ด็่า

ลักษณะ ที่ จะ เลือกลง ที่ ทำการ ให้ เหมาะ มี หลาย อย่าง ต่าง กัน นัก
จะ คิด ทำการ อย่าง ไค จำ จะ ต้อง พิจารณา ให้ รอบคอบ ไป จึง จะ
ดี ได้

ทำการ โดย วิถี อย่าง ดี ที่ สุด ใน การ ทำ มหากิน ทั้ง ปวง ซึ่ง
จะ ไค ทำ อยุ่ แห่ง ไค นั้น ข้อ สำคัญ จะ ต้อง คอย ระวัง คุ ให้ คน ทำ
งาน ประกอบด้วย ตาม วิถี อย่าง ดี ที่ สุด เพื่อ จะ มี ให้ คน ทำงาน บัวย
การ เสีย เวลา และ ทำ การ ผิด พงไป ต่าง ๆ การ สนิด เตียว กัน
ก็ อาจ จะ ทำ โดย วิถี หลาย อย่าง ต่าง กัน ได้ แต่ จะ เลือกลง ทำ ตาม
วิถี อย่าง ไค จึง จะ ไค ผล ของ แรง ทำการ มาก ดี ที่ สุด นั้น คน ทำการ
จะ ต้อง มีความ ฉลาด และ ความ ขำนาญ ประกอบด้วย มี ฉะนั้น
ก็ ต้อง มี ผู้ รั ชำนาญ ชี้แจง ให้ ทำ นอกจาก นี้ ยัง จะ ต้อง ทำ การ
โดย วิถี ซึ่ง จะ บัน หน้า ที่ พนกัน ทำ เบน ตั้ง เบน อย่าง ไค คน ละ ต่าง
หาก อีก ชัน หนึ่ง เพื่อ ประสงค์ จะ ให้ คน ทำงาน ต่าง ๆ ถันนั้น ได้ ทำ

หอสมุดกลาง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แต่ถ้อยอย่าง ที่เขาจะทำได้ ถนัดที่ สุด เมื่อ เป็น ฉะนั้น เรา จึง
ต้อง การ ใช้ ศีลปฏิบัติ ความรู้ ๑ คือ การ ใช้ วิถี บำเพ็ญ ที่ ถิ่นทำ
การ เป็น สิ่ง เปรียบ อย่าง ๑

ความ ต้อง การ ใช้ ศีลปฏิบัติ เพื่อ จะ ทำการ ให้ ได้ ผล อย่าง
ดี ที่ สุด นั้น ใช้ ว่า จะ ต้อง อาศัย แต่ มี มี ขำ นามู ของ คน ทำ ง่าย
ง่าย เดียว คำ จะ ต้อง อาศัย วิชิต ความรู้ ประกอบ เข้า กับ การ ที่
ทำ อยู่ นั้น ด้วย

ความรู้ ใน วิถี ของ ชรรวมตา เป็น ความรู้ ถึง มุต เหตุ แห่ง
สรรพสิ่ง ทั้ง ปวง คือ รู้ ว่า จะ เอา สิ่ง ชัน โศ มา ประกอบ เข้า กับ
สิ่ง โศ จึง จะ มี นั แปร หรือ กตถา เป็น ผล อย่าง หนึ่ง อย่าง โศ ชัน โศ

เป็น คัม ว่า เครื่องจักร ที่ ใช้ ใช้น้ำร้อน เป็น กำลัง ขับ ให้ เด็ดชน
ไป มา ได้ นั้น ก็ เพราะ คน ได้ ความรู้ ชัน ว่า ถ้า เอา ความ
ร้อน มา ประกอบ เข้า กับ น้ำ ก็ คัม น้ำ เขา แลว จะ ต้อง ได้ ผล
เป็น ใช้น้ำร้อน ซึ่ง สามารถ จะ แลย คัด หรือ เบ่ง ออก เป็น กำลัง ได้
โดย แรง เพราะ ฉะนั้น เตาไฟ, ถ่าน หม้อน้ำ และ น้ำ จึง เป็น มลเหตุ
ต่าง ๆ ที่ ช่วย นั แปร ให้ เกิด ผล เป็น กำลัง ของ เครื่องจักร ชัน โศ

เมื่อ รู้ ว่า ความ ร้อน เขา จะ ทำ ให้ สิ่ง ที่ เป็น ของ แข็ง และ ตั้ง
ที่ เหลว เป็น น้ำ เพื่อ แลย คัด คัด ออก ได้ แลว คน เรา ก็ เอา ความรู้ นั้น

มาใช้เป็น ประโยชน์ได้ต่าง ๆ นานา เช่น ต้น กล้วย เห็ดกพิสด
ที่ข้าง ทำ รก ทำ เกวียน ใช้ รั้ว ครอบ ครอบ ด้งไม้ เพื่อ จะ ให้ แข็ง แรง ใช้
กาบ ได้นาน นั้น ต้องเอา อก เห็ดก ให้ ร้อน คน ขยาย ยืด คิว ออก พอ
แล้ว จึง ด้งมดง กับ ครอบ ด้งไม้ เมื่อ อก เห็ดก เย็น ด้ง เห็ดก นั้น
ก็กลบ หด ห่อ คิว รั้ว กว ครอบ ด้งไม้ เข้าไว้ ได้ มี แข็ง แข็ง แรง

ศพาน เห็ดก ชันใหญ่ ยาว เช่น ที่ ทำ สำหรับ ให้ รก ไฟ ชัน แม่ น้ำ
แม่ กอ ด้ง ไป ทาง เมือง วาษ บูรี นั้น เพราะ นาย ช่าง รู้ เหตุ ว่า ความ ร้อน
ความ เย็น อาจ จะ ทำ ให้ ศพาน นั้น ยืด ออก และ หด เข้า ได้ แต่ ถ้า พัง
คิว จึง ได้ ปลด ด้ง ปลด ยศ พาน ทั้ง ด้ง ช่าง แม่ น้ำ ให้ ว่าง อยู่ เหยย ๆ
บน ด้ง ที่ ก่อ ด้ง เพื่อ จะ ได้ ยืด เข้า ยืด ออก ได้ ตาม เวลา ร้อน แด
เย็น มี ฉะนั้น ศพาน อาจ จะ เปน ชัน ด้ง ราย ได้

ช่าง ทำ เวียน ต้อง รู้ ประมาณ ความ ทน ทาน ของ ไม้ และ อีฐ ด้ง
ถ้า ใช้ ของ เหล่า นั้น แบบ บาง เกิน ไป เวียน นั้น อาจ จะ ชำ รุด ชุด โทรม
ด้ง ได้ โดย เว้ว ถ้า ใช้ ของ เกวียน ก่อ ด้ง ว่าง ใหญ่ โด แข็ง แรง เกิน
ด้ง ที่ กว มาก ถ้า เวียน นั้น ก็ อาจ จะ พัง เกิน ไป เปน การ
ทำ ผิด ได้ ทั้ง ด้ง อย่าง

เมื่อ ความ รู้ สามารถ จะ ช่วย ให้ เรา ทำ กาส ให้ เกิด ผล ได้ มาก
โดย ง่าย แล้ว จะ ทำ ชูระ อย่าง โด ที่ กว จะ แด ด้ง หาก ความ รู้ ใน

เหตุผลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนั้น ให้ข้าของ อย่าง คือ ที่สุด
ที่จะหาได้ ถ้ามีความรู้ ไม่พอเราก็ อาจ จะ ทำ การ พลาด พดิ่ง
บ่อย การ แวง บ่อย การ ทน และ เสีย เวลา ได้ เป็น อัน มาก

ศิลปวิทยา อาจ จะ ชี้ ให้ เรา เห็น ได้ บ่อย ๆ ว่า การ บาง อย่าง
ที่ เรา ปรารถนา จะ ทำ นั้น จะ เป็น อัน ทำ ไม่ สำเร็จ เป็น อัน ชาติ
บาง อย่าง ก็ ชี้ ทาง ให้ เห็น ได้ ว่า วิธี การ ที่ เรา ทำ อยู่ นั้น เป็น ทาง
ที่ไม่ ถูก แท้ ศิลปวิทยา อาจ จะ ชี้ ให้ เรา ทำงาน เปิด ดึง แรงแผ่นดิน
และ อาจ จะ ชี้ นำ ให้ เรา ได้ ความรู้ อย่าง ใหม่ มา ช่วย ทำ ผล เป็น
ทวีปย์ ได้ ด้วย ถ้า ไม่ เป็น เพราะ ศิลปวิทยา เรา คง ไม่ รู้จัก ใช้
แรงไฟฟ้า โทรเลข โทรศัพท์ และ ดึง ดิ้น ๆ วิทยุ อย่าง ค่าง พรรณ
ที่ใช้ เป็น คุณ เป็น ประโยชน์ แก่ มนุษย์ อยู่ ทุก วัน นี้ เป็น อัน มาก

ใน ที่ สุด จะ กล่าว ได้ ว่า ความ เจริญ ของ มนุษย์ ซึ่ง มี ยิ่ง ขึ้น
เสมอ ไป ใน ทาง วิชา ชีพ และ ทาง ทำ มา หากิน นี้ เจริญ ได้ ด้วย
ศิลปวิทยา โดย มาก

เพราะ เหตุ ฉะนั้น รัฐบาล จึง เขาใจ ได้ จัด การ บำรุง การ เล่า
เรียน ใน บ้าน เมือง ให้ เจริญ ยิ่ง ขึ้น เสมอ ไป เพราะ เห็น ปรากฏ
แน่ แล้ว ว่า การ เล่า เรียน ศึกษ วิชา ดัง เดียว ที่ อาจ จะ ช่วย ให้
ราษฎร ทำ การ หา ผล ประโยชน์ ได้ ยิ่ง ชีพ ได้ โดย ด้ว ก ช่วย ให้ มี

ความสามารถ ทำ รุระ ให้เกิด มล โภชนะ ยิ่งกว่าทำ โดย ที่ เห็นเหตุ ว่า
 ความ สุข ความ สัมบูรณ์ ใน ทรัพย์ สัมบัติ ของ ราชฏร เป็น เครื่อง
 ทวี ความ เจริญ แห่ง อานาจ ที่จะดำรงความ เอกราชของ แผ่น ดิน ทั้ง
 คำคุณ ความ อิศรภาพ ของ ชาวให้ ถาวรวิมล มา ยัง ยืน อยู่ ได้

การ เล่า เรียน ศึกษา คือปวิทยา มีมา แต่ ก่อน พทชกาล แล้วก็ จึง
 แต่ ความ นัน แปร เปลี่ยน แปลง ของ สัมยั ภาวะ ทำให้ มนุษย์ มีความ
 ปรารถนา ต่าง ๆ นานา ทวีคูณ เกือบ อยู่ มนุษย์ ยิ่ง เกิด มี มาก ขึ้น
 ความ แข็งแรง แข็งแรง เสียด ซึ่ง กันและ กันยิ่ง มาก ขึ้นเพียง ใด ความ
 ถึงจุดของ ขวดย ในกษณะยิ่ง สัตถ์ ยิ่ง จะขึ้น งามอดอดขึ้นมาก ขึ้นตามกัน

ความ ปรารถนา ของ มนุษย์ ที่ เป็น ความ จำเป็น แท้ ใน ชั้น สัน
 ตันมี แต่อาหาร, เครื่อง นุ่งห่ม, และที่พักอาศัย รั้วมแคครวม ฝนก็ พช
 จะ เพียงชีพ อยู่ ได้ เช่น ชาวไร่ นา บ้าง หนุ่ ชน ที่ มี เป็น ส่วนมาก
 อยู่ ใน แผ่นดิน เรา ซึ่ง ใน สัมยั นี้ ยัง เป็น ประเทศ เพราะปลูก แท้
 อยู่ เป็น ต้น คน พวก นี้ ไม่ ต้อง ทำการ ซอก สดบังญญา และ มีวิชา
 ความรู้ เท่าใด นัก เก็บกิน แต่ เมล็ดผล ต้นเขา ถั่ว มัน พริก มะเขือ
 ที่ ปลูก อยู่ ใน บริเวณใกล้ ซัดกับบ้าน เรือนที่อาศัย ของ ตัว เท่านั้น
 ก็ พช จะ เพียง ชีพอยู่ ได้

แค่ วิสัย ของ มนุษย์ บุคคล โดย มาก หาก มีความรู้ ใจ แต่ เพียง ที่ จะ บริโภค อาหาร และ นุ่ง ห่ม แต่ ถ้วน ของ ที่ ท่าง่าย ทำง่าย ไม่ ต้อง การ เปลี่ยน อาหาร การกิน และ ผลัก เครื่อง นุ่งห่มต่าง ๆ นานา อยู่ เสมอ ต้อง การรศ และ สัมผัส ที่ ดี ต้อง การ ความ สวย ความงาม และ ความ สุข ดำรง ใน ส่วน ร่าง กาย แล้ว ยัง ต้อง การ ความ สุข ใจ ดำรง ใจ ต่อ ไป อีก ความ ปรารถนา ต่อ ยับ ถ้า เริ่ม เติบโต ขึ้น เรื่อย ไป เลย เห็น เป็น ความ จำเป็น ที่ จะ ต้อง มีความ สุข ความ ผิด และ ความ พ้น เพื่อย ใน การ ใช้ สรรพ ทุน เคย ตัว เครื่อง ใช้ สรรพ และ อาหาร การกิน ที่ ตัว ทำ ได้เอง หรือ เพื่อน บ้าน ที่ อยู่ ใกล้ เคียง ทำ ได้ ก็ คิด ข้าง เมื่ อ หน่าย ไป หาก ของ แปลก อย่าง ต่าง คำนวณ ต่าง มณฑล ใน ประเทศ เดียว กัน มา ใช้ ได้ แล้ว ยัง ขำ ขอม ขวาย หว ของ ต่าง เมือง ต่าง ประเทศ มา ใช้ ต่อ ไป

ขอ ให้ ลอง คิด ดู ว่า ทุก วัน นี้ เรา จะ เกิด ร้อน สัก เท่า ไหร่ ถ้า เรา ไม่มี ใบชา กิน, ไม่มี ไม้ ชัดไฟ ใช้, ไม่มี น้ำมัน มี ไตร เตียม ตาม ตะเกียง, ไม่มี ฝา เนื่อ ตะเขี่ย นุ่งห่ม, ชาติ ถ้วย ชาม ของ เมือง นอก, ชาติ เครื่อง แก้ว เครื่อง เหล็ก สวรรค์ พัด อย่าง ทั้ง ไม่มี หนังสือ พิมพ์ อ่าน ประดับ สติ บัญญา เป็น เครื่อง บำรุง ใจ ถ้า ของ ที่ เรา เคย ใช้ เหล่า นี้ ชาติ ไป เรา จะ รู้ สึก เบียด อย แล้ว ครัว ใจ ดี ก็ ปาน ไต

ความเคยตัวของมนุษย์มีขึ้นได้เช่นนั้น ความกังวลของนารีก็ย่อมจะเกิดขึ้นเหมือนกัน ทั้งการเวียนวิชาความรู้มากขึ้น และต้องทำงานแข่งวัด กวดขัน แข่งกัน เว้นไปให้ทันกับสมัย ความเจริญในหมู่มนุษย์ที่ใจเขลาปราศจากความเล้าโลม จึงเดินช้าช้าหลังกว่าหมู่มนุษย์ที่มีความสามารถฉลาดด้วยความรู้ดีเท่าทันกับกาลสมัยที่เปลี่ยนแปลงใหม่ ชัยุ่เสมอ ความจริงเห็นประจักษ์อยู่แก่ตาเช่นนั้น ความศึกษาศิลปวิทยาจึงเป็นสิ่งสำคัญใหญ่ที่จะช่วยให้ทำการได้ ผลเป็นทรัพย์สินสัตว์กษัตริย์

หมวด ๕ ว่าด้วยวิธีปั้นหน้าที่ทำถาวร

วิธีปั้นหน้าที่ทำถาวรนั้น แท้ที่จริงก็ไม่แปลกอะไร เพราะวิธีทำการเช่นนั้น มีอยู่ในนิสัยของมนุษย์มาแต่เดิม ความพึงพาอาศัยเชื้อเพื่อเชื้อจวน ซึ่งกันและกัน โดยความรักใคร่เมตตา กรุณา มีอยู่ในบ้านเรือนทุกครอบครัว ชายทำการหนัก หญิงและเด็กทำการเบา บังหน้าทำกันตามกำลัง และร่างกาย แข็งแรงของบุคคล ดำเนินไปเข้าน้ำคักฟัน ภรรยาคักน้ำตำข้าว ฟุ้งคัมจัดเตรียมอาหาร การเวียนอยู่บ้าน บุตรสาว มีผ้า ทอผ้า บุตรชาย เด็กเลี้ยง โค กระบือ ชั้มนก ตกเบ็ด หาปลา ถ้าครอบครัว

มี มากก็ แยกกัน ออก ทำ การ ปลุก ผัก ตายหญ้า หรือ ครัวชาย
 แยก เปลี่ยน หากำไร มา เจ็บ ขาน เจ็บง กัน ต่อไป ผู้ โด ถนิต ทำการ
 อย่างไร ซึ่ง จะ เป็น ผล มาก ก็ ควร จะ ทำ หน้า ที่ อย่าง นั้น มาก
 ขรรมตา ของ มนุษย์ เป็น เช่น นี้ จึง เกิด มี ช่างไม้ ช่าง เหล็ก ช่างหล่อ
 ช่าง ติฐู ช่าง ปูน ช่าง เรียง ช่าง บิน ช่างระพิก อย่าง มี หมอ ยา รักษา
 โรค และ ครูอาจารย์ เกิดมี ขึ้น ทุกบ้านเมือง เมืองโต ประเทศโต มีคน
 หนาแน่น เมือง เต็มค กัน มาก เมือง นั้น ยัง มี การ แบ่ง บ้าน หน้า ที่
 กัน ทำงาน เปน ตำบล เปน แพก แยก กัน ละ เขียด และ พรูห์ตาย
 กระจาย กว้าง ขวาง ออก เสมอไป เพราะ เหตุ ที่ มนุษย์ มีความ
 กวีจอต ขอน ขวาย ใน ทาง ที่ จะ ทำ การ ให้ ได้ ผล เปน ทวีป อย่างมาก
 โดย ความ อดทน ที่สุด อย่าง เดียว ต่าง คน จึง อดำห์ แสง หา
 ที่ และ ผัก หัก ทำ การ แต่ ถ้วน ที่ เห็น ว่า จะ เหมาะ และ จะ ถนิต
 ฝีมือ หรือ ความ กิศ ความ วิชา ที่ ดี ที่ สุด ที่ จะ ทำ ได้ ความ วิชา มี
 ปรากฏ อยู่ เช่นนี้ ก็ จริง แต่ เมื่อ เรา เห็น วิชา อยู่ ทุก วัน ที่ ย่อม
 จะ แสดง ชาติ ความ สังกต เห็น ได้ ว่า ศึกษณ บัน หน้า ที่ กัน ทำการนั้น
 เปน สิ่ง สำคัญ ใน การ ทำมา หาเงิน เพียงใด

ใน สมัยนี้ ถ้าไม่ มี วิชา บัน หน้า ที่ กัน ทำ การ แล้ว การ ทำมา
 หาเงิน วิชา จะ หยุค ยังไป ได้ ทั้ง สิ้น ขอ ให้ คิด ดู ว่า ถ้า เรา จะ

ไม่อาศัยแรงเพื่อมนุษย์ช่วยเลย เราจะทำการแค่ดำพิงตัว และ ครอบครว้ ของเราเท่านั้น เราจะมีความสุขบ้างหรือไม่ ในขั้นต้นจะต้องทำนาเอง ปลูกเอง มีหม้อหุงข้าวกินเอง ปลูกน้าย มีเตา ทัพพีเอง ที่สุดคือขุดแร่ ต้เหล็ก ทำเครื่องมือ มีคพัวเอง สาระพัดทุกอย่าง ถ้าการเป็นเช่นนี้ เราก็ต้องกลายเป็นคนบ้าไปเท่านั้น จะปลูกกระท่อมอยู่แค่พออาศัยนอนก็แทบจะไม่มีเวลาทำ

ข้างเข็ม รองเท้าชาย ถ้าไม่มีชื่อของเจ้าเว้จใช้ ในขั้นต้นจะต้องไปตั้งกองเจียงโตเสียก่อน โทโต ส้มควรว แล้วจึงจะฆ่าถลกหนังไปซึ่งฝังแดดและ รูดขนแล้ว เทียงหาเปลือกไม้ฝาดมา รูด หลุม แซ่ ฟอก และ แดง หนึ่ง นั้น ไทโยงจะต้องต้เหล็ก ทำเครื่องมือ ทำตะปูต่อไปอีก ถ้าวัวจะได้เป็นรองเท้าชั้น จะต้องเปิดช่องเวลานำมาเห็นดเห็นเยย ตักปามโต และ เมื่อขายได้แล้ว จะได้ผลคุ้มทุน ค่าเข็มยงอาหาร ที่เฮียงตัว มาในเวลาที่ทำรองเท้าตั้งแต่ต้นจน ปลายนั้น หรือไม่มี ไม่ต้องพูดไปถึงว่าจะได้กำไรเท่าใด

ขอให้พิจารณาดู แร่เหล็ก อย่างเดียวว่า แรงทำการ คิดแปลง แต่ง สรรวจ ทำเป็น คุณประโยชน์ ได้ อย่างไร และในทางที่ แร่

จะ ถอดาย เป็น รูป และ เกิด เป็น คุณ ต่าง ๆ ขึ้น ได้ นั้น คน ต้อง ผัดตัด
มือ ช่วย กัน ทำ มาก นาน หลาย ทอด เพียง โด คน พวก หนึ่ง ไป รุก
แร่, พวก หนึ่ง วน ไป ส่อง ถึง เขา ถอง ถอง ออก เป็น รูป เหล็ก แห่ง
มี ราคา หรือ ขาย กัน ได้ ขึ้น หนึ่ง ต่อ นั้น ไป มี พวก อื่น มา วน ไป ห่อ
หอดม ฟอก เป็น เหล็ก ห่อ แล้ว เขา เข้า ถู หิม ๆ รัศ ออก เป็น เหล็ก
เหมียว มี ราคา เป็น สิบ คา ขึ้น อีก ตำบล หนึ่ง ยัง จะมี พวก เขา
เหล็ก ห่อ มา หอดม วน กับ เหล็ก เหมียว และ ซาก บาง อย่าง ตาม ส่วน
ที่ รัศ นี้ หรือ เขา มา ได้ ซาก ถ่าน และ ของ ไร่ ไครก ที่ วน อยู่ นั้น
ออก เสี่ย แปร์ เหล็ก ห่อ เป็น เหล็ก กัด ขึ้น อีก

แต่ เหล็ก แห่ง อย่าง ทั่ว นั้น ก็ มี พวก ทำ งาน ที่ ปรระกอบ
ด้วย ความ รู้ ความ ชำนาญ และมี วิชา อย่าง ต่าง พวก มา วน
เขา ไป ทำ เครื่อง เติ ไฟ รถ ไฟ, ส้มอ, สาย ไซ้ และ เครื่อง ภาชนะ ไซ้
หรือ ย่าง ๆ นานา นับ ได้ ตั้ง หื่น อย่าง ส่วน เหล็ก กัด ก็ เขา
ไป ทำ มีด พริก สิว ขวาน เครื่อง มือ เครื่อง จักร ต่าง ๆ นานา จน ที่สุด
ถึง กับ เขา มา ไซ้ เป็น โย สบริง นาฬิกา พก ผู้ หญิง ขนาด เด็ก ที่สุด ได้

ลักษณะ การ วน หน้า ที่ กับ ทำ การ พอ จะ เปรียบ กัน ได้ กับ เครื่อง
นาฬิกา ว่า มี กลไก ถอดาย ขึ้น และ ต่าง ขนาด กัน อย่าง โด จักร วง
ใหญ่ หรือ จักร วง เด็ก จะ หมุน แต่ ถ้า พัด ตัว ก็ หา สามารถ ที่ จะ ทำ ผล

ซึ่งจะต้อง การได้ ไม่ จักรใหญ่ และ จักรเล็กต่าง ก็ ต้องช่วยแรง
กัน หมุนให้เข้ากันไป ทาง เดียวได้เรียบร้อย สนิท ไม่มี ที่ขัดข้อง
เครื่อง นาฬิกา นั้น จึง จะ ออก เวลาได้เที่ยง ตรง เป็น ผลได้ช้าเร็ว
ถึง ความ ปรាកนา

ใน การ ทำ นาฬิกาทุก น้ เอง ที่ ใน เมือง สวิทเซอร์แลนด์ ซึ่ง เป็น
ทำ เต ที่ ทำ มาก อยู่ แห่ง นั้น นั้น ช่าง ทำ เครื่อง ต่าง ๆ มี หน้า ที่
ทำ ดี ทำ สิบ อย่าง คน พวก นั้น ทำ การ ต่าง กัน อย่าง นั้น
แยก งาน กัน ทำ ใน หมู่ ชาว เมือง โดย แพร่ หมด ทั่ว ไป ต้อง การ
ผู้มี ละเอียด และ ช่าง ของ ช่าง นาฏ ที่ แทบทุก ชนิด เมื่อ ผู้ใด ตั้ง หน้า
ทำ การ อย่าง เดียว เป็น นิย อยู่ แล้ว ความ ช่าง ของ สามารถ จะ ให้
ผู้ นั้น ทำ การ ได้ ตรง เป็นผล รวด เร็ว กว่า ผู้ ที่ ไม่ ช่าง นาฏ เป็น ชน มาก
ตาม ที่ กล่าว มา นี้ พอ จะ เห็น ได้ ว่า วิธี บันทึก ทำ การ
เป็น ดัง เป็น อย่าง นั้น ได้ เปรียบ แก่ แรง ทำ งาน ตาม ประการ

- (๑) ผู้ทำงาน ถ้า ทำ การ ประจำ ช่าง ช่าง อยู่ หน้า เดียว
อย่าง เดียว ก็ ย่อม มีความ ช่าง นาฏ ทำ การ เป็นผล ได้ ใจ ยั้ง ชน
- (๒) เมื่อ ทำ การ หน้า เดียว อย่าง เดียว ถ้า ไม่ ต้อง บัวยการ เสีย
เวลา เปล่า เหมือน ต้อง ทำ การ หลาย หน้า หลาย อย่าง ซึ่ง ต้อง
เกิดขึ้น ที่ วง การ อย่าง นั้น ไป จึง ทำ การ อย่าง ชน บัวย ๆ

(๓) ผู้ที่ทำการประจำอยู่อย่างเดียว อาจจะทำเครื่องมือเครื่องใช้เครื่องจักรให้ดี มีผลยิ่งขึ้นกว่าเขาได้

การได้เปรียบข้อ ๑ ซึ่งว่าด้วยความชำนาญฝีมือนี้ ถ้าผู้หัดทำการ อย่างเดียว อยู่เสมอ เป็นนิจ ก็เขาจะทำใจและกายให้พร้อมพร้อมกันได้ ตา หมายถึง ที่แห่งใด มือ ก็จับอง ถูกต้อง ตรงที่หมาย แม่นยำ จะบังคับไปทางไหน มือ ก็ผ่อนตามได้ทันกัน อย่าง การ คัดดีเครื่องดนตรี เป็น ต้น จะนึก คัดดีเสียง โดน้อง ก็จับ สาย พอเหมาะ กัน กับ ฉ่าเนียง ถ้าตา จะไม่ช่วยหู แต่ ถ้าหู มีช ก็ คัดดี ทำเพลงได้ตั้งใจ

ช่างเหล็ก ชรวรตาศ ซึ่งไม่เคยทำ ตะปู ถ้า จะ ลอง ทำบ้าง บางทีวันหนึ่ง จะ ทำไม่ ถึง ร้อยตัว ช่างเหล็ก ที่เคย ทำ ตะปู บ่อย ๆ แต่ไม่ได้ หากิน ใน การ ทำ ตะปู อย่าง เดียว วันหนึ่ง อาจจะทำ ตะปู ได้ สัก พันตัว แต่ช่าง ที่ หากิน ด้วย การ ทำ ตะปู อย่าง เดียว วันหนึ่ง อาจจะทำ ได้ ถึง สอง สาม พันตัว ความชำนาญ ทำ การ ได้ ผลผลิต กัน เป็นอันมาก เช่นนี้

อีก ประการ หนึ่ง ความชำนาญ อาจจะทำให้ เครื่องมือ หรือ สิ่งของ ที่ทำ นั้น แยก หัก ตัด เย็บ เบ็ดตึง น้อย ลงได้ เพราะ โดย

ความชำนาญ จะ กระปรกระปาน แรงหนักเบา ของ มือ ได้ พอดี เหมาะ กัน กับ เครื่องมือ และ สิ่ง ของ ที่ ทำ ชยู่

การได้เปรียบชัย ๒ ซึ่ง จำทำ การ อย่าง เดียว จะไม่ บัวย

การเสียเวลาเปล่าเหมือน ทำ การ หลาย อย่าง โดย ที่ จะ ต้อง เค็ดอน

ที่ไป มาจาก ที่ ทำ การ อย่าง หนึ่ง ไปหา ที่ ทำ การ อย่าง หนึ่ง นั้น เมื่อ ดูแต่ เฝืน ๆ ก็ จะ ไม่ เห็น ว่า จะ เบ็ดของ เวลา ได้ มาก สัก ป่าน ไต แต่ เมื่อ ใด ได้ กระ เวลา สอดุด การ ที่ เปน จริง ก็ อาจ จะ เห็น ได้ ว่า การ ที่ ต้อง โยกย้าย ทำ อย่าง หนึ่ง แล้ว ไป ทำ การ อย่าง อื่น นั้น บัวย การ มาก เพียง ไต ช่าง ทอง บ้าน นอก เมื่อ ทำ ทอง ค้าง ชยู่ จะ ต้อง วาง มือ ไป ชัวย เขา โถนาวัน ไต วัน นั้น คง ทำ ทอง ไม่ ไต ตัวย ไป อีก หรือ ถ้า จะ ทำ ได้ ก็ ต้อง บัวย การ เสีย มาก เพราะ จะ ต้อง ขานน้ำ ชัวยระ กาย แล้ว ถลัน มา ตัดไฟ ชักสูบ หรือ เล็ดอก หว เค็ดอง มือ และ พัง เตง ทำ การ ตัย รอย เตม ตัย ไป แต่ เวลา ที่ ต้อง เตน ไป มา จาก เว็ชน และ ที่ โถนา นั้น ก็ เบ็ดของ เสีย มาก แล้ว

แม้ แต่ การ ใน เว็ชน นั้น เอง ถ้า หาก ว่า ต้อง เบ็ดย่น เค็ดอง มือ ทำ การ ต่าง ๆ นานา วัน อะ หลาย อย่าง แล้ว การ เหล่า นั้น ก็ ไม่ เบ็ดของ เสรีฯ ไป ไต คำน สมนวด แก่ เวลา เปน เหตุ ให้ ผล ของ แรง ทำ การ นัวยไป

การได้เปรียบข้อ ๓ ที่ว่าผู้ทำการประจำอยู่แต่อย่างเดียว
 อาจคิดเห็น หรือนักทำเครื่องมือหรือเครื่องจักรกลใดอย่าง
 หนึ่งให้ดีขึ้น ช่วยแรงทำการให้ ได้ผลงอก ออกอีกนั้น ก็มี
 ตัวอย่างปรากฏ อยู่ใน เครื่องมือ เครื่องจักร อย่าง หนึ่งที่มีเปลี่ยนแปลง
 อยู่เสมอ ของเหล่านี้ โดยมาก ออก จาก ความชำนาญ
 ของผู้ที่สนใจทำการ อย่างใด อย่างหนึ่ง ธรรมดาที่มีใช้อยู่
 ทุกวันนี้ พวกช่างต่าง ๆ ที่หากินใน การทำรถ นั้น คิดอ่าน
 ทำการ เปลี่ยนแปลง ดีขึ้น ทุกที เครื่องจักร เครื่องมือที่ใช้
 สำหรับ การ ทำรถ โดย เฉพาะ นั้น ก็ ทำดีมีผล ขึ้น ตาม กัน

พวกที่ศึกษา หากิน ใน เครื่องไฟฟ้า เครื่องจักร ทำไม่ทำเหล็ก
 เครื่อง ทอผ้า ตำระพัด อย่าง ก็พยายาม ทำ เครื่อง นั้น ให้ ดี ขึ้น
 จน ที่ ดีสุด แม้แต่ การ เพาะปลูก ที่มี มา แต่ คง เดิม แล้ว ก็ ยัง
 มี ผู้คิด ทำ ดี ขึ้น เสมอ ทดลอง เล็ดอก หา บัญชี ดี มา ประดิษฐ์
 ทำ เครื่องใด เครื่อง หนึ่ง เครื่อง เกียว ตำระพัด อย่าง ถัดวัน แต่ จะ
 มุ่งหมาย ทำ การ ให้ ได้ผล มาก และ เบื้อง แรง น้อย เท่านั้น

การใช้เครื่องมือ เป็น วิธี ทำการ วิเศษ มาก เพียงใด ย่อม
 เห็นอยู่ทั่วไปแล้ว ได้ ชาวไร่ กำจัด ไร่ นา ไร่อื่น ช่วยผ่อนแรง ของ มนุษย์
 ให้เบา ลง เป็น อันมาก คน ระวัง เครื่องจักร คน เดียว สามารถ

จะ ทำงาน เกิด ผลเท่า กับคน หลายคน เครื่องจักร ใน โรงทำงาน
ใหญ่ ๆ บาง แห่ง สามารถ จะ คั้น แรง คน นับได้ตั้ง ร้อย และ การ
ใช้เครื่องจักร นั้น ยัง เบ็ด ทาง ให้คน ทำงาน หา การ อย่างใหม่ หรือ
นับ หน้าที่กัน ทำการ ได้มาก อย่าง ออกไป กว่าเก่า อีก แม้แต่เครื่อง
จักร จะ แยก การ ของ ช่าง บาง อย่าง ไป ทำ เป็น การ ตัด ผล ประโยชน์
ของ ช่าง เหล่า นั้น บ้าง คุณ ของ เครื่องจักร ที่ ทำ ผล ประโยชน์
ในบ้าน เมือง ให้สมบูรณ์ สดชื่น ได้ เป็น อันมาก นั้น ก็ เกิน กว่า ที่จะ
ลงดัง นั้น เครื่องจักร ใน การ บาง อย่าง ที่ไม่ ผู้ จะ ดับฝัน เข้าใจ
ใช้ยาก ไม่ช้า พวกช่าง ที่ ต้อง หยัด การ ไป ก็ กลบ หัน เข้าทำการ
อย่าง เดิม กับ เครื่องจักร นั้น ได้ กลับได้ผล ของ ค่าแรง มากไป
กว่าเก่าอีก

มี เครื่องจักร เย็บผ้า เป็น ต้น ไม่เล็ดอก ว่า ชาว หรือ แก่ ถ้า มี
แรง และมีตา สี่ พอ เย็บผ้า ได้แล้ว ก็ คง จะ ใช้เครื่องจักร เย็บได้
ซ้ำของ รวด เร็ว กว่าผู้มอ เย็บ ใน น้อย วัน

คนที่หา กิน ใน การ ระวัง เครื่องจักร นั้น ก็ อาจ จะ เดียงชีพได้
ก็กว่า คน ที่ ต้อง ทำ การ หา กิน ด้วย ความ ซ้ำมาญ ด้วย น้ำพัก น้ำแรง
แท้ ๆ ด้วย ทำการ ไม่ ต้อง ออกแรง หนัก ครากครว้า หรือ ไม่
ต้องกิน หนำ นึ่ง เพ่ง เตะ ทำการ มีอ ด้วย ความ ประณีตบรรจง อย่างยิ่ง

คนผู้นั้น ก็ พังจะมีเวลา และ โอกาสที่ดีของใน ทาง ที่จะ ใช้สติปัญญา ให้ รู้ การ กว้าง ขว้าง ออก อีก ได้

ข้อ ประการ หนึ่ง เครื่องจักร โดย มากแม้ผู้มีปัญญา คิด ให้ ทำการได้ มาก อย่าง ต่าง ถึง ก็จริง แต่โดย ที่ กดโก และ หดกฐาน ขรรฆมา คด้าย คดถึง กัน คนทำงาน ที่ เคย ใช้เครื่องจักร อย่าง หนึ่ง แล้ว ก็ จะ ใช้เครื่อง อย่าง อื่น ได้ โดยง่าย ถึง จะ เปรน เครื่อง ที่ ทำการ เพียง แท้ แม่น ย่า จะ เขียด อย่าง ไต คำที่ เครื่อง กดโก ทำ ไปได้ แต่ ถ้า พัง ตัว คนที่ จะ ระวัง เครื่องจักร นั้น ก็ จะ ไม่ ต้อง ผิด หัก ผิดมือ ให้ ช้ำ ของ เค้า กับ เมื่อ จะ ทำ ด้วย ผิดมือ ของ คน เอง แท้ ๆ

เครื่องจักร ทำ การ ได้ ผิด มาก ยิ่ง ชิม เพียง ไต ก็ ยิ่ง เบ็ด ทาง ให้ คน ทำการ หามด เพาะ ปลูก และ สัมภาระ ซึ่ง เกิด ขึ้น จาก ผิด คิน ไป บ่อน เครื่องจักร นั้น มาก ขึ้น ตาม กัน ใน กรุง สยาม ถ้า ไม่ มี เครื่องจักร ซึ่ง เข้า แทน แรง คน ได้ อย่าง ทุก วัน นี้ ที่ ไร่ นา คง ไม่ เกิด ผด เปรน ทรัพย์สิน มาก และไม่ ช่วย บ้าน เมือง ให้ เจริญ ขึ้น เค้า เดียว นี้ ได้

เมื่อ ยัง ไม่ มี เครื่องจักร ซึ่ง เข้า ชาว นา ชาย เข้า ได้ เพียง เกวียน ละ แปด บาท ถึง สิบสอง บาท มา บัด นี้ ชาย ได้ วิชา มาก ขึ้น กว่าเก่า ถึง สี่ห้าเท่า แต่ เช่น นั้น ก็ ยัง บั่น ว่า ไม่ มีความ สุข ยิ่ง กว่าเก่า

ถ้าเป็นจริงดังนี้ ก็เห็นเหตุได้ ชัดยิ่ง หนึ่งว่า ความปรารถนา
 ของคนในสมัยนั้นไม่พึงช้ามากมายเหมือนทุกวันนี้ ซึ่งมี
 ฝ่าฟันมุ่งแล้ว ยังจะต้องหาฝ่าฟันง้อเสียหมวกและของใช้แปลกต่าง ๆ
 นานา ทั้งต้อง การดูรายฉิ้น และ เล่น การพนัน เป็น อัน เสอเซอ
 มากมาย กว่าเก่าหลายเท่าตัว คน แต่ ก่อนไม่รู้ สักต้อง การ
 ของเหล่านี้ เพราะไม่เคยเห็น มีแพ้หลาย จึง มีความพอใจ ชยู่ได้
 การได้เปรียบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพราะวิธีบริหารที่ทำการ
 นั้น ยังมีต่อไป อีกหลายอย่าง ที่ควร จะ ยก มา ถ้าว ด้วย คือ

- ๑. ทวีคูณผลแห่งแรงทำการ ให้มากขึ้นได้
- ๒. ทวีคูณแบบอย่างให้มากขึ้นได้
- ๓. มีทางให้คนเลือกหาการ ทำ ตามถนัด
- ๔. มีทางให้ ได้ทำการใน ท่าที่ เหมาะ

วิธีบริหารที่ทำการ บาง อย่าง ซึ่งจะทวีคูณผลแห่งแรงทำการ
 ให้มากขึ้น นั้น เป็น วิธีจัดการให้คน ๆ เดียว หรือ น้อยคน ทำการ
 แทนคนมากได้

ถ้าต่างคนต่าง ก็ จะ ต้อง ใช้ คน ถึง หนึ่งร้อย ไป มา ถึง กัน แล้ว
 ในเมืองหนึ่ง เมืองใด จะ เปิดขงแรง คนถึงหนึ่งร้อย มากมาย สักเพียงใด
 และ ถ้า เป็น ทางไกล ก็ จะ ต้อง เปิดของ ค่าเดิน ทาง และ ค่าแรง เพิ่มเติม

ขึ้น สักเท่าใด แต่ในสมัยนี้ไปรษณีย์ บุรุษผู้เดียว อาจจะทำธุระ
 แหวน คน ถึงหนังสือต่าง ๆ ที่ จะ ถึงไปแค่ คน ละฉบับ ของ ฉบับ นั้น
 ได้ เป็น อัน มาก หนังสือไม่หนักหนา อะไร คน หนึ่ง จะ ถึงไปส่ง
 สัก ร้อย ฉบับ ร้อย แห่ง ใน ทาง ที่ จะ เติบ ไป นั้น ก็ จะ ได้ โดย ง่าย วิธี
 การไปรษณีย์ เป็น การ มุ่งหมาย ที่ จะ ทำให้ เติบ ของ น้อย ในการ ส่ง หนังสือ
 เช่น นี้ แม้ผู้ใด จะ ส่ง หนังสือไป ถึง เพื่อน ที่ อยู่ห่างไกลกัน
 คน ละ ชั่ว โลก ก็ จะ ไม่ ต้อง เสีย ค่า ส่ง หนังสือ นั้น เกิน ฉบับละ ๒๕
 สตางค์ การ อย่าง อื่น เช่น นี้ ก็ มี อีก หลาย อย่าง

วิธี บันทึบ ที่ ทำ การ สามารถ จะ ให้ คนฉลาดคิด ให้ เติบอง แร่

น้อยก็ดัง ใน ทาง ที่ จะ ทวีคูณ แบบอย่าง ให้ มาก ขึ้น นั้น จะ ทำ ได้ ด้วย
 เครื่องมือ และ เครื่องจักร เป็น ต้น เมื่อได้ ทำ แบบ อย่าง ขึ้น แต่ แบบ
 เดียวแล้ว เครื่องมือ เหล่า นี้ อาจ จะ ออกถ่าย แบบอย่างเดียวกันทวีคูณ
 ขึ้น ได้ อย่าง รวด เร็ว มี การ ทำ เงิน ครา และ สตางค์ ทองแดง เป็น ต้น
 และ พิมพ์ หนังสือนับ แต่ พิมพ์ เดียว ที่ อาจ จะ ถ่าย แบบ ทวี ขึ้น ได้
 วัน ละหลาย หมื่น หลาย พัน แบบ

เครื่อง ตี พิมพ์ หนังสือ นั้น ก็ เป็น ตัวอย่าง ที่ จะ ยก มา กล่าว ได้
 เวียง คิว พิมพ์ ขึ้น เป็น แบบ เสีย ที่ หนึ่ง แล้ว จะ ตี พิมพ์ ถ่าย ถอน
 สำเนา หนังสือ นั้น ออกได้ตั้ง แสน ฉบับ โดย ที่ ไม่ ต้อง เติบอง ค่า

แรงถ่าย ถอน ถ้าเนา มากไป ถ่วงน้ำหนัก กระจก สัก เท้าโต เมื่อ ยัง
ไม่มีเครื่อง พิมพ์ เข้ามาใช้ ในเมืองเรา ผู้ใด จะมี หนังสือ เห็น
ไว้ อ่าน เต็ม สัก ฉบับเดียว จะต้อง เสีย ค่าจ้าง เรียบ คัด สัก เท้าโต
จึง จะ พอ ถ้า เปน คนจน แล้ว ก็ เปน อัน หมด บัญญา ที่ จะมี หนังสือ
เช่น นั้น อ่าน ได้ คดคลาด เวียง เครื่อง ตี พิมพ์ กระจก ทำให้ ความรู้ วิชา
และ ข่าวสาร ที่ ไป แพร่ หลาย ออก เปน คน ประโยชน์ แก่ บุคคล และ
บ้าน เมือง มาก นาย เหลือ ที่ จะ พรณมา ได้

เครื่อง ภาชนะ ใช้ ดึง ยาง ต่าง ๆ ที่ เรา ใช้ ใช้ ได้ ราคา ถูก ทุก วัน นี้
ก็ เปน เพราะ ทำ ขึ้น ด้วย ความ คิด ทำ เครื่อง มี เครื่องจักร ที่ ถ่าย ถอน
แบบ ได้ ที่ ละ มาก ๆ เปน ต้น จน ที่ สุด แม้ แต่ เปน เก้าอี้ และ โต๊ะไม้
ก็ ยัง ให้ เครื่อง จักร ถ่าย แบบ ได้

วิธี ปั้น หน้า ที่ ทำ ถาวร ชาว จะ เบ็ด ทาง ให้ คน เลือ ก การ ทำ ตาม

ถนัด ได้ นั้น ต้อง สุด แต่ ทำ ได้ ๆ มี คน น้อย หรือ มาก เปน โห่
ตาม บ้าน นอก ซึ่งมี แต่ การ ทำ ไว้ ได ณา เพราะ ปลอก เปน พิน บ้าน เวียน
ราษฎร อยู่ ห่าง ไกล กระจก ง่าย ออก ทั่วไป การ ที่ จะ ปั้น หน้า ที่ ถิ่น
ทำงาน ก็ ย่อม มี น้อย อยู่เอง ใน หมู่ บ้าน หนึ่ง จะ หา ช่าง ไม้ สัก คน
เดียว ก็ โดย ยาก ถ้า จะ หา ได้ มี น้อย ก็ คง ไม่ ได้ โดย เหตุ ที่ ช่าง นั้น
ไม่มี การ ไม้ มาก พอ ที่ จะ ทำ ได้ แค่ หน้า เดียว ต้อง ทำ การ หากิน

อย่างอื่น ประกอบ ด้วย ความผิดหัด ชำนาญ ฝีมือ ก็ย่อม จะ ชาติไป
การ คบ หา ส้มมากม คัด ค้อ ฮาศรีย ซึ่ง กัน และ กัน มี น้อย ไม่
ใคร จะ ไ้ ยืน ได้ พัง หรือ เห็น การ แ่ดก ปลาด ะไร กว่า ธรรมดา นัก
ความ ฉลาดไหว พริบใน การงาน ทั้งปวง ของ ชาวบ้านนอก จึง ผู้ ชาว
เมือง ไม่ ได้

ข้าง ฝ่าย ชาว เมือง ซึ่ง บ้าน เวชน อยุ่ ใกล้ ชาติ คัด ค้อ กัน มี คน
มาก รวบ รอม เมียค เสียด กัน อยุ่ ใน ที่ อื่น น้อย ค้อ ฮาศรีย ผล
เพราะ ปลด ซึ่ง ชาว บ้าน นอก ทำ เป็น อาหาร เดียงชีพ ก็ต้อง คิด
หา การ ต่าง ๆ ทำให้ ไ้ ผล ไป แดก ของ นั้น มา บริโภค ชาว บ้าน
นอก กับ ชาว เมือง ต่าง ค้อ ฮาศรีย แรง ทำการ กัน เช่น นี้ ก็ จริง แต่
ชาว เมือง ไ้ คบหา ส้มมากม แดก เปลี่ยน ความ คิด ความรู้ ซึ่ง กัน และ
กัน อยุ่ เสมอ และมี การ บัน ทน้า ที่ กัน ทำ มาก อย่าง ต่าง ชนิด ก็ ย่อม
จะมี ความ ฉลาดกว่า ชาว บ้าน นอก เป็น ธรรมดา ยิ่ง อยุ่ ด้วย กัน มาก
มาย ทน้านั้น ัน ความ ปราดนามี มาก อย่าง ัน ก็ ยังมี
การ ต่าง กัน ทำ มาก ัน ชาว เมือง จึง มี ทาง ที่ จะ เลือ ก การ ที่ ถนัด
ทำ ไ้ มาก อย่าง ที่ มี แรง น้อย และ ร่างกาย แบบ บาง ก็ เลือ ก หา การ
เบา ทำ ไ้ ไม่ ต้อง ทรากคว่าลำบาก เหมือน ชาว บ้าน นอก ที่ มี
สติปัญญา ชาว ัน ัน ก็ ยัง ทำการ ไ้ ผล ดี จะ เป็น ช่าง อย่าง ไ้

ก็ ทำกาาร ทำได้ พอยแรง ความชำนาญซ้ำของ ก็คือยัง ตื่น ทั้ง จะ ทำ
ค้างตมมือ ใช้ที่ง่าย แม้จะเป็น นักปราชญ์ ฉลาดรู้แต่ วิชาหนังสือ
และ ศิลปวิทยาไม่ต้อง ทำกาาร หนัก อย่างไร ก็ เป็นครูอาจารย์
เขา หากินเป็นผลประโยชน์ ได้มาก แต่ ถ้าคนชนิดนี้ไปอยู่บ้านนอก
ก็ คงจะเลี้ยงหนี้ การชุกคินทำไร่ไถนาไม่พิน ดกบิณญญา และ วิชา
ความคิด ที่มีอยู่ก็ เขาออกเป็น คนไร้ ทำกาารไม่ได้

หมอขารักษาโรค ถ้าทำกาาร แต่ที่ จะ ทำได้ ถนัด ก็ จะ ได้ผล
ค่าแรง สมควร กับวิชาที่เล่าเรียน มา ประมาณเสีย ว่าทำกาาร
ตรวจและรักษาใช้ ได้ วันละ ๒๐ บาท ครั้น เครื่อง ยาขาด มีตง
หมอไม่จ้างคน ชำนาญไปชุด หาเครื่อง ยา ยุดำที่ ไปเพ็ญจม
งายหาเสียเอง ถ้าต้องไป หาเครื่อง ยาทั้ง วัน ใน วัน นั้น
หมอจะได้ ค่าแรงเท่ากับค่าจ้างคนชุดเครื่องยาประมาณสัก ๗๕ สตางค์
เท่านั้น ถ้า บัง เชน วัน นั้น คนไร้ มี ฮาการ เปลี่ยน แปลง ร้าย แรง
ขึ้นใน บัจจุบัน ที่นี้ หมอ กลับ มา แก่ ไม่ ทน คนไร้ เหวระที่
ร้าย นั้น ก็ ฮาจะ ตาย เพราะ ขาด หมอ ขาด ยา นั้น ได้

วิธีบนหน้าทำกาาร เบ็ด ทาง ให้ ได้ ทำกาาร ใน ท่าเดที่ เหมาะ
นั้น ได้กล่าว มาข้าง ต้น แล้ว ว่า แรง ทำกาาร ที่ จะ เกิด ผลได้

มาก อย่างหนึ่ง ก็คือ ทำให้ถูก ทางจะเหตุ คือ ให้ถูก กับ สมัย และ ประเทศ แต่ ที่ จะ ไป ตั้ง ทำการ ลง ใน ที่ เหมาะ แห่งใด นั้น ถ้า ไม่มี วิช ษั น์ หน้า ที่ กัน ทำการ ก็ ทำไม่ได้ เป็น คับ ว่า ผู้ใด จะ บรรพชา เป็น สาม เณร หรือ จะ อุป ษัมบท เป็น ภิกษุ จะ ต้อง ทำ มาตรา เอง หรือ ผู้ใด จะ ต้อง การ รม ของ เหลือง ใช้, ต้อง การ รม น คิน สอ พอง, ต้อง การ ปุ น กิ น กับ หมาก, จะ ต้อง ทำ เสีย เอง ทุก อย่าง แล้วย บ้าน มาตรา, บ้าน รม น, บ้าน ปุ น, ที่ ตั้ง ทำ อยู่ เป็น หมอ ด หมู ใน กรุง เทพ ๆ ทุก วัน นี้ ก็ เป็น ชัน ตั้ง ไม่ คิด อยู่ เอง บ้าน ที่ ตั้ง อยู่ เหล่า นี้ เหตุ เดิม จะ เป็น อย่างไร ก็ ยาก ที่ จะ ทราบ ความ จริง แน่ แต่ เห็น มี ผล มาก อยู่ ว่า การ อย่างใด ที่ ได้ ทำ ประจำ ที่ อยู่ ชำ นาน หลาย ชั่ว คน คน ที่ งาน ที่ เกิด ใน ทำ เด ที่ นั้น เคย เห็น เยี่ยง อย่าง วิช ษั ทำการ มา แต่ เด็ด ไม่ ต้อง คัก ษั น์ กัก หัก จำบากยาก เป็น อย่างใด ก็ สามารถ ทำได้ โดยง่าย และ เมื่อ คน ทั้งหลาย รู้ ทิว ไป ว่า ที่ แห่งนั้น เป็น ทำ เด ที่ ทำ ของ อย่างใด โดย เฉพาะ มี ที่ เล็ก ของ ที่ ชั่ว ได้ มาก จะ ต้อง การ ของ เมื่อใด ก็ ตรง ไป ชื้อ ใน ที่ นั้น ผู้ใด จะ เอา มาตรา หรือ รม น คิน สอ พอง แม้ ปุ น ไป เทียว ตั้ง ราย ที่ โหม ก็ ไป รับ มา จาก ทำ เด ที่ ทำ ของ เหล่า นั้น เป็น การ สัดวัก แก่ ผู้ ทำ และ ผู้ ชื้อ ทั้ง สอง ฝ่าย การ ชึ่ง ไป ตั้ง ทำ เป็น ทำ เด ที่ เช่น

นี้ จึง เกิด ผดได้ มาก ที่ ตลาด ขาย ของ ผด ของ แห่ง และ ห้าง ร้าน
ทั้งปวง ซึ่ง รวบรวม ขาย ของ ต่าง ๆ อยู่ใน ที่ แห่ง เดียวกัน ขาย
ของได้ ผดอด ดี กว่าที่อื่น ก็ เพราะ เหตุ อย่าง เดียว กัน นี้ เป็น ต้น

นอกจาก นี้ ยังมี การ ทำ สิ่ง ของ และ ผด เพราะ ปลุก ต่าง ๆ ทำ
อยู่ โดย เติบาะ ตาม เมือง และ ประเทศ ที่ ห่างไกล กัน ออกไป อีก มี
ผ้า พนจีน ทบรู๊, ผ้า ไหม ไคราช, ผ้า ตาด หม้อ เมือง เพ็ชร, ผ้า ตาด
ชัย เมือง รง, ผ้า พัชรวรรณ, ปากแพรก, ก่อของ ดาว เชียงใหม่
เป็น ต้น ที่ เหล่า นี้ ต้อง เรียก ว่า เป็น ทำเล ที่ เหมาะ ทั้ง ดั้น เมื่อ
ตรวจ ไป ถึง ดินค้า ต่าง ประเทศ ก็ จะ เห็น แพร เมือง จีน, เมือง
ฝรั่งเศษ, ผ้า ค้าย และ ผด ผด เมือง อังกฤษ, ผ้า เยียรบับ เมือง อินเดีย,
และ ของ ต่าง ๆ ที่ ทำ ส่ง เข้า มา ขาย ใน เมือง เรา จาก นานา ประเทศ
ซึ่ง เป็น ทำเล ที่ ทำ ที่ เกิด นั้น เป็น อัน มาก ดินค้า ต่าง ระพัด ทุก อย่าง
ผด แล้ว แต่ ความ ค้อง การ ของ มนุษย์ ใช้ เป็น ใหญ่ แรง ทำกา
คอย ผ่อน ผัน หัน ทำ ตาม ความ ค้อง การ อยู่ เท่านั้น

ลักษณะ วิชิตชน หน้า ที่ กัน ทำ กา นี้นั้น แม้ ว่า จะ มี คุณ มาก
ถึง ที่ ได้ พรณา มา แล้ว ก็ จึง แต่ ลักษณะ ที่ ร้าย ก็ มี อยู่ แก่ คิว คน
ทำกา ประจำ อยู่ แต่ หน้า เดียว อย่าง เดียว นั้น บ้าง

การ ที่ จะ ต้อง ทำ ประจำ อยู่ อย่างเดียว ซ้ำนาน จน ซ้ำของ ว่างใจ เช่น ซ่าง กัดง ำกัร นาศิทา หรือ ซ่าง ทำคะป ที่ กัดว มาก่อน นั้น แท้ ที่ จริง นาม ไป มีคน ผักหัด เขา อย่าง ทำ การ เช่นนั้น มากขึ้น เกิน ส่วน ที่ สมควร คน พวก นี้ ก็ ย่อม จะ ดด คำ แรง แข็ง คำ จ้าง กัน น้อย ดง ทกที่ เพราะ ต้อง แย่งกัน ทำการ เลี้ยงชีพ เป็นใหญ่ ความ ที่ แข็ง แข็ง กัน กวด ัน หนักหนาเพียงใด ก็ ฮาฯ จะ เห็น ได้ ปรากฏ อยู่ ทุกวัน เพื่อ จะ ทำการ แต่ ที่ คัว หนัก แท้ คน พวก นี้ อยู่ด้า หัก หน้า ทำการ ทรากคร่า อยู่ ใน การ อย่างเดียวได้ตลอด ชีวิต ต้อง นั้ง ประจำ ที่ อยู่ แห่งเดียว จน หลั่ง ธุล หลั่ง โกอง เช่น ซ่าง เข้ม ซ่าง ทอง เป็น ต้น ที่ ต้อง ทำการ รุก ดิน หรือ หาม หาม ของ หนัก ก็ ทำ ทรากคร่าไป ได้ คำ แรง แต่พอ ถึง วัน หนึ่ง ๆ เท่านั้น จะ หา การ ขึ้น ทำให้ ดี กว่า ก็ ไม่ได้ เพราะ เคย ถนิต ทำ แต่ การ อย่าง เดียว และ ใน การ ทำของ บาง อย่าง ที่มีคน ต้อง การน้อย ดง จะ หา กิน ใน การ อย่าง นั้น ไม่ได้ คือ ไป ก็ ยิง จะ ได้ ความลำบาก เมื่อ ปลาย มีธ เป็น ชั้น มาก

อีก ประการ หนึ่ง ถ้า สิ่ง ของ อย่างใด ซึ่ง คน พวก นี้ เขา มา แต่ง ด้รว ทำ ราย นั้น ชาติ มีธ หลก ด้น ไป คน พวก นี้ ก็ จะ หา กิน ใน ทาง นั้น ไม่ได้ อีก

กล่าว ตักขณวิธินันท์ ที่ กั้น ทำการ โดย เภทจะเป็นสิ่งเป็นอย่าง
มาแต่ตัว ยังมี ตักขณ การระดม อัน เป็น วิถี การ สำคัญ ที่ จะ ช่วย
ให้บ้าน เมือง เจริญได้ โดย รวดเร็ว นั้น ชัก

การ ระดม มี สอง อย่าง ๆ หนึ่ง จะ เรียกว่า ระดมแรง กั้น ทำการ
ขึ้นเดี่ยว เช่น คน หลาย คน ช่วยแรง กั้น ชัก ชุง หรือ ถอน ดมธ เวือ
ทำการ แต่ อย่าง เดียว เป็น คัน

การ ระดม หลาย ขึ้น คือ คน หลาย จำพวก สุ่มทบ แรง ช่วยกัน
แต่ ทำการ ต่าง ชนิด กัน เช่น การ ทำ เวื่อน ซึ่ง ต้อง การ แรง
พวก ชุกติชุก ทวาย เผา อีฐ เผาปูน ช่างไม้ ช่างเหล็ก ช่างก่อ ช่างเขียน
มา ระดม สุ่มทบ กัน ช่วย ทำ เวื่อน นั้น จน สำเร็จ เปง คัน

การ ระดม ชนิดนี้ เป็น สิ่ง สำคัญ ใหญ่ แห่ง ความ เจริญ ของ บุคคล
และ บ้านเมือง บ้านใด เมืองใด มี การระดม สุ่มทบ เช่นนี้ ใช้ มาก
บ้าน นั้น เมือง นั้น ก็ รุ่ง เจริญ เร็ว บ้านใด เมืองใด มี การ ระดม
เช่น นี้ น้อย ก็ เจริญ ช้า คง จะ เห็น ตัว อย่าง ได้ ช้อยู่ เสมอ คน
อนาคา ที่ เกี่ยว ข้อง ตามไร่นา ไร่ ทุ่ง ที่ไม่มี ช่างไม้ จะ ทำ ที่ ไร่ ไร่
ได้ ก็ แต่ กระทั่งขึ้น ซึ่ง ทำ ด้วยไม้ ไม้ และ ใบ หญ้า เมื่อ คน พวกนี้

รุ่งเรืองขึ้น ก็เกิดมีช้างไม้ช้างเหล็ก ที่จะเลื้อยไม้ไผ่กม ทำเวียนฝา
กระดานอยู่ได้ ยิ่งเจริญต่อไปก็ยิ่งเกิดมีช้างอิฐ ช้างปูน ช้างเขียน
และช้างต่าง ๆ เกิดขึ้นตามกัน เป็นลำดับไป

การต่าง ๆ นานาที่เกิดขึ้นใหม่นั้น ใช้ว่าจะมีผู้ใด ออก
อำนาจมาด หมายถึงบังคับหรือแนะนำให้ทำ หากเป็นเพราะ การ
ชวน ชวย และ แร้งแย้ง กัน ใน การ หาเลี้ยงชีพต่าง คน ก็ต้อง วิ อำน
ทำขึ้น แล้ว ก็ เร็วขึ้น อย่าง กัน พร่ำ หดาย ออก และ คิด ให้ ดี
ยิ่ง ขึ้น กว่าเก่าต่อไป ความ มุ่ง หมายถึง ชื่นใหญ่ มี ชัย เติม ว่า ใน
การ ที่ ทำ ชัย หรือ การ ที่ จะ วิ อำน ทำ ขึ้น ใหม่ นั้น จะ ต้อง ให้ ได้
ผล มาก ที่ สุด แต่ ชัย อย่าง น้อย ที่ สุด ที่ จะ ทำ ได้ เมื่อ ความ
มุ่งหมาย จะ หา ทาง ดี และ ทาง ง่าย ทำ การ หา ประโยชน์ เช่น นี้ ผู้ใด
จะ วิ อำน ทำ การ ชัย ใด จะ ต้อง ทรอง คุ เสีย ก่อน ว่า สิ่ง ที่ จะ
ทำ ขึ้น ใหม่ จะ เอา ของ อย่าง ใด ที่ ธรรมดา ทำให้ เกิด ขึ้น เอง และ ของ
อย่าง ใด ที่ มี ผู้ ทำ แล้ว เร็ว ไว้ ก่อน แล้ว นั้น มา ใช้ ได้ เมื่อ ยัง ชาติ
ของ อย่าง ใด ชัย บ้าง จึง คิด แฉวง หา หรือ วิ อำน ทำ ของ อย่าง นั้น เติม
เติม ขึ้น จน กว่า จะ ทำ ของ อย่าง ใหม่ ได้ สัม ความ ปรารถนา โดย อดทน

การ ทำ เครื่อง เหล็ก ที่ ได้ ยก มา ถ้าว เปรน ทั่ว อย่าง นั้น ใน
ชั้น ชั้น เมื่อ มี ผู้ ไป หา แร่ มา ถอง ได้ เมื่อ เหล็ก ที่ เปรน ฮา วุช มี คน ขึ้น

ใช้ อยู่แล้ว ก็เกิด มีผู้เอา อย่าง ชาวชน นั้น มา ทำ เป็น มีด, พริก, ขวาน, ดาบ, เลื่อย, กบ เป็น เครื่อง มีด ทำ ไม้ และ ของ ใช้ ต่าง ๆ คือ ไป ของ เหล่านี้ เป็น ที่ ต้อง การ มาก ชน ก็ มี ผู้ ไป ตั้ง หน้า ทำ การ รุก แร่ ถลุง แร่ มี พวก เฒ่า ถิ่น ไม้ รุก ถิ่น หิน มี ช่าง ตี ช่าง เกวียน และ ช่าง ต่ อ เรือ ดำ ระ พัด ช่าง ซึ่ง มุ่ง หมาย จะ ทำ ผล ประโยชน์ อย่าง ไດ ที่ จะ เอา ชาว เหล็ก มา ประคอบ ใช้ นั้น เกิด มี ชน แพร่ หาย กว้าง ขวาง ออก ไป ทุก ที่ ผล ของ แร่ พวก นี้ หนึ่ง อาจ จะ ช่วย ให้ แร่ พวก อื่น เอา ไป คัด แปรอง แต่ง สักร เป็น ผล อย่าง ใหม่ คือ ไป ได้ เสมอ เมื่อ ได้ ออก แร่ ทำ การ ให้ เป็น ผล แก่ ผู้ ไດ ไດ แล้ว ก็ ต้อง หวัง ได้ แน่ นอน ว่า ผู้ นั้น จะ แบ่ง ผล ประโยชน์ ที่ ทำ ได้ คือ ไป คอบแทน ให้ พอกับ ที่ จะ ได้ ยง ชีพ ทำ การ อย่าง นั้น ได้ เร็ว ใป มิฉะนั้น ก็ จะ ต้อง หิน เทียน เปลี่ยน ใป หา การ อย่าง อื่น ทำ ใหม่ โดย ความ มุ่ง หมาย แต่ ที่ จะ หา ผล ได้ ยง ชีพ ส่วน ตัว อยู่ เสมอ ความ เจริญ ของ มนุษย์ ต้อง อาศัย พัง แร่ ซึ่ง กัน และ กัน อยู่ เป็น ชรรวมตา เช่นนี้ ประชาชน ใน บ้าน ไค เมือง ไค จะ เจริญ รุ่งเรือง ได้ เร็ว หรือ ช้านาน ก็ ต้อง ผู้ คน แล้ว แต่ ที่ จะ พัง พา อาศัย แร่ ซึ่ง กัน และ กัน ช่วย ได้ ทั่ว กว และ น้อย เป็น ใหญ่ ต้อง อาศัย

ความสามัคคีกับคำสั่งมาคมให้ โกลี ซัดคิดค่อกันอยู่ได้ โดยสะดวก
จึงจะ พัง แวง ช่วยกันได้ โดยสะดวก ถ้าจะตั้งรวบรวมกันอยู่เป็น
หมู่ใหญ่ กองใหญ่ไม่ได้ จำจะต้อง แยกกัน ห่าง ออกไปสาม
ทำเถที่ หากิน ที่ง่าย ที่ต้องทำ ถนนหนทาง ที่จะไปมาหากัน โดย
ทางบกทางเรือให้สะดวก อย่างยิ่ง ที่สุดที่จะทำได้ เพื่อจะให้ย่น
เวลาเดินทางให้สั้นลง จะได้ค้าขาย แลก เปลี่ยน สินค้า ซึ่งเป็น
ผลของ แรง ทำการ ที่ต่าง คนต่าง ทำไว้ นั้นได้ โดยสะดวก เพราะ
เหตุนี้ การ ทำถนน หนทาง เรือไฟ รถไฟ เป็น สิ่ง ที่จะ ย่น เวลา
เดินทางให้สั้นลง นั้น จึง เป็น สิ่ง สำคัญใหญ่ที่จะ ช่วย ให้บ้าน
เมืองเจริญเร็วขึ้นได้ อย่าง หนึ่ง

หมวด ๗ ว่าด้วย ทำนอง ทำการ อย่างใหญ่

และ ทำการ อย่าง น้อย

ได้ พิจารณา คุณ ประโยชน์ ใน ลักษณะวิธี การบ้าน หน้า ที่ พนักงาน
กัน ทำการ วิธี ใช้ เครื่องจักร ลักษณะ การ ระดม และ ลักษณะที่
รวบรวมกันตั้ง กอง ทำการ อย่างเดียว อยู่เป็น ทำเถ ที่ นั้น พอ เป็น ที่
สังเกต แล้ว ที่นี้ จะ ชี้แจง ลักษณะ และ เปรียบ เทียบ คุณ ประโยชน์
ใน ทำนอง ทำการ อย่างใหญ่ และ ทำนอง ทำการ อย่าง น้อย คือ ไป

เสมอ พวกที่มีทุนมาก มีกำลัง ที่จะซื้อ เครื่องจักรเข้ามาใช้ได้อย่าง
 แขนแรง คน ทำ การ ได้ มาก และ เสีย ค่า ใช้ จ่าย ใน การ นั้น น้อย
 กว่ากัน ตามส่วน จำนวนไม้ ที่ ได้ ขาย ได้ เมื่อ เป็น เช่นนี้ ก็อาจจะ
 ตัดราคา ขาย ไม้ กระดาน ได้ ถูก กว่า โรง ที่ ใช้ แขน แรง คน และ เมื่อ
 ไม้ ที่ ได้ ขาย นั้น จะ เหลือ ใช้ ใน เมือง ก็ จะ บรรทุก เรือ กำนัน ออก
 ไป ขาย ตาม นานา ประเทศ ที่ ต้อง การ ใช้ ไม้ นั้น ได้ แต่ ถ้า โรง ใหญ่
 นี้ โดน เก็บ ไป คิด จะ ทำ การ ให้ ใหญ่ ยิ่ง ขึ้น สร้าง โรง ซื้อ เครื่องจักร
 ที่ ใหญ่ ยิ่ง เข้า มา ใช้ เพิ่ม เต็ม อีก ถ้า หาก ว่า ไม้ เหลือ ตก ลง มา
 กรุง เทพ ฯ ไม้ ที่ นม ยืน เครื่อง จักร เป็น เหตุ เพราะ น้ำ แสง หรือ
 ชาว บำ คัด ไม้ ดัง ไม้ ที่ นม โรง ใหญ่ นี้ ก็ จะ ต้อง หยุด การ ได้ ขาย ไม้
 ไป ชั่ว ครู่ หนึ่ง จนกว่า จะ ได้ ไม้ มา พอ ใน ระหว่าง เวลา ที่ หยุด
 การ เก็บ ตุง ข้าง ไร่ เป่า ๆ ก็ จะ เปรื่อง เงิน เคียน ถ้า ปลด อย เสีย
 หมก คราว หลัง จะ ต้อง ใช้ ได้ ขาย ไม้ อีก ก็ จะ ไม่ ได้ คำน ค่ำ เกย ใช้
 มา ก่อน ครบ มี ๒ เพราะ พวก นั้น ไม่ หา การ ที่ อื่น ทำ ได้ เห็น ว่า จะ ไม่
 ต้อง ถูก ได้ ปล่อย ๆ แล้ว ก็ จะ ไม่ กลับ มา อีก ส่วน ทุน ประจำ ที่ ต้อง
 ไว้ ใน ค่า สร้าง โรง แด ค่า เครื่องจักร เป็น ชั้น มาก ฉะนั้น อยุ่ เป่า
 ไม่ ทำ ให้ ัง ออก ผล ได้ ก็ บ่อย การ ตย ก แล และ ถ้า ไร ที่ ๒ ๒ จะ ได้

ทำนอง ทำ การอย่างใหญ่ และ อย่างน้อย ๕๑

ใน พุทธ นาน ชัก ชัน หนึ่ง เพราะ ฉะนั้น ตักมณ ทำการ อย่าง ใหญ่ จึงมี ที่ บังคับ เป็น เขตร กัน อยู่ บ้าง

การ ทำนา ใน กรุงสยาม ทุกวันนี้ ยัง ไม่ ปรากฏว่า ผู้ใด คิด การ ทำนา อย่าง ใหญ่ สำเร็จ จึง ถูก จ้าง ใช้ ต้อง เบียดเบียน มาก เพราะ พวก ถูก จ้าง ไม่มี การ ทำ กตอก มี และ ถึง จะ อย่าง ไต ก็ คง ไม่ ออก แรง ตั้ง ใจ ทำการ ได้ ที่ เท่า กับ ชาวนา ซึ่ง ทำ ผล ประโยชน์ ของ เขาเอง การ ทำนามี การ ทำ น้อย อย่าง ๆ หนึ่ง ก็ ทำ เป็น ครั้ง เป็น ครั้ง จะ แบ่ง บ้าน หน้าที่ ให้ ถูก จ้าง ทำ การ ประจำ แต่ โดย เฉพาะ อย่าง เดียว ให้ คดออก ไป เหมือน การ อย่าง ชิน ไม่ได้ การ ที่ ใช้ คน มาก ก็ ไม่ได้ เบียดเบียน อะไร ยิ่ง กว่า การ ทำนา ตาม ขรรพคา

ใน สมัย นี้ มี ผู้คิด ความ สำคัญ จะ ทำการ อย่าง ใหญ่ โดย วิธี ศาสตร์ ใช้ เครื่องจักร ช่วย แรง คน และ โค กระบือ อยู่ บ้าง แต่ จะ ทำการ ได้ กว้าง ไร ดี หรือ ไม่ นั้น ยัง ตก อยู่ใน ฐาน ที่ กำจัด หลุดของ กัน อยู่ ถ้า ทำ ได้ สำเร็จ จริง จะ เป็น คุณแก่ ผู้คิด และ เป็น คุณแก่ บ้าน เมือง อย่าง ยิ่ง เพราะ ที่ แผ่นดิน ใน ประเทศ สยาม โดย ส่วน มาก เป็น ทำเล ที่ เหมาะ กับ การ ทำนา ที่ดิน ทั้ง สอง ฟาก แม่น้ำ เจ้าพระยา แม่น้ำ บางปะกง และ แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำของ เป็นกัน ซึ่ง เป็น ที่ราบ เสมอ

โดย ยึด ยาว กว้าง ขวาง แต่โดย เหตุ ที่ ราษฎร สยาม เมา บาง มี คน
ทำ การ น้อย ช่าง ยังมี ที่ ขวาง เป้า ซึ่ง อาจ จะ เกิด ผล ได้ นั้น เหนือ ทั้ง อยู่
เปิ่น ฮัน มาก

เครื่อง โถ เครื่อง ครัว เครื่อง เกี้ยว และ เครื่อง นวด เข้า ซึ่ง ชาว
ต่าง ประเทศ คิด ทำ ใช้ คุ้ม แรงตน และ ดีกว่า ได้ เปิ่น ฮัน มาก นั้น ก็ มี
อยู่ พร้อม ทุก อย่าง แล้ว ส่วน เครื่องจักร ที่ จะ ใช้ เปิ่น แรง ฮัน
เครื่อง ต่าง ๆ เหล่า นี้ นอกจาก ที่ ใช้ ด้วย กำลัง ไอน้ำ หรือ พลัง ก็ ยังมี
เครื่อง ที่ ใช้ ด้วย แรง ไฟฟ้า และ แรง น้ำมันดิน ต่าง ๆ ซึ่ง คิด ทำ กัน
ขึ้น ใหม่ อยู่ เต็ม ฮัน อีก หลาย ชนิด แต่ จะ เลือกร เครื่อง อย่าง ไດ
ให้ ใช้ ได้ เหมาะ กับ ที่ ดิน ของ ประเทศ เมา หรือ จะ แก่ ใจ
คิด แปลง เครื่อง อย่าง ไດ ขึ้น ให้ ใช้ ได้ พอ ดี กับ ที่ เมา นั้น จน ทุก วัน
นี้ ถึง ก็ ยัง เป็น การ ทดลอง กัน อยู่ ความ อดทน อย่าง ใหญ่ ที่ จะ ใช้
เครื่อง จักร ต่าง ๆ ไม่ได้ ถนัด ดี เปิ่น เพราะ การ ทำนา ต้อง อดทน
น้ำฝน ซึ่ง ทำ ให้ ดิน อ่อน เมา กว่า ที่ จะ ทาน น้ำ ทนกับ เครื่อง เหล่า นั้น
อยู่ ได้ ถึง จะ ระเบิด และ ครัวด เสีย แต่ เมื่อ เวลา ดิน ยัง แข็ง อยู่ ได้
ถ้า ไร่ เป็น การ คุ้ม ค่า แรง ได้ มาก แต่ เมื่อ ถึง เวลา เกียว เข้า จะ เขา
เครื่อง อย่าง ไດ มา ใช้ จึง จะ เมา และ ทำ การ ได้ รวด เร็ว พอ กับ ที่ จะ ทำ
ใหม่ ทั้ง นาน เมื่อ เวลา ดิน ยัง อ่อน เปิ่น ไດ เมา อยู่ ถ้า จะ จ้าง

ทำนอง ทำการอย่างใหญ่ และ อย่างน้อย ๕๓

คนไปเที่ยวซื้อ แต่เวลานั้น ก็จะต้องเสียค่าจ้าง อย่างแพง ทั้งจะ
ไม่ได้คนที่ชำนาญ ที่แท้ด้วย คนชำนาญจะมีแค่ชาวต่างชาติต่างคน
ก็จะต้องทำธุระของเขาในขณะเดียวกัน การทอดของต่าง ๆ
แปนการเปิดของอย่างอื่น จะทำได้ก็แค่ผู้มั่งคั่งมากซึ่งจะยอมเสีย
เงินได้แปนครึ่งแปนคราว แต่ผู้มั่งคั่งมากซึ่งคงหน้าหากินอยู่
ใน การทำนาอย่างเดียวกัน มีน้อยตัวนัก กว่าจะได้เครื่อง
ที่เหมาะสมมาใช้ได้พร้อมก็เห็นจะช้าชั้ยอีกมาก

การทำนาในสมัยนี้เป็นผลประโยชน์อย่างใหญ่ยิ่ง ของกรุงสยาม
ถ้าใช้เครื่องจักรได้ ดีเท่ากัน กับที่ชาวยุโรปและอเมริกาเขาใช้ ใน
การเพาะปลูกเข้าด้วยกันได้ กรุงสยาม อาจจะมีมั่งมียิ่งขึ้นได้
แปนอันมาก เพราะฉะนั้น การใช้เครื่องจักรเช่นนี้จึงเป็นที่น่า
ช่วยส่งเสริมชั้ยแปนอันมาก

วิธีทำการอย่างใหญ่โดยที่คนมากช่วยกันจะเข้าทุนกัน คนละ
เล็กน้อย รวมกันตั้งแปนบริษัทขึ้นนั้นก็เป็นการดี การเจริญสำหรับ
บ้านเมืองได้ อย่างหนึ่ง การใหญ่บางอย่าง เช่น ก่อสร้างทางรถไฟ
รถไฟแปนต้นนั้น ต้องการทุนใช้มาก มายนัก ถ้าไม่ได้ชาชั้ย
เรียรายทุนของคนมาก มารวมรวมกัน ทำแล้ว การคงไม่สำเร็จได้
เว้นแต่รัฐบาลจะทำเสียเอง

การเรียกรายเงิน ย่อมเข้ากันกับทำ การใหญ่ ฉะนั้น เป็น การ
 เปิดทางให้คน มีท่าผล ประโยชน์ ขึ้น เป็น อันมาก เป็น คนว่าผู้ใด
 ซึ่ง ทำการ ได้ค่าจ้าง หรือ ค่าไร เหลือใช้ เก็บเงินไว้ ได้เพียงมีจะ
 รวย ชองรวย มาท ถ้าไม่มีทาง ที่จะ ใช้เงิน ที่เก็บไว้ ได้ นี้เป็น
 ทนุให้ถึงอกผล ประโยชน์ต่อไป ก็ จำ จะต้อง เก็บเงิน นั้น นิ่งไว้
 เปลา ๆ หรือ ถ้าเป็นคนใจ กว้าง ขวางใจ ง่าย ๆ พุ่มเพื่อย ก็ จะ จำหน่าย
 เงิน ใน ทางที่จะ ไม่ได้ผล กลับคืน ให้ กระจาย ไป เสียเปล่า คนซึ่ง รับผิดชอบ
 ทำ งาน ประจำ อยู่ ตั้งแต่เช้าจนค่ำ หากมี เวลา ที่จะ เอาเงิน ที่เก็บ
 เหลือไว้ ได้ นั้นไป ใช้ทำ ผล ประโยชน์ อย่างอื่นด้วย ตัวเองอีกไม่ ถ้า
 เป็น ชาว ชวน ชาวนา ก็ เช่น เดียวกัน ถ้าเงินที่ เหลือ เก็บไว้ ได้
 ที่ สะ เล็กน้อย นั้น ยัง ไม่พอ จะซื้อ ที่ ทำการ ได้ ใหญ่โต ออกไป อีก
 หรือถ้าจะซื้อ ได้ ก็จะเป็น การเหลือ แรงเหลือคา ที่จะทำไม่ได้ แต่ ถ้าพึง
 เมื่อมี การใหญ่ ตั้ง เป็น บริษัทขึ้น ใน บ้านเมือง เห็นว่า จะยังขึ้น
 ดาวรดก คน เหล่านี้ ก็จะ มา พดอย เข้าทุน ฮาศรีได้ ผลประ โยชน์
 ด้วย บริษัท ตั้งผู้รู้ การขึ้น เป็นผู้จัดการ มีเขมย่น และ ผู้เก็บเงิน
 จ่ายเงิน ดูแลรักษา การ อยู่แล้ว ผู้เข้าทุน ก็ไม่ ต้องจะไป ออก
 แรง ทำการ หนักเอง

ในประเทศซึ่งเจริญใน การทำผลประโยชน์ได้ทวีคูณมาก เช่น เมืองใหญ่ทั้งหลายในประเทศยุโรปและอเมริกา เป็นต้น มีการเรียกรายกัน เข้าหุ้น ส่วน ทำนองนี้ต่าง ๆ นานา ๆ เหลือที่จะพรรณนาได้ ผู้ใด มีเงิน เหลือใช้ ด้รชย แม้แต่ เด็ก เด็กน้อย ก็ คงจะ มีที่ ผาก หรือที่ เข้าหุ้น ส่วน พอจะ หา คำไร ใน ทนนั้นได้เสมอ เมื่อ การ ด้ควก เช่นนี้ เงิน ในบ้าน เมือง มีมาก น้อย เท่าใด คงได้ เข้า ออกใช้ทำผลประโยชน์ แทน ทั้งสิ้น เมืองใด มีการ เช่นนี้มาก เมืองนั้น ก็เจริญ เร็ว จนที่ด้ด แม้แต่ ผู้ใด ไม่ มีทุน เคย มี แค่ ความ คิด ก็ ก็ศกการ อย่างใดซึ้น ชึ่ง พอจะ เชื่อ ได้ว่า ถ้าได้ ทำอง จะมี คำไร แน่ แล้ว คน ทั้งหลาย คงมา เข้าหุ้น ส่วน เรียกรายกัน ออกทุน ให้ทำกรนั้น ซึ้นได้ โดยด้ควก เพราะ ชาวเมือง เคย พดอยได้ ผลประโยชน์ ในการ เข้าหุ้น ส่วน เช่นนี้ อยู่ เสมอ

ลักษณะ ทำการ อย่าง ใหญ่ ถึง โดย จะ มี ผลประโยชน์ มาก อย่าง ที่ กล่าวมานี้ ก็จริง แต่ จะ คิด ว่าถ้าได้ ทำการ อย่าง ใหญ่ แล้ว คงจะได้ เปรียบ ด้กว่า ทำการ อย่างเล็ก ทุกด้ง ทุกชนิดไปไม่ได้ ยก ด้ว อย่างเช่น โรง ด้ เข้า ขนาดใหญ่ และ เด็ก ที่ ใน กรุงเทพ ๆ ทุก วัน นี้ มา เปรียบ เคียบ กันก็ ที่ คง จะ เห็น ว่ามี ทางได้ เปรียบ เด้ย เปรียบ แก่ กัน เปนด้งมี เปน คราว อยู่บ้าง ถ้า เปน เวลา ที่ มี เข้า มาก

และมีผู้ต้องการซื้อเขาข้างนอกประเทศมาก โดยที่จะให้ราคาพอสมควร โรงสีใหญ่ที่ซื้อเขาได้วันละสี่ร้อย เกวียน เปนกัน คงจะได้กำไรดีกว่าโรงสีเล็กที่ซื้อได้แค่เพียงวันละห้าสิบ เกวียน เปนแน่ได้เปรียบแก่กัน ในทางที่เบ็ดเตล็ดค่าใช้จ่าย น้อยกว่าโรงสีอย่างเล็ก โดยที่จะคิดค่าใช้จ่ายสรอย เทียบกัน กับส่วนเขาที่ซื้อได้มาก และน้อย

ถ้าโรงสีขนาดใหญ่ซื้อเขา เกวียน หนึ่ง จะต้องเบ็ดเตล็ดค่าใช้จ่ายสรอยสักสามบาท โรงสีขนาดเล็กตามส่วน ที่กล่าว คงไม่เบ็ดเตล็ดค่าใช้จ่ายต่ำกว่า เกวียน ละ ห้าบาทได้

แต่ถ้าเปนคราวที่เขา มีน้อย หรือ เปน คราวที่ราคาข้างนอกไม่สู้ดี โรงสีใหญ่ก็ต้องหยุด การซื้อเขาไปชั่วคราว หนึ่ง จนกว่าจะซื้อเขาได้พอดี ในระหว่างเวลาที่หยุดการนั้น จะปล่อยให้ช่างเสียมหมด หาได้ไม่ ถึงอย่างไรก็ต้องเสียม คนพวกนี้ไว้บ้าง เผื่อว่าจะลงมือซื้อเขายักเมื่อใดจะได้พริกพร้อมกัน เปน การเบ็ดเตล็ดค่าใช้จ่ายได้เปนอันมาก ไหนยังจะ มีรายการ คอกเนี้ยในทุนประจำ ซึ่งได้ตั้งไว้ในค่าศรีของจักร เปนอันมาก นั้นอีก ฝ่ายโรงสีเล็กที่ซื้อเขาได้แค่ วันละ น้อย คงจะเลิกสรรซื้อเขา อย่าง ที่ที่จะพอดีไปได้ทุกวัน อยู่เสมอ การตก เรี่ย เสียม หาย เพราะขาด ความ ระวัง ครอบ

อันถนัดกว่า ที่คงจะ น้อยกว่า โรงสีใหญ่ด้วย เมื่อการ เป็นเช่นนี้ โรงสี
เล็ก ก็ยอมได้ เปรียบโรงสีใหญ่ ย่อม

ความตกเสีย เสียหาย ในการ ที่บริษัท ใหญ่ทำนั้นก็คง มากกว่าการ
ซึ่งคน ๆ เดียว หรือ น้อย คนเป็น เจ้าของ ทำ บริษัท ใหญ่ ต้องจ้าง
ผู้จัดการ ตรวจการ ซึ่งมี ผลประโยชน์ อยู่ใน ส่วน นั้นน้อย ถ้าไม่
เป็น คนดีแท้แล้ว ก็ คง จะมีเวลา ละเอียดเพิกเฉย ย่อมบ้าง และ ย่อม
เป็น คนต่ำ ชั่วลงไป ก็ อาจ จะ ยอม แรง ทำงาน เมื่อ เวลา ผู้ตรวจ
เผื่อนั้นได้บ้าง บางคน ก็จะ ทำไป แต่ พอสัก ไม่ ให้เขาได้เสียเท่านั้น
ผู้ที่เป็น เจ้าของ ทน เจ้าหุ้น ส่วน ลงทุน แต่ คนจะ เด็กน้อย ไม่ได้
ทำการ อยู่ใน ที่นั้น ก็คง ไม่เอาใจใส่ในธุระ ของบริษัทสักเท่าใด ทอด
ธุระ ให้ผู้อื่น ทำอยู่แล้ว ก็ เป็น แล้วกัน

ข้างฝ่ายผู้ ทำการ แต่เฉพาะ ตัวนั้น การได้ เสีย ทั้งปวง จะตก
หนัก ย่อม แก่ตัวผู้ เดียว จะ ได้ ทำไร มากน้อย อย่างใด ต้อง ผู้ดีแล้ว
ยอม แต่ ความอด้าที่ คัดค้าน ตรวจ คราวระงับ การด้วยตัวเอง โดย
ถอดชั้น ย่อมเต็มช การ ตกเสีย เสียหาย ย่อม จะน้อย กว่า ข้างฝ่าย
การ ที่บริษัท ใหญ่ ทำนั้น เป็นแน่ เพราะ ฉะนั้น ทาง ที่จะ ได้ เปรียบ
เสียเปรียบ แก่ กันนั้น จึง ต้อง ผู้ดีแล้ว แต่ ดัดจริต การ ที่ จะทำ
เป็น ใหญ่

หมวดที่ ๘ ว่าด้วยลักษณะทุน

ได้กล่าวไว้ข้างต้นว่า ทุน เป็นผล ของการ ที่คนได้ผ่อนหนี้
เก็บ สิ่งสม ประหยัดไว้สำหรับ ใช้ ให้เกิด ผลเป็น ทรัพย์สิน ใน ภายหน้า
หรือ กล่าวโดยย่อ ก็คือ ทุน เป็น สิ่ง สำหรับใช้ ให้เกิดกำไร

ใน ลักษณะ ทรัพย์สิน ได้กล่าวไว้ อีกว่า สมบัติที่มีค่า ๑ แรง
ทำการ ๑ ความเชื่อ (Credit) ๑ ส่วนอย่างนี้ เป็นทรัพย์สิน

ทรัพย์สิน ตาม ชนิดนี้ จะ เป็น ทุน ได้ ทุก อย่าง ถ้า หาก ว่า ได้
เขา ออกใช้ สำหรับ ทำให้เกิดผล หรือ เกิดกำไร ต่อไป มิฉะนั้น
ก็ เรียกว่า เป็น ทุน ไม่ได้

ผู้ที่ มีทรัพย์สิน ซึ่ง สมบูรณ์ไว้ ถ้า หาก ว่า เก็บ ทรัพย์สิน ไว้เฉย ๆ
หรือ เขา ออกใช้ ใน การเวียน หรือ ใช้ ใช้จ่าย สิ่งของมา สำหรับสม
เต็ม เป็น การ บำรุงใจ ของตน เช่น ว่า ซื้อ สุรายาสูบ วิสกี้ หรือ
ซื้อ เครื่องอำนวยความสะดวก เพื่รมนุสจินดาต่าง ๆ เหล่านี้ มา ใช้ สำหรับ
ตัว เอง เป็น ต้น ทรัพย์สิน ที่ เก็บไว้เฉย ๆ หรือ ได้ จำหน่าย ไป ใน ค่า
ของ เหล่านี้ หา ใช้ ทุน ไม่ได้ แต่ ถ้า หาก ว่า เจ้า ของ ทรัพย์สิน ซึ่ง ของ
เหล่านี้ มา เพื่อ จะ ขาย เขา กำไร ต่อไป ทรัพย์สิน ที่ ได้ จำหน่าย ไป
เพราะ เหตุนี้ ก็ เป็น ทุน ได้ จริง

เงิน ที่ให้เขา ก็ ไป เพื่อ จะ ได้ ดอก เบี้ย หรือ เรียก ส่วน ไร่นา บ้าน เวียน และ ถึง ที่ บ่วง ที่ ให้ เขา เข้า ก็ นับ ว่า เป็น ทน ทั้ง สิ้น

ความ หมั่น ความ ขำนาญ และ มี มือ ทำการ ความ รู้ วิชา และ ความ ซื่อตรง ของ คน เหล่า นั้น เมื่อ นับ ว่า เป็น ทพย แล้ว ทพย ชนิด นี้ ก็ ต้อง นับ เข้า เป็น ทน ได้ เหมือน กัน ถ้า ได้ ใฝ่ ใจ การ ทำ ผล ประโยชน์

ผู้ ไต่ ออก แร่ง ขุด ติน ทำ ส่วน ดอกไม้ สำหรับ ใจ ร่ม เถื่อน หรือ ขมิบ ร้อง ทำ เพลง เพื่อให้ เพื่อน พัง เถื่อน ตาม สมบาย ใจ เบื่อ ๆ เช่น นั้น แร่ง ที่ ลง ไป ก็ ไม่ ใฝ่ ทน แต่ ถ้า หาก ว่า ผู้ นั้น ได้ เก็บ ดอกไม้ ไป ขาย เป็น กำไร หรือ ได้ ค่าจ้าง ขมิบ ร้อง ทำ เพลง หรือ ถ้า เขา ขาย ค่า แร่ง ของ เขา เป็น เงิน ทอง อย่าง หนึ่ง อย่าง ไต่ แร่ง นั้น ก็ นับ ว่า เป็น ทน ได้

มี คามารตา ซึ่ง ออก เงิน ค่า เฒ่า เวียน ให้ บุตร ได้ ศึกษา เฒ่า เวียน หนึ่ง สือ, ตำรา และ มี กหัด วิชา อย่าง ไต่ เพื่อ จะ ให้ เป็น กำดัง ช่วย แร่ง ของ เด็ก ใน การ ทำ ผล ประโยชน์ หาก กำไร ใน ภาย หน้า เช่น หมอ ยา, หมอ ชกฏหมาย, เอนซิ เนียร์ หรือ วิชา อย่าง ไต่ ก็ ตี เงิน ที่ ได้ ออก ไป นี้ เป็น ทน แท้ และ ความ รู้ ซึ่ง บุตร จะ ได้ ใฝ่ ทำ ผล ใน ภาย หน้า นั้น ก็ เป็น ทน ประจำ ตัว ชยู่ ด้วย

แต่ นอกไป จาก การ ที่ จะ ขาย แร่ง ทำการ เป็น กำไร แล้ว คน
เรายัง สามารถ ที่ จะ กำไร ใน ชื่อ เสีย ที่ ความ รู้ ความ ชำนาญ
ยี่ห้อ และ คุณวุฒิ ใน ตัว ได้ อีกต่าง หาก จะ เอา ไป ใช้ ชื่อ เชื้อ ตีน
ค้า หรือ ของ อื่น ๆ แล้ว เอา ของ นั้น ไป ขาย เป็น กำไร ก็ได้ โดย
ทาง ที่ สัญญา จะ ใช้ เงิน ให้ ผู้ ขาย เมื่อ ภายหลัง ชำนาญ ใน ตัว ที่
ใช้ ชื่อ ของ เชื้อ ได้ เช่น นี้ ตาม ภาษา อังกฤษ ที่ ใช้ ใน การ ค้าขาย
เรียกว่า เครดิต (Credit) คือ ความ เชื้อ

คน ค้าขาย เอา ความ เชื้อ นี้ ใช้ กำไร ได้ อย่าง เดียว กัน กับ ใช้
เงิน ขาดรีย ใน ความ สัญญา ที่ จะ ใช้ หนี้ ให้ ได้ มั่นคง ทุน กำหนด
เวลา เท่านั้น ยังมี ผู้ เชื้อ ถิ่น มาก ขึ้น คน ค้าขาย นั้น ก็ ยัง จะ
ค้าใหญ่ โต ได้ มาก ขึ้น ตาม กัน โดย ที่ ไม่ ต้อง ใช้ เงิน ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ไป
เมื่อ ใช้ ความ เชื้อ, ความ สัญญา ที่ จะ ใช้ เงิน และ ความ ที่ เป็น
หนี้สิน กัน ค้าขาย แทน เงิน ได้ ดัง ที่ กล่าว นี้ ความ เชื้อ ต่าง ๆ เช่น
นั้น ก็ ต้อง นับ ว่า เป็น ทรัพย์สิน และ เป็น ทุน ได้ เท่า กับ เงิน

ใบสั่งจ่ายเงิน (Bill of Exchange) และ ใบสัญญา ใช้ เงิน
(Promissory Note) ซึ่ง ใช้ กัน อยู่ใน การ ค้าขาย ทุก วัน นี้ แม้
จะ เป็น แค่ว่า สั่ง หรือ ความ สัญญา เท่านั้น ก็ ใช้ กัน แทน เงิน
ได้ ชั่ว กำหนด เวลา ใน สัญญา เป็น ครั้ง เป็น คราว เสมอไป ใช้

แต่ถ้ามี แบงก์ ทงหลาย และ พ่อค้าบาง จำพวก ยัง เก็บเอาใบสั่งจ่าย และใบสัญญาใช้เงินเหล่านี้ มาใช้ซื้อขาย หากทำไร ก็ขึ้นอย่าง ดีนัก ธรรมดาได้ ชักขึ้น หนึ่ง

เป็น ต้น ว่า ผู้ขาย ของ ดั่ง (Whole sale dealer) ผู้หนึ่ง ไปซื้อ สินค้า จาก ห้าง ที่ ดั่ง ของ ต่าง ประเทศ เข้า มา ขาย เป็น ราคาเงิน ๑๐๐ บาท สัญญาใช้เงินใน กำหนด ตาม เดือน คือ มาผู้ขาย ของ ดั่ง จำหน่าย ขาย สินค้า นั้น ได้เป็น เงิน ๑๕๐ บาท พอ ถึงกำหนด สัญญาผู้ซื้อ ก็ นำเงิน ๑๐๐ บาท ไปใช้หนี้ ให้แก่ ห้าง ที่ ดั่ง ของ ต่าง ประเทศ มาขาย เป็น การ ชำระหนี้ เด็ดขาดไป การ เป็น เช่นนี้ ผู้ขาย ของ ดั่ง ก็ได้กำไร ๕๐ บาท โดยที่ไม่ ต้องออกเงินอะไรเลย อีก ชัก หนึ่ง ถ้าผู้ซื้อ เชื้อ ทำ สัญญา ให้ผู้ขาย ว่า ใน กำหนด ๓ เดือน จะ นำเงิน ๑๐๐ บาท ไปใช้หนี้ ค่า สินค้า ที่ รมไป แต่ผู้ขาย คือ ห้าง ที่ ดั่ง สินค้า ต่าง ประเทศ เข้า มา ขาย นั้น จะ ต้อง การ ทน ค่า ของ ๑๐๐ บาท ไปใช้หนี้ ซื้อ สินค้า ใหม่ เข้า มา เติมเต็ม ในทันที ไม่ ยาก จะ รอ อยู่ ถึง สาม เดือน ถ้าเป็น เช่นนี้ และ ถ้า นาย ห้าง มี ชื่อ ต่เป็น ที่ เชื้อ ถึง แก่ แบงก์ หนึ่ง แบงก์ ได้ ได้ นาย ห้าง นั้น จะ นำหนังสือ สัญญา ที่ ผู้ขาย สั่ง สัญญา ใช้เงิน ๑๐๐ บาท นั้น ไปขาย เขา เงิน สัก จาก แบงก์ ชัก ก็ได้ คือ โอนกรรมสิทธิ์

ใน หนึ่งราย ๑๐๐ บาทนั้น ไปให้แก่แบงก์ตามภาษาค้าขาย เรียกว่าเขาใบสัญญาไปให้แบงก์คิดค้ำเคานต์ (discount) ถ้าแบงก์ยอมรับซื้อ หนึ่งนั้น แล้วแบงก์ก็ต้องเอาถ้าไรบ้าง ที่เสียว่าแบงก์จะคิดค้ำค้ำเคานต์เป็นดอกเบี้ยร้อยละ ๖ ต่อปี ในกำหนดสามเดือน ต้นเงิน ๑๐๐ บาท เป็น ดอกเบี้ย ๑ บาท ๕๐ สตางค์ แบงก์คิด หักค้ำค้ำเคานต์ ถ้าไร คำนวณเงินในเงิน ๑๐๐ บาท เสีย แล้วให้เงิน นายห้างไปแค่ ๙๘ บาท ๕๐ สตางค์ นายห้างก็จะเอาเงินนี้ไปใช้ซื้อของอื่นได้ต่อไป เมื่อถึงกำหนดสัญญาสามเดือน แบงก์ก็ไปเก็บเงิน ๑๐๐ บาทเต็ม จากลูกค้าเดิม คือผู้ที่ซื้อเชื่อสินค้า ถ้าเก็บจากผู้ที่ไม่ได้ทำตามกำหนด สัญญา แบงก์ก็ยังคงเรียกเอาเงิน ๑๐๐ บาทจากนายห้างที่รับไปจากเขา นั้นได้อีก แบงก์ได้ชอกทุกไป ๙๘ บาท ๕๐ สตางค์ก็ชอกอยู่ ๓ เดือนได้ร้อยละ บาทเต็มมีถ้าไร ๑ บาท ๕๐ สตางค์ ในการค้าขายใบสัญญาใช้เงิน และใบสั่งจ่ายเงินเช่นนี้ ผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในสัญญาจะ ขาย คือ ๆ ไปสักก็ ทอด จนกว่าจะสิ้น กำหนด สัญญา ก็ ได้ ถ้าหากว่าผู้ขาย มีซื้อ คือเป็น ที่เชื่อใจ แต่ผู้ซื้อได้

ตาม ความที่กล่าวมานี้ ก็ได้ความว่า ในภาษาค้าขายที่ เป็น ขบวนการ อยู่ นั้น เปรียบ คือ ความเชื่อ และ หนึ่งคือ ความที่

สัญญา จะใช้เงินกันนั้น ชื้อขายกันได้อย่างดีจริงๆ เพราะ
ฉะนั้น หนังสือสัญญา และใบสั่งจ่ายทั้งปวงเหล่านี้ จึงนับว่า
เป็นทุนได้ชั่ว ครัง ชั่วคราว ประสงค์ทรัพย์ที่แท้จริงๆ

คุณ ชิน สำคัญใหญ่ ของคุณนั้น มีที่ตรง ว่าคุณ อาจ จะช่วย
ผ่อนแรง ทำการ ของเราให้เบา ลงได้เป็น ชิน มาก ทางได้เปรียบ
เสียเปรียบในการทำผลประโยชน์ ทั้งปวงต้องสุดแล้วแต่ความชำนาญ
และ ความคิดใน กิจ ที่ทำนั้นเป็นใหญ่ ก็จริง แต่ ถ้าไม่มีทุน ดำรง
ใช้พอๆกับการ แล้ว ถึง ความชำนาญ และ ความคิด จะดีวิเศษ
เพียงใด ก็ไม่สามารถจะทำให้การ นั้น เกิดผล เป็น ทรัพย์ ได้เต็ม ที่

ชาว นา ที่ยากจน อดสู่น ด้วยทุน ต้อง อดแรง ทำงาน แต่
ถ้าพึ่ง ตัว ด้วย ความเห็นดี เห็นชอบเพียงใด บ่ยอม จะเห็นปรากฏ
อยู่ทั่วไปแล้ว ใน เวลา ที่ทำนา อยู่ เช่นของ อาหาร และ ผ้า นุ่ง ห่ม
ไม่พอ ก็ต้อง ชื้อ เสื้อเราโดย ต้อง เสีย ราคาแพง หรือ ถ้าต้อง
การเงิน เขาไม่ ชื้อ ก็ต้อง เสีย คอก แะ อย่าง แพง เหมื่อนกัน เมื่อ
เกี่ยว เราได้ผล แล้ว ไม่มีกำลัง และ พาหะ พอ จะขนไป จากตาม
นวดเรา หรือ ไม่มี บัญ ฉาง สำหรับเก็บ เราได้ช่วย เมื่อเวลา
เราใน ~~เวลา~~ จะ ขน ราคา ก็ต้อง จำเป็น ขายเราเสีย แต่เมื่อ
อยู่ใน ตาม นั้นเอง จะได้ ราคาต่ำสักเท่าใด ก็ต้อง จำใจขาย มิฉะนั้น

จะไม่ได้เงิน ใช้หนี้เขา หนี้ กำหนด สัญญา ต้องเสียเปรียบเพราะ
มีทุนน้อย เช่นนี้ ที่สุดเมื่อขายเข้าได้ เงิน เงิน แล้ว บางทีก็
จะไม่ได้เงิน ใช้หนี้เขา พอ ค่ำ ค่ำ ถึง ของ ซึ่ง จำ เป็น ต้อง มี โภค ใน
การ เดียง ชีพ แท้ ๆ เมื่อ มี หน้า จะ ทำ มา ต่อ ไม่ ก็ ต้อง เป็น หนี้ เขา
ชอก หนี้ ใหม่ ขบถ หนี้ เก่า มาก หนี้ กั้น ทุก บ่ ไป แรง ที่ ได้ ออก ไป
โดย ความ เหน็ด เหนื่อย และ ความ ซึ่ง ต้อง ทรมาน ภาย อยู่ ใต้ หัก ตาก แดด
ฝน ทน ลำบาก มา เป็น หนักหนา นั้น ก็ ไม่ ทำให้ เกิด ผล เป็น ทรัพย์
ของ ตัว ใจ ได้ เท่า กับ ชอก แรง ทำ ประโยชน์ ให้ แก่ ผู้ อื่น ง่าย
เดียว เป็น แท้ ๆ เป็น ที่ นำ ส้ม เพชร นึก

ถ้า ชาวเรา มี ทุน ดำรง พอดี ใน ฐานะ นั้น ไม่ ต้อง กู้ เงิน เสีย
ชอก เหมย แพง และ ไม่ ต้อง ซื่อ ของ เขื่อ เขื่อ กิน คำ อาหาร และ
เครื่อง ไร่ ใน การ ทำ มา ก็ จะ ถูก กว่า ราคา ซึ่ง คน ชัก ฝัน ทุน ต้อง ซื่อ
ไว้ และ การ ที่ จะ วน ฟัง เขา เมื่อดู เขาก็ ไม่ ต้อง แยก หาม ด้วย
ถ้า ตั้ง คน เอง สัก เท่าใด คง มี สัก เดียว นิด กระบือ ชัก ตาก ช่วย
ผ่อน ความ เหน็ด เหนื่อย ว่าง ภาย ให้ เบา ลง โห็น ยัง จะ มี ฝรั่ง
สำหรับ เก็บ เขา ใจ ง่าย เมื่อ ราคา ใต้ ผล เป็น ถ้า ไร ยิ่ง กว่า จะ
ต้อง วน ขาย ตาม บุญ ตาม กรรม นั้น ด้วย เมื่อ ทุน ช่วย ให้ ทำ การ
ได้ เปรียบ และ มี ถ้า ไร เช่นนี้ ถ้า ผู้ ทำ มา ไม่ เผลอ เรอ อยู่ ใต้ ฝน

ถ้าใครก็เหลือ ก็มี เหลือ ใช้ ดีๆ ส่วนเพิ่มเติม ทุน มาก ขึ้น ให้ เจริญ โด ก็
 สามารถจะ ทำ ผล เปน เกียรติ มาก ขึ้น ตาม ส่วน นั้น ได้ ความ ทรมาน
 ภาย เหนืก เหนือย ก็ จะ บัง น้อย ลง

ความ เจริญ ของ กรุง เชียง ซึ่ง ต้อง ฮา สร้อย การ ทำ นา เปน โห่ญ
 ยิ่ง กว่า อย่าง อื่น ดีๆ ทุก วัน นี้ จะ เจริญ เร็ว และ ชำ ก็ ต้อง สุด แล้ว
 แต่ ผล ประโยชน์ ที่ ชาว นา จะ ได้ มาก และ น้อย เปน เท่า กัน แต่ จะ
 ทำ ประการ ไດ จึง จะมี ทุน ให้ ชาว นา พอ ใช้ โดย ที่ ไม่ ต้อง เสีย คอก ไม้
 เร็ว แรง นึก และ จะ ทำ ประการ ไດ จึง จะ ให้ ชาว นา มี ทำไร ยิ่ง
 ขึ้น นั้น เปน บัณหา ฮัน ยาก ที่ จะ แก้ ได้ ความ รู้ ใน คีต ปวิทยา
 หรือ ทวิพยาคร ซึ่ง จะ เขา มา ใช้ ได้ ถูก ค้อง นั้น ทั้ง ฮา สร้อย ค้อง
 ความ รู้ การ จริง ที่ เปน อยุ่ โน ฐานะ ของ ราษฎร ที่ ต่าง ๆ กัน ตาม
 กาดะเทศะ นั้น เสีย ก่อณ ต้อง ใช้ ความ ได้ ส่วน และ ความ คึกษา
 พิจารณา โดย รอบ คอบ เปน โห่ญ เมื่อ รู้ ความ จริง และ รู้ ภูต เหตุ
 ต่าง ๆ แล้ว จึง จะ จัด การ แก้ ให้ ได้ ขึ้น ได้ ตาม ความ แนะ นำ
 ของ คีต ปวิทยา

หมวดที่ ๘ ว่าด้วยการลงทุน

การที่จะลงทุน หมายถึง ทำกำไร นั้น ในขั้นต้นจะต้องคิดเสียก่อนว่า ใน การที่จะทำประโยชน์หากำไรนั้น จะมีทุนใช้มากน้อยเพียงใด ในขั้นที่สองต้องคิดต่อไปว่า เมื่อได้ลงทุนไปแล้วจะต้องเปิดของเวลาช้าเร็วสักเพียงใด จึงจะได้ผลตอบแทน จะได้คืนที่ละเล็กน้อย หรือ จะได้คืนก้อนๆ ในคราวเดียว คิดถึง สู้แล้ว แต่ถกขณ การที่ผู้ลงทุนจะทำเป็นใหญ่เป็นคัมว่า ทุนที่ได้ลงไปในการเลี้ยงชีพคนทำนานั้น ถึงแม้ได้ลงมือไกล่หย่างตลอดไปจนเกี่ยวเข้าขายเข้าเป็นผลขึ้นได้ จะต้องเปิดของเวลาไปเก็บมีจึงจะได้ทุน กตบคืน แต่ ทุนที่ได้ลงไว้ ในการซื้อ เครื่องมือเครื่องใช้และใน ค่าโคกระบือ ซึ่งเป็นของที่จะใช้ทำผล ประโยชน์ได้หลายครั้ง หลายคราว นั้น ถ้า เครื่องใช้จะ สึก หรือ เสียบหายไป หรือ ถ้าโค กระบือจะ แก่ใช้การไม่ได้ก็ต้อง รบช้าไป ยิ่ง เปน การ ลง ทุน ปลูก ไร่ ไร่ ไร่ ที่ อาศัย และ มี ูถาง ซึ่ง เปน ของ ถาวร เช่นนี้ ก็ ยิ่ง จะ ต้อง คอย รั้ง ไร่ ไร่ ไร่ มาก จึง จะ ได้ กำไร ใช้ ทุน กตบคืน สู้แล้ว แต่ จำนวน เงิน ทุน ที่ ลงไปเช่นนี้ จะ มาก น้อย เพียงไร บัณฑิตา ซึ่ง จะ เกิด ขึ้น ว่า ได้

ลงทุนไปแล้ว เมื่อใดจึงจะได้กำไร คู่ลงทุน และ ดอกเบี้ย ถ้าไม่มี
 เศษ เหลือ เป็นกำไร ของค่าแรง อีกเท่าใด นั่น ก็คงเป็น ความ
 คิด คำนวณ โดยมาก ถ้าคิดล่อง หน้ำได้ ครอบขอบ ตกต้อง ตลอดจน
 ต้น ปลาย ก็ เป็ม ยัน จำ การ ที่ทำ นั้น คงเกิด ผลมีกำไร สัม ความ
 มุ่งหมาย ถ้าคิดไม่ ครอบขอบ หรือใช้ ค่าเงิน ส่วน ที่ควรไป ก็
 ต้อง ขาดทุน บ่อย การ แรง ที่ทำ

ความ ที่กล่าว มา นี้ เพื่อจะ ยก ลักษณะทุน ให้เห็น ค่อยไป จำ
 มี สอง ชนิด ๑) หนึ่งเป็นทุนซึ่งได้ตั้งไป แล้ว จะใช้ ทำผลประโยชน์
 คือ เมื่อไปได้นาน เช่นค่า โทกรรมือเครื่อง มือ และ อยู่ฉางใน การ
 ทำนาเป็น ต้น ทุน ชนิด นี้จะให้ ชื่อว่า “ทุน ประจำ” ซึ่ง กว่า
 จะได้ ผลกลับคืน ก็คง รอคอยอยู่นาน

ทุน อีก ชนิด หนึ่ง เป็นทุนที่ได้ตั้งไป แล้ว จะตั้งใช้ สูญ หาย
 หมด ด้้นไป ในทันที เช่น ค่าอาหาร การ ถิน และค่าจ้าง ของ
 คน ทำงาน เป็น ต้น ทุน ชนิด นี้จะให้ ชื่อว่า “ทุน หมน เวียน”
 ซึ่ง จะได้ ผลกลับคืน กับ ทุน ในคราว เดียว เช่น ค่าอาหาร และ
 ค่าจ้าง ที่ อาจ จะเห็น ผลของ แรง ทำ การ ได้ ในวัน หนึ่ง เดือน หนึ่ง
 เป็น ต้น

คุณ ที่ได้ละไว้ใน การ ทำผล ประโยชน์ ทุก อย่าง นั้น แม้ ว่า
 ผู้ลง ทุน คิด แต่ จะ ได้ กำไร เป็น ประโยชน์ ใน ส่วน ตัว เป็น ใหญ่ กว่า
 ชื่น ถิ่ จัง แต่ เมื่อ พิจารณ ศึกษ าท ที่ ทำ นั้น ไป ตลอด แล้ว คง ได้
 ความ จัง อยู่ เสมอ ว่า คุณ ที่ ได้ ออก ไป นั้น ถ้า ทรัม ไซ้ ใน การ
 เกื้อ ก่อ บำรุง เดียง คน ทำงาน เป็น ค่าจ้าง แรง ของ พวก เหล่า นี้ ทั้ง สิ้น
 เป็น ต้น ว่า เรา จะ ค่อ เรือ ลำ หนึ่ง ใน ชัน คับ จะ ต้อง ออก ทุน ซื่อ ไม้
 ซื่อ เหล็ก ต่าง ๆ เงิน ที่ ออก ไป ใน ค่า ไม้ ค่า เหล็ก เป็น เงิน ไซ้ ทด แทน
 ค่า แรง ของ ผู้ ที่ ได้ คิด ไม้ ทำ เหล็ก ไม้ แต่ ต้น เติม รวม ทั้ง ค่าจ้าง
 คน ต่าง ๆ ที่ ได้ ทำ ไม้ และ ทำ เหล็ก นั้น ค่อ ๆ มา จน ถึง มี ือ เรา จน
 คับ กับ ค่าจ้าง ค่าแรง ที่ จะ ให้ออก ทศร อง ไป ก่อ ้น นั้น ด้วย ค่อ นั้น ไป
 เรา จะ ต้อง ให้อ่างจ้าง เดียง ข้าง เหล็ก ข้าง ไม้ ซึ่ง ได้ ออก แรง ทำ การ
 เป็น ผล ที่ เรา ได้ เห็น แก่ ตา แม้ ถึง ที่ สุด จะ ไป ซื่อ หมอ ไม้ และ
 เกร็ง จัง มา ทุน ที่ ออก ไป นี้ ก็ เป็น เงิน ที่ เรา ต้อง ไซ้ และ ูขาย ซึ่ง เรา
 ได้ ออก เงิน ทศร อง ไซ้ ค่าจ้าง ค่าแรง คน ทำ การ เกือบ ของ กับ หมอ ไม้
 และ เกร็ง จัง นั้น ค่อ ๆ ไป จน ตลอด ถึง ค่าจ้าง คน ทำงาน ชุค ไม้
 เหล็ก และ ่อ าน ที่ เมือง นอ ก แล ต้น เติม

การ ลง ทุน ทำ ผล ประโยชน์ เป็น การ บำรุง เดียง แรง ทำ การ และ
 เป็น คุณ เกื้อ ก่อ แพร่ หลาย เจ็ด งาน คน มี คน จน ที่ ัว ไป โดย ทาง ตรง และ

ทางอื่น เช่นนี้ ก็พึง เห็น ได้ว่าการ ลงทุน ทำการ หุ้มนตประโยชน์
 ซึ่งผู้ ใดได้ทำนั้น เป็น การช่วยบำรุง บ้านเมือง ให้เจริญขึ้นเพียง ใด
 ชาว เมือง พลอยได้ผลประโยชน์ โดย ทางตรง ทางอ้อม มาก และ น้อย
 ตามส่วน ที่ผู้ ลงทุน ทำการ เสกหรือใหญ่ เป็น ประมาณ เมือง ใด
 ที่มีการลงทุน ทำผลประโยชน์ มากเมืองนั้นก็ เจริญมากอยู่เอง เจริญ
 แก่ผู้ ลง ทุน และ เจริญ แก่ผู้ทำงาน ตลอดไปได้ จน ถึง ชาว ส่วน
 ชาวนาที่ใด เพาะปลูก อาหาร มา ขาย ได้ยงคน เหล่านี้

ใน การ ที่รัฐบาล ลง ทุน รุดคดอง ทำ ถนน และ สร้าง ทาง รถไฟ
 สำหรับ ช่วย ให้การ ทำมาหากิน ใน บ้าน เมือง สดวก ขึ้น นั้น เป็น
 ความสำเร็จประโยชน์ทั่วไป ขึ้นหนึ่งแล้ว ยังมี พวกที่ใด ออกแรง ทำการ
 เหล่านี้ ได้ รับผลประโยชน์ทางตรงในค่าจ้างแรงอีกต่างหาก กล่าว
 แต่ การสร้าง ทางรถไฟอย่างเดียว รัฐบาล ลงทุนจำหน่าย เงินในการ
 นั้น มี หนึ่งราว หกล้านบาท หัก ค่า เครื่อง ดัดเดินเครื่อง เหล็กทั้ง
 หดาย ซึ่ง ต้องซื้อ มาจากประเทศยุโรปแล้ว ยัง เหลืออีกเท่าใด
 ก็เป็น เงิน ค่าจ้าง ค่าแรง เกือบทุกคน ทำงาน ใน บ้าน เมืองทั้งสิ้น เงิน
 นี้จะ ได้ยงคนทำงาน ประจําอยู่ ได้ กว่า สี่พันคน และ โดย ทางอ้อม
 ที่ เกี่ยว กับ การ ค่าขายเหล็ก ใน การ ขนของ บรรทุก รถไฟ ยังมี
 ค่าจ้างค่าแรงอีกเท่าใด เมื่อคิดดูว่าใน ศก ร.ศ. ๑๒๘ รถไฟบรรทุก

ของได้น้ำหนักรวม ๔ ล้านห้าหมื่น บาท ค่าแรง แยก หาม ของ เท่านั้น คง
 ไม่ต่ำกว่า หาบ ละ ๓ ดอลลาร์ รวมเป็นเงินสามล้าน บาท โดยที่ จะคิด
 เมื่อไปถึง การ ขนของ คอ้ ๆ ก็เป็นระยะ มาหลาย ทอด และก็ยัง
 คิดถึง ความกันดาร ใน การ ขนของ ตาม ทางทุ่งนา ป่าดง มาถึง รถไฟ ที่
 คอ้ยัง เป็ต้อง ค่าแรงขน เป็น อัน มาก นั้นด้วย คิดแต่ ค่าแรง ทำการ
 หนัก เช่น ขุดดิน ทำทาง รถไฟ และ หาบ หาม ดินคำ เท่านั้นก็เห็นชัดว่า
 การ ที่ รัฐบาล ลง ทุน ทำ รถไฟ นั้น เป็น การ บำรุง เดียง คนทำงาน ได้
 เท่าใด นอก จากนี้ยัง ช่วยทำ ผลประโยชน์ ให้แก่ การ เพราะ ปลูก
 และ การ ค้าขาย โดย ทัว ไปอีก ของ ซึ่งขน มาทาง รถไฟ เป็น การ
 เสีย ค่าขน น้อยลง กว่า แค่อัน เท่าใด ค่าขน ที่ ผิดกัน นั้น ก็ต้อง
 เป็น กำไร ของผู้ ส่ง ดินคำ แค่นั้นเต็ม โดย มากส่วน คุณ ของ ทาง
 รถไฟ มีเช่น ที่กล่าว มาแต่ าว อย่าง เช่นนี้ ก็เห็นได้ แน่แล้ว ว่า ถ้า
 รัฐบาลไม่ ชาติทุน ก็ควร จะลงทุน ในการ เช่นนี้ เรื่อยไป โดย หมาย
 ผลทาง ช้อมที่จะ ให้บ้าน เมือง เจริญ เร็ว ยิ่งขึ้น

แต่ ถ้า รัฐบาล นั้น ใช้ว่า ได้ ลง ไปแล้ว จะทำให้ เกิดผล เป็น ทวิชัย
 งอก ขึ้น เสมอไป ได้ ทุกอย่าง การ เมื่อใด คอ้ยัง สุดแล้ว แต่ความคิด
 ของ ผู้ ลงทุน จะ กระ ประมาณ การหา กำไร นั้น เป็น โทญด้วย ถ้าคิด
 ผิด ไปที่ ชาติ ทุน กอ้มี ทำให้ ทุน ที่มี อยู่แล้ว น้อย หรือ สูญ ด้้น ไป

เสีย อีก ราค ทั้ง ประ โยชน์ คน ทั้ง ประ โยชน์ ผู้ ขึ้น ที่ จะ พลด ยได้ โดย ทาง ครอง ทาร ชี ม ด้วย

อีก ประการ หนึ่ง ที่ ได้ ดัง ไป นั้น ยัง จะ แยก ออก ได้ อีก สอง สถาน ๆ หนึ่ง เป น คน ที่ ได้ ดัง ไป แล้ว กระทำ ให้ บัง เกิด ผล เป น ทรัพย์ ได้ คอ ๆ ไป อีก สถาน หนึ่ง เป น คน ที่ ได้ ดัง ไป แล้ว ได้ ผล แต่ ชี น เที่ยว หรือ ไม่ ได้ คอ ไป เลย เที่ยว ชี น ด้วย ชี น ความ ที่ ได้ ย ก มาก ถ้าว ใน ถิ่น ณ แรง ทำ การ ว่า บ ริ โภค ทรัพย์ ที่ จะ กระทำ ให้ เกิด ผล เป น ทรัพย์ ถัด ม คั้น ได้ คอ ไป หรือ ไม่ กระทำ ให้ บัง เกิด ผล เป น ทรัพย์ ถัด ม คั้น ได้ ชี น คอ ไป

แต่ ความ เข้ม นี้ จะ ปรากฏ ชี น ชี น ได้ คอ เมื่อ ถึง มี ชี น ถึง ปาก ผู้ ที่ บ ริ โภค ของ นัน เป น ครัง หล่ง ที่ สุด

กล่าว คือ ช่าง ทอ ลงทุน ทำ ของ รูป พรณ เป น เควียง เพ็ชร์ เควียง ทอง ชาย หากำไร อาหา ร การ ใช้ สร้อย ที่ ช่าง ทอ บ ริ โภค ได้ ยง ชี พ นั้น คน เกิด ผล เป น กำไร ได้ ยง ตัว ได้ คอ ๆ ไป เสมอ แต่ ว่า ทรัพย์ ของ ช่าง ทอ ที่ ได้ ดัง ไป นั้น กระทำ ให้ เกิด ผล ได้ ชี น หนึ่ง แต่ ถัง ที่ สุด มี คน มั่ง มี หรือ คน แผลง เรอ มา ชี น เควียง ทอง และ เควียง เพ็ชร์ ไป ใช้ ประคัม บศ และ ร่าง กาย ทรัพย์ ที่ ได้ จำ นำ ยไป ใน ของ

เหล่านี้ ก็เป็น อันว่าไป จมอยู่เสีย เปล่าไม่ สามารถ จะทำผลให้
เปล่งกำไร งอกขึ้น ซักได้

ความ เมตตารอใช้ ทรัพย์ ของคน ไม่ช่วยทำผลประโยชน์
อัน ยึด ยืน ให้แก่ เพื่อน มนุษย์ และ ไม่ช่วย บำรุง ความเจริญ ของ
บ้าน เมือง ได้เช่นนี้

แต่ การ ลงทุน ให้บังเกิด ผลเป็น ทรัพย์สิน ได้คือ ๆ ไป เช่น การ
ทำ ทาง รถไฟ ที่ ยาก มากแล้ว แล้ว นั้น เป็น การ ตรงกันข้าม ทรัพย์สิน
ของ รัฐบาล ที่ ลงทุนไป นั้น ทำให้เกิด ผลประโยชน์ แก่ ประชาชน
เป็น การ บำรุง ความเจริญ ของ บ้าน เมือง ได้ ยึดยืน เสร็จไป เพราะ
ทรัพย์สิน ที่ ลงใน ชั้น คั้น เมื่อ ทำ ทาง รถไฟ นั้น ช่วย กระทำ
ให้ ทรัพย์สิน อื่น งอกขึ้น ซัก คือ ๆ ไป ได้

ทรัพย์สิน ใน บ้าน เมือง ที่มี หมก หมน จม อยู่ ไม่ได้ เขา ออก
จำหน่าย ใช้ เป็น ทุน ที่ จะ ให้ มี กำไร งอกผล ขึ้น คือ ไป นั้น เมื่อ
ประมาณ ต ก็ จะ เห็น ว่า เป็น ส่วน มาก อยู่ เสมอ ไม่ เลือ ก ว่า ฐานะ ไต
การ เป็น เช่น นี้ ก็ เป็น อันว่า เจ้า ของ ทรัพย์สิน ยัง ต้อง การ ความ บัว บวน
ชวนใจ ซึ่ง จะ ให้ ลง ทุน ทำ ประโยชน์ นั้น อยู่ มาก ความ ชวนใจ นี้
คือ ความ ที่ จะ เชื้อ ได้ แน่ ว่า ทุน ที่ ออก ไป จะ ไม่ กระจาย หาย สูญ เหย
ไป ได้ และ จะ มี กำไร งอกผล เพิ่ม พูน ยิ่ง ขึ้น กว่า กำไร เป็น มัน คง

เพราะเงิน ที่ได้ ลง นั้น จำจะต้อง ละตาย กตายเป็น ของ สิ่ง ขึ้น ไป
 เสียก่อน แล้ว จึง จะ กลับ เป็นรูป คืน มา อย่าง เก้า ได้ จะ กตายเป็น
 ค่าแรง หรือ เงินค่า รูป หนังสือ รูป โต กัด ขอ แต่ ว่า เมื่อ ถึง ที่ สุด ให้
 กลับ เป็น เงิน คืน มา ได้ เท่า เก้า และ มี ผล เป็น ทำไร เดิม อีก แม้
 แต่ เด็กเล็ก น้อยก็ ยังตั้ง ว่า จะ เก็บ ทรัพย์สิน หนึ่ง ช้อย ใดๆ ไม่ ของ ผลอะไร
 แต่ ความ เชื่อ ความ ไว้ วางใจ ของคน ว่า จะ ลง ทุน ทำการ อย่าง
 โต จึง จะ มี ทำไร แม้ นั้น ธรรมดา ต้อง ต่าง กัน ช้อย เสมอ เชื่อ
 น้อย บาง มาก บาง หรือ ไม่ เชื่อ เลย ตั้ง ตั้ง แล้ว ผล ความ คิด ที่
 เห็น ที่ เห็น ราย ของ เจ้า ของ ทรัพย์สิน เป็นใหญ่ หงษ์ อัน เป็น การ เหลือ
 วิสัย ที่ ผู้ โต จะ ชัก โยง ให้ คน ที่ ต่าง ใจ กัน มา ร่วม เป็น ความ คิด อย่าง
 เดียว กัน ได้

จะ แนะนำ ทาง โต บาง ก็ แต่ เพียง ว่า ตาม เขียง ช้อย ที่ เห็น ปรากฏ
 ช้อย แล้ว ว่า การ ลง ทุน ทำ ผล ประโยชน์ ให้ เกิด นั้น คง รวม ช้อย
 ใน การ สำคัญ สาม อย่าง โดย มาก

ทาง ที่ ๑ ลง ทุน ใน การ ทำ ที่ดิน ให้ เกิด ผล มี การ ก่อกรรม
 เพราะ ปลุก, การ ขุด แร่, การ ทำ อินคา ทาง น้ำ
 ทาง น้ำ ซึ่ง ธรรมดา ทำให้ เกิด มี ชน เอง เป็น ต้น

- ทางที่ ๒ ลงทุนใน หัตถกรรม จักทำ คัดแปลง แต่งสรร จัดมีการ
ซึ่งเกิดจาก ที่ดิน สำหรับให้ ใช้เป็น ประโยชน์ได้
- ทางที่ ๓ การ ขน สินค้าที่ได้ มาโดย ทางที่ ๑ ที่ ๒ นั้น ไป
ส่งถึงที่ ๆ จะต้อง ภาษี คือ การ พาณิชยกรรม
มี การ ค้า ขาย ส่ง ขาย ย่อย เป็นต้น

นอกจากนี้ จะมีทาง ขึ้นต่อไป บ้าง ก็ไม่ ผู้สำคัญนัก ตามที่
พรรณนามานี้ ก็พึง เห็นได้ว่า ถ้าไม่มี ผู้ใดลงทุน ทำ พิสูจน์ ให้
เกิดขึ้น จากที่ดิน หรือไม่มีใคร ลงทุนไป เขา ของ ที่เกิด เป็น ขึ้นเอง
มาใช้แล้ว การ ทำสิ่ง ของ รูปพรรณต่าง ๆ ก็มีขึ้นไม่ได้ ถ้า
ไม่มีผู้ใด ลงทุน ทำของ เหล่า นั้น ขึ้น เป็น รูปพรรณ ให้ คน ใช้เป็น
ประโยชน์ ได้แล้ว การ ค้า ขาย ก็มีไม่ได้ เพราะไม่มีใคร ต้อง การ
และ ถ้าไม่มีผู้ใด ลงทุน ค้าขาย คือ ไป ขน ของ เกิดผล จาก แผ่นดิน
และ ของ ที่ ทำขึ้น เป็น รูปพรรณ ไปส่ง ถึงที่ ๆ ผู้ จะ ต้อง ภาษี แล้ว
ของ ต้อง อย่าง ที่ กล่าวมา ข้าง นั้น ก็ เป็น สินค้าไม่ได้ด้วยเอง เพราะ
เหตุ ว่า ผู้ซื้อ ของ ไร่ จะ ต้อง คืนทุน ให้พ่อค้า พ่อค้า จะ ต้อง คืน
ทุน ให้ผู้ ทำของ ผู้ ทำ ของ จะ ต้อง คืนทุน ให้ ผู้ เพราะ ปลูก ๆ จะ ได้

กฎธรรมชาซึ่งเม้น ที่บังคับ ให้ทุน เล่มพูด ยิ่งขึ้น ๑๗๕

มีทุน ทำผลให้เกิด จาก ที่ดิน คือไป เหมือน อย่าง เดิม ต่าง คน ก็
ต่าง ขยาย ดินค้า ของ ตัว ให้ มีกำไร เดิม ทุน ขึ้น เป็น ค่าตัว ไป จึง จะ มี
น้ำใจ ทำ การ ได้ ยึด ยืน

หมวด ๑๐ ว่าด้วยกฎธรรมชาซึ่งหตุาย

ซึ่งเม้นที่บังคับสำหรับ ให้เกิดผล

แปนทรัพย์สินเพิ่มพุดยิ่งขึ้น

ใน บท ที่ กล่าว ด้วย ลักษณะตรง ทำ การ และ ลักษณะ ทุน ได้
ชี้แจง ไว้พอ เปน คำ แล้ว ว่า ใน การ ที่ จะ กระทำ ให้เกิดผล เปน
ทรัพย์สิน นั้น จำ จะต้อง ใช้ แรง ทำ การ และ ทุน ประอบกัน อย่าง ไค
บ้าง สัมภาร ทั้ง หตุาย ซึ่ง เกิด จาก ที่ ดิน จึง จะ มี ค่า แยก เปดี่ยน
แปน คุณ เปน ประโยชน์ แก่ มนุษย์ ได้ ชี้แจง ลักษณะ ทุน บาง อย่าง
ทั้ง ได้ กล่าว ถึง คุณ ประโยชน์ และ ทาง ได้ เปรียบ เสีบ เปรียบ ใน วิธี
มัน หน้า ที่ กัน ทำ การ วิธีทำ การ ระดม คุมทม แรง และ วิธี เริบ รวย
คุมทม ทุน กัน เข้า หัน ส่วน ทำ การ ไทญ่ และ การ เด็ก เปนต้น และ
ใน บท หลัง ที่ สุก ได้ กล่าว ว่า ที่ แผ่นดิน ใน กรุงสยาม มี มาก มาย
เหตือ แรง ราษฎร ทำ จึง ต้อง ทั้ง ว่าง เบด่า ไม่ เปน ผล อยู่ อย่าง ไค

ตามที่ได้กล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่า ถ้าจะทำให้ที่ดินเกิดผล
 เป็นทวีปยเพิ่มพูนยิ่งขึ้น ในการทำนา หรือเพาะปลูกพืชพันธุ์
 ไม้ อย่างใด เปนต้น ก็จำจะต้องใช้ที่ ๆ ว่างเปล่าอยู่นั้น ให้เป็นที่
 เกิดผล โดยที่จะขยายที่ทำการ ให้กว้างใหญ่ ออกไป เปนมุดเหตุ
 ที่จะซึ่งเพิ่มเติมแรง ทำการให้มากขึ้น และเมื่อจะซึ่งเติมแรง
 ให้มากขึ้น แล้วก็ต้องจำเป็นเติมทุนให้มากขึ้น ตามถัน เพราะ
 ที่ดินต้องอาศัยแรงทำการ แรงทำการต้องอาศัยเงินทุน เปน
 กฎธรรมดาอย่างหนึ่ง เพราะฉะนั้น กฎธรรมดาซึ่งเป็นที่บังคับ
 ให้เกิดผลขึ้น จากที่ดิน จากแรงทำการ แต่จากทุนต่าง ๆ กัน เปน
 ดัด เปนส่วนไป อย่างละสิ่งนั้น จึงรวมกัน เปนกฎธรรมดาซึ่ง
 จะประกอบด้วยเข้า เปนที่บังคับถ้าหวังให้เกิดผล เปนทวีปยเพิ่มพูน
 ยิ่งขึ้น

ในบทนี้จะวินิจฉัยลักษณะกฎธรรมดา ซึ่ง เปนมุดเหตุที่จะ
 ทำให้ที่ดินเกิดผล มากขึ้นโดยที่จะเพิ่มเติมแรงทำการเพิ่มขึ้นหนงกอน
 ในบทหน้าจึงจะว่าด้วย กฎธรรมดา ซึ่งเป็นที่บังคับให้ทุนเพิ่มพูน
 ยิ่งขึ้นต่อไป

อาณาเขตร์ ของบ้าน เมือง บัคม มีที่อันสุด ด้วยกัน ทุกประเทศ
 ก็จริง แต่ประเทศหนึ่ง ก็คงจะมีที่ดิน ซึ่ง ยังมีได้ ทำการ เพาะปลูก

กฎธรรมดาส่งเป็น ที่บังคับให้คน เพิ่มพล ยิง ขึ้น ๑๗

เหลืออยู่บ้าง เช่น กรุงสยาม ที่มี ที่ว่างเปล่า อยู่เป็นอัน มาก เหตุ
ซึ่ง ต้อง ทั้ง ที่ ว่างเปล่าไว้ นั้น คง เป็น เพราะ ว่า ถ้าไป ทำ การ
เพาะ ปลูก ขึ้น ใน ที่ นั้น ผล ซึ่ง จะ ได้ คง ไม่ คู่ กับ ค่า แรง และ ทุน ซึ่ง
จะ ต้อง ซอกไป ถ้า การ เป็น เช่น นี้ ก็ ได้ ความ ว่า จะ ขยาย ที่
แผ่นดิน เพาะ ปลูก ให้กว้าง ใหญ่ ซอก อีก ไม่ ได้ - เพราะ ไม่มี ผู้ใด
จะ ยอม ชาติ ทุน ไป ทำ การ เพาะ ปลูก ลง ใน ที่ นั้น และ เมื่อ จะ มี
ผู้ ไป จำ จอบ ที่ ใหม่ ซึ่ง ว่างเปล่า อยู่ นั้น ทำ การ เพาะ ปลูก คือ ไป อีก
ก็ คง มี เหตุ อย่าง ใด เช่น อย่าง หนึ่ง ซึ่ง จะ นำ ให้ ผู้ นั้น ไป ทำ การ
ใน ที่ หนึ่ง นี้ อยู่ ได้ การ เลี้ยง ชีพ เป็น เหตุ อัน ใหญ่ ยิ่ง ที่ จะ บังคับ
ให้ คน นี้ ความ อด อด และ อดทน ทำ การ แม้ แต่ ได้ ทำ การ
อย่าง ใด ลง จะ ไม่มี ทำไร เหลือ กิน เลย ก็ ต้อง จำ ใจ ทำ สัก แต่ ว่า
พอ ให้ ได้ อาหาร กิน ไป พอ ครอง ชีวิต อยู่ เท่านั้น ความ ขี้ขี้ เป็น เหตุ
อย่าง หนึ่ง ซึ่ง จะ บังคับ ให้ คน ต้อง จำ ใจ ไป ทำ การ ใน ที่ อื่น เดว รวม
ได้ ผล น้อย ไม่ คู่ กับ ความ เหน็ด เหนื่อย ที่ ซอก แรง ทำ

ราษฎร ชาว บ้าน นอก บ้าน บ้าง ซึ่ง ไป เพียว ตั้ง บ้าน เวชน อยู่ ห่าง
ไกล ที่ ประชุม ชน ห่าง ทาง นก ทาง น้ำ ที่ ใด พวก นี้ ย่อม จะ ได้ ผล
จาก แรง ทำ การ ของ ตัว น้อย กว่า ชาว เมือง ซึ่ง อยู่ ใน กลาง ประ
ชุม ชน คน พวก นี้ ไม่ เคย มี โรค ของ ที่ ไม่ เคย มุ่ง หมาย ใช้

ดุริยของ ภาชนะ ที่ มีราคา ไม่ได้ ศึกษาผิด หักวิชาความรู้
 และ ไม่ได้ พัง ความคิด ที่ ฉลาด อย่างใด ซึ่ง จะ นำ ให้ ใจ นึก ใหญ่
 ไม่ สูง ขึ้น ถว่า เก้า ได้ ก็ มีความ ปราถนา น้อย สัก แต่ ว่า ทำการ
 ได้ ผล พอ เพียง ชีพ แล้ว ก็ เปน ฮัน พอ ใจ กัน ถึง จะ ยาก จน แทบ
 จะ ไม่มี ฝ้านั่ง ห่ม ที่ ไม่ ค้ำ ปรุ ประ ก็ อุดำ หัน อยู่ ครอบ ครว้า ไป
 ถ้า ไม่ ถึง แก่ ความ ฮัน จน แท้ แล้ว ก็ ไม่ ขวน ขวาย ย้าย ที่ ไป หากิน
 ที่ ฮัน เพราะ มีความ รัก ถิ่น ที่ เกิด เปน ประมาณ เมื่อ ความ
 ปราถนา มี แต่ เพียง ที่ จะ ทำการ หาผล พอ เพียง ชีพ อย่าง เคียว เวลา
 ว่าง การ งาน คง มี บ่อย การ มาก อยู่ เสมอ เปน เหตุ ที่ จะ ทำให้
 เคย ตัว จน เปน ฮัน ตาม เกียจ ครว้า ขึ้น ได้ เมื่อ หนี ยคน เปน เช่น นั้น
 แล้ว ความ เจริญ บ่ม จะ เติบ ไป ได้ อย่าง ช้า ที่ สุด แม้ จะ ต้อง ทัก
 ระวัง ทาง พง ขยาย ที่ เพาะ ปลูก ให้ ว่าง ว่าง ออก ได้ บ้าง ก็ จะ เปน
 เพราะ ชาว บ้าน นั้น เกิด มาก ขึ้น ถ้า ไม่ ทำ ก็ จะ ไม่มี อาหาร พอ
 เพียง กัน ใน เวลา ว่าง การ เพาะ ปลูก นั้น จะ มี การ อย่าง ฮัน ทำ บ้าง
 ก็ แต่ การ จัก สาน ถะกรว้า และ เครื่อง หา ปลา ตก ถอบ ส่วน
 ผู้ หญิง ก็ มี การ ปั่น ฝ้าย ทอ ผ่า ที่ จำ เปน จะ ต้อง ทำ เพื่อ บัด บัง ความ
 ลอย และ พอ กัน ความ ทนาว ความ รั้น ตาม ถูก ภาด เปน กัน เมื่อ

กฎธรรมด ซึ่ง เบน ที่ มง คม ให้ ทู น เพล พูล ยิง ฐน ๗๙

ตรวจดูใน กระ ท่อม ของ คน พวก นี้ ก็ จะ เห็น ได้ ว่า มี ฆ พว ำ จอม
เสียม เคี้ยว มือ ทากิน และ เครื่อง ใช้ บาง อย่าง มี หมอ ใ โห เบน ต้น
ซึ่ง คิว ทำเอง ไม่ ได้ ต้อง ชื้อ เขา ใช้ นั้น ต้อง ชื้อ ราคา แพง ทุก อย่าง
คือ ชื้อ แพง เพราะ หน ทาง กั้น คาร์ กาว ฐน สิ้น ค้ำ ไป มา จาก ตลาด
ใน เมือง หรือ ที่ ประชุม ฐน ไม่ สัก วก ประกอบ ทั้ง ความ ฐน ทราย
ที่ ฐน ถูก โจร ฝ รัย ปล้น ฐน ตาม ทาง ด้วย ผู้ ที่ จะ ชื้อ ส้ำ หาม
ของ ไป ฐน ใน ที่ กั้น คาร์ เช่น นั้น ได้ แต่ ที่ ฐน ชื้อ พอ สัก ฐน หาม
หาม ที่ จ้ำ จะ ต้อง เรียก ราคา อย่าง แพง ให้ มี ก้ำ ไร ค้ำ ฐน เห็น ฐน
เห็น ชื้อ และ พอ ที่ จะ ฐน ใจ ให้ ชื้อ ส้ำ ไป โภ ฐน ความ ฐน ทราย ตาม ทาง
ได้ บาง ถ้า ชาว ฐน น้ ำ จะ หาม แผล เพราะ ปลูก ของ คิว ไป ฐน ถึง ที่
ประชุม ฐน เอง ที่ จะ เขา ไม่ ได้ ที่ ฐน ชื้อ เหมือน กัน แดก ของ
ได้ แดว ก็ ต้อง หวน หาม กลับ บ้าน อีก ได้ ความ เห็น ฐน เห็น ชื้อ ฐน
ใจ เท่า ฐน ความ ฐน ฐน ได้ ของ ตลาด มา ใช้ ก็ ต้อง ฐน ฐน ตาม กัน
เมื่อ เบน เช่น นี้ ความ ฐน ฐน ฐน ทำ การ ฐน และ ความ ฐน ฐน ฐน ฐน
ถนอม ฐน ฐน ฐน ฐน ก็ ต้อง ฐน ชื้อ ฐน

แต่ ใน การ แดก แผล ฐน สิ้น ค้ำ ซึ่ง กัน และ กัน นั้น ฐน จะ ต้อง
มี คน ถดาง ที่ ตลาด ถดาง ฐน มา ฐน ทำ ฐน ฐน ของ ให้ ฐน ฐน คน พวก

นั่นคือ พวกพ่อค้าซึ่งตั้งหน้าทำการ เติงชีพด้วยการ ซื่ออกขายแพง มีหม้อบ้านหนาแน่น อยู่แห่งใด คนพวกนี้คงจะดูดำที่ห้ามห้าม ของไปตั้งถึงแห่งนั้น การที่ห้ามของไปขาย หรือ แลกสินค้า ถึงที่นั่นเกิดนั้น ได้เปรียบที่ตรงว่าถ้าผู้ชายมีของขาย หรือ มีผู้ซื้อที่จะซื้อของ อย่างนั้นมากด้วยกัน ผู้ซื้อจำจะต้องขึ้นราคาให้ผู้ชายโดยที่จะแย่งกันให้ ได้ของนั้นก่อนเสมอ หรือถ้าจะเป็นแค่เพียง แลกเปลี่ยนกันผู้ซึ่งนำผล เพราะปลูกในที่บ้าน นอก เช่น ที่ยกมากด่าวนั้น คงจะให้ผลที่ตัวทำได้มากกว่าค่าของ ที่พ่อค้าเขา มาตั้งเป็นแน่ พวกเพราะปลูกด้วยกัน แร้งดตค่าแรง ทำการของตัวเอง คงให้เขาเสมอไป ยิ่งมีผลปลูกเพาะ เหลือเกิน อยู่มาก ก็ยิ่งลดราคาลงมาก เพราะความแข่งกันเอง เป็น คັນเหตุนั้น

เพราะเหตุที่ภูมิประเทศแผ่นดินสยาม อยู่ใกล้เส้นศูนย์กต่าง โลก ขรรวมคาบดินฟ้าอากาศ และ ดุจนิยมทำให้ มีความวิเศษ และ ความ ชื่นฝน ไร่กชุ่มอยู่ได้เต็มมีเสมอ คาม ดุดูกาด ทั้งได้ ชาติภัย แนว ภาเขาใหญ่ อันเป็น ทิวแถว ค่อเนื่องกันโดย ยืดยาว ทางทิศตะวันออก ทั่ววัน ตก และ ทิศเหนือ โอบ อ้อม ถ้อมกันให้ น้ำฝน เหม ซาบ ทราน

กฎธรรมดา ซึ่ง เปน ที่บังคับให้ หุ่น เหน้ พุด ยิง วัน ๘๓

จาก แรง น้อย ลง เพราะ ทำ การ อย่าง ช้า ชืด เขา ไม่ ได้ ก็ ต้อง
จำใจ ออกไปจับ ของ ที่ โหม่ ทำ การ เพราะ ปลุก ใน ที่ ๆ จะ ได้ ฝน น้อย
โดย จะ ต้อง ออก แรง มาก คึง ที่ ถ่วง มา แล้ว ลง ปลาย ก็ ต้อง
แข็งแรง ก้มเอง ขายมด เพราะ ปลุก ถวดราคา ค่าแรง ของ สัตว์ ลง เด่มชไป
เมื่อ คิด เด่มช คุ ว่า คน หนึ่ง ทำ มา ได้ เข้า มี ตะ ๓ เกวียน ๆ หนึ่ง
ขาย ได้ ราคา ๕๐ บาท เปน เงิน ๑๕๐ บาท. วัน หนึ่ง ได้ ค่าแรง
๔๒ สตางค์ ตาม ชัน ชาว นา ที่ มีความ ปรารถนา น้อย ก็ พอ จะ
อยู่ เปน ความ สุข ได้ บ้าง แต่ ราคา เข้า ชน ี นี้ เปน เข้า ใน นา ที่ อยู่
ใน บริเวณ กรุง เทพ ๆ ซึ่ง โกล่ คัดตา เข้า จึง ขาย ได้ ราคา ดี แต่ ถ้า
ที่ นานี้ ห่าง โกล่ ออก ไป จาก แม่น้ำ และ ทาง รถไฟ ซึ่ง จะ ขน เข้า
มาขาย ถึง โรงสี ได้ โดย ความ กั้นคกร เปิดช่อง แรง ขน มาก ประมาณ
ว่า เข้า นั้น จะ ขาย ได้ ใน ที่ ยี่ง นา เพียง เกวียน ละ ๒๔ บาท ๓ เกวียน
เปน เงิน ๗๒ บาท คิด เปน ค่า แรง คง ได้ แต่ วัน ละ ๒๐ สตางค์
และ โดย ที่ คน พวก นี้ อยู่ ห่าง โกล่ ที่ ประชุม ขน ยี่ง จะ ต้อง ชื้อ น้า นึ่ง
ห่ม และ ชื้อ ไร่ ราคา แพง อีก ก็ ต้อง เปน คน ยากจน ค่น แค่น
น้ำดื่ม เพช อยู่เอง ถ้า คน เหล่า นี้ ทั้ง ถิ่น ที่ เค็ม เสียบ เข้า มา รับจ้าง
ทำ การ งาน ใน ที่ ประชุม ขน มาก คง จะ ได้ ค่า แรง แพง ขึ้น กว่า

ค่าทำนานั้นมาก ยิ่งแปลนพวกดาวตวัน ออกที่ขยับห่างไกล ออกไปอีกก็ยิ่งหนักมาก ในท่าเดที่เหล่านั้นไม่มีถนนหนทางที่สะดวก ทำมาได้เข้าเหลือเกินแล้ว บรรทุกเข้าไปขายทางไกลไม่ได้ ก็ต้องขายโดยราคาต่ำถึง เกือบจะ ๑๐ บาท ค่าแรงของคนพวกนี้จึงน้อยถึงกับขุดที่เค็มทางเข้ามารับจ้างในที่ไกลกรุงเทพฯ พอจะได้ค่าจ้างออกไปเลี้ยงครอบครัวได้เป็นสุขไปได้ชั่วครึ่งหนึ่งคราวหนึ่ง

จะทำการใด ผลซึ่งจะเกิดจากที่ดิน และ แรงทำการของชาวเราจึงจะสมบูรณ์พร้อมได้ ชักนั้น เป็นมณฑลอันสำคัญใหญ่อยู่เสมอ การกสิกรรมในเมืองไทยในสมัยนี้จะแยกออกพิจารณาได้ต่างกัน ๓ อย่าง คือ การทำนา ๑ การทำไร่ ปลูกไม้ล้มลุก ๑ การทำสวน ปลูกไม้ใหญ่ที่ขยับได้ ยืดขึ้น แต่ต้องคอยอยู่นานจึงจะเกิดผล ๑

การทำนาซึ่งทำกันเป็นพันไร่ไปทั้งแผ่นดิน และแปลนผลประโยชน์อันใหญ่ยิ่ง ซึ่งเมืองเราต้องอาศัยอยู่นั้น แรงทำการได้ผลแปลนค่าแรงน้อยเพียงใดได้กล่าวมาแล้ว ถัดไปแปลนการทำไร่ ปลูกไม้ล้มลุกมีไร่ ไร่ไร่ช้อย ไร่ฝ้าย และไร่ฝัก เป็นต้น การ

กฎธรรมดา ซึ่งเป็นที่บังคับให้ทุนเพิ่ม พุดยังขึ้น ๘๕

ชนิดนี้ต้อง ออกแรงคนทำมากกว่าทำมา จึงได้ผลมาก พอดี
จะให้คนทำการนั้นได้ค่าจ้าง เท่ากันกับค่าแรง ปานกลาง ประมาณ
ตั้งแต่วันที่ ๔๐ ถึง ๗๕ สตางค์ แต่ยังมีกำไร ส่วนทุนที่ค้าง
ทอดของตัว ในการทำไร่เป็นดอกเบญจกันหนึ่ง โดยมาก
ไม่ต่ำกว่า ๑๐๐ ตะ ๑๕ ตอปี แต่เพราะเหตุที่การทำไร่มี
ผลมากขึ้นจึงทำเสียทั่วไป คนไทยไม่อดทนพอจึงทำไม่ได้
คือนั้นไปเป็น การทำสวนปลูกต้นไม้ ซึ่งจะได้ที่คองงทุน
แล้วค่อยไป นานจนกว่าจะเกิดผล ถ้าค้างคองงอยู่ถึง ๗ ปี
มีหนึ่งคิดค่า ดอกเบญจในต้นทุนร้อยละ ๑๕ ก็เป็นต้นสวนดอก แต่
โดยมากเมื่อเกิดผลแล้ว ผลที่ได้ก็นั้นคงจะคุ้มทุนและ ดอกเบญ
ที่ลงไปนั้น มีประมาณว่า ๓ ปีครั้ง ถ้าเป็นอย่างนั้นก็
อันว่าได้ดอกเบญจในต้นทุนเต็มเกิน ๑๐๐ ตะ ๕๐ ตอปี จึงได้ว่า
เป็นผลประโยชน์ดี และถาวร แน่ นอนกว่าการทำไร่ ซึ่งแม้ว่า
การเพาะปลูกบางอย่างในไร่ นั้นจะมีกำไรมากกว่า ก็ไม่ถาวร
มันคงเท่ากัน ที่ส่วนต้อง มีราคาดีกว่าที่ไร่ และ น่าหลายเท่า
โดยที่ จะกะขนาดเนื้อที่กว้าง ยาวเท่ากัน มีราคาดีกว่าเพราะ
เกิดผลประโยชน์มากกว่าเป็นต้นเหตุ

การ ทำไร่ ทำสวน ยังมี ที่เลือก ปลูกผลไม้ ไม้ ของ ดัด และ ของ
 แห่ง อีกร ของ ดัด คือ ผัก และ ปลูกไม้ นั้น ทำได้ แต่ จำเพาะ ให้ พืช กิน
 ใน เมือง เพราะ เปรน ของ ที่ จะ เก็บไว้ ไม่ได้ นาน พอ ที่ จะ ส่ง ไป
 ขาย ทางไกลได้ ถ้า ทำเหลือ เพื่อ นัก รวบรวม จะ คง ค่า บ่อย การ ค่า
 แรง ไป ส่วน ของ แห่ง มี ยาสุม ย้าย และ พริกไทย เป็นต้น จะ ส่ง
 ไปขาย ทางไกล นอก ประเทศได้ ถึง จะ ทำ มากก็ คง มี ผู้ ต้องการ เติมนอ

การ ทำไร่ ได้ เปรียบกว่า การ ทำนา โดย ที่ได้ ผลค่า แรง มาก กว่า
 กัน เช่น นี้ เหตุใด คน ไทย จึง ชอบ ทำ นา มาก ถึง กับ ผู้ กระจาย
 ออกไป อยู่ ทางไกล ที่ ประชุมชน จน ได้ ค่าแรง น้อยนักหนา ดูเหมือน
 ว่า จะ ว่าง เกียจ การ ขุด ดิน พัน ต้ม ซึ่ง เปรน การ หนัก นั้น อยู่ มาก การ
 ทำ นา ถึง โดย ว่า ต้อง คราก ครว้า ตาก ฝน ตก แดด มาก ก็ ยัง ได้
 ชาติวัย แรง โท กระทบ ชั่ว อยู่น แรง ได้

เมื่อ ความ ที่ กล่าว มา เป็น จริง เช่น นี้ สิ่ง สำคัญ ที่ จะ ช่วย ให้
 ที่ ดิน เกิด ผล มาก ขึ้น ได้ อีกร ก็ มี แต่ ที่ จะ เติมน้ำ แรง และ เติมน้ำ
 ขุน ลง อีกร เท่านั้น

การ ลง แรง ลง ขุน ช่วย ใน ทาง นี้ มี การ ขุด คลอง การ ทำถนน
 หน ทาง ที่ จะ ให้ ได้ ใช้น้ำ เพราะ ปลูกไป ถึง ทำได้ที่ ชาย โดย งดอก

กฎจรรยาบรรณ ซึ่งเป็นที่ยึดมั่นให้ทุก ๆ คน เพิ่ม พุด ชิง ชัน ๘๗

เป็น สิ่งสำคัญ มากกว่าอื่น ถ้า ทาง ขน ดิน คำ เต็ม ได้ ด้ลวก การ
ขน ดิน คำ เมา แรง ดง ได้ เพียง ใด แรง ทำ การ และ ที่ ดิน ก็ จะ ได้
ผล ทวี ธิ์น เพียง นั้น แต่ การ เช่น นี้ เป็น การ ใหญ่ นอก จาก รัฐบาล
ก็ ไม่มี ผู้ ใด ทำ ได้ การ ทำ ทาง รถ ไฟ การ ขุด ช่อง และ การ
บำรุง รักษา หนั้ม ขุด หนั้ม สั้ม และ การ ทำ ประคูนน้ำ ซึ่ง เป็น คุณ
ใน ทาง ที่ จะ ทด น้ำ ชิง ให้ เวื่อ เติง ด้ลวก เติมอ ทั้ง จะ ให้ น้ำ ไหล บ่า
เข้า ไป เตยง ต้น เชา ต้น ไม้ โขก ชุ่ม อยุ่ ได้ ใน ชั่ว เวลา จะ คีอง การ
เป็น คัน

การ ออก แรง ดง ทน ทำ ถนน หน ทาง บก ทาง เวื่อ เช่น นี้ เป็น
ด้า ชารณ ประโยชน์ ทั่ว ไป ราษฎร ได้ ด้ลวก จาก ทน จาก แรง ทำ การ
และ ที่ ดิน มาก ธิ์น เพียง ใด ก็ ช่วย ให้ บ้าน เมือง อยิ่ เจริญ ธิ์น เจริง
นั้น รัฐบาล ได้ ประโยชน์ โดย ทาง สั้ม อยุ่ เติมอ

การ ออก แรง ดง ทน บำรุง ที่ ดิน ให้ ด้ลวก ของ ต้น ไม้ ด้ได้
เมตต์ ด้ลวก มาก ธิ์น โดย ที่ จะ ขุด ร่อง น้ำ หรือ พุน ดิน ให้ น้ำ ไหล
ชั้ม ทราบ เชา ออก ถึง ราก ไม้ ทำให้ ดิน ปรัง อากาศ เติง ด้ได้
และ ไม่ ให้ น้ำ ชิง เน่า อยุ่ จน รด ดิน เปรี๊ยว เป็น ชัน ด้ลวก แก่ ต้น ไม้
และ การ ใช้ ธิ์น เติม รด ดิน ให้ ต้น ไม้ มี อาหาร ด้ ชัน เป็น คัน

การ ดึงหม้อ ใช้อุปกรณ์ มีข้อที่ดัดมาใช้ ช่วยผ่อนแรง ทำการให้เบาลง และ การใช้เครื่องจักรต่าง ๆ ซึ่ง นานา ประเทศ คิดทำใช้ อยู่ ทุกวันนี้ เป็น กำจัด เพิ่มเติม แรงคน ทำการ เกิดผล เพราะ ปลุก พลังได้ เป็น อัน มาก และ การใช้เครื่องจักรกลไกต่าง ๆ เป็น ของ ที่ คนไทย อาจ จะ เรียนทำ เรียนใช้ ได้ โดยง่าย เพราะ มี เขาว่านี้ ตั้ง อยู่ใน ทาง นี้ อย่าง หนึ่ง นั้น ยัง มี ใช้ ใน บ้าน เมือง มาก ผลของ แรง ทำ การ ก็ ยัง จะ มาก ขึ้น

การดึง สัตว์ พาหะ น่าจะ เขาใจได้ให้ ยิ่ง ขึ้น กว่า เดียวนี้ เพราะ ผู้ ที่ มี ที่ไร น่าจะ ต้อง ดึง โค กระบือ ใช้ ด้วย กัน ทั้ง อัน ถึง จะ ดึงไว้ ให้ มาก เกิน กว่า จะ ต้องการใช้ ใน การ ทำนา ใน ที่นั้น ก็ จะ ไม่ เห็น คเห็น ขน นก ถ้า หากว่า ใน ท่าด ที่ ดึง สัตว์ นั้น มี หญ้า บริเวณ นี้ คัดลอก มี เมื่อ มี โค กระบือ ดึง อยู่ ๓ ตัว แล้ว เติม ขน เป็น ๑๐ ตัว ก็ ไม่ ต้อง หนัก แรง รักษา ขน อีก สักเท่าใด ถ้า มี คน ระวัง ดึงได้ ๑๐ ตัว แล้ว จะ เติม ขน ถึง ๑๐๐ ตัว ก็ จะ ไม่ ต้อง เติม คน ดึง อีก ก็ คน การ ดึง สัตว์ พาหะ เป็น การเบา เบื้อง แรง น้อย แต่ ได้ ผล มาก

กฎธรรมดาค้างแปงที่บังคับให้ทุนเพิ่มพุดยั้งขึ้น ๘๙

ประชาชนราษฎรในบ้านเมืองย่อมเกิดทวีมากขึ้นเป็นธรรมดา
และในบ้านเมืองใด ยั้งมีการทำผลประโยชน์ได้มากอย่างต่าง
ชนิด การค้าขายภายในประเทศนอกประเทศยังแพร่หลายขยาย
ตัวกว้างขวางออกไป คนต่างประเทศจีนแขกฝรั่งนั้น ก็ยั้ง
จะเข้ามาพุดชย ฮาภัย ทำการ หาผลประโยชน์มากขึ้น เมื่อประชา
ราษฎรทวีขึ้น และมีคนนอกประเทศคั้ง การผลิตเพาะปลูกของเรา
มากขึ้น เช่นยั้งอาหารในบ้านเมือง เขาบางตงเพียงใด วราก็
ย่อมจะแพงขึ้น ทั้งที่ดินเรือกสวนไร่นาและที่สำหรับก่อสร้าง
บ้านเรือนอยู่ ก็คั้งมีราคาแพงขึ้นตามกัน ค่าแรงทำการ
เพาะปลูกอาหารซึ่งคนคั้งการกินมากขึ้นนั้น ก็ยั้งเกิดผลมี
ค่าสูงขึ้นด้วย

เมื่อผลิตเพาะปลูกแพงขึ้นเช่นนี้แล้ว ก็ยั้งหักกว้างตงพงขยาย
ที่ขาดเพาะปลูกให้กว้างขวางออกไปยั้งได้ แต่ก่อนผลิตเพาะปลูก
ราคาต่ำ จะขยายที่ทำ การกว้างออกไปยั้งได้เพราะไม่มีกำไร
ที่ดินราคาผลิตเพาะปลูกแพงขึ้น ก็คั้งมีผู้ที่จะถลาไปตงทุน ออก
แรงทำ หรือถ่าจะขยายที่เพาะปลูกให้กว้างใหญ่ออกไปยั้ง
ก็คั้งเต็มแรงเต็มทุน บารุงที่ ๆ จากัดอยู่ยั้งให้เกิดผลมากขึ้น

โดยที่จะเพิ่มเติมบุญ ชุติรังษ์ พัน พัน หรือ ดง ทน ชือ เครีอง มีช
ที่จะช่วยคุ้มครอง คน ให้ น้อย ลง อย่าง โค นั้น มาใช้ เช่น การบำรุง
ไว้ ผัก และ ส่วน ผลไม้ เป็น คั้น เมื่อ ออก แร่ง บำรุง มาก ผัก และ
ผลไม้นั้น ก็ บริบูรณ์ มาก ขึ้น ตาม กัน

แต่ การ ที่จะ ขยาย ที่ เพาะปลูก ให้ กว้าง ออก หรือ ทำ การ
ดง ทน ออก แร่ง ให้ มาก ขึ้น นั้น ต้อง มี ที่ เขต รั้ว เป็น กฎธรรมตา
บริกรรม อยู่ เสมอ ถ้า ขยาย ที่ ดิน ห้าง โกด ออก ไป นก การ ฝน ผล เพาะ ปลูก
ไป ถึง ถึง ผู้ ที่จะ ต้อง การ บริโภค ใช้ ด้ รวย ไม่ ด้ คง ยาก ยิง กัน ศา
หนัก ขึ้น ก็ ต้อง เบลีอง แร่ง เบลีอง ทน ใน การ ทำ ผล นั้น มาก ขึ้น
ตาม กัน และ ใน การ ที่จะ เติม แร่ง เติม ทน บำรุง ที่ ดิน ให้ เกิด ผล
มาก ขึ้น ก็ เป็น อย่าง เดียว กัน ถ้า ใช้ ด้ รวย ก็ ต้อง เติม ขึ้น เพราะ
เหตุ ที่ กล่าว นี้ ทำให้ วิชา ผล เพาะ ปลูก แพร่ ขึ้น ตาม ส่วน กัน

เป็น ต้น ว่า แต่ ก่อน วิชา เขา เกวียน ๓๐ บาท ต้อง ดง ทน
และ ด้ย คำ แร่ง คำ ใช้ ด้ รวย รวม เบ็ด เดี่ยว แล้ว ด้ย ออก ตก เป็น
คำ ดง ทน ทำ เข้านั้น เกวียน ๓๐ บาท รวม ทั้ง คำ เขา ด้ย
ตลาด ด้วย หัก ทน นี้ ออก คง ได้ คำ ไร่ เกวียน ๓๐ บาท พอ กับ
ที่จะ ทำ มา นั้น ไป ได้ ภายหลัง มี คน กัน เขา มาก ขึ้น กว่า เก่า เขา ใน
ตลาด ขึ้น วิชา ด้ย เกวียน ๓๐ บาท ที่ เขา เก่า ได้ คำ ไร่ ออก ขึ้น

กฎธรรมชาติซึ่ง เป็น ที่บังคับให้ คุณ เพิ่ม พลัง ชีวี ๕๑

แปล ๒๖ บาท ขาดมาได้ ใจ ก็ไปลงทุน ออก แรง ขยาย ที่ บำ ทำนา
กว้าง ห่างไกล ออกไป ใน ที่ กั้น ดิน เป็น ต้น ว่า ทาง ไม้ ๕ ดอก จะ
ด้วง เติม ค่า แรง ขน เข้า ชีวี ถึง เกวียน ละ ๗ บาท ถ้า ข้าง นี้ ก็ ได้
ถ้า ไร่ เกวียน ละ ๑๓ บาท ไร่ ดี กว่า เก่า ๓ บาท ก็ จะ มี ใจ หัก ไร่
ถาว พง ขยาย ที่ ทำนา ห่างไกล ออกไป อีก ได้ ที่ นี้ จะ ต้อง เติม ค่า
แรง ขน เข้า ชีวี ถึง เกวียน ละ ๑๖ บาท ถ้า เป็น เช่น นี้ และ เข้า
ไม้ ชีวี ราคา ต่อ ไป ก็ เป็น อัน ว่า ที่ นานี้ จะ ทำ พอ คุ้ม ความ ลำบาก
เห็น ด เห็น ชย นั้น จะ ได้ ไร่ เกวียน ละ ๑๐ บาท ตาม เติม
ถ้า ชีวี ทำ ไร่ ขวาง ต่อ ไป จะ ต้อง เติม ค่า แรง มาก ชีวี ก็ มี แต่
จะได้ ถ้า ไร่ น้อย ลง เติม ไม้ ชีวี คุ้ม กับ ความ ลำบาก ที่ นานี้ ก็
เป็น อัน ขยาย ได้ เพียง นี้ เอง

ข้อ นี้ ไป จะ พิจารณา ว่า ถ้า จำนวน คน ทำงาน ใน บ้าน เมื่อ
มี มาก ชีวี การ ที่ คน ทำงาน มาก ชีวี นี้ จะ กระ หน ดึง การ ทำ ผล
ให้เกิด เป็น ทวี พืช นั้น อย่าง ไต บ้าง

ตาม ธรรมชาติ ถ้า ต้น ค่า อย่าง ไต ขยาย ตี มี ราคา ชีวี เพราะ มี
ผู้ ต้อง การ ต้น ค่า อย่าง นั้น มาก ไม้ ชีวี ก็ คง มี แรง ทำ ต้น ค่า อย่าง
นั้น เติม เติม มาก ชีวี เอง เพราะ ต้น ค่า อย่าง นี้ มี ถ้า ไร่ มาก ค่า แรง
ทำ ก็ ต้อง มี ค่า ชีวี มาก ชีวี ตาม กัน คน ที่ ทำ การ อย่าง ชีวี นี้ ได้

ค่าจ้าง น้อย หรือคน ที่เหลือ การงาน อ่าง เบ่ง่า อยู่ คง จะ มา
 รั้ง ำง ทำ ขึ้น ำง อย่าง นี้ มาก ขึ้น มีคน นั้น ก็ ต้อง ไป เทียว ำง คน
 เมือง ขึ้น หรือคน ต่าง ประเทศ เพิ่ม เติม เข้ามา แต่ การ ที่ ต้อง เพิ่ม
 เติม แรง นี้ ต้อง จำ เป็น เพิ่ม ทน สำหรับ ใช้ ค่า ำง แรง นั้น มาก ขึ้น ตาม กัน
 ด้วย จะ ตอน ทน จาก การ อย่าง ขึ้น มา ใช้ หรือ จะ ถ ำง ย ำง ขึ้น
 ผู้ ขึ้น มา ก็ ตาม แต่ จะ ตัด ทก และ เมื่อ คน ท างาน ทวี มาก ขึ้น
 เช่น นี้ แล้ว ก็ ยัง เกิด เป็น ข้อ บัณ หา ข้อ ไป ว่า จะ ได้ อาหาร มา เลี้ยง
 คน ที่ มาก ขึ้น นั้น อย่าง ไต ใน ชุม ชน ราคา อาหาร จะ ต้อง แพง ขึ้น
 ถ้า อาหาร แพง ขึ้น ก็ ต้อง ขยาย ที่ เพาะ ปลูก ให้ กว้าง ขวาง คือ ไร่ อี ก
 แต่ ก่อน ราคา ผล เพาะ ปลูก ตก มา เคียว นี้ ราคา แพง ขึ้น จึง มี ค่า ไร่
 พืช ที่ จะ ขยาย ที่ดิน ทำ ผล ให้ กว้าง ออก ได้ ตั้ง ที่ ชี้แจง มา ก่อน นั้น แล้ว
 ถ้า ทำ อย่าง นี้ ไม่ ได้ ก็ จะ ต้อง ชื้อ อาหาร ต่าง ประเทศ เข้า มาก ำง

แปล ตัน ว่า ใน มณฑล ภาค ซึ่ง เปน บ่อ เกิด แห่ง แร่ ค ำง ของ
 กรุง สยาม นั้น แต่ ก่อน แ่นดิน เปน บ้ำ อยู่ มาก เพราะ ราช ฏร
 เมา บาง การ ทำ มาหา เลียง ชี พก เปน แต่ การ ทำ ไร่ เช่น เปน พัน ชัน
 แต่ การ ทำ มา ก็ ไม่ ชี จะ มี ชูระ ใหญ่ ใน การ ทำ ไร่ มี การ คัด พัน
 โค่นไม้ ใน บ้ำ ดง แล้ว จุด ไฟ เผา ล้าง ผลาญ ไม้ ที่ จะ ใช้ เปน
 ประโยชน์ ได้ นั้น ลง เสมอ ไป เมื่อ เผา บ้ำ ดง ราม พด มี ที่ ว่าง จะ ปลูก

กฎธรรมดาส่ง เปน ที่บังคับให้ ทน เพิ่ม พุธ ยี่สิบ ๕๓

คนเขาได้แล้ว ก็เจาะ หลุม หยอด เมตต์ เขาตั้ง ไม่ต้องใด กรวด
อย่างใด ใช้ เครื่องมือ แค่มัต หรือ ขวาน เต็ม เทียว ก็ พอ หยอด เขา
แล้ว ก็ คอยให้ คน พยายามทำ ขุด ค่อยไป จน เมตต์ เขา สึก แล้ว ก็
ไม่ใช้ เคียว เกียว อย่าง ที่ใช้กัน อย่าง ข้าง ฝ่าย เหนือ นี้ ขุดให้ ทำ
แกระ เต็ด รวง เขาก็จะ รวง เปน การ เนิบ ข้าง หน้า วิชาญ มาก แกระ
นั้น ยัง ใช้กัน เปน ธรรมเนียม มา จน ทุก วัน นี้

เมื่อราษฎร ใน พื้นที่ เปน น้ำ เกือบ อยู่ เช่น นี้ การ ปกครอง ก็
เดว ทรมานตามกัน อยู่ เอง การ รอด อันตราย ใน ทวิภัย สัมบัติ ไม่สู้
จะ แน่ นอก นี้ก็ การ ทำ มา ค้า ขาย ไม่ สดวก ทาง ที่ จะ ชักชวนใจ
ให้ราษฎร รอดพ้น ภัย ภัย เกินขอบ ถนอมทรัพย์ ตั้ง สิ้น ใจ ก็ ต้อง มี นิช
อยู่ เอง มา ภายหลัง ชาวต่าง ประเทศ วิธาน ทำ ของ ต่าง ๆ นานา
ซึ่ง ต้อง การ ใช้ คับมาก ขึ้น นี้ การ แ่ แผ่น เหล็ก ก็ ให้ บาง แล้ว
ถดถาย คับมาก ทำ ผิด เพื่อ จะ ถิ่น สัมมิ ค้อ เหล็ก วิธาค เปน คับ
มี ราคา มาก ขึ้น ราษฎร ใน ชัน คับ ก็ เปน แต่ ทำ ตะกรง ไป เทียว
ร้อน หา แร่ คับมาก คาน คออง น้ำ และ ห้วย ขาว ที่มี น้ำ ไหล มา จาก เขา
นั้น ไป ส่ง ผู้ ที่ ทำ การ ถอง แร่ ให้ หัด ถ หลอม เปน บั๊ก ดั่ง ออกไป
ขาย นอก ประเทศ ค่อยไป แรง ทำงาน ของ ราษฎร เกิด ผล ขึ้น เปน
ความ เจริญ เปน อันมาก ไม่ ช้านาน ดัง เท่าใด ความ เจริญ

ในเวลานี้ที่ซุกโขงเขา พอกจีน เข้ามา หลอย ห่า ถิ่น ด้วย มากชุกทุกที่ การ ร้อน ดับกบย่อย เพียง วัน ละ ชัน ครั้ง ชัน นั้น ก็ ถลาย เป็นเหมืองแร่ ใหญ่โต ชัน จีน เข้ามา ทำ การ รุด แผ่นดิน ร้อน แร่ นั้น จน เป็น ม้อ หลุม บึง บาง แพน ทิ้ง ไป ตั้ง ที่ จะ เห็น ปรากฏ ได้ ใน เมือง ภูเก็ต เป็น ต้น ทุก วัน นี้ ถึง กับ ทำ เื่อ รุดดิน ใน ทั้ง ทะเล ชาว ภูเก็ต ชัน ร้อน กัน แล้ว ในระหว่าง ๕๐ ปี ที่ล่วง มาแล้ว ประชาชน ราษฎร ใน เมือง นั้น ท่วมมาก ชัน กว่า สิบเท่า การ เพาะปลูก ในเกาะ ภูเก็ต จะ ขยายใหญ่โต ออกไปไม่ได้ เพราะ จะต้อง ออก แรง และ ลงทุน มากเกินไป อาหาร นอกประเทศ ราคา ถูก กว่า ก็ ต้อง ไปซื้อ เข้ามา เจือ จาม ไป อย่าง ทุก วัน นี้

คาม ที่ได้ กล่าว มา นี้ ก็ พอ จะ เห็น ความ ได้ ชัด ว่า ดัชนีที่ดิน แรง ทำการ และ ทุน ซึ่ง จะ เกิด ผล โพร่งยี่ ยี่ ชัน นั้น จะ เกิด ได้ เพราะ มีความต้องการ ผล เพาะปลูก หรือ สิ้นค้า ขย่าว โส ที่ ทำ นั้น มาก ชัน และ ลง ปลูก ที่ สุด จะ เห็น ได้ ว่า เขตร คั้น ซึ่ง จะ ถิ่น ไม่ ให้ ความเจริญ ดาวร บิด ชัน เสมอ ไป นั้น จะ เป็น เหตุ เพราะ ราคา อาหาร แพงมาก เป็นสำคัญ ถ้า ราคา อาหาร แพงราษฎร ก็ ต้อง ยากจน คั้น คั้น จะ อยู่ ใน บ้าน เมือ่งไม่ได้ ก็ ต้อง ย้าย ถิ่น ที่ ไป หา ถิ่น คุ้มยัง ชัด ชัน เช่น จีน เข้า มา อยู่ ใน เมืองไทย เป็น ต้น และ เมื่อ มี

กฎธรรมดา ซึ่ง เป็น ที่ บังคับ ให้ ทุน เพิ่ม พุด ยิง ขึ้น ๑๕

ราษฎร น้อย ลง การ ทำ ผล ประโยชน์ และ ความ จำ เริญ ของ บ้าน เมือง ที่ ต้อง ตก ต่ำ ลง ตาม กัน หรือ จะ กล่าว ให้ เป็น ทด ถู กฐาน ก็ คือ ว่า การ ที่ ประชากร ราษฎร มี มาก ขึ้น เป็น การ ทำให้ ทรัพย์สิน ใน บ้าน เมือง ไทย น้อย ยิง ขึ้น

หมวดที่ ๑๑ ว่าด้วยกฎธรรมดา ซึ่ง เป็น ที่ บังคับ

ให้ ทุน เพิ่ม พุด ยิง ขึ้น

ใน บท ก่อน ได้ กล่าว ความ ไว้ ว่า การ ที่ จะ ขยาย ที่ ดิน ทำ การ เพาะ ปลูก ให้ กว้าง ขวาง เกิด ผล มาก ขึ้น จะ ต้อง เติม แรง เติม ทุน ให้ มาก ขึ้น ตาม กัน แต่ มี ที่ บังคับ เป็น เขต ร คั้น กัน ไม่ ให้ ที่ ดิน เกิด ผล เป็น ทรัพย์สิน ที่ เติบ ไม่ ได้ เพราะ เมื่อ ถึง ที่ สุด ค่า แรง และ ทุน ซึ่ง เติม เติม มาก ขึ้น จะ ไม่ ช่วย ให้ ราคา ผล เพาะ ปลูก ตก ลง หรือ คง อยู๋ ได้ ตั้ง เก่า ตาม เหตุ ผล ค่าง ๆ ที่ ได้ ชี้แจง มา แล้ว นั้น

ใน บท นี้ จะ ได้ กล่าว ถึง เหตุ ผล ซึ่ง จะ เกี่ยว ถึง การ ที่ ทุน จะ เพิ่ม พุด ยิง ขึ้น ได้ คือ ไป

ให้ ชี้แจง ไว้ แต่ คั้น ว่า ทุน เป็น ผล ของ ความ อุดหนุน เก็บ ขอม ถนอม ทรัพย์สิน ซึ่ง เหลือ ใช้ ประหยัด ไว้ สำหรับ ให้ ช่วย ทำ ผล ประโยชน์ ใน ภาย หน้า และ โดย เหตุ ที่ การ ซึ่ง ทำให้ เกิด ผล เป็น ทรัพย์สิน

เพิ่ม พด ยิง ขึ้น เป็น การ ต้อง เพิ่ม เติม ทุน ให้ มาก ขึ้น ด้วย นั้น
 การ ที่ จะ เพิ่ม เติม ทุน ให้ มาก ขึ้น จึง เป็น การ ที่ จะ ต้อง เพิ่ม เติม
 ความ ขู่ ดำ หนั ประหัต ทรัพย์ ให้ มาก ยิ่ง ขึ้น ตาม กัน

ความ เจตนา ที่ จะ นำ ให้ ประหัต ทรัพย์ ใจ เป็น ทุน มาก ขึ้น นั้น
 มี สอง ประ การ ๑) หนึ่ง เป็น เพราะ ความ ตี ฆาต ของ ผู้ ไป
 ถึง การ ภาย หน้า โดย รวบ คอบ มี ความ คิด ที่ จะ ระวัง เดียง ตัว ให้
 เจริญ อยู่ ได้ คุ้ม ภัย ใน ภาย หน้า เป็น ต้น อีก ประ การ หนึ่ง เป็น ความ
 ปรารถนา ที่ จะ ส่ง ทรัพย์ ให้ มั่ง คั่ง สมบูรณ์ ยิ่ง ขึ้น ใน ทาง ที่ จะ ส่ง
 ทุน ทำ ผล ประ โยชน์ ใน การ ทำ มา หากัน

ความ เจตนา ที่ หนึ่ง เป็น เหตุ สำคัญ กว่า อีก ทรัพย์ ที่ ประหัต
 เหลือ อยู่ ได้ ใน บ้าน เมือง โดย ส่วน มาก ทุก วัน นี้ เป็น ด้วย อำนาจ
 ความ คิด ของ คน ผู้ ไป ถึง การ ที่ จะ ต้อง ระวัง เดียง ตัว ให้ เจริญ อยู่
 ได้ ใน ภาย หน้า โดย มาก

แต่ ความ เจตนา ประ การ ที่ สอง ซึ่ง เป็น ความ ปรารถนา ของ คน
 ที่ จะ ส่ง ทุน ให้ เกิด ถ้า ไร นั้น เป็น ต้น เหตุ ที่ จะ ทำ ให้ ทุน ใน บ้าน เมือง
 ใน ขณะ หนึ่ง ขณะ ใด มี ไร่ มาก ขึ้น หรือ น้อย ลง จำนวน ทุน บ่อ ม
 จะ มี มาก มี น้อย ขึ้น ๑) ลง ๑) เป็น คราว เป็น สมัย ต่าง กัน ตาม
 แต่ ถ้า ไร อัน จะ ได้ มาก หรือ น้อย เป็น ใหญ่ โดย ที่ จะ เปรียบ

กฎธรรมดา ซึ่ง เบน ที่ บังคับให้ ทูม เพิ่ม พุด ยิง ขึ้น ๑๗

เทียบ กัน กับ ดอกเบี้ย ซึ่ง ชาว เมือง ก็ ยืม ยอม ให้ แก่ กัน เบน
ค่า เข้า ต้น เงิน ที่ ยืม ไป ใช้ เบน ทูม นั้น เบน เกณฑ์

เมื่อ เวลา การ เพาะปลูก การ ทำ สิ่ง ของ การ ทำ มา หา กิน หรือ
การ คำ ขาย อย่าง หนึ่ง อย่าง ใด เจรญ ตี มี ทำ ไ้ มาก มี ผู้ ไป ดง แรง
ทำ มาก ขึ้น ต้อง การ ใช้ ทูม เพิ่ม เติม มาก ขึ้น ตาม กัน ทูม ซึ่ง
ต้อง การ มาก ขึ้น นี้ ก็ ต้อง ไป ถอน เสา ทูม จาก การ ยืม ซึ่ง มี
ทำ ไ้ น้อย มา ลง ถ้า ถอน ไม่ ขึ้น ก็ ต้อง ถู ยืม เสีย ดอก เบี้ย เขา ต้น
เงิน ไป เบน ทูม ถ้า ต้น เงิน ซึ่ง มี ที่ ถู ยืม นั้น มี น้อย ราคา ค่า เข้า
ต้น เงิน คือ ดอก เบี้ย ก็ ต้อง สูง ขึ้น เพราะ ค่า คน ต่าง จะ ยาก ได้
ต้น เงิน ไป ทำ ทูม ก็ ต้อง แฉ่ง กัน ขึ้น ดอก เบี้ย ให้ แก่ เจ้า ของ เงิน
ใคร ให้ ดอก เบี้ย มาก ผู้ นั้น ก็ จะ ได้ ทูม ไป ใช้ ถอน เมื่อ ทำ การ ได้ ผล
ไป ทำ ไ้ เกิน ดอก เบี้ย ที่ ถู ไป ก็ เบน ขึ้น ว่า การ นั้น ยัง จะ ทำ ต่อ ไป
ได้ อีก เสมอ เมื่อ ดอก เบี้ย สูง ขึ้น แล้ว ผู้ ที่ มี เงิน ดัง ด้ม อยู่ หนึ่ง ๆ
เห็น ว่า ดอก เบี้ย ตี ขึ้น มีความ ปรารถนา จะ ให้ เงิน ของ ตัว ออก
ขึ้น อีก ก็ จะ เขา เงิน นั้น ออก ให้ เขา ที่ เบน ธรรมดา ถ้า เงิน
ใน บ้าน เมือง ไม่ พอ ใช้ เบน ทูม ทำ ขยะ ซึ่ง เกิด ผล เบน ทำ ไ้ มาก เช่น น
คน ต่าง ประเทศ ก็ จะ เขา ทูม เข้า มา ให้ ถู ยืม หรือ เขา มา ลง ทูม ที่

การ เช่น นั้นบ้าง ในที่สุด เมื่อ การ ทำมาหากิน ในบ้าน เมือง เจริญ
รุ่งเรืองดี ทุก ๆ คน จะ มีมาก ขึ้นได้ เป็น ลำดับไป อย่าง นี้ เสมอ
ถ้าทำไร ใน การ นั้น น้อยไปไม่คุ้ม คอกเบี้ย ผู้ที่ กู้ ยืม มา ชาติทุน
ก็ต้อง หยุด การ เก็บต้นเงิน คืน ให้แก่ เจ้าเงิน อยุ่เอง ถ้าเป็น ทุน
ของตัวเอง ก็ ต้อง ย้าย ทุน นั้นไป ลง ใน ที่อื่น ซึ่ง จะ ได้ ทำไร มาก
กว่า ถ้า การ ทำกิน ใน บ้าน เมือง รุ่งโรยไม่ ค่ พอก ก็ ต้อง ถอน ทุน
นั้นไป ลงทุน ทำไร ใน การ อย่างอื่น ที่ต่าง ประเทศ ค่อยไป มิฉะนั้น
ก็ต้อง เก็บ ทุน เหว มา กักขัง คอย หา โอกาสอื่น ค่อยไป ทุน จึง มี
ลักษณะ ที่ จะ โหด ขึ้น ลง เป็น ครั้ง เป็น คราว ได้ เช่น นี้

ใน กรุงสยาม ซึ่ง ได้ ผล ประโยชน์ จาก การ ทำ มา เป็น ใหญ่ ยิ่ง
กว่าอื่น นั้น ใน บัดนี้ น้ำฝน ต้น เขา ต่ำ ขาย เขา ได้ เงิน มาก ขึ้น ราษฎร
ได้ เงิน ค่า เขา ใช้ ขาย พืช พาย ชาว ต่าง ประเทศ ก็ ย่อม จะ ลง ทุน ซื้อ
ของ ซึ่ง ราษฎร จะ ต้อง ใช้ นั้น ถึง เขา มา ขาย มาก ขึ้น ตาม กัน
ค่า ของ ที่ ดึง เขา มา นี้ ก็ เหมือน อย่าง ทุน ที่ โหด เขา มา ใน เมือง
เพราะ ชาว ต่าง ประเทศ ขาย ของ นี้ แล้ว ก็ ต้อง เขา เงิน ที่ได้ นั้น
ซื้อ สินค้า ใน เมือง พวกถัม ออกไป ขาย นอก ประเทศ ค่อยไป สินค้า
ต่าง ๆ ใน เมือง อาจ จะ มี ราคา ต่ำ ยิ่ง ขึ้น ตาม กัน ได้ ทุน ใน บ้าน
เมือง อาจ จะ ทวี มาก ขึ้น โดย ทาง ค่าขาย แลก เปลี่ยน สินค้า
ซึ่ง กัน และ กัน มาก ขึ้น เช่น นี้

หัก ค่าอาหาร และ การใช้ สรรพ ช่าง พัด อย่าง ^{ซึ่ง} ^{คือ} ^{เขา} ^{ไม่} ^{ใช้}
 เสีย คน จำพวก ที่ ^{ไม่} ^{ได้} ^{ทำ} ^{งาน} ^{อย่าง} ^{ใด} ^{ให้} ^{บัง} ^{เกิด} ^{ผล} ^{เป็น} ^{ทรัพย์สิน} ^{โดย}
 นั้น ^{อีก}

ผล ของ แรง ทำ การ เมื่อ ได้ หัก ค่า ใช้ สรรพ ต่าง ๆ ที่ กล่าว
 มา ^{นี้} ^{แล้ว} ^{ยัง} ^{เหลือ} ^{อยู่} ^{มาก} ^{น้อย} ^{เท่า} ^{ใด} ^{เศษ} ^{ที่} ^{เหลือ} ^{นั้น} ^{เป็น} ^{ส่วน}
 ที่ ^{จะ} ^{ประ} ^{สั} ^ม ^{เข้า} ^{เป็น} ^{ทุน} ^{ใน} ^{บ้าน} ^{เมือง} ^{ใด} ^{เศษ} ^{ทรัพย์สิน} ^{ที่} ^{เหลือ} ^{แก่}
 เข ^{ภา} ^ะ ^{เท่า} ^{นี้} ^{คือ} ^{เป็น} ^{จำนวน} ^{ทรัพย์สิน} ^{ซึ่ง} ^{ประ} ^{ชา} ^{ชน} ^{ใน} ^{บ้าน} ^{เมือง} ^{จะ}
 สามารถ ^{ทำ} ^ง ^{ออก} ^{เงิน} ^{ได้}

เมื่อ ความจริง เป็น เช่น ^{นี้} ^{ก็} ^{พึง} ^{จะ} ^{เห็น} ^{คือ} ^{ไม่} ^{ได้} ^{ว่า} ^{การ} ^{ซึ่ง}
 จะ ^{ประ} ^ห ^ย ^{ิต} ^{ทรัพย์สิน} ^{เพิ่ม} ^{เติม} ^{ทุน} ^{เงิน} ^{ได้} ^{มาก} ^{น้อย} ^{เพียง} ^{ใด} ^{นั้น} ^{คือ} ^{ซึ่ง}
 สุด ^{แล้ว} ^{แต่} ^{ว่า} ^{คน} ^{ใน} ^{บ้าน} ^{เมือง} ^{จะ} ^{เอา} ^{เศษ} ^{ทรัพย์สิน} ^{ที่} ^{เหลือ} ^{เป็น} ^{ถ้า} ^{ไร}
^{อยู่} ^{นั้น} ^{ไม่} ^{ใช้} ^ส ^{รร} ^พ ^{เงิน} ^{ใน} ^{การ} ^{บำรุง} ^{ความ} ^{สำ} ^{รา} ^ง ^{ของ} ^{คน} ^{ทำ} ^{การ} ^{และ}
^{เขา} ^{ไม่} ^{ใช้} ^{เสีย} ^{คน} ^{ที่} ^{ไม่} ^{ได้} ^{ทำ} ^{การ} ^{ได้} ^{ผล} ^{เป็น} ^{ทรัพย์สิน} ^{อย่าง} ^{ใด} ^{โดย} ^{นั้น}
 เสีย ^{มาก} ^{น้อย} ^{เพียง} ^{ใด} ^{บุคคล} ^{หรือ} ^{ประ} ^{ชา} ^{ชน} ^{ใน} ^{บ้าน} ^{ใด} ^{เมือง} ^{ใด}
 ที่มี ^{นิสัย} ^{ชอบ} ^{ใช้} ^ส ^{รร} ^พ ^{เงิน} ^{เธอ} ^{เธอ} ^{มาก} ^{และ} ^{คือ} ^{ซึ่ง} ^{เสีย} ^{คน} ^{จำ} ^{พวก}
 ที่ ^{ไม่} ^{ได้} ^{ช่วย} ^{ทำ} ^{ผล} ^{เป็น} ^{ทรัพย์สิน} ^{อยู่} ^{มาก} ^{ทุน} ^{ของ} ^{บุคคล} ^{และ} ^{ประ} ^{ชา} ^{ชน}
 ใน ^{บ้าน} ^{เมือง} ^{นั้น} ^{ย่อม} ^{จะ} ^{เพิ่ม} ^พ ^ล ^{เข้า} ^{อยู่} ^{เอง} ^{และ} ^{ถ้า} ^{เขา} ^{ไม่} ^{ใช้} ^{เสีย}
 ใน ^{การ} ^{เช่น} ^{นี้} ^{เกิน} ^{ถ้า} ^{ไร} ^{ที่} ^{ได้} ^{ไป} ^{ก็} ^{กลับ} ^{จะ} ^{ยิ่ง} ^{ยาก} ^{จน} ^{ลง} ^{อีก}

กฎธรรมดาส่ง เป็น ที่บังคับให้ทรมาน พุด ยิง ชน ๑๐๑

ความ อุด้าห์ พยายาม ประหยัด ทรัพย์สิน ของ บุคคล ใน ประเทศ หนึ่ง ก็ย่อม จะมีต่าง กัน อยู่ ชน หนึ่ง แล้ว และ จะ ยกเอา ประชาชน ใน พื้นที่ ประเทศ คือ ประเทศ มา เปรียบ ถัน ก็ยัง ต่าง กัน ได้ อีก ความ อุด้าห์ ใน ทาง นี้ อาจ จะ มี น้อย มี มากต่าง ๆ กัน ได้ โดย เหตุ หลาย ประการ ดัง จะ ได้ ยกตัว อย่าง บาง ข้อ มา กล่าว ให้ เห็น คือ ไป การ ส่ง สัม ทรัพย์สิน สัมบัติ ต้อง เจ็บ ไป ด้วย ความ ขอม เสีย ณะ ความ สุข ปัจจุบัน เพื่อ ทวง ได้ ความ สุข ใน อนาคต เป็น ใหญ่ แต่ ความ ตริถ ตรอง ที่ จะ เห็น สัมทวร ว่า จะ ขอม เสีย ณะ ความ สุข ปัจจุบันไว้ ให้ แก่ ความ สุข อนาคต เพียง ไต นี้ ต้อง สัด แล้ว แต่ จะ คิด สะเน เห็น ว่า ถักษณ การ ใน อนาคต จะ มี ความ เทียง แท้ แม้ นอก ได้ สัก เพียง ไต เมื่อ จะ ตริถ ตรอง คิด สะเน ต การ ส่ง หน้า แล้ว ก็ ต้อง พิจารณา ดู ถักษณ การ ที่ เป็น อยู่ ใน ปัจจุบัน ต่าง ๆ นา ๆ นั้น เสีย ก่อน ความ ไม่ เทียง ของ อนาคต มี ประมาณ มาก น้อย เพียง ไต เป็น สิ่ง สำคัญ ัน ใหญ่ ที่ จะ ชัก ชวน ใจ ให้ บุคคล อุด้าห์ ส่ง สัม ทรัพย์สิน ไว้ ได้ มาก น้อย เพียง นั้น ถ้า เรา ส่ง สัม ว่า ทรัพย์สิน ซึ่ง เรา จะ อุด้าห์ ออก ขอม ถนอม ไว้ นั้น จะ ไม่ เป็น ของ เรา หรือ ไม่ เป็น ของ ผู้ ไต ที่ เรา อยาก จะ ส่ง เสรว่าห์ แล้ว เรา จะ จำหน่าย บ้าง ความ สุข ของ เรา เสีย เอง ใน ทัน ไต มี ดี กว่า หรือ

ในชั้นต้น ความบึ้งกัน ชีวิต และ ทรัพย์ ดำดำ ใน บ้าน ไต เมือง ไต มีมัน คง แน่นนอน มาก ประชาชน ใน บ้าน เมือง นั้น ก็ ย่อม จะ มีความ เจตนา ถ้าวางใจ ใน การ ที่จะ กิด ตั้งตั้ง ทรัพย์ ให้ มั่งคั่งบริบูรณ์ ค้ำขึ้น ถ้า ความ รอคอยอันตราย มี น้อย การ ตั้ง ตั้ง ทรัพย์ ก็ ต้อง น้อย ลง ตาม กัน เป็น ต้นว่า ตาม ท่วงท่า ซึ่ง เป็น ที่ กั้นคาง ห้างไกล ความ ปกครอง บึ้ง กัน ของ รัฐบุรุษ ชาว นา จะ มี ทรัพย์ ดำดำ ใด ไร ก็ เป็น อัน ยาก ที่ จะ รักษา ไว้ แน่นนอน ได้ ไม่ รู้ ว่า ใคร จะ ไป ขำ ฟัน ปลิ้น สัตม หรือ ลอบ ลัก เขา เสีย เมื่อ ไต แม้ จะ มี แต่ ไค กระบือ น้อย ตัว ที่ จำเพาะ จะ ต้อง ใช้ ช่วย แรง ทำ การ หา เลี้ยงชีพ แท้ ๆ เท่านั้น ก็ ต้อง เป็น กังวอด ห่วง โย ชย่ ยาม อดทน เน้า คดอด รุ่ง เช่น นี้ การ ที่ จะ อยู่ดีที่ ถนอม ทรัพย์ เพื่อ จะ เก็บไว้ ใช้ ใน วัน หน้า ก็ ย่อม จะ อด อด อยู่เอง ไม่ ต้อง พุด ถึง ว่า ความ ท้อ ดอย ใน การ ทำ นา นั้น จะ มี มาก แล้วสัก เพียง ไต เมื่อ เบี้ยวบ กัน คู่กับ คน ซึ่ง อยู่ ใน เมือง คน ใน เมือง ย่อม จะ ได้ เบี้ยวบ กว่า ชาว นา ใน ชี้นี้ เป็น อัน มาก เพราะ เหตุ นั้น ชาว เมือง จึง มั่งมี กว่า ชาว นา อยู่ เสมอ

นอกจาก ความ เจตนา ที่ จะ เก็บ ถนอม ทรัพย์ ไว้ เลี้ยงชีพ เมื่อแก่ ฐราพิการ ทำ การ งาน ไม่ ไหว แล้ว ยังมี ความ มุ่งหมาย อัน ถ้าว

กฎธรรมดาคือ เป็น ที่บังคับให้ ทน เพิ่ม พุด ยิง ริน ๑๐๓

ซึ่ง ในการ ที่จะเก็บ ทพย ไว้ ให้ บุตร ภรรยา และญาติ หรือมิตร ซึ่ง
ต้อง พังพา ชาติ ภัย อยู่ นั้น ต่อ ไปอีก แต่ เจตนา ทั้งหลาย นั้น จะ กล้า แข็ง
เพียง ไต ก็ ต้อง ดุด แด้ว แต่ มี สย ฐาน ตาม ของ บุคคล ซึ่ง มี ค่าง ๆ
กัน เป็น ใหญ่ บางคน มีความ กังวล ขวน ขวายเป็น ห่วง แก่ ตัว
และ บุตร ภรรยา ผู้ พังพา ชาติ ภัย มาก บางคน ก็ ห่วง ถึง การ ภาย หน้า
น้อย หรือ ไม่ คิด ถึง ถึง ผู้ ไต เลย ปรารถนา แต่ ความ สุข ไป ชั่ว
วัน หนึ่ง ๆ หรือ ถ้า คิด รอด คอบ ตก จะ ขอ แต่ ความ สุข ไป ชั่ว ชีวิต
มี นั้น ก็ เป็น คน โง่ บัญ และ โง่ ช่าง กว้าง ขวาง เห็น แต่ ที่จะ ส่งเคราะห์
ผู้อื่น มากกว่า ตัว เป็น ตน

นอกจาก นี้ ความ เจตนา ที่ จะ ส่ง ส้ม ทพย ยัง จะ กล้า แข็ง ต่าง
กัน ตาม คน ชั้น คำ ชั้น ถาง และ ชั้น สูง นั้น อีก คน ชั้น คำ มีความ
คิด ถึง และ ความ ปรารถนา น้อย หรือ หาประโยชน์ ได้ น้อย การ
ส่ง ส้ม ทพย ก็ น้อย คน ชั้น ถาง ที่ มีความ คิด ยาว ถึง จะ บริโภค
อาหาร การ ใช้ ส้ม รอย และ มีความ ปรารถนา น้อย กว่า คน ชั้น สูง ก็
ย่อม จะ มีความ กังวล ขวน ขวาย มาก เพราะ เห็น ประจักษ์ อยู่
แก่ ตา ฝ่าย หนึ่ง ว่า คน ชั้น คำ ดำ หนัก ยาก คน ยิ่ง กว่า ตัว เพียง ไต
และ อีก ฝ่าย หนึ่ง คน ชั้น สูง บริบูรณ์ มีความ สุข ดำ ราษฎร มาก กว่า ตัว
เพียง ไต ถ้า ษณ ที่ คน ชั้น ถาง อยู่ใน ระหว่าง ความ วิต ษณ แด

ความ บริบูรณ์ ทั้ง สอง อย่าง เช่น นี้ ช่วย ชัก ชวนใจ เป็น กำลัง
ให้ คน ชั้น กลาง มี เจตนา ถ่า ซึ่ง ชั้น เป็น อย่าง ยิง ข้าง ฝ่าย คน
ชั้น ซึ่ง มิ่งมี บริบูรณ์ ทั้ง ความ ยาก จน ชาติ ชั้น แน่ แล้ว ความ
เจตนา ที่ จะ ส่ง ส่ง ทวิพย์ ส่ง บัง ให้ มาก ยิ่ง ชั้น ก็ เป็น ชั้น ดน อย ทย
กำลัง อยุ่ เอง

แต่ โดย เหตุ ที่ การ บริ โภค อาหาร และ เครื่อง ใช้ สรรบ ของ
คน ชั้น หนึ่ง ก็ ย่อม จะ เป็น การ ประจํา ติศ ติศ อยุ่ คน เคย เป็น
ธรรมดา ถ่า หรับ คน ชั้น นั้น แล้ว ความ ขวน ขวาย ทำ การ งาน
เพื่อ จะ ให้ ได้ ผล พอดี จะ เติง ติง ให้ คง อยุ่ ตาม ชั้น นั้น คง จะ มี
เป็น ใหญ่ อยุ่ ก่อน แต่ ความ แผล เผล หมาย ใหญ่ ใฝ่ สูง ย่อม จะมี
อยุ่ ใน พอก ชั้น คำ และ ชั้น กลาง เพื่อ จะ ตะ กาย ชั้น ไป ให้ เเท่า เทียม
กับ คน ชั้น ซึ่ง เป็น เหตุ ที่ จะ ทำ ให้ เบลือง ทวิพย์ ไม่ได้ อก
หรือ เป็น เหตุ ที่ จะ ให้ ขวน ขวาย ทำ การ หนนถ ได้ มาก ชั้น อก ชั้น
หนึ่ง นั้น เมื่อ เปรียบ กัน ติ กับ เจตนา ของ คน ชั้น ซึ่ง ก็ ติ จะ
ผิด กัน ไปได้ อก คน ชั้น ซึ่ง ได้ ติ ประ โยชน์ เกิน คำ ใช้ สรรบ อยุ่
แล้ว ถ้า เป็น คน เพียง ติ ถาน ประมาณ ก็ ไม่ ติง จะ หมาย ใหญ่
ใฝ่ สูง ใช้ สรรบ ให้ เบลือง เกิน ผล ประ โยชน์ ที่ ได้ ชั้น ไป ให้ ติ
เขียง อย่าง เเพื่อน กัน อก เมื่อ มี ทวิพย์ เผล ติ ใช้ สรรบ เกิด ชั้น

กฎธรรมดาซึ่ง เปน ที่ บังคับให้ ทน เติม พุด ยิง ชน ๑๐๕

เสมอไป ถ้าไม่เอาไปใช้ หว่าน ทั้ง เตี้ย เปตา ถึง จะไม่ คั้ง หน้า
เก็บตั้ง สม ชนไว้ โดย จำเพาะ ก็ มี ร ที่ จะ เอา ไป ทำ อะไร เตี้ย ค้อง
เก็บเพิ่ม พุด ทวี ยิง ชน โดยไม่ ค้อง มีความ อุด้า ห้อย่าง หนึ่ง ชย่าง โค
เติม เต็ม ชน อัก ยิง มี ทวี พย มากทวี พย ก็ ยิง ทวี เก็บ ส่วน ใช้ สร้อย ยิง
ชน เปน ธรรมดา

เปน ต้น ว่า คน ชน ต่ำ มี เงิน เหลือ ใช้ มี ละ ๕๐ บาท คน ชน
กลาง มี เหลือ มี ละ ๕๐๐ บาท คน ชน สูง เหลือ มี ละ ๕๐๐๐ บาท
โดย ที่ จะ เอา เศษ ๑๐ ทวี คน ชน เปน ลำดับ เช่น นี้ ก็ จะ เห็น ได้
ว่า ทวี พย ของ คน ชน สูง ถ้า เอา ไป ใช้ เปน ทน อาจ จะ ออก ทน ถม
ท้ว มาก ชน โดย วิธี คณนา เศษ ได้ รวด เร็ว กว่า กัน เพียง ไต เหตุ
ที่ คน ชน ต่ำ มี เงิน เหลือ เปน เศษ ย้อย น้อย นก เจตนา ที่ จะ ตั้ง สม
ไว้ ก็ ย่อม จะ น้อย หรือ เทม จะ ไม่ มี เลย คน ชน กลาง ได้ เงิน เหลือ
พอ เปน กอบ เปน กอง ที่ จะ เต็ม ทน เต็ม ชน ก็ จะ ออก นด เห็น
ประจักษ์ แก่ ตา ได้ แะ ที่ ควัง โดย เหตุ ซึ่ง คน ชน กลาง มี มาก ส่วน
กว่า คน ชน สูง หลาย สิบ เท่า ทั้ง ความ เจตนา ก็ กล้า แข็ง มาก กว่า
กัน ตาม เหตุ ที่ กล่าว มานี้ ถ้า รวม ทวี พย ของ คน ชน นี้ เข้า เปน

ทอง เคี้ยว ถั่ว ได้ ก็ คง จะ เห็น ว่า ทรัพย์สิน ทอง นั้น เป็น ทอง ที่ สามารถ
 จะ ช่วย ให้ คน ใน บ้าน เมือง งอกเงย มากกว่า ทรัพย์สิน ทอง อื่น เป็น แน่
 ความ เด่า เรียน ซึ่ง เป็น หลัก สำคัญ และ เป็น ที่ ค้ำ ชอง การ ชัย ทัพ
 ไป ใน การ ช่วย มนุษย์ ให้ เจริญ ชีวนั้น ซึ่ง เกี่ยว ใน การ ตั้ง สม ทรัพย์สิน
 และ คน ก็ ยัง เป็น การ สำคัญ โห่ ใหญ่ ขึ้น ประชาชน ใน ประเทศ ไต ไต
 รัฐบาล ความ เด่า เรียน แพร่ พงาย มาก มี วิชา ความ รู้ ซึ่ง จะ นำ ไป ให้
 มีความ ฉลาด ไหว ทรัพย์สิน มีความ ชีว ตรง วิชา ชอบ และ ตรี ก ตร ของ เห็น
 ทาง ไต ทาง เจริญ โดย ถูก ค้ำ ชอง มาก แล้ว ทรัพย์สิน ใน ประเทศ นั้น ก็ ย่อม
 จะ มั่ง กัง ขึ้น โดย รวด เร็ว ได้ ความ ที่ จะ ตรี ก ตร ของ ชาติ ฐานะ
 เห็น การ ถ่วง หน้า ไต โกล และ ถูก ค้ำ ชอง นั้น สุด แล้ว แต่ ความ
 ฉลาด รอบ รู้ ของ บุคคล โดย มาก ความ รู้ เป็น กำ ลัง ช่วย ให้ คน
 นี้ มีความ ระ ระวัง วิชา ศึก ภัย ครอบ ครอบ ครอบ และ ผล ประ โยชน์ รอบ ครอบ ครอบ
 กระทำ ให้ วิชา ศึก ถึง ความ ถวาย ใน การ เจริญ ทัพ ด้วย การ ทำ วิชา ไต ไต
 ยิ่ง ขึ้น เพียง ไต ความ ขาด หัก มี วิชา ศึก เก็บ ชอบ ถนอม ทรัพย์สิน ก็ ค้ำ ชอง มี
 มาก ขึ้น ชัย เสง ผู้ ที่ ไม่ ไต เด่า เรียน ไต เห็น เจริญ ชัย อย่าง ที่ ดี ก็ จะ พด อย
 ประ พุติ ไต ตาม ไป ด้วย เมื่อ มี คน พาด ด้ น คาน อยาบ น้อย ความ
 พัน อด ทราย วิชา ศึก และ ทรัพย์สิน ด้ น ด้ น ก็ จะ แน่ นอน มั่น คง ประ กอบ
 ทั้ง ความ เห็น ชัน ด้ น ว่า ที่ จะ เกิด ชัน เพราะ ไต ยืน ไต พัง ความ ศึก

กฎธรรมดา ซึ่ง เปน ที่ มี กับ ให้ ทูณ เพิ่ม พุต ยิง ชัน ๑๐๗

อัน ถลาด ใน การ หา กิน ของ คน ใน ประเทศ นอก ประเทศ เปน เยี่ยง
อย่าง คัวย ความ ทยาน ใน การ อุดำห์ ทำ มา หา กิน เพื่อ จะ ทำ ให้
ฐานะ ของ ตัว ที่ ชัน ก็ อาจ จะ มี มาก ชัน ได้ ความ เด่า เรียน
จึง เปน เหตุ สำคัญ ที่ จะ นำ ให้ คน มี เจตนา ประหยัด ทวี พย ใจ ทำ ทูณ
ให้ ทวี ชัน อย่าง หนึ่ง ถ้า คน พวก ไต โง่ เซลา เมา ความ รู ประพฤติ
การ เดียง ซัพ ชัน คำ ซ้ำ ซัก แต่ ว่า เห็น แก่ จะ ได้ อย่าง เดียว ไม่ ถือ
ธรรม ที่ ดี เปน หลัก เห็น ๑๐ เบี้ย โกต มี ๒๐ โกต มี ๓ และ แสง
หา ทวี พย โดย อุนาย ชัน ทูจวิต ต่อ ดวง เมียด เมียน ผู้ ชัน ชยู่ เปน พัน
แล้ว ฮากาศ ชัน ทูจวิต ที่ มี ชยู่ โดย รอบ คน จำ พวก นั้น ฮาฯ
จะ กระทำ ให้ คน ที่ มี นิชัย ชัน และ มีความ คิด นิชัย พลอย ประพฤติ
ตาม เยี่ยง อย่าง ไป ด้วย แม้ จะ มี คน ที่ ชยู่ บ้าง ถ้า เปน ส่วน นิชัย
ก็ จะ ชยู่ ฟ่าย แพ้ แก่ ความ ทูจวิต ซึ่ง เปน ส่วน มาก ชยู่ เสมอ ความ
เจริญ ของ บ้าน เมือง จะ เดิน ไป ได้ ซ้ำ หรือ เร็ว จะ เปน เพราะ เหตุ ที่
กล่าว นี้ เปน ชัน มาก

ได้ กล่าว ลักษณะ แรง ทำ การ ลักษณะ ทน และ ลักษณะ ที่ ติน เปน
ตำรับ มา ว่า การ ที่ จะ กระทำ ให้ เกิด ผล เปน ทวี พย ก็ ชยู่ ทำ ตาม
กฎธรรมดา ค่าง ๆ ซึ่ง เกี่ยว กับ แรง ทำ การ ทูณ และ ที่ ติน เพียง ไต
พูด เปน คำ เงื่อน มา บ้าง แล้ว

ในหมวดที่สุดนี้ จะเก็บใจความที่ได้กล่าวแล้วมายกเป็นข้อพิจารณาว่า

ในกรุงสยามมีที่แผ่นดินอันกว้างขวางบริบูรณ์ซึ่งสามารถจะทำการเพาะปลูก การขุดบ่อแร่ และทำการสิ่งของต่างๆนาๆ ให้เกิดผลประโยชน์ได้ชุกชิวมาก ถ้าหากว่ามีแรงทำการและทุนมากชิวกว่าเดี๋ยวนี้ แรงทำการจะมีมากขึ้นได้เร็วก็โดยที่จะต้องเปิดทางอย่างใดที่จะเป็นการส่งเสริมให้มีมีทุนในเมืองเราไปจ้างคนทำการต่างประเทศ เช่น พวกจีน เปนต้นนั้น เข้ามาทำการอย่างหนึ่งอย่างใดให้ชิวชิวชิวชิว ความชิวชิวที่เห็นได้ว่ามีอยู่ในขณะนี้ชิวชิวหนึ่งนั้น เป็นที่เมืองเรายังไม่มีกฎหมายชิวชิวบังคับสำหรับคนทำงานต่างประเทศ ซึ่งจะมาชิวชิวในเมืองโดยจำเกาะ ถ้ามีกฎหมายคล้ายกันกับที่ชิวชิวในเมืองชิวชิวอังกฤษที่ไกลเคียงบางเมืองตั้งทุกวันนี้ เราจะได้คนต่างประเทศที่จ้างน้อยเพิ่มเติมเข้ามาทำการงานได้ชิวชิวชิวชิวชิว ทั้งพวกที่จะเพิ่มเติมเข้ามาใหม่นั้น ก็จะได้รับความปลุกของบ้องกัน เกือบให้ถึงมือทำการหาเลี้ยงชีพได้ทันที ไม่ต้องไปเร่ร่อนเที่ยวหาการทำอยู่ชิวชิวชิวชิวชิว ถ้าเจ้าของทุนวางใจได้มันคงว่า ถ้าได้จัดการทำสัญญาชิวชิวชิวชิวชิว

กฎธรรมดาค่า ซึ่ง เป็น ที่บังคับให้ทุนเพิ่ม พุธ ยี่ ๑๐๙

คนพวกนี้เข้ามาถึงในเมืองแล้ว คนพวกนี้จะไม่หัดเลี้ยง
ไปทำการที่อื่นให้ผิดสัญญาบวญการค่าใช้สอยในทุนที่ได้ทศของ
ไปเป็นเงินเดือนต่อหน้า และค่าโดยสาร เว้นต่าง ๆ นั้นแล้ว
ความคิดในการทำมาหากินโดยที่จะอาศัยแรงทำการมากเป็นกำลัง
นั้น คงจะมีเกิดใหม่ขึ้นบ้าง ถ้าหากว่าจะจ้างคนพวกนี้ได้ถูก
ราคาดีกว่าคนในเมืองซึ่งมีน้อยอยู่แล้ว ถึงอย่างไรค่าแรง
ก็คงแพงกว่าค่าแรงจีนใหม่อยู่เสมอ

ส่วนทุนซึ่งจะต้องเพิ่มเติมขึ้นสำหรับใช้เลี้ยงคนพวกนี้ คง
จะมีมาได้เองเสมอ ถ้าหากว่าความคิดซึ่งจะทำการใหม่นั้น
ดีพอที่จะชักชวนคนเข้ามาลงหากำไรได้แน่ เมื่อประชาชนในบ้านเมือง
ทั่วไปมากขึ้น ทวิพิย์ในบ้านเมืองจะทวีมากขึ้นตามกันแล้ว ผล
ประโยชน์ที่ได้ของรัฐบาลทางภาษีอากรทุกอย่างก็จะมีมากขึ้น
ตามกัน เป็นอันว่าการทำทางรถไฟซึ่งรัฐบาลได้ทำมาแล้วนั้น
ต้องการใช้แรงกุดจีน ขุดดิน พน ทาง หลวย พัน คน แต่รัฐบาล
ไม่มีกฎหมายข้อบังคับสำหรับบ้องกันจีนใหม่ที่จะให้ทำการอยู่
ประจำได้แน่นอน รัฐบาลต้องจ้างคนเก่าซึ่งมีการทำอยู่
ก่อนแล้วนั้นโดยมาก เพื่อจะชักชวนให้คนพวกนี้ละการเก่า
รัฐบาลต้องจำเป็นเติมค่าแรงให้มากขึ้นอยู่เอง เมื่อเป็นเช่นนี้

ค่าแรงก็ทำการในบ้านเมืองก็ตั้งพลอยมีราคาสูงขึ้นตามกัน
ไหนยังจะทำให้การท่าผลประโยชน์อย่างเท่ามีการทำไว้เป็นต้น
ซึ่งเงินพวกนี้คงตั้งเสียหนี้ตบนี้ถอยลงตามกันอีก

เปรียบค่าแรงในเมืองไทยกับค่าแรงในประเทศระวางมาตะยู
ประเทศอินเดียและประเทศจีน ค่าแรงเมืองเราแพงกว่าเขาเป็น
อันมาก เมื่อความจริงเป็นเช่นนี้ ผลกำไรซึ่งจะเกิดจาก
ที่ดินและจากทุนที่ข่มจะน้อยลง

ในหมู่เกาะเวสต์อินเดียเป็นประเทศอันคล้ายกับประเทศเรา
มาก การเพาะปลูกก็เกิดผลมากและมีที่ว่างเปล่าอยู่มาก
เหมือนกัน แต่ก่อนประชาชนในเกาะนั้นมีน้อยพวกที่มีทุน
จึงไปซื้อทาสชาวแอฟริกาเข้าไปใช้ทำการเพาะปลูก มีไว้ฮ้อย
และพันธุ์ไม้เครื่องยาเครื่องเทศเป็นต้น ความเจริญในเกาะนั้น
ฉิมพารุ่งเรืองขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นนักหนา แต่การใช้ทาสขาย
ชาติกันในสมัยนั้น เป็นความชั่วช้าทรกรรมมากมายนัก
เจ้าทรัพย์สินเห็นแต่จะได้ประโยชน์เป็นใหญ่ยิ่งกว่าความบาปกรรม
ซึ่งต้องทำในการบังคับให้คนพวกนี้ตั้งจำใจทำด้วยความหยาบ
ช้าทารุณมาก รัฐบาลอังกฤษเห็นเป็นความชั่วเหี้ยมที่ฉะนั้นจะ
อุปได้ จึงตั้งกฎหมายเลิกทาสเสียสิ้นเชิง ยกเป็นข้อธรรม

กฎจรรยาซึ่ง เป็น ที่บังคับให้ ทุน เติบโต ขยับ ๑๑๑

ซึ่ง ว่า มนุษย์ ไม่เป็น ทวิภพ สมบัติ ของ ผู้ใด ความ ขยัน นี้ ศักดิ์จรรยาดีที่สุดใน เรื่อง ทาย ตง เปน อัน ชาติ ทั้ง แต่ นั้น มา การ เพาะปลูก และ การ ทำ มา ทากิน ทุก อย่าง ที่ ร่วง ไรย ตง ทุน ที่

ที่ ส่วนซึ่ง ได้ผลประโยชน์ ถึง บัดหมื่นปอนต์ เมื่อเจ็ดสิบปีก่อน นั้น ทุกวันนั้น ถัดไป เปน เครื่อง ว่าหาญ สำหรับ เจ้า ของ ที่ ดิน ไป อีก ราคา ตก เพราะ เหตุ ที่ แรง ทำ การ มี น้อย ค่า แรง ใน เกาะ นั้น จึง แพง เกิน ไป กว่า ที่ จะ ทำ การ ใหญ่ ให้ มี ค่า ไร ได้

การ ทำ มา ทุก วัน นี้ ได้ ผลน้อย โดย ที่ ราคา เข้า ตกต่ำ เพราะ ต้อง ออกไป ขาย แรง ราคา กับ เจ้า ต่าง ประเทศ ซึ่ง ค่า แรง ทำ มา ของ เขา ค่า กว่า ของ เรา แม้แต่ เจ้า นา ส่วน ของ เรา จะ ดี ก็ ต้อง จำ เปน ลด ราคา ค่า ลง ไป ตาม กัน บ้าง ถ้า การ เพาะปลูก อย่าง ใหม่ หรือ การ ทำ สิ่ง ของ ที่ ดี กว่า ไม่ เกิด ขึ้น ใน บ้าน เมือง บ้าง คน ซึ่ง ต้อง ออกไป ทำ มา ชุ่ย ใน ที่ กัน คาร อย่าง เดียว คง จะ ไม่ ยิง ชั่ว ไปได้ ราคา เขา จะ ยัง ตก ลง เวชีย ไป ถ้า หาก ว่า เจ้า ต่าง ประเทศ ยัง มี มา แรง ราคา เขา เรา มาก ขึ้น มี ฉะนั้น ก็ ต้อง ลง ทุน ทำ ถิ่น หนทาง หรือ ขุด คลอง น้ำ ช่วย ให้ ค่า ทุน เขา ใน นา ที่ กัน คาร นั้น น้อย ลง อีก ชาว นา พวก นั้น จึง จะได้ ผล ใน ที่ ดิน และ ค่า แรง มาก ขึ้น

เมื่อพูดถึงว่า ถ้ามีคนทำงานต่างประเทศคือจีนเป็นต้น
 ทวีมากขึ้นในประเทศสยามอีกแล้ว และพวกไทยเราทำการ
 หมักสุ้าเราไม่ได้ ทำการค้าขายก็ไม่ถนัดด้วยเช่นนี้ ค่อยไป
 ภายหน้าอำนาจเงินก็ยิ่งจะมีมากขึ้นทุกที ถ้าเงินของชาวเรา
 มีน้อยและไม่ทำการค้าขายกว้างขวางออกไปได้เองบ้าง บัดนี้
 สำคัญใหญ่จะเกิดขึ้นว่า จะทำประการใด อำนาจของชาวเรา
 จึงจะมีน้ำหนักถ่วงคอบอยู่เสมอไปได้อย่างเดียวนี้ เมื่อคิดไป
 ถึงว่าอำนาจของบ้านเมืองจะต้องอาศัยกำลัง และอาศัย
 ความมั่งคั่งบริบูรณ์แห่งทรัพย์สินของราษฎรเป็นใหญ่ยิ่งกว่าอื่น

บัดนี้ข้อสำคัญอันใหญ่ยิ่งของชาติและบ้านเมือง
 ขยับเข้ามา จะพิจารณาหาทางแก้ด้วยการศึกษาเพียงการสร้าง
 ทรัพย์สินที่ได้ยกกฎธรรมดาบางข้อ มาถ่าว่าพอเป็นเค้าเงื่อน แต่
 ในภาค ๑ นี้ยังหาพอไม่ เมื่อนักเขียนได้เขียนรู้ต่อไปถึง
 กฎธรรมดาค่าง ๆ ในลักษณะการแบ่งทรัพย์สิน การแลกเปลี่ยน
 ทรัพย์สิน และการบริโภคทรัพย์สินทั้งการเก็บภาษีอากร ซึ่งจะได้
 เก็บเอาแต่ข้อสำคัญมายกขึ้นถ่าว่า เป็นตัวบังคับไป นี้แปลคือ
 ประเด็นสำคัญต่าง ๆ ขึ้นอีกแล้ว นักเขียนจึงจะเห็นทางที่
 ที่ จะแก้ บัดนี้ข้อนี้ไปบ้าง

ภาคที่ ๒ การแบ่งปันทรัพย์

หมวด ๑ ว่าด้วยกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สมบัติ

ก่อน จะชี้แจง ลักษณะ ของ การ แบ่ง ทรัพย์ ที่ เกิด เป็น ขึ้น ได้ โดย ต้อง อาศัย ที่ ดิน, แรง ทำ การ, และ ทน ประ กอบ กัน ดัง ที่ได้ ชี้แจง มาโดย ตะเข็บ ใน ภาค ที่ ๑ แล้ว นั้น จำ จะต้อง พุ้ ดึง เว้น กรรม สิทธิ ใน ทรัพย์ สมบัติ เสีย ก่อน

กรรม สิทธิ นี้ แต่ แรก เริ่ม เติม ที่ จะ เกิด มี ขึ้น โดย เหตุ ต่าง ๆ อย่าง ไต บาง ใน ที่ นี้ ไม่ ต้อง ก่อ ว่า ประเทศ หนึ่ง เมือง หนึ่ง ย่อม จะมี จุด หมาย เหตุ, พงษาวตาร, และ กฎหมาย แผ่นดิน ใน เว้น ดัง กรรม สิทธิ ใน ทรัพย์ สมบัติ นี้ ต่าง ๆ กัน เป็น ลำดับ มา ถ้า ยาก จะ ทราบ ความ ตะเข็บ ก็ ต้อง ตรวจ จุด หมาย เหตุ และ กฎหมาย แผ่นดิน ต่าง ๆ นั้น จะ ยก ขึ้น พุ้ แต่ ว่า กรรม สิทธิ ใน ทรัพย์ สมบัติ นั้น เสีย แล้ว แต่ กฎหมาย แผ่นดิน จะ กำหนด ได้ ว่า เจ้า ของ ทรัพย์ จะมี กรรม สิทธิ ใน ทรัพย์ สมบัติ ชนิด ไต เพียง ไต เมื่อ กฎหมาย

ยอมรับว่าสิ่งนั้นสิ่งนี้ควร เป็น กรรมสิทธิ์ ของ บุคคล ได้ มัน คง มี
 แท้ แล้ว การที่จะ แบ่ง มัน ทรัพย์ สมบัติ ซึ่ง กัน และ กัน ก็ จะ ทำไป
 ได้ โดย สดวก กรรมสิทธิ์ นั้น จะ ตก มา อยู่ แก่ ผู้ ใด โดย ทาง รับ
 มรดก หรือ โดย การ ที่มี ผู้ ยก ยอ ให้อ หรือ โดย ทาง ที่ ผู้ ใด นั้น ได้ ลง
 ทุน ลง แรง ลง ใจ ลง กำลัง ใจ โดย น้ำพัก น้ำแรง ของ ตน ที่ ใด เมื่อ
 กฎหมาย ยอมรับว่า เป็น กรรมสิทธิ์ ของ ผู้ ใด แล้ว ก็ แปล ว่า ผู้ นั้น
 มี อำนาจ อัน ซอบ ธรรม ที่ จะ หวง แหวน เขา ทรัพย์สมบัติ ของ ตน ไว้
 เป็น สิทธิ ได้ มี อำนาจ อัน ซอบ ธรรม ที่ จะ เขา ไป ซื้อ ขาย แลก เปลี่ยน
 กับ ของ อื่น ๆ หรือ จะ เขา ไป ยก ให้ แก่ ผู้ หนึ่ง ผู้ ใด ให้ เป็น สิทธิ อยู่
 แก่ ผู้ นั้น ก็ได้ ถ้า ผู้ อื่น แย่ง ซึ่ง เขา ไป โดย อำนาจ หักหาญ, หรือ
 ดัดจริต โนยไป ก็ เห็น กัน ว่า เป็น ความชั่ว ความอชุกิธรรม เจ้า ของ
 มี อำนาจ ที่ จะ พ้อง ของ เขา คน ใด และ แผ่นดิน ต้อง ลง โทษ เพื่อ มี ให้
 เป็น เยี่ยง อย่ง ให้ ผู้ อื่น ทำ คือ ไป ถ้า ผู้ นั้น จะ หลีก เลี่ยง พ้น ชาติ
 แผ่นดิน ไป ได้ ก็ ยังมี เจ้าสำเนา คาค โทษ อทินนาทาน ซึ่ง กระทำ
 ให้ ผู้ นั้น รู้สำนึก ตัว อยู่ เสมอ ว่า ใด ทำ ความ ชั่ว ใจ เพียง ใด กระทำ
 ให้ มีความ เกรงกลัว ว่า กรรม ของ อทินนาทาน อาจ ติด ตัว ไป ให้ โทษ
 ใน ปรโลก ได้ เมื่อ กรรมสิทธิ์ ใน ทรัพย์ สมบัติ มี อยู่ ตั้ง นั้น แล้ว ก็
 ต้อง เกิด มี ผล อัน จะ หลีก หนี ไม่ ได้ คือ ไป ว่า กรรมสิทธิ์ นั้น เอง

เป็น มูลเหตุ ที่ได้กระทำให้นายยั้งหลายมีฐานะต่ำลงไม่เต็มชเท่า
 เกียมกัน เกิด มีเศรษฐกิจและเรื่องใจขึ้นเป็นต้น ผู้ใดมีสติปัญญา
 ตีความเพียรพยายามขยันทำ การงานได้เป็นผลขึ้นแล้ว อุด้าห์
 ออ ออม ถนอม ว่าง สันทัดใจ ใจ ก็มั่ง มีบริบูรณ์ ผู้ที่มีกำลัง
 น้อย ช้อน แลทุกข์ท้อใจ หรือ ใจ เซดา เบาปัญญา ถึง มีแรง และ ขยันเท่า
 กัน แต่ ออ ออม ถนอม ทรัพย์สิน ประหยัด ทรัพย์สิน ไว้ เพื่อ จะ บริโภคในวัน
 หน้าไม่ได้ ก็ ต้อง ทรมาน ถ้าหาก ทำ การ เห็นๆ เห็นชยไม่มีเวลา
 ผ่อน พักเว้น ว่างได้ ยิ่ง เป็น ประเทศใหญ่ พดเมือง มาก มีการ
 ทำ ผลประโยชน์เจริญ ทรัพย์สินสมบัติ ในบ้าน เมือง บริบูรณ์ พด ผล
 ยี่ ชน พดเมือง ใน ประเทศนั้น ก็ ยิ่ง จะ มี ชน ชั่งตำ และ มั่ง นียากจน
 ผิด กัน ท่างไกล ออกไป มาก ช้าง คน ชน ตำ ถึง จะ อุด้าห์ ทำ การ
 เห็นๆ เห็นชย สักเท่าใด ก็ได้ คำ แรงไม่ พช จะ เดียง ชีพ ให้ มี
 ความ สุข เสมอไป ได้ แต่ ฝ่าย คน ชน ชั่ง แม้ แต่ จะ ไม่ได้ ทำ การ งาน
 อย่าง ไต เลย หาก มี ทน เป็น ทรัพย์สิน สิบตัว สะสม อยู่ มาก ก็ได้ วิชา
 ผด ประโยชน์ ซึ่ง เกิด ขึ้น จาก ทน และ ทรัพย์สิน สิบตัว นั้น เป็น ธรรมดา
 ทรัพย์สิน นี้ จะ ได้ สะสม ขึ้น ด้วย สติปัญญา และ ด้วย น้ำ พัก น้ำ แรง ของ
 เราเอง แต่ก่อนมาหรือ โดย ที่ได้ วิชา นรคกคกช สืบ เห็นของสะสม มาก
 แต่ ครังนี้, บ้า, ตา, ทวด ของเราก็คือ ทรัพย์สิน ถ้าไม่ ทำลาย เสีย ก็

มี แต่ จะ ออก ผล เพิ่ม พอดี ขึ้น ทุก ชั้ว ไป ฝ่าย หนึ่ง อยู่ ภาวะ ท่วม
 อยู่ ทั้ว ฝ่าย หนึ่ง อยู่ ว่าง แม้ ว่า ต่าง ก็ จะ ทำ การ หา ผล ประ โยชน์
 ด้ว ย กัน ใน ที่ แห่ง เดียว กัน ช้าง หนึ่ง เปน เจ้า ของ ทน มาก คง ได้
 ส่วน หนึ่ง เปน ผล ประ โยชน์ มาก กว่า กัน เสมอ ช้าง หนึ่ง เปน ลูก ช้าง
 ชึ่ง อยู่ ใน จำพวก ที่มี จำนวน คน มาก เพราะ ฉะนั้น จึง มี พวก ที่
 จะ คอย แข่ง ชัน ประ ชัน แรง ประ ชัน งาน อยู่ มาก ถ้า ทำ การ ไม่ ชัน
 เขาก็ ได้ เสีย เบ็ด ช้อง ให้ คน ที่ ชัน กว่า เขา ไป ทำ งาน แทน เมื่อ
 ไม่ มี การ ไม่ ได้ คำ แรง ที่ จะ ช้อ อาหาร เสีย ชัพ ก็ ต้อง จำ ใจ ชัน
 ชัน แข็ง ทน ความ เหน็ด เหนื่อย มาก ชัน จะ ปรวด ณา คำ แรง ให้ มาก
 ผู้ ที่ ปรวด ณา น้อย หรือ ที่ ช้อ สัน ขาด จน แทบ จะ ไม่ มี กิน ก็ ไป ประ มอด
 ดศ คำ แรง แข็ง ถาร ทำ คน จน ค้อง อยู่ ใน ฐาน อัน คำ เดียว เปน ที่ นำ
 ดึง เวช ถึง เพียง นี้ บุกร์ หลดาน ที่ สืบ ตระ กุด ค้อ ไป ถ้า ไม่ มี
 ใคร ส้ม เคราะห่ ก็ ค้อง ตก อยู่ ใน ความ ทุก วน ณา เช่น เดียว กัน เนื่อง
 ไป ใน ทวี่ บัญ ไร ประ สมัย นี้ จึง เกิด มี บัณ ทา เรือง โซ เชื้อ อธิ ม์
 (Socialism) ที่ มี พวก ช้าง ฝ่าย คน จน คิด ชำน จะ ทำ าย ด้ว
 กรรม สัตถ์ ใน ทวีป ยธาศรี ของ บุคคล นั้น เดียว ไม่ ยอม จะ ให้ มี คน ชัน
 คำ ชึ่ง สูง ด้ว ย ทุก วัน นี้ โดย ที่ ถือ ว่า เปน มนุษย์ ด้ว ย กัน ควร
 ค้อง เถ่า เทียม เสมอ กัน ทวีป ยธาศรี ทั้ง ดัน ที่ มี อยู่ ใน บ้าน เมือง

นั้น จะ วิวาห์ เป็น ของ กตาง เพ็ช จะแบ่ง มัน ให้ พดเมือง ได้ รับผลแห่ง ความ สุข ใน สัมภต นั้น เท่า เทียม ทว ถึง กัน ผู้มี แรง มาก มี บุญญา และ ความ กิต มาก ถึง จะ ทำ ผล ประโยชน์ ได้ มาก กว่า กัน เพียง โดที่ ต้อง เขา ผล ประโยชน์ นั้น ไป กระ ฉาย ละตาย ออก แบ่ง มัน ให้ ผู้มี ทำ ด้น้อย บุญญา น้อย ด้วย ความ กิต จักการ แบ่ง ผล ประโยชน์ ซึ่ง จะ ทำ ขึ้น ได้ ว่า คน สนิท โด จะ ได้ ส่วน แบ่ง มัน เพียง ไร นั้น มี ต่าง ๆ นา ๆ แต่ ยัง ไม่ ถึง เวลา จะ เก็บ ความ มา ก่อตัว ใน ที่นี้ ก็ ต้อง งัด ใจ ก่อน จะ มีความ เห็น ได้ แต่ ว่า การ ซึ่ง จะ กิต ละตาย ทรัพย์สิน สัมภต ซึ่ง เป็น กรรมสิทธิ์ ของ บุคคล ลง และ ความ กิต ที่ จะ แบ่ง ผล ประโยชน์ ออก แจก งาน ให้ แก่ เพื่อน มนุษย์ โด พอ เท่า เทียม กัน นั้น ถึง โดย ว่า ความ กิต สัมภต นี้ จะ มีความ ดี เป็น ที่ สรรเสริญ ได้ ว่า ประ กอบ ไม่ได้ ด้วย ความ เมตตา กรุณา แต่ เมื่อ ไป ถึง คน ยากจน ก็ จริง แต่ ได้ ตั้ง ใจ เชี่ยว สัมภต แล้ว ผล ที่ ร้าย ของ วิช นี้ คง จะ มี อยู่ เสมอ ว่า ถ้า ผู้ โด ที่ ได้ ออก แรง เห็น จ เห็น ยอ สู้ ด้ ความ เพียร ทำ การ ได้ ผล มา จะ เขา ใจ เป็น ของ ตัว ทั้ง สัน ไม่ ได้ แล้ว ความ สุข นี้ จะ กระ ทำให้ คน มีความ ท้อ ถอย ค่อย การ งาน มาก การ ซึ่ง จะ ประ กอบ ประ ษัน ประ ษัน แรง และ ความ กิต ใน ทาง หา ผล ประ โยชน์ อย่าง ทุก วัน นี้ ก็ ซ้ำ ซัด น้อย ถอบ ทวาม ลง โหน ยัง จะ มี คน เกี่ย

กรรม ซึ่ง จะ คอย ซอม แร้ง ทำ การ อยู่ เปน อัน มาก ด้วย เมื่อ การ
ประ มูต แข่ง กัน กันน้อยไป การ ซอม แร้ง ทำ งาน มี มาก ขึ้น
ความ เจริญ ของ หมู่คนและคนจำพวกนี้ก็มีแต่จะ เล็ดมดของลงทำ เดียว
ความ ปราศนา ที่ จะ ช่วย ให้ ฐานะ ของ ประ ชุมชน ต่ำ ยิ่ง ขึ้น อาจ มี ผล
กลับ กลาย ให้ ยิ่ง ซ้ำร้ายไปได้

กรรมสิทธิ์ใน ทรัพย์สินสมบัติ จะ แยก ออก ได้ เปน สอง แพนด ๆ หนึ่ง
คือ ทรัพย์สินที่ เปน สิ่ง เปน อัน ซึ่ง จับ ต้อง ได้ เช่น ที่ดิน, บ้าน,
เรือ, ภาชนะ ใช้ ครอบ, เงิน, ทอง, และ วัตถุ ญาณ กวทรัพย์ ซึ่ง
อยู่ใน ความ ปก ครอง ของ ผู้ ถือ กรรมสิทธิ์ นั้น แล้ว เปน ต้น

แพนด สอง คือ ทรัพย์สิน ซึ่ง ไม่ เปน เนื้อ เปน ตัว ที่ จะ จับ ต้อง
ได้ และ ซึ่ง ยัง ไม่ ได้ อยู่ใน ความ ปก ครอง ของ ผู้ ถือ มี กรรมสิทธิ์
ที่ได้ ไว้ จาก กำหนด ตาม เวลา ใน บริเวณ แห่ง สัญญา ว่า ถึง กำหนด
นั้น กำหนด นี้ จะ ได้ ทรัพย์สิน ทรัพย์ อย่าง นั้น อย่าง นี้ เช่น สัญญา ใช้
เงิน ใช้ หนี้ กัน เปน ต้น สัญญา เช่น นี้ ถึง โดย ว่า สมบัติ ซึ่ง กำหนด
ไว้ แล้ว แล้ว ผู้ ถือ สัญญา จะ เขา ของ ใน สัญญา นั้น ไป แลก เปลี่ยน
หรือ ขาย หรือ ยก ให้ แก่ ผู้ใด ต่อ ไป อีก ก็ได้ เปรียบ ความ อีก อย่าง
หนึ่ง ว่า เจ้า ของ สวณ มะม่วง อาจ ขาย มะม่วง ซึ่ง ยัง ไม่ ได้ เกิด ผล

ขึ้นเลยใน ส่วน นั้น ให้แก่ ผู้ขึ้น ก็ได้ ผู้ที่ รับผิดชอบ สัญญา คือ ผู้ถือ ส่วน คง มี กรรมสิทธิ์ ใน ผลระมั่ง ซึ่ง จะเกิด ขึ้น ได้ ใน วัน หน้า เสมอ และ การ ค้ำขาย ใน ปัจจุบัน นี้ มี การ ซื้อ ขาย เชื้อ ซึ่ง กัน และ กัน เป็น อัน มาก ส่วน กว่า ที่ ได้ ใช้ เงิน ฝาก เป็น อัน มาก ถ้า กรรมสิทธิ์ สัญญา เช่น นี้ ไม่ เป็น สิทธิ นั้น นอก มัน คง แล้ว การ ค้ำขาย คง ไม่ สะดวก อย่าง ที่ เป็น อยู่ใน โลก เป็น อัน รัฐบาล ออก ขนบัตร์ รับผิดชอบ จาก ทดเมือง ว่า จะ ใช้ เงิน ให้ ตาม ราคา ขนบัตร์ ผู้ ถือ ขนบัตร์ ที่ เกิด มี กรรมสิทธิ์ ขึ้น เท่า จำนวน เงิน ใน ขนบัตร์ นั้นทันที จะ เขา ขนบัตร์ นี้ ไป แลก เปลี่ยน หรือ จำหน่าย ซื้อ ขาย ใน ตลาด ได้ ความ ราคา ทุก อย่าง เพราะ ฉะนั้น ความ เชื้อ ถือ ใน กรรมสิทธิ์ เช่น นี้ จึง เป็น สิ่ง สำคัญ ใน การ ค้ำขาย มาก แม้ แต่ สมบัติ นั้น ยัง ไม่ เป็น ตัว เป็น เมื่อ อยู่ใน กำมือ ก็ ยัง เขา มา ใช้ ทำ ผลประโยชน์ คุ้ม ไป ได้ แต่ ความ เชื้อ ถือ ใน กรรมสิทธิ์ จะ มี ได้ มัน คง เพียง ใด ตาม กฎหมาย นั้น คือ สูง สุด แล้ว แต่ ความ ปกครอง บังคับ กัน วิชา กรรมสิทธิ์ อัน นี้ ของ รัฐบาล อีก ชั้น หนึ่ง ถ้า รัฐบาล ไม่ ช่วย บังคับ กัน กรรมสิทธิ์ ของ ทดเมือง ไว้ ให้ มัน คง ราคา ของ ททรัพย์ ธรรมดา อัน เป็น สิ่ง ที่ กรรมสิทธิ์ ไม่ มัน คง เช่น มี โจร ผู้ ร้าย หรือ คน พลาด รับผิดชอบ แห้ว ไป เทียว

เบียดเบียน ตระมิตทรัพย์ผู้อื่นได้ โดยง่าย ความเจริญของพดเมื่อง
ที่ย่อมจะดำเนินไปได้ชั่วอยู่เอง ความถูกต้องในการที่จะประ
หยัดทรัพย์เก็บสะสมขึ้นไว้สำหรับเป็นทุน ทำผลประโยชน์ให้พุด
ผลยิ่งขึ้นในภายหน้าก็จะ ชัด ชัด มีคืบคืบต่อไป

เพราะฉะนั้น เรื่อง กรรมสิทธิ์ ในทรัพย์สมบัติจึง เป็น ข้อ สำคัญ
อันใหญ่ในการ ทำมาหากิน สร้าง ทรัพย์นั้น อยู่อย่างหนึ่ง

หมวด ๒ ว่าด้วยทรัพย์ซึ่งสร้างเป็นผลขึ้นแล้ว
จะได้เป็นส่วนแบ่งนั้นแก่คนจำพวกใดบ้าง

ในภาคที่หนึ่งได้ยกมูลเหตุ ข้อ สำคัญ มากกล่าว ว่า สิ่ง ซึ่งต้อง
ใช้ ในการ ที่จะ กระทำให้ เกิด ผล เป็น ทรัพย์อันจะมี ประโยชน์ และ
มีค่า แลก เปลี่ยน ซื่อขาย กันได้ นั้น ต้อง อาศัย ใช้ ที่ดิน แรง ทำการ
และ ทุน ประกอบ กัน ๓ ประการ ได้ ใช้ ความไว้ ว่า คำ ที่ ใช้ ว่า
“ที่ดินนั้น” คือ รวมเอา สัมภาระ และ ธรรมชาติ ทั้งหลาย ซึ่ง มีขึ้น
เป็น ขึ้น เอง โดย ฤทธิ์ คิน พ้ำ อากาศ ความ ร้อน ความเย็น และ แสง
สว่าง รวม ทั้ง น้ำ และ อากาศ ทั้ง ปวง ซึ่ง มี อยู่ ข้าง บน และ ข้าง ใต้
แผ่นดิน อัน เป็น การก ของ ธรรมชาติ คำ ๆ นั้น ด้วย กัน คำ ที่ ใช้ ว่า

ทรัพย์สินซึ่งเป็นผลจะได้เป็นส่วนแบ่งแก่คนพวกใดบ้าง ๑๒๑

“ทุน” นั้นคือใจ ความตกลงไปถึงเงิน, ทอง, ทรัพย์สินทั้งปวง
ที่เป็นเครื่องมือเครื่องใช้พาหนะ และเสบียงอาหาร อันเป็นผลที่
คนได้ชอกแรงทำสร้างสมขึ้นไว้แก่กันนั้นอีก

โดยเหตุที่ท้องอาศัยที่ดิน, แรงทำการ, และทุนประกอบ
กัน ๓ อย่าง จึงเกิดผลเป็นทรัพย์สินอันมีประโยชน์ขึ้นได้นั้น ผู้ซึ่ง
ควรจะได้ส่วนแบ่งนั้นในผลประโยชน์นี้ ก็ควรจะมีแต่เจ้าของ
ที่ดิน ๑, ผู้ชอกแรงทำการ ๑, ผู้ลงทุนทรัพย์ของ ๑, รวม ๓ จำพวก
เท่านั้น พดเมื่อง นอกจากนั้น เมื่อพดชยได้ส่วนแบ่งนั้นด้วยก็
เพราะคนใน ๓ จำพวก ยอมยกให้ โดยความศรัทธาหรือโดยความ
สนใจ พดเมื่อง นอกจากคน ๓ จำพวกนี้ เป็นพวกที่ไม่ได้ทำ
อะไรให้เกิดผลเป็นทรัพย์สินในแผ่นดิน เป็นพวกที่บริโภครทรัพย์
สูญสิ้นไปแล้วไม่กระทำให้เกิดผลกลับคืนมาได้ อีก ไม่เลือกว่า
คนมีตระกูลสูง หรือมีบิบริบูรณ์และยากจนขึ้นใจ ถ้าไม่ได้
ช่วยทำผลประโยชน์ให้แก่แผ่นดินแล้ว ก็เป็นอันว่าพวกนี้
ได้แต่บริโภคทรัพย์สมบัติของชาติให้หมดไปอย่างเดียว

ยังมีคนชอกทาน, คนพิการพดภาพ, คนเสียจริต, คนเล่นเบี้ย,
คนเกียจคร้าน, โจร ฆะโมย, และคนที่เสวทรามลงไปอีกนั้น

เป็นต้น เจ้าของทรัพย์สินซึ่งมันให้ โดยความกรุณา เช่นทรัพย์สินที่ใคร
หรือโดยความเกรงอำนาจ กฎหมาย และ อาญา หรือซึ่งแบ่งให้
ตาม ประเพณี บ้าน เมือง ของ ชาติ และ ดำเนินมา เป็น ต้น

ส่วน แบ่งนั้น ทรัพย์สินที่เจ้าของ ที่ดิน จะได้นั้น ใน ที่นี้ จะเรียกว่า
“ค่าเช่า” ส่วน ของผู้ตั้ง แรง ทำการ เรียกว่า “ค่าแรง” และ
ส่วน ของผู้ลงทุน จะ เรียกว่า “กำไร”

ค่าเช่า, ค่าแรง, และ กำไร นี้ ในการ บาง อย่าง ก็ รวมได้
อยู่แก่ คน ผู้เดียว เช่น คน ทำนา ที่ เป็น เจ้า ของ ที่ นา เอง เป็น ผู้ตั้ง
แรง ทำนา นั้น แต่ ถ้า พัง ตัว ทั้ง ได้ลงทุน มี เครื่อง มือ เครื่อง ไร่,
พาหนะโค, กระบือ, ไถคราด, และ เติบียง อาหาร ที่ ต้อง ใช้จ่าย
ใช้ ในการ ทำนา นั้น ด้วย เมื่อ เป็น เช่น นี้ ค่าเช่า, ค่าแรง, และ
กำไร ใน การ ทำนา นั้น จึง ต้อง ตก อยู่แก่ คน ผู้เดียว หรือ ถ้า ย้าย
หลัง ฐาน ไป ถึง สมัย เมื่อ กฎหมาย แฉก คน ยัง ยอม ให้ มี ทาส ใช้ อยู่
เจ้า ของ ที่ นา, เจ้า ของ ทาส, และ เจ้า ของ คน เป็น คน เดียว กัน
แม้ แต่ ตัว จะ ไม่ได้ ออก แรง ช่วย ทำนา อย่าง ไต เเลย ก็ ต้อง ได้ รับ
ผล ประโยชน์ ส่วน ค่าเช่า, ค่าแรง, และ กำไร ทั้ง ๓ อย่าง นั้น แต่
ผู้เดียว แรง ทาส ที่ ใช้ ทำนา ใน ที่นี้ ต้อง เปรียบ เป็น เช่น เดียว กัน

ทรัพย์สินซึ่งเปผลต จะได้เปน ส่วนแบ่ง แก่คนพวกโตบ้าง ๑๒๓
กับแรง สัตว์ พาหนะ ทั้ง บวง ที่ เจ้าเงินโต ลงทุน ซื่อ มา เพราะฉะนั้น
ประ โยชน์ซึ่งได้ จาก แรง ทาย โดยไม่ต้อง เสีย ค่าจ้าง นั้น จึง ต้อง
นับเข้าเปน ส่วนโต ของ กำไร ใน คณ ทุน ของ ค่า ตัว ทาย ด้วย

ถ้า แรง ทาย ที่ ใช้ นั้น เปน แรง ตกจ้าง ผู้จ้าง เปน แต่ เจ้า ของ
ที่ นำ และ เจ้า ของ ทุน ผลที่ได้ก็ ต้อง แบ่ง บัน ออกเปน ๒ แพนก
เปน ส่วน ค่า แรง แพนกหนึ่ง เปน ส่วน กำไร และ ค่าเช่าซึ่ง จะ ตก
เปน ของ เจ้า ของ ที่ และ เจ้า ของ ทุนผู้เดียว นั้น แพนก หนึ่ง

ถ้า เจ้า ของ ที่ นำ มี แต่ เสนอ ให้ เขาเช่า ผู้เช่าต้อง ลงทุน ลง
แรงเอง ผู้เช่าก็ ต้อง ได้ รับ ส่วน ค่า แรง และ กำไร ทั้ง ๒ อย่าง แบ่ง
ผล ประ โยชน์ แต่ ส่วน ค่าเช่าให้ แก่ เจ้า ของ ที่ นำ

ถ้า ผู้ใด ต้องเช่า มา เขาทำ ต้อง จ้าง ตกจ้าง ช่วย และ ต้อง กู้
ยืม ทุน ผู้อื่น มา ใช้ ทำ การ ได้ ผล แล้ว ก็ ต้อง แบ่ง บัน เสีย ค่าเช่า,
ค่า แรง, และ ค่า ตกเบย ให้ แก่ เจ้า ของ นำ และ ตกจ้าง และ ให้
เจ้า ของ ทุน เปน ถ้า คับไป ทั้ง ๓ ส่วน ยัง เหลือ จาก นั้น เท่าใด จึง
จะ เปน ส่วน กำไร ของ ผู้เช่าได้

การ ทำ มา หา คิน ทัวไป จะ ต้อง แบ่ง บัน ผล ประ โยชน์ ให้ แก่
กัณ เปน ส่วน ๆ ที่ ควร จะ แยก ออกต่าง กัน ได้ ฐิต เจน เช่น นี้ แล้ว

เมื่อทำการหาผลประโยชน์อย่างไร ถ้าจะประมาณแยกส่วน
 แม้มันผลที่ทำขึ้นได้ก็ตามนี้แล้ว ก็พอจะเห็น การได้ การเสีย
 ชัดเจนดี เปรียบกันว่าการทำนาในกรุงสยาม โดยส่วนมากทุก
 วันนั้นชาวนาเป็นเจ้าของที่ดินเป็นผู้ลงแรง และลงทุนรวมทั้ง
 ๓ อย่าง ถ้าจะได้ส่วนสูงว่าลักษณะการทำของนี้จะมีกำไรขาด
 ทุน หรือได้เปรียบเสียเปรียบกว่าการอย่างอื่นเพียงใด ก็ต้องเอา
 ราคาเช่าและผลประโยชน์ทุกอย่างที่ทำขึ้นได้จากที่นา นั้น มาตั้ง
 เปรียบเกณฑ์จะประมาณดูว่า ที่นา นั้น ถ้าให้ผู้อื่นเช่าทำจะมี
 กำไรเท่าไร แรงที่ควักได้ลงไปในการทำนา นั้น ถ้าคิดเป็นค่า
 แรงจ้างผู้อื่นมาทำแทนจะต้องเสียให้เขาสักเท่าไร และทุน
 ที่ต้องมีส่วนของใจ ในค่าเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ, ค่าไถ, ค่า
 กระบือและอื่น ๆ ว่าจะพิดอย่างไร ซึ่งจำเป็นจะต้องใช้ ในการทำนา นั้น
 จะเป็นราคาเงินมากน้อยเท่าไร ถ้าต้องกู้ยืมเงินผู้อื่นมาใช้
 จะต้องเสียดอกเบี้ยให้เขาอย่างไร เมื่อได้รวมค่าไร่, ค่าจ้าง, ส่วน
 ค่าเช่า, ค่าแรง, ค่าดอกเบี้ยได้โดยละเอียด และได้เก็บค่าน้ำ
 ค่านา, ซึ่งต้องเสียแก่ราชการให้แก่รัฐบาลด้วยแล้ว รวมยอด
 เงินใช้จ่ายทั้งสิ้นเป็นเงินเท่าไร ถ้าคิดหักกันกับผลที่ขายได้

ทรัพย์ ซึ่งเงินผล จะได้เป็น ส่วนแบ่ง แก่คนพวกใดบ้าง ๑๒๕

มีเงิน เหลือ อยู่ข้าง รายได้เท่าใด ก็ เป็น กำไร เท่านั้น หรือ ถ้า ราย
จ่ายมากกว่า รายได้เท่าใด ก็ เป็น ขิ้นว่า คอง ขาดทุน เท่านั้น เมื่อ
คิด รายได้ รายจ่ายได้ ถึงวัน แล้ว จึง จะ เห็น ความ ชัด ว่า การ ที่
ทำ นานี้ ถ้า มี กำไร กำไร จะ พอ ส่งต่อ กับ ค่า เห็น จเห็นชย
หรือ ไม่ ถ้า ไม่ พอ หรือ ขาดทุน ก็ ควร จะ ต้อง มี คน ผัน จัก การ
ทำ นานี้ ให้ ตั้ง ขึ้น มี ฉะนั้น ก็ ต้อง เด็ก การ ทำ นานี้ เสีย ไป หา
การ อย่าง อื่น ที่ มี ประโยชน์ มากกว่า นั้น ทำ

ใน การ ทำ มาหาเงิน อย่าง อื่น นอกจาก การ เพาะปลูก ก็ ต้อง คิด
แบ่ง ส่วน ผล ประโยชน์ ทำ ของ เดียวกัน แต่ ใน การ ค้า ขาย การ
เดิน เวื่อ การ แต่ง ส่งรทำ ของ ชาย ต่าง ๆ ที่ ตั้ง กัน ขึ้น เป็นห้างใหญ่
โรงใหญ่ ใน บัจจุบัน ซึ่ง ต้อง ใช้ ทุน และ แรง สะสม อยู่ ใน การ อย่าง
เดียว มาก นั้น การ แบ่ง ส่วน ผล ประโยชน์ ที่ ทำ ขึ้น ได้ นี้ ก็ จะ มี ส่วน
เป็น ค่า แรง ของ คนงาน และ ส่วน กำไร ของ ทุน ๒ แพนก นี้ เป็น
ใหญ่ ส่วน แบ่ง ส่วน ที่ เป็น ค่าเช่า ที่ ถ้า จะ มี บ้าง ก็ ไม่ เป็น ส่วน
สำคัญ มี การ ทำ โรงตั้งเช่า เป็น คั้น

สัมภาระ ต่าง ๆ ที่ เกิด ขึ้น เอง ใน แผ่น ดิน โดย ยานาฯ ขรรรมตา
ของ โลก นั้น คน จะ เอา มา คิด แปลง แต่ง ส่งรทำ ขึ้น คน ใช้ เป็น ทุน
ประโยชน์ มี ค่า แลก เปลี่ยน ซื่อขาย เป็น ทรัพย์ ขึ้น ได้ ก็ ต้อง อาศัย

กฎของธรรมชาติโลกซึ่งมีคัมภีร์เขียนอยู่นั้น เป็นใหญ่ ไม่มีผิดธรรมชาติ
 ของโลกไปได้ แต่เมื่อใดที่สิ่งใดเป็นทรัพย์สินที่มีผลประโยชน์อัน
 แล้ว การที่จะแบ่งมันส่วนทรัพย์สินนั้น ให้แก่พวกไหนเท่าใด จะ
 ต้องดูแล้วแต่ความนิยมตามใจมนุษย์เป็นใหญ่ ความนิยมนี้
 ก็อาจเปลี่ยนแปลงไปได้ตามกาลเทศะที่ต่างกันนั้น ชั่วขณะ คน
 จะนิยมเขาแต่เพียงความประมัตต์แห่งอันราคาอันแปรที่คืบคั้นใน
 การแบ่งทรัพย์สิน หรือจะตั้งระเบียบข้อบังคับและวางแบบธรรมเนียม
 ลงในการแบ่งส่วนผลประโยชน์นั้นก็ได้ แต่เมื่อใดตกลงถึง
 ระเบียบข้อบังคับหรือธรรมเนียมอย่างใดลงไปแล้ว จะมีผลดี
 ผลร้ายเกิดขึ้นเพราะเหตุนี้เพียงใด จะเป็น การเทศน์นินทา และ
 พิณตำนาคที่คนจะบังคับหรือแก้ไขได้กัน ท่วงที มีส่วนแบ่งมัน
 ทรัพย์สินให้แก่รัฐบาลเป็นส่วนใหญ่ ภาษีอากรเป็นต้น การเก็บภาษี
 อากรช่วยให้พลเมืองพลอยเจริญยิ่งขึ้นได้ก็มี ที่ทำให้มีผล
 ร้ายตรงกันข้ามก็มี

โดยที่บ้านเมืองจำเปนจะต้องมีเจ้าพนักงานขึ้นไว้จำพวกหนึ่ง
 ให้มีหน้าที่สำหรับจัดการปกครองรักษาชีวิต และทรัพย์สินสมบัติ
 ของพลเมืองให้พ้นภัยอันตรายต่าง ๆ จากข้าศึกศัตรูภายนอก

ทรัพย์สิน ซึ่ง เป็นผล จะ ได้ เป็น ส่วนแบ่ง แก่ คนพวกใดบ้าง ๑๒๐๗

และ ภายใน แผ่นดิน ของ ชาติ สำหรับ บำรุง และ จัดการ ศึกษา, การโยธา, การเพาะปลูก, การ ทำงานค้าขาย, เพื่อ เป็น ตำรา วรรณ ประโยชน์ทั่วไป แก่ พลเมือง เป็น ต้น และ โดย ที่ พวก เจ้าพนักงาน (คือ รัฐบาล) ไม่ได้ ทำ การ ทำมาหากิน อย่าง หนึ่ง อย่างใด ได้ นอกจาก ทำ หน้า ที่ มุ่งกัน รักษา และ บำรุง พลเมือง เพื่อให้ ดำรง อยู่ ใน ความ เจริญ นั้น ๆ แล้ว พลเมือง ซึ่ง ทำ ผล ประโยชน์ เป็น ทรัพย์สิน ได้ จำ จะ ต้อง เติบ เวีย ราย กัน แบ่ง ทรัพย์สิน นั้น ออก ให้ รัฐบาล ใช้ ใน การ ปกครอง มือง กัน บำรุง ชาติ สำเนา ตาม ส่วน มาก และ มื้อย ที่ จะ นิยม กัน ว่า คน ชนค โทณ ทำ การ ได้ ผล ประโยชน์ มาก มื้อยเท่าใด จะ ต้อง เสีย ส่วน แบ่ง นั้น เป็น ภาษี อากร ให้ แก่ รัฐบาล เป็น ต้น และ เมื่อ ความจริง มี ปรากฏ อยู่ เช่น นี้ แล้ว ก็ ต้อง มี ส่วน ภาษี อากร เคิม เข้า เป็น ส่วน แบ่ง นั้น ทรัพย์สิน นอก จาก ค่าเช่า ที่, ค่าแรง, และ ค่าไร อีก ส่วน หนึ่ง

เรื่อง ค่าเช่า ที่ดิน, ค่าแรง ทำ การ, ค่าไร ของ คุณ และ เรื่อง ภาษี อากร นี้ จะ ได้ พิจารณา ให้ ชัด แจ้ง ใน บท หน้า ต่อ ไป . จะ ได้ ยก มุต เหตุ ต่าง ๆ มาก ถ้าว ให้ เห็น ว่า ตาม อักษรณการ ตาม ทำ เดที่ และ ตาม สัมมัย ซึ่ง ย่อม จะ ผิด เทียน เปลี่ยนแปลง กัน อยู่ เสมอ นั้น เหตุ

โต ค่าเช่า, ค่าแรง, ค่าไร่, กับภาษีอากร จึงได้มากบ้าง น้อยบ้าง ไม่เสมอกัน เป็น ความเจตนาที่จะ นำทางให้เห็นต่อไปว่า ความเจริญของชาติและบ้านเมือง ในการ ทำมาหากิน จะต้อง อาศัย หรือ สู้ต้อสู้ อยู่ แก่ กฎ ของ ธรรมดา ชาติโตบ้าง

หมวดที่ ๓ ว่าด้วยค่าเช่าที่ดิน

ธรรมดาที่ดิน ซึ่งมีเจ้าของ ถือกรรมสิทธิ์ เป็น ของคนใดคนหนึ่ง คงแล้ว ถ้าเจ้าของไม่ทำผลประโยชน์ ให้เกิดจากที่ดิน นั้นเอง มีผู้อื่น มาออกแรง ทำการได้ผล อย่างใดขึ้น เจ้าของที่ดิน คง ยาก ได้ส่วนแบ่ง บ้าง ใน ผลที่ ได้ นั้น บ้าง ส่วนแบ่ง บ้าง นี้ จะ เป็น สิ่งของ ที่ ทำ เป็น ผลขึ้น หรือ จะ เป็น เงิน ตาม ราคา ผลซึ่ง เป็น ส่วนแบ่ง บ้าง นั้น ก็ได้ คง เรียกได้ว่าเป็น ค่าเช่าที่ดิน นั้นได้ แต่ ส่วน ค่าเช่า จะมี มาก น้อย เพียงใด จะต้อง สู้ต้อสู้ แต่ ลักษณะการ ซึ่ง จะ ปรองดองกัน เป็น ระเบียบ ธรรมดาที่ บังคับ มี เขตที่ ขึ้น อยู่ เสมอไป ชาติ บังคับ นี้ จะ ต้อง สู้ต้อสู้ แก่ ซึ่ง จะ ปรองดอง ราคา แข่งขัน กัน เป็น ใหญ่ หรือ สู้ต้อสู้แต่ ธรรมเนียมต่าง ๆ ซึ่งนิยม กันตาม กาลเทศะ นั้น เป็น ใหญ่ ธรรมดาที่ดิน ใน ภูมิภาค ประเทศ ทุก แห่ง ย่อม มี ที่ ต่ำ เตว เป็น ที่ เพาะ ปลูก หรือ เป็น ที่ ทำ การ อย่างใด ซึ่ง เกิด ผลมาก และ น้อย

ต่าง กันอยู่ทั่วไป ที่คืนซึ่งมีคนต้องการมาก เพราะเกิดผลประโยชน์
 มาก ย่อมมีราคาและค่าเช่าแพงกว่าที่เร็วซึ่งคนต้องการน้อย
 เพราะเกิดผลประโยชน์น้อยเป็นธรรมดา ที่คืนที่คืนนั้นไร้นี้แต่จะ
 เป็นเพราะทำประโยชน์ได้บริบูรณ์ ผลตอบแทนก็สูง ต้องเป็นที่
 ที่สะดวกซึ่งอยู่ใกล้ที่ประชุมชน, ใกล้ตลาด, มีทางไปมาถึงได้
 โดยง่ายโดยเร็ว ประกอบกันด้วย และเมื่อมีผู้ต้องการที่คืนชนิด
 นั้นอยู่มากจนไม่พอกับผู้ต้องการเมื่อใดแล้ว ที่คืนซึ่งมี
 ราคาและค่าเช่าอยู่ได้เต็มที่ ที่คืนที่หรือเร็วกว่ากัน ย่อมมีค่า
 โดยลักษณะ ๓ ประการ ที่กล่าวมาแล้วนั้นทั่วไป เป็นต้นว่าที่
 หักร้าง ทางใหม่มีผู้ประสงค์อยู่ในพื้นดินทั้งมีน้ำชาบซึมอยู่ด้วย
 จะเพราะปลูกอะไรลง ถึงจะมีผลงอกงามบริบูรณ์ดีวิเศษสักเท่าใด
 ถ้าที่นั้นอยู่ห่างไกลตลาดห่างที่ประชุมชนไปมาไม่สะดวกเพราะทาง
 กันขวาง ต้องเปิดขงเวต, เปิดขงแรง, เปิดขงทุนในการไปมา
 และ การขุดดินค้ำนั้นมาก ผลซึ่งเกิดในที่นั้นต้องมีราคาซื้อขาย
 ราคาที่และค่าเช่าก็จะต้องสูงขึ้นตามกัน ครองกันข้ามกับที่ใกล้
 ที่สะดวกซึ่งจะมีผู้ปรารถนามาก หรือมีเงิน ถ้าที่ขุดในพื้นดิน
 เพียงกันใกล้ที่ประชุมชนไปมาถึงโดยสะดวกเหมือนกันก็ดี แต่

รสดีกิน และ อากาศ^๑ ซึ่ง เป็น อาหาร ของ ต้นไม้ ไม่ดี เหมือนกัน ได้ผล
มากและ น้อยไม่เท่ากัน หรือ ถ้าได้ผลไม่มากเท่ากัน แต่ ซึ่ง หนึ่ง
ต้อง ลง ทุน ลง แรง ก่อ แสง ที่ ดีกิน มากกว่ากัน เมื่อ มีผล ขึ้น แล้ว
ก็ตัด หัก ค่าใช้ สรรพ ของ คง เหลือ ได้ เป็น ผล ประโยชน์ น้อย กว่ากัน
ราคา และ ค่าเช่า ที่ นั้น ก็ ต่ำ มา น้อย กว่า กัน ตาม ผล ประโยชน์ ที่
ได้ เป็น ขรรพมา

ค่าเช่า ที่ ดีกิน พัง จะ เกิด ขึ้น ได้ เพราะ ผล เหตุ ที่ มี ที่ ดีกิน และ
เดอ ผิดกัน อยู่ ดัง ที่ กล่าว มา แล้ว แต่ ค่าเช่า จะ มี มาก น้อย กว่า
กัน เพียง ไດ นั้น ตาม ขรรพมา จะ ต้อง สูง แล้ว แต่ ว่า ความ ประหยัด
แรงขึ้น กัน จะ มี อยู่ เพียงไร หรือ ต้อง สูง แล้ว แต่ ขรรพ เนียม
ที่ นิยม กัน ก็ อยู่ ใน ทำเล ที่ นั้น เป็นใหญ่ ด้วย

ที่ ดีกิน สำหรับ ปลอก สว่าง คัด, ไร่, บ้าน, เรือน ใน เมือง ก็
อย่าง เดียว กัน ใน ทำเล ที่ ไต มี คน ชอบ ไป อยู่ และ อาศัย ทำ มา
หากิน มาก เพราะ เหตุ ว่า ทำเล ที่ นั้น เป็น ที่ ดีสดวก หรือ เพราะ เหตุ
ว่า จะ ทำ ผล ประโยชน์ ใน การ หักลด ขรรพ ทำ สิ่ง ของ ขาย และ
ตั้ง โรง ไร่ บ้าน ค่าขาย สินค้า ได้ ผล ประโยชน์ มากกว่า ที่อื่น ราคา ที่
แห่ง นั้น ย่อม จะ สูง มี ค่าเช่า มาก อยู่เอง ผิด กัน อย่าง ค่าเช่า ใน
ตลาด ต่าง และ ตลาด ต่าง เด่น ใน เวลา นี้ เป็น ต้น ที่ ดีกิน ได้

ราคา มากขึ้น เพราะที่ มีน้อย อย่าง หนึ่ง เพราะทำผลประ โยชน์
 ได้มาก อย่าง หนึ่ง และ อยู่ใน ที่สะดวกใกล้ ที่ประชุมชน ซึ่ง มหา
 ชนไป มาถึง ได้ โดย สะดวก อย่าง หนึ่ง ประ กอบ ด้วย ทัศนณ ๓
 ประ การ เช่น นี้ แต่ เจ้า ของ ที่ จะ วิตวิต เขา คำเช่า แต่ ผู้เช่า เกิน
 วิชา คุ้ม ที่ สมควร ไป ก็ ไม่ได้ เพราะ เหตุ ว่า ผู้เช่า เมื่อ ได้ ทำการ
 ได้ ผลประ โยชน์ อย่าง หนึ่ง อย่าง ไร แล้ว คำ จะ ต้อง คิด หัก ค่าจ้าง
 ค่าแรง ของ ตัว และ ลูกจ้าง ออก เสีย ก่อมน ั้น หนึ่ง ต้อง คิด คชช
 เมีย ใน ต้น ทุน ที่ ลง ไป ใน การ ทำผลประ โยชน์ หนึ่ง ออก แล้ว ยัง
 เหลือ เปน ค่าไร ใน ค่าแรง และ ทุน อีก เท่าใด จึง จะ แบ่ง ค่าไร
 ที่ เหลือ นี้ ออก ให้ เปน คำเช่า ส่วน แบ่ง หนึ่ง แก่ เจ้า ของ ที่ดิน หนึ่ง ให้ ถ้า
 เจ้า ของ ที่ดิน เรียก คำเช่า เกิน ส่วน นี้ไป ผู้เช่า คง จะ ให้ ไม่ได้
 ต้อง คิด ชำน ขยับ ขยาย ไป ที่อื่น หรือ ถ้า ผู้เช่า แบ่ง ค่าไร ให้
 เจ้า ของ ที่ น้อย ไป มี ผู้อื่น มา มอง เห็น ว่า จะ ให้ คำเช่า แก่ เจ้า ของ
 ที่ มากกว่า ตน เก้าได้ เพราะ คน ใหม่ นี้ จุใจ แต่ เพียง จะ ได้ ส่วน
 แบ่ง หนึ่ง ใน ค่าไร น้อย กว่า กัน เจ้า ของ ที่ คง จะ ให้ คน ใหม่ นี้ เข้า
 ทำ เช่น นี้ เมื่อ การ แบ่ง แบ่ง ประมุค กัน มี อยู่ เช่น นี้ แล้ว คำเช่า
 ที่ คง จะ ใหม่มาก หรือ น้อย ลง ไป เกิน ส่วน ที่ สมควร นาน สัก เท่าใด

ใน ลักษณะ คำเช่าที่ดินนี้ นักปราชญ์ชื่อ “วิภาโต” ได้ตั้ง เป็น ตำรา ขึ้นไว้ อย่างหนึ่ง ซึ่ง ผู้รู้ ใน สมัยนี้ เชื่อถือ ว่า เปน หลักฐาน อัน ถูกต้อง อยู่มาก ในที่นี้ จึงจำ เปน จะ ต้อง เก็บใจ ความ มา ยก ขึ้น ถ้าวาง หรือ เปน ทาง ดำเนิน ความคิด ต่อไป

ท่าน นักปราชญ์ผู้นี้ ได้ กำหนด ไว้ ว่า คำเช่าที่ดิน ซึ่ง จะ เกิด มี ขึ้น ได้ ก็ เพราะ เหตุ ที่ ทำเอา ที่ดิน เกิด ผลประโยชน์ ไม่ เท่ากัน ตาม ที่ ตี ที่ เหว ตี ที่ ถ้าว มา แล้ว ผลประโยชน์ ซึ่ง เกิด จาก ที่ ตี ที่ สูง มาก กว่า ที่ เหว ที่ ตี เท่าใด ผลประโยชน์ ที่ มาก กว่า นี้ จะ เปน กำหนด ที่ จะ เปน คำเช่าได้ เปน ต้น ว่า ใน ประเทศ แห่ง หนึ่ง เมื่อ แรก ตั้ง บ้าน เมือง ราษฎร พึง เด็ดอก เอา ที่ ทำ การ เพาะ ปลูก ซึ่ง จะ เกิด ผลประโยชน์ มาก ที่ สูง ที่ จะ ทำได้ ตาม กำลัง แรง ที่มี อยู่ เช่น จับ จงก ที่นา เปน ต้น ใน หมู่ ประชุมชนนั้น เมื่อ ดำเนิน ไร่ ไร่ ยี่ น้อย อยู่ เขา ซึ่ง เกิด ใน ที่ นา อย่าง ต่ำ พอ ตี กับ ที่ จะ เติง หมู่ชน วิชาเช่า ที่ คง จะ ไม่ สูง เเกิน ไป กว่า คำแรง และ ทำไร ใน ทน ตาม ธรรมคานั้น ไปได้ ครั้น ต่อไป ราษฎร ใน ที่นี้ เกิด มี มาก ขึ้น หรือ มี คน ต่าง ประเทศ เข้า มา อยู่ มาก ขึ้น หรือ มี คน นอก ประเทศ ต้อง การ

ซื้อเข้ามาอีก เขาซึ่งเกิดจาก มา อย่าง ต่ ใน ชั้น ตัน น้อย กว่า
 ความ คอง การ ที่ คง จะ มี ผู้ ไป จำ ของ ที่ นา ที่ เดว กว่า ก่อ นัน ปลอก
 เขา เพิ่ม ตัน ขึ้น อีก ใน ที่ ๆ เดว นี้ จะ อยู่ ห่าง โกล ออก ไป จาก
 ที่ ประ ชุม ชน ที่ ต่ หรือ จะ อยู่ ใน ที่ โกล ที่ ประ ชุม ชน นั้น เอง
 แต่ หาก ว่า ทำ ได้ ที่ ใหม่ นัน ตัน ไม่ ต่ ปลอก เขา ได้ ผลิต น้อย ไป กว่า
 ที่ เดม เพราะ ฉะนั้น จึง คอง เพิ่ม เดม แรง และ ตง ทุน มาก ไป อีก
 มี การ เดม บัญ รุด คอง ร่อง น้ำ เป็น ตัน หรือ ถ้า เป็น ทาง โกล
 คอง มี โกล เกวียน ซัก ตาก เขา ไป ขาย เป็น การ เดม ทุน เดม แรง มาก
 ขึ้น กว่า ที่ นา เก่า เช่น นั้น แลว ราคา เขา ก็ คอง แพง ขึ้น ตาม ส่วน ทุน
 และ แรง ซึ่ง คอง เพิ่ม ขึ้น กว่า เก่า อย เอง เมื่อ ราคา เขา แพง ขึ้น
 แลว ผู้ ที่ ทำ นา เก่า ซึ่ง เป็น นา ตัน นั้น ก็ คอง พด อย มี ถ้า ไว
 ใน การ ทำ นา นั้น มาก ขึ้น ถ้า ไว ที่ ผลิต กั้น นี้ และ ผู้ ทำ นา
 ใน ที่ ต่ อย เขา ไป ให้ เป็น ค่าเช่า แก่ เจ้า ของ ที่ ต่

เพื่อ จะ เปรียบ ความ ให้ ผลิต เจน ขึ้น อีก จำ จะ คอง ผลิต ที่ นา ต่
 นา เดว เป็น นา เดก, นา โท, นา ตี ขึ้น ถ้า ใน นา ทั้ง ๓ ชั้น ตัน
 คอง ใช้ แรง และ ทุน เพราะ ปลอก เขา เก่า กั้น แต่ โดย ที่ ที่ ตัน ไม่ ต่ เรม อย
 กั้น เมื่อ คิด ผลิต ค่า ใช้ ด้ รอย ด้ แล้ว ประ มา ณ ว่า นา อย ได้
 ผลิต เป็น เขา ๑๐ เกวียน นา โท ได้ ผลิต ๕ เกวียน นา ตี ได้ ผลิต เป็น

เข้า ๘ เกวียน เมื่อที่คน ๒ คน ๓ คน ๔ คน มีอยู่มาก และยังไม่ต้อง
 ทำนาโท ผลประโยชน์ที่ได้ ใน นาเอกเท่าใดคง ตกอยู่เป็น ของ
 ผู้เพาะปลูกทั้งสิ้น ครั้นคือ นาราชกูร เกิดทิวมาก หรือมีผู้
 ต้อง การซื้อเข้ามากขึ้น ราคาเข้าก็แพงขึ้น พอที่จะให้
 คนไปจับนาโทปลูกเข้าขายมีกำไร ตามสมควรได้ แต่ในนาโทนี้
 เมื่อหักค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยแล้วได้ผลเป็นเข้า ๘ เกวียน เมื่อเป็นเช่นนี้
 ค่าเช่า ใน นาเอกก็จะเกิดขึ้นได้เพียง ราคาเข้า ๑ เกวียน ที่นี้มาก
 กว่านาโท นาโทไม่มีค่าเช่า เพราะเหตุว่าผู้ที่ทำนาโทนั้น
 จะไม่มีกำไร เหลือพอเสียดำเช่า แต่ถ้าจะไปทำนาเอกจะ
 ต้องเสียดำเช่า ๑ เกวียน ผลประโยชน์ที่ได้ก็ เป็นอันว่าเท่า
 กับเมื่อทำนาโทอยู่นั่นเอง ถ้าทำอย่างนาโทหมดไป จะต้อง
 จับจวน นาทวี ทำขึ้นอีก และถ้าผลที่ได้ ใน นาทวี มีแต่เพียง
 ๘ เกวียน น้อยกว่าผลที่ได้จากนาโท ๑ เกวียน และ น้อย
 กว่าผลที่ได้จาก นาเอก ๒ เกวียน เพราะเหตุว่าเมื่อคนก็ทำ
 นาทวีจะ ไปเช่าทำนาเอกต้องเสียดำเช่า ๒ เกวียน หรือไป
 เช่าทำนาโทเสียดำเช่า ๑ เกวียน หรือทำนาทวีที่ไม่มีกำไร
 เหลือพอจะเสียดำเช่าได้ กำไร ของผู้ทำนาก็ได้เท่ากัน
 อยู่เสมอ ราคาเข้าซึ่งแพงขึ้นนั้น ต้องเป็น ผลประโยชน์หรือ

คำเช่าที่ดิน

๑๓๕

คำเช่าที่เจ้าของที่ดินนาเอกกับนาโท และถ้าจะประมาณราคาเช่า
เป็นเดือนละ ๕๐ บาท เจ้าของนาเอกต้องได้คำเช่า ๑๐๐ บาท
นาโท ๕๐ บาท

คำเช่าที่ดิน เพราะปลูกเก็บมีขึ้น เมื่อภายหลังราคาเช่าขึ้นถึงตั้ง
ที่เช่ามาเช่นเดิมไป เพราะฉะนั้นจะโทษว่า เพราะคำเช่า
ที่ดินแพงราคาเช่าจึงแพงไม่ได้ ราคาจะแพงขึ้นก็เพราะต้อง
เติมทุนเติมแรงทำนามากขึ้นในที่ที่เดิมนั้นที่สุด

ที่ดินอาจเกิดผลประโยชน์ทวีมากขึ้นได้ ๒ ประการ คือเมื่อ
มีผู้ต้องการผลเพราะปลูกมากขึ้น กระทำให้ราคาผลเพราะปลูก
แพงขึ้นได้อย่างหนึ่ง และเมื่อมีการบำรุงที่ดินให้เจริญยิ่งขึ้น
โดยอย่างไร ๆ มีการเติมปุ๋ยบำรุงที่ดิน การขุดคลอง
ร่องน้ำ การใช้เครื่องมือเครื่องจักรต่าง ๆ นานาซึ่งกระทำให้
เกิดผลมากยิ่งขึ้นกว่าเก่าได้ ในที่แห่งเดียวกันนั้นประการหนึ่งเป็นต้น
เมื่อราคาผลเพราะปลูกแพงขึ้น โดยที่มิฉะนั้นการบริโภค
ใช้สอยมาก ผู้ทำไม่ได้ลงทุนแรงมากขึ้นกว่าเก่าก็ได้
หรือถ้าหากว่าในการเพราะปลูกนั้น ผู้เพราะปลูกใช้วิธีทำการที่
ยิ่งขึ้นกว่าเก่า เกิดผลในที่แห่งเดียวกันนั้นทวยังขึ้นเกินส่วน

ถ้าไรก็ตาม สัมภพ ของ คุณ และ แวง ที่ได้เพิ่ม เติม ลงไป จนเกิด ผลทวี
 ยิ่ง ขึ้นได้เช่นนี้ ส่วน ถ้าไร ที่งอกงาม ขึ้น อีก ทั้ง สอง สถาน นั้น
 คง ปลาย ก็ คง ตก มา เป็น ผล ประโยชน์ ของ เจ้าของ ที่ ตินที่เห็น ใน
 ที่ สุด ราคา ผล เพราะ ปลูก จะ แพง ขึ้น กว่าเก่า ก็ คี่ หรือ ราคา
 ผล เพราะ ปลูก จะ คง อยู่ตามเดิม ก็ คี่ แต่เกิด มี ผลใน ที่ เดียว
 ยิ่ง ขึ้น กว่าเก่า ผล ประโยชน์ ที่ได้ ทวีขึ้น เหล่า นี้ มี มาก กว่า
 ที่ ติน ขึ้น เดอ ทราบ ซึ่ง ผู้ทำ ได้ ถ้าไร แต่ พอสั่ง คำนุ และ
 คำแรง เพียงใด ประโยชน์ ที่งอก มาก กว่ากัน ขึ้น นั้น คง ได้ เป็น
 คำเข้าเพิ่ม เติม ขึ้น ให้ เจ้า ของ ที่ ติน อยู่เสมอ

คำที่ได้ ใช้นา ข้าง ต้น ว่า ถ้าไร หรือ คำแรง ที่ สัมภพ ตาม
 ขรรคานี้ ใน ที่นี้ หมายความว่า เป็น ถ้าไร และ คำแรง ซึ่ง เจ้า
 ของ คุณ และคน ทำงาน ใจ ที่ จะรับ อย่าง เดียว กัน ทวีไป ใน ประเทศ
 หนึ่งใน สมัย นั้น ต้น ความ ใจ ใน คำแรง และ ถ้าไร ที่ จะ
 ได้ ใน ต้น ที่นี้ คำแรง ประเทศ ต่าง สมัย ยัง จะ ผิด กัน ไป ได้ อีก
 เป็น อัน มาก เช่น ต้น ว่า ใน สมัยนี้ ใน ประเทศ อังกฤษ
 ถ้าได้ คัดอกเนี่ย เป็น ถ้าไร ใน ต้น ที่นี้ มี เพียง รัชช ๓ เจ้า ของ
 คุณ อังกฤษ ก็ ใจ เสีย แล้ว เพราะเงิน ใน ประเทศ นั้น มี มาก

ถ้าจะต้อง การ ถ้าให้ มาก ยิ่ง ขึ้นไป กว่า นั้น ก็ มี แต่ จะ ต้อง
 เอา ทุน ไป ลง ทำ การ เช่น ที่ จะ ได้ ผล ประ โยชน์ ไม่ แน่ นอน
 มัน คง ถ้า ทำ ถูก คิด ถูก อาจ ได้ ถ้า ไร มาก ขึ้น จริง แต่ ถ้า
 คิด ผิด หรือ ทำ การ พลาด พัง ไป ถ้า ไร ที่ หมาย ว่า จะ ได้ มาก
 นั้น อาจ กตลย เป็น การ ขาด ทุน ไป เมือง ไค ที่ มี ทุน รวบรวม
 สะสม ไว้ เป็น กอง ใหญ่ ๆ มาก ดอก เบี้ย ของ เงิน กู้ ใน เมือง นั้น
 จำ จะ ต้อง ค่า อยู่ เอง ค่า เพราะ การ ทำ มา หาก ทุน ใน บ้าน เมือง
 ได้ ถ้า ไร น้อย เพราะ ความ แข็ง ขัน ประ ษณ กัน มาก มี ผู้ ตั้ง
 การ ทุน ใช้ น้อย ส่วน กว่า ผู้ ที่ จะ มี ทุน ให้ กู้ ผู้ ที่ มี ทุน ให้ กู้ เมื่อ
 ยาก จะ ได้ ดอก เบี้ย บาง ก็ จำ เป็น จะ ต้อง ประ มุด แวง ขัน ดค ดอก
 เบี้ย ลง ให้ แก่ ผู้ กู้ ทำ เดียว แต่ ถ้า เขา มา เปรียบ กัน กับ เมือง เรา
 ซึ่ง ใน สมัย นี้ มี ทุน สะสม อยู่ ใน บ้าน เมือง น้อย การ ทำ มา หาก ทุน
 มี ถ้า ไร ดี มี ผู้ ตั้ง การ กู้ ยืม ทุน ไป ใช้ มาก ส่วน กว่า กู้ ผู้ ที่
 ต้อง การ ทุน นั้น ก็ จำ เป็น ที่ จะ ต้อง ประ มุด แข็ง ขัน กัน ขึ้น ดอก เบี้ย
 ให้ แก่ เจ้า ของ เงิน ค้ แต่ ซึ่ง ละ ๒ ถึง ถึง ๑ บาท ต่อ เดือน หรือ
 ค้ แต่ บั หนึ่ง เป็น ดอก เบี้ย ร้อย ละ ๗ $\frac{1}{100}$ ถึง ร้อย ละ ๑๕ เป็น ต้น
 เจ้า ของ ทุน ใน กรุง เทพ ๆ โดย มาก ใน สมัย นี้ จะ ทำ การ อย่าง ไร

ถ้าไม่ได้กำไรในคืนที่ลงไปเกินร้อยละ ๗ ค่ะ มีแต่คงไม่มี
 ความพอใจเสมอ เมื่อเป็นเช่นนี้ และถ้าคิดเอาสมัยในบัจจุบัน
 นี้เป็นเกณฑ์ ถ้าไรที่ควรได้ในการทำมาหากินทุกอย่างใน
 กรุงเทพฯ จำต้องเกินร้อยละ ๗ เสมอ ถ้าไม่ได้ถึงเท่านี้
 เจ้าของทุนก็ไม่มีน้ำใจจะลงทุนทำอะไร เว้นเสียแต่ว่าเมื่อต้อง
 ไปขายหน้าบ้าน เมื่อเจรวุ๊ยงขึ้น เกิดมีทวีป สมบัติสูงส่ง
 มากขึ้นกว่าเคยงั้น เจ้าของทุนจะได้ดอกเบี้ยน้อยลง หรือ
 ผู้ทำการ ทนตบระโยชน์จะพอแก่ใจเพียงที่จะได้กำไร แค่น้อยอย่าง
 เมื่อถึงฤดูเป็นต้น ถ้าเงินเช่นนี้ค่าเช่าที่ดินจำเป็น จะต้อง
 ขึ้นอีกได้ โดยเหตุว่าที่ดิน สมเด็จพระรามาธิบดี ซึ่งแต่ก่อนไปทำ
 การ ลงไม่มีกำไรก็มีความต้องการของผู้ทำ มาขึ้น หลังนี้ดอกเบี้ย
 ในบ้านเมืองต่ำลง หรือเจ้าของทุนมีความพอใจที่จะได้กำไร
 น้อยกว่าเก่า คนที่มีความพอใจกำไร แค่น้อยคงจะไปจับของ
 ที่ใหม่ทำต่อไปอีกได้ ทั้งนี้จะคิดว่าเป็นที่คิด ว่าตามตัว อย่าง
 ที่จัดมาแล้ว เมื่อเป็นเช่นนี้ นาคีซึ่งแต่ก่อนไม่มีค่าเช่าจะ
 เกิดมีค่าเช่าขึ้น นาโทนาเอกก็จะมีค่าเช่ามากขึ้นตามกัน
 อีกประการหนึ่ง เมื่อพูดถึงค่าแรงแล้ว คนทำงานขึ้น
 ราคาค่าเช่าเข้ามา ซึ่ง เป็นพื้นพดเมืองในกรุงเทพฯ ทุกวัน มี

คำเช่าที่ดิน

เป็นต้น ถ้าได้ค่าแรงวันละ ๔๐ สตางค์ก็พอจะเลี้ยงชีพไปได้
 ถ้าราคาเช่าแพงขึ้น คนพวกนี้ถนัดแต่การทำมาไปจับของ
 ที่ใหม่ปลูกเช่าลง ขายได้ผลประโยชน์เฉลี่ยชดเชยค่าแรง
 ได้วันวันละ ๔๐ สตางค์ก็คงจะทำนานั้นไปได้ ถ้ามึงเห็นเช่า
 ลงราคาเพราะเหตุใดเหตุหนึ่ง หรือค่าอาหารนุ่งห่มใช้สอย
 ที่จำเป็นแพงขึ้น หรือต้องเสียภาษีอากรมากขึ้นอย่างใดอย่าง
 หนึ่ง ค่าแรงวันละ ๔๐ สตางค์ไม่พอ คนพวกนี้ก็จำเป็น
 จะต้องทิ้งนานั้นเสีย ไปหาการอย่างอื่นทำต่อไป มิฉะนั้น
 ก็จะมีแต่การขาดทุนได้ความลำบาก จนที่สุดจะต้องขาด
 อาหารตาย

ตามที่ได้กล่าวแยกข้อบรรยายความต่าง ๆ มาแล้วนั้น คงได้
 ใจความที่จะตั้งเป็นกฎธรรมดาดำหรับคำเช่าที่ดิน ขึ้นได้
 ดังต่อไปนี้

๑. คำเช่าที่ดินจะเกิดมีขึ้นได้ ก็โดยเหตุที่มีที่ดินที่และ
 เดวซึ่งได้ผลประโยชน์มากน้อยกว่ากัน
๒. คำเช่าที่เกิดขึ้นได้ เพราะเหตุที่มีผู้ไปจับของ
 ที่ดินทำการเพาะปลูกลงในที่ซึ่งเดวไปกว่าที่ดินนั้นก็จริง แต่ที่
 ดินอันเดวรวมที่สุดนี้ จะเป็นขอบเขตที่จะมีคำเช่าไม่ได้

เพราะผู้ทำจะได้กำไร แต่พอคุ้มค่าแรง และทุน ตามสมควร เท่านั้น
จะมีกำไรไม่ได้จนกว่าจะมีผู้ไปจับของ ทำการ เพราะปลูกในที่ที่
เดว ทราม ชิ่ง กว่านี้ ต่อไป อีก

เพราะฉะนั้น จึงจัดได้ว่าค่าเช่าจะเกิดได้ ก็เพราะ มีเดว ที่กินสาร
ซึ่ง ต้อง เบื่อของ ทุน เบื่อของ แรง มากกว่าที่ตี ไม่ใช่เพราะ มีที่ตี
จึง ได้ค่าเช่า

ตามที่ได้กล่าว มาข้างต้นว่า ที่ดิน บ่อขุมจะเกิดผลประโยชน์
มากขึ้นได้ เพราะเหตุที่จะลง ทุน ลง แรง ตก แต่ง บำรุง ที่ดิน ให้ ดี
ขึ้น จน เกิด ผลงอกงาม มากกว่าเก่า มีใช้ ไม้ ที่ ถก หรือ เพิ่ม
เติม แรง และ ทุนเพาะปลูก พรรณไม้ อย่างอื่น แทรกลงใน ที่นั้นได้ อีก
เช่น ถิ่นว่าที่นา เมื่อทำนา เกยง เข้าได้ผลแล้ว ผู้ทำปลูก
พัก พัง แดง กวาว หรือ ถัง มัน ลง ใน ที่นั้น ต่อไป เกิด ผลประ โยชน์
เพิ่มเติม ขึ้น อีก เป็น ต้น หรือ มี เครื่อง มือ เครื่อง จักร ที่ ดี มา ใช้
ทำ การ เพาะ ปลูก ใน ที่ แห่ง นั้น เกิด ผลงอกงาม ขึ้น กว่าเก่า ถึง
การ ที่ ผลเพาะ ปลูก เกิด มาก ขึ้น นี้ มีแต่ จะ ช่วย กระทำให้ราคา
ผลนั้น ถก ลง กว่าเก่า แต่ ถึง อย่างไร เจ้า ของ ที่ดิน คง จะ ได้ค่า
เช่ามากขึ้นเพราะ ผล ประ โยชน์ ที่ เกิด มาก ขึ้น จาก ที่ดิน นั้น เสมอไป

และ คำเช่า จะ สูง ขึ้น ได้ เพราะ ราคา ผล ปลูก เพราะ ยิ่งแพง ขึ้น โดย เหตุ ที่มี ผู้ซื้อ ของ การ ผล ปลูก เพราะ มาก ขึ้น กว่า เก่า นั้น

การ ลง ทุน ลง แรง เพิ่ม เติม ใน ที่ แห่ง เดียว นั้น ยังมี ที่ ชอบ เซอร์ ชู ว่า ผล ที่ เกิด ขึ้น เพราะ ทุน และ แรง ที่ เพิ่ม ขึ้น นั้น จะ ต้อง ได้ ต้น น้อย ลง กว่า ส่วน เดิม เป็น ถ้า คับ ไป มิฉะนั้น ถ้า ใน ที่ ใด ยัง ลง ทุน ลง แรง มาก ขึ้น ก็ ยัง เกิด ผล เท่า กับ ส่วน ทุน ส่วน แรง ใน ส่วน เดิม เสมอ ไป แล้ว ก็ ไม่มี ผู้ใด ที่ จะ ไป จับ ของ ที่ ที่ เสอ กว่า นั้น ทำ เมื่อ ไม่มี ที่ ที่ เสอ กว่า ก็ มิ ชู แล้ว คำเช่า ที่ ก็มี ไม่ ได้ ใน ที่ สัก สรรพ ถึง ทั้ง ปวง ที่ เขา มา ใช้ ใน การ เพาะ ปลูก นั้น ถ้า เป็น เครื่อง ที่ กระทำ ให้ เปิด ของ ทุน เปิด ของ แรง น้อย ลง กว่า เก่า ได้ แล้ว การ ได้ เปรียบ ทั้ง นี้ ก็ คง ตก เป็น ส่วน ใด ใน คำเช่า ของ เจ้า ของ ที่ ดิน เมื่อ ตอน ปลาย เสมอ และ ถ้า มี เหตุ อย่าง ใด ขึ้น ต้อง ใช้ ทุน และ แรง เปิด ของ มาก ขึ้น กว่า เก่า แล้ว คำเช่า ที่ จำ เปน จะ ต้อง ถด น้อย ลง เปน การ ตรง กัน ข้าม ชู เหมือน กัน เปน ต้น ว่า คำแรง ใน พวก ทำ นา จะ แพง ขึ้น เพราะ คน ทำ นา ไป ได้ การ ขึ้น ที่ ดี กว่า ทำ พวก ที่ ยัว เหลือ ชู มี น้อย ตัว อาจ เรียก คำจ้าง แพง ขึ้น ได้ หรือ มิฉะนั้น เจ้า ของ ทุน ไม่ พอ ใจ ใน กำไร ที่ได้ จาก การ ทำ นา เพราะ

ถ้าไร่นั้น น้อยกว่า การ หากิน อย่าง ขึ้น ถ้าไม่ได้ทำไรเท่า การ
 อย่าง ขึ้น จะไม่ทำนา ค่อยไป กระทำให้ราคาคุณ แพง ขึ้น เช่นนี้
 เป็น ต้น ถ้าเช่าที่ดินก็ จำเป็น จะ ต้อง ถด น้อยลงเอง เพราะ
 เหตุว่า การ แบ่งปัน ผลประโยชน์ ใน ผลที่ จำเป็น ทรัพย์ ขึ้นได้ จำ
 จะ ต้อง แบ่ง ให้เจ้าของ คุณ กับเจ้าของแรง เจ้าของที่ รวม ๓ แพนก
 ตั้ง ที่ได้กล่าว มาข้างต้น นั้น ถ้า เจ้าของ คุณ เจ้าของแรง จะได้
 ส่วน แบ่งปัน มาก ขึ้น ตามเหตุ ที่ได้กล่าว มา นี้ เจ้าของ ที่ จำ
 จะ ต้อง ถด ส่วน แบ่งปัน ของ ตัวเอง เจ้าของ ให้เท่า นั้น เว้นเสีย
 แต่ ว่า ราคา ผลปลูก เพราะ ที่เกิด จาก ที่ นี้ จะ พอลด แพง ขึ้น ไม่ตามส่วน
 ที่ ต้อง เบียด ค่า แรง และทุน มาก ขึ้น ถ้า เป็น เช่น นี้ เจ้าของ ที่ ก็
 ไม่ ต้อง ออกเนื้อเลย ถ้าเช่า ที่มี อย่าง ไต คง ได้ อย่าง นั้น

อีก ประการหนึ่ง ถ้าหาก ว่า ค่าแรง และ ทุน จะ คง อยู่ตาม เดิม ก็ได้
 แต่ โดยเหตุ ที่มีผู้ต้อง การ ผล เพราะ ปลูก น้อย ไปกว่าเก่า กระทำ
 ให้ราคาผล นั้นตกต่ำลงไปได้ เจ้าของที่ดินก็จะได้ค่าเช่า น้อยลงด้วย
 จะได้น้อยลง เพราะเหตุว่า ที่ขึ้น เดว ทราบ ซึ่ง แต่ก่อนได้ทำไร
 ใน ผลเพราะ ปลูก แต่ หอ คุ่มทุน คุ่มแรง จึง ทำไปได้นั้น มาภายหลัง

คำเช่าที่ดิน

๑๔๓

ราคาตกลง ผู้ทำได้ผล เป็นกำไร น้อยลง จะทำต่อไปไม่ได้
ต้อง ทั้งที่ดิน ที่แถว นั้น เสีย คำเช่าที่ดิน ที่ดีก็จำเป็น จะต้อง
ตกต่ำลง เพราะ ที่ดิน ที่แถว ทรามที่สุด นั้น จะไม่มีผู้ทำต่อไป

ได้กล่าวมาแล้วในชั้นต้นว่า คำเช่าที่ดิน จะมีขึ้นได้ก็
เพราะ คนต้องไปจับของ ที่ดิน ที่แถว ที่กันดาร ทำ ซึ่งต้อง เบียด
จนเบียดแรงมากกว่าที่ดี เป็นต้นเหตุ ไม่ใช่ เพราะคนที่ดีจึงได้คำเช่า
ราคาผล เพราะปลูก หรือ สิ่ง ของ ทั้ง ปวง ที่คน ทำขึ้น นั้น ก็ต้อง
สู้แล้ว แต่ค่าแรง และทุน ซึ่งต้อง ลง มาก อย่างที่สุดใน การ ทำของ
นั้น เป็นใหญ่ ใน ที่ดิน ที่ดีโดยที่ ต้อง ลง ทุน ลง แรง น้อย หรือใน
การ อย่างใด ที่ต้อง ลง ทุน ลง แรง น้อย แต่ได้ผล เท่ากัน กับในที่
ที่ ต้อง ลง ทุน ลง แรง มาก การได้เปรียบ เท่ากัน นั้น มีแค่ จะ เป็น
กำไร ออก ทุน อย่าง เดียว เพราะ ราคา ของ ต้อง ตาม ทุน และ แรง
ที่ ต้อง ใช้ เป็น ค่าทำ อย่าง ที่ แพงที่สุด หรือจะ ว่า ชัก อย่าง หนึ่ง
คำทำที่เบียดที่ ดีสุด นั้น เป็น กำหนด ตั้ง ราคา ของ ที่ ชื้อ ขาย
กัน อยู่

คำเช่าที่ดิน ที่ขึ้นสูง ในบ้าน เมืองใด ขณะใด ทั้ง เป็น ผล ที่
เกิดขึ้น เพราะ เหตุว่า ทรัพย์สิน ในบ้าน เมือง นั้น เกิดมาก มุ

จีน คำเช่าที่ดินไม่ใช่เป็นเหตุที่ได้กระทำให้ทรัพย์สินมีเกิดขึ้น
 เป็นแต่อากรซึ่งเป็นผลของทรัพย์สินเท่านั้น ในประเทศใดถ้า
 ที่ดินที่ต้งมีน้อยลง และยังจำเป็นต้องไปจับจอง ทำการ ในที่ที่
 เกิดผดน้อยนั้นมากขึ้น คำเช่าในประเทศนั้นก็ยิ่งมากขึ้น ตาม
 กัน และในประเทศใดที่มีที่ดินค้มาก การเพาะปลูกไม่ค้ององ
 ทุนลงแรงมากก็เกิดผลมาก เพราะฉะนั้นทรัพย์สินในบ้านเมือง
 จึงยังเกิดประโยชน์มากขึ้น ในที่ซึ่งตกอยู่ในลักษณะนี้ คำ
 เช่าที่ดินคงมีน้อยลง และจะสูงยิ่งขึ้นได้ก็โดยซ้ำอยู่เสมอ

หมวดที่ ๔ ว่าด้วยค่าแรง

ได้กล่าวมาแล้วก่อนว่าสิ่งซึ่งจะให้เกิดผลเป็นทรัพย์สินนั้นคำ
 แลกเปลี่ยนขึ้นได้นั้นค้องอาศัยแรง ทำการ ช่วย ประกอบ มิฉะนั้น
 ก็จะเป็นทรัพย์สินไม่ได้ เมื่อเป็นทรัพย์สินแล้ว ผู้ซึ่งได้ลงแรง
 ช่วยทำก็ค้องมีบำเหน็จเป็นส่วนแบ่งบนที่ค้องได้ ในทรัพย์สินนั้นเป็น
 ขรรพมา ส่วนแบ่งนั้นค้อง คำแรงซึ่งคนทำงานควรจะได้
 ได้แบ่งส่วนจากสิ่งของซึ่งได้ทำขึ้น หรือควรจะได้เป็นค่า
 จ้างรายวัน เป็นเงิน เดือน เงิน มีเช่นที่เรากำหนดกันลง เป็นราคา
 เงินเป็นต้น

ลักษณะคำแรง ซึ่งจะได้ชี้แจงโดยพิสดารในที่นี้ จะต้องแยกออกเป็นสองชนิด ชนิดหนึ่งจะเรียกว่าคำแรงที่จำเป็นหรือคำแรงแท้ ชนิดหนึ่งจะเรียกว่าคำแรงตามวาทศาสตร์

ตามธรรมชาติคนซึ่งจะลงแรงทำการใด ๆ นั้น ในขั้นต้นจำเป็นจะต้องมีทุนคืออาหาร เสื้อผ้า และเครื่องนุ่งห่มใช้สอย และสรรพสิ่งทุกอย่างที่ต้องใช้ในการเลี้ยงชีพของคน และครอบครัวให้ดำรงอยู่ได้นั้นเสียก่อน มิฉะนั้นก็จะทำการไปไม่ได้ ส่วนแบ่งกันในทรัพย์สินที่ได้พอกันกับการเลี้ยงชีพที่จำเป็นต้องใช้สิ่งทีกล่าวนี้ จะเรียกว่าคำแรงแท้หรือคำแรงที่จำเป็น คำแรงเพียงเท่านั้นถ้าคนทำการได้ก็หายไปเมื่อใดก็เป็นอันว่าคนนั้นต้องตกอยู่ในฐานะที่ลำบากยากแค้นเหลือที่จะอดทนต่อไปได้ แต่เขตรับกันนั้นไม่มีเชื่อมกันทั่วไปทุกแห่งหน ต้องสุดแล้วแต่ความเคยและธรรมเนียมของคนชนิดต่าง ๆ กัน ผิดกันไปได้ตามภูมิประเทศและตามสมัย เป็นต้นว่าพลเมืองบางจำพวก ถ้ามีแต่อาหารกินและผ้านุ่งห่มพอกันก็มีชีวิตอันหนาว และมีกระท่อมที่อาศัยร่มแดดฝนถึงจะต้องนอนอยู่กึ่งพื้นดิน หรือเพียงแต่ฟากเรือนไม้ไม้เท่า

ทรัพย์สินศาสตร์

นั่น ก็ จะ พอดี ไปได้ โดย ที่ ไม่ ผู้ จะ รู้ สัก ความ กับ คน เก้า โคน
 เพราะ ได้ เคย ประสบ ฤทธิ ทั่ว อย่าง นั้น มา แล้ ตั้ง เต็ม แล้ว แต่ คน บาง
 จำพวก เช่น ชาว เมือง ใหม่ อย่าง ใน กรุง เทพ ๆ เรายุ คนี้ เมื่อ ได้ เคย
 เห็น ความ สุข ของ ผู้ ที่ มั่ง มี บริบูรณ์ กว่า โดย รอบ ไป สัก ต้อง ตก—ฮืด
 อยู่ใน ฐานะ พลเมือง อย่าง ที่ กล่าว มา นั้น ก็ คง รู้ สัก เป็น ความ ตก ทักษ
 ได้ ยาก อย่าง ง่าย เพราะ คน ที่ เป็น ชน เชื้อ มอ กัน ย่อม จะ ต้อง
 มี อาหาร เลือก กิน ได้ นาน อย่าง ต่าง ชนิด จะ มั่ง หนึ่ ก็ ต้อง งต
 งาม เรียบ ร้อย กว่า กัน และ ที่ สาศรี ย หลับ นอน ถึง จะ อย่างไร ก็
 ให้ มี พัน กระตาม ปลูก และ ถ้า เป็น ชาว เมือง ประเทศ หนาว ก็ ยังมี
 ความ จำเป็น ที่ จะ ต้อง กาว ในการ เดียงชี พมาก อย่าง ออกไป อีก ก็ ยัง
 มี พัน ฝัง ไฟ มี ตุ้ง ม่อ ของ เท้า และ เครื่อง ปลูก หนึ่ ซึ่ง ทำ ด้วย ฐน สัตวิ
 เพื่อ ประโยชน์ กับ ความ หนาว เป็น คนี้ เพราะ ฉะนั้น ค่า แรง ที่
 จำเป็น จะ ต้อง มี สำหรับ เดียงชี พ จึง มาก น้อย กว่า กัน โดย ที่ ต้อง
 เปิด อก ทรัพย์สิน มาก น้อย กว่า กัน ตาม ภูมิ ประเทศ และ ตาม ความ คุ้นเคย
 ที่ ฝัง กับ เป็น คนี้ และ เมื่อ จะ ต้อง กิด ค่า วณู ค่า แรง เป็น ราคา เงิน
 แม้ ว่า คน บาง จำพวก ได้ ค่า แรง เพียง วัน ละ ๕๐ สติง ก็ จะ พอ มี ความ
 สุข ได้ ใน ที่ แห่ง หนึ่ และ ถ้า บัง เียน ไป อยู่ใน ที่ ซึ่ง ราคา อาหาร

แพง มากกว่า บางทีได้ค่าแรงถึงวันละบาทก็อาจจะไม่มีความ
สุข เช่นงอ ก็น

ค่าแรง ทำการ ก็เปรียบว่า เปรียบ สั้น คำ อย่าง หนึ่ง ใน
ท่าเตี ที่โต ถ้ามีผู้ต้อง การ ใช้แรง ทำการ มาก และ ถ้ามี คน
ทำงาน ใน ที่ นั้น น้อย ราคา ค่าแรง ก็ ต้อง สูง ถ้า ใน ที่ โต มี คน
ทำงาน มาก แต่ มี ผู้ ต้อง การ ใช้แรง คน เหล่า นั้น แต่ น้อย ค่า
จ้าง แรง ทำ การ ใน ที่ นั้น ก็ ต้อง ต่ำ อยุ่ เอง ค่าแรง ต้อง มี ราคา
ตลาด เช่น เติยว กับ กับ ราคา สั้น คำ สัก ที่ ก่อว มา นี้ เพราะ ฉะนั้น
จึง จะ เรียก ค่าแรง เช่น นี้ ว่า ค่าแรง ตาม ราคา ตลาด คือ ไป ยัง จะ
เรียก ค่าแรง เป็น ค่าแรง ตาม ราคา เงิน หรือ เงิน ค่าแรง ได้ อีก อย่าง หนึ่ง
โดย ที่ จะ คิด ไป ถึง ว่า เงิน ทอง ที่ เป็น สั้น คำ อย่าง หนึ่ง เหมือ นกัน การ
ซื้อ ขาย สั้น คำ ด้วย เงิน ทอง ก็ คือ เขา สั้น คำ เงิน ทอง ไป แลก
เปลี่ยน กับ กับ สั้น คำ อย่าง อื่น ถ้า ใน เวลา โต ราคา เงิน ทอง แพง
เงิน ทอง นั้น ก็ แลก สั้น คำ ได้ มาก ถ้า ราคา เงิน ทอง ถูก เงิน
ทอง ก็ แลก สั้น คำ ได้ น้อย หรือ จะ พูด กลับ เสีย ว่า ราคา สั้น คำ
แพง ต้อง ใช้ เงิน ซื้อ มาก ขึ้น ราคา สั้น คำ ถูก จะ ใช้ เงิน ซื้อ น้อย
ลง เช่น นี้ ก็ได้ ค่าแรง คิด เป็น ราคา เงิน จะ มี ผล มาก น้อย ก็ สุด

แล้ว แต่ว่า คนทำงาน จะ เขา เงิน ค่า แรงไป แยก ของ บริ โภค ได้ มาก
หรือ น้อย คง ที่ ได้ ก่อ มา แล้ว เป็น ต้น

ใน การ หักลดกรรมต่าง ๆ นานา ซึ่ง ต้อง การ แรง คน ทำ งาน ที่
มี ฝีมือ ชำนาญ ชำนาญ ต่าง ๆ กัน นั้น แม้ แต่ จะ อยู่ ใน เมือง
เดียวกัน ค่า แรง ของ คน ที่ เป็น ช่าง ชนิต หนึ่ง อาจ แพง กว่า ช่าง
ชนิต อื่น ตาม ฝีมือ ช่าง เวลา ครั้ง หนึ่ง คราว หนึ่ง ได้ เป็น ต้น ว่า ใน
การ ทอผ้า หนึ่ง มี ช่าง ทอผ้า โหม พอก หนึ่ง ทอผ้า พัน พอก หนึ่ง
ถ้า มี เข็ม ใน ขณะ ไค คน ชอบ นุ่ง ผ้า โหม มาก ขึ้น กว่า ผ้า พัน แต่
จำนวน ช่าง ทอผ้า โหม ไม่ มี มาก พอ ที่ จะ ทอผ้า โหม ส่ง ไค ทน กับ ผู้ ที่
ต้อง การ ผ้า โหม ถ้า เป็น เช่น นี้ ราคา ผ้า โหม ก็ ต้อง แพง ขึ้น ผ้า
โหม มี ค่า ไร มาก ต่าง คน ต่าง ก็ อยาก จะ ขาย ผ้า โหม ให้ มาก ขึ้น
แต่ ช่าง ทอผ้า โหม มี น้อย ถ้า เป็น เช่น นี้ ค่า แรง ช่าง ทอผ้า โหม
ก็ ต้อง แพง ขึ้น ตาม กัน แพง ขึ้น เพราะ เหตุ ว่า ผู้ ที่ ทำ ผ้า โหม ขาย
นั้น จะ ประมุข ค่า แรง ขึ้น ให้ แก่ ช่าง ทอ เพื่อ ปรารถนา จะ ได้ คน
พวก นี้ มา ใช้ ให้ ทอผ้า โหม ขาย ได้ มาก ขึ้น กว่า เก้า เมื่อ ค่า แรง
ช่าง ทอผ้า โหม แพง ขึ้น แล้ว ช่าง ทอผ้า พัน ก็ คง อยาก จะ ไป รับ
จ้าง ทอผ้า โหม เพื่อ ปรารถนา จะ ได้ ค่า แรง สูง นั้น บาง เหตุ ฉะนั้น

อาจทำให้ราคาผ้าพัน แพง ขึ้นได้บ้าง ถ้าหากว่ายังมีผู้ต้องการผ้าพัน อยุ่ตามเดิม เพราะในชนนี้ผู้ที่ชอบชายก็ต้องการผ้าพันให้ช่างทอผ้าพัน ซึ่งขึ้นอีก มิฉะนั้นก็จะมีช่างทอที่จะทำการได้ อย่างเดิม เว้นเสียแต่ว่ามีผู้ชอบผ้าไหมมากขึ้นก็ของผ้าพันแต่ก่อนไป ผ้าไหมเสียมากแล้ว ผู้ที่ขายผ้าพันต่อไป ราคาผ้าพันจะสูงขึ้นไม่ได้ ถ้าเป็นเช่นนั้นผู้ที่ชอบชายก็จะขึ้นค่าจ้างให้ช่างทอไม่ได้ด้วยเอง ค่าจ้างช่างทอผ้าม่วงก็จะสูงขึ้น คนที่ทำงานอย่างอื่นเขา มาหัดทอผ้าม่วงมากขึ้น คนพวกนี้ก็คงจะต้องลด ราคาผ้าพันลง ในระหว่างกันเอง ราคาผ้าม่วง อาจจะถูกต่ำลง มาได้เท่าเดิม หรือยังต่ำไป ถ้าหากว่ามีผู้เห็นได้กำไรดีเกินไป มาทอผ้าม่วงขายจนมากเกินไปจนจำนวนที่จะมีผู้ซื้อ เมื่อการแปรไปถึงเพียงนี้ ราคาผ้าไหมจะต้องตกต่ำลง อย่างเดิม หรือยังตกต่ำหนักไป เพราะความแข่ง แข่งกัน ชายคนผู้ทำผ้าม่วงต้องขาดทุน เป็นเหตุที่จะต้องตัดค่าแรง ช่างทอให้ต่ำลง อย่างที่สุดที่จะทำได้ ถ้าพ่อค้าช่างทอ ยังจะสู้ขาดทุนไว้บ้าง ทำการนั้นอยู่ได้ก็เป็นอย่างนั้น ว่าค่าจ้างนั้นพอเท่ากับค่าแรงที่จำเป็น และถ้าผ้าม่วงยังจะลง ราคา

ไป ต้องลดค่าแรงต่ำลงอีก หรือราคาอาหาร เติงชีพ ของ
 คน ทำการแพงขึ้น อย่างหนึ่ง อย่างใด คนพวกนี้ต้องใช้จ่ายมาก
 ขึ้น ก็เท่ากับกับ ต้องลดค่าจ้างเหมือนกัน เมื่อค่าจ้าง
 เเต่ยตกต่ำไป กว่าค่าแรง ที่จำเป็น แล้ว คน พวกนี้ก็ต้องได้ ความ
 ดำบถยากจนลง เพราะได้ค่าจ้างไม่พอเลี้ยงตัว และครอบครัว
 จะต้องไป หา การ อย่างอื่น ทำเพื่อ จะได้ค่าแรง มากขึ้น เมื่อช่าง
 ทอผ้า ม่วง ลดน้อย ถอยไป การ ทอผ้า ม่วง ชาย ก็ต้อง น้อย ลง
 ตามกัน ถ้า น้อย ลง จนไม่พอ กับ ความต้องการ ของ ผู้ที่ จะ ชื้อ
 ผ้า ม่วง ใช้ แล้ว ราคาผ้า ม่วง ใน ตลาดก็ ต้อง กลับ สูง ขึ้น อีก
 เมื่อ ราคา สูง ขึ้น เช่น นี้ ค่าแรง ทอผ้า ม่วงก็ กลับ สูง ขึ้น ตามกัน
 ค่าแรง ตาม ราคาตลาด ซึ่ง ย่อม จะขึ้น ๆ ลง ๆ ได้ เป็น ครั้ง เป็นคราว
 ดัง ที่ได้ ชักตัวเนียบ มา กล่าว ให้เห็น เช่นนี้ ถึงจะ อย่างไร ก็ คง จะ
 ต้อง ตก อยู่ ใน ที่ บังคับ ซึ่ง จะ กระทำ ให้ค่า แรง ตาม ราคาตลาด นั้น
 เท่าเทียม ช้อย กับ ค่าแรง ที่จำเป็น เสมอ แต่ ค่าแรง ที่จำเป็น นั้น
 จะ ตกต่ำ อยู่ ชั่ว นาน ไม่ได้ โดยเหตุ ที่ จำนวน คน ทำงาน จะ ต้อง ตก
 น้อย สูญ ดันไป

ได้กล่าวไว้ข้างต้นว่า แรงทำงาน ต้อง หารัวยุทซึ่ง เป็น เติบียง
อาหาร การ นุ่ง ห่ม และ เครื่อง มือ เครื่อง ใช้ ใน การ ทำ ผล ประโยชน์
ชำระหนี้ อย่าง เมื่อ ความจริง เป็น เช่น นี้ จำนวน ของ คน ทำ งาน
ใน ประเทศใด จะ มาก หรือ น้อย ก็ ต้อง สู้ แต่ แต่ จำนวน ทุน ใน
บ้าน เมือง ซึ่ง คน ทำ งาน ตก หารัวยุท นั้น จะ มาก หรือ น้อย เหมือนกัน
จำนวน ทุน ใน บ้าน เมือง ใดๆ จะ ทวี มาก ขึ้น และ ใน กราว เดียว
กัน นั้น ราคา ของ ทุน จะ ยิ่ง สูง ขึ้น ด้วย ก็ จะ เป็น ได้ คือ หมาย ความ ว่า
ราคา ทุน ซึ่ง เป็น เวลา ที่ ทุน จะ มี ยานา ژی หรือ แลก เปลี่ยน กับ
ของ อื่น ได้ มาก ถ้า ทุน มาก ขึ้น และ ราคา ทุน ก็ ยิ่ง สูง ขึ้น ด้วย แล้ว
จะ เติม อาหาร การกิน และ เครื่อง นุ่ง ห่ม ภาชนะ ใช้ สรรพ ใน บ้าน เมือง
ให้ มาก ยิ่ง ขึ้น กว่าเก่า ก็ ได้ เมื่อ ต้อง เติม ของ เหล่า นี้ มาก ขึ้น แล้ว
ก็ จำ เปน ที่ จะ ต้อง เติม แรง คน ทำ งาน ซึ่ง จะ ทำ ของ เหล่า นั้น ให้
มาก ยิ่ง ขึ้น ตาม กัน ตาม ส่วน จำนวน ทุน และ ราคา ทุน ที่ มี มาก ขึ้น
และ ค่าแรง ที่ จำ เปน ก็ จะ ต้อง สูง ขึ้น ตาม กัน เพราะ เหตุ ที่ ค่าแรง
ที่ จำ เปน นั้น ต้อง สู้ แต่ แต่ ค่า อาหาร และ เครื่อง นุ่ง ห่ม ใช้ สรรพ ที่
รู้สึก เป็น ความ จำ เปน ต้อง ใช้ นั้น อยู่ เสมอ

อีก ประการ หนึ่ง จำนวน ทุน ใดๆ จะ ทวี มาก ขึ้น แต่ ราคา ทุน
จะไม่ สูง ขึ้น ตาม กัน หรือ ต่ำ ลง กว่าเก่า ก็ จะ เป็น ได้ จะ เติม อาหาร

การกิน และ เครื่องนุ่งห่มให้มากขึ้น โดยที่จะใช้ทำของเหล่านี้ ด้วยแรงเครื่องจักรกลไก ที่จะไม่ต้องใช้แรงคนทำงานเพิ่มเติมขึ้นอีก หรือประหยัดลดจำนวนแรงคนทำงานให้น้อยลง เพราะใช้เครื่องจักรแทนก็ได้ ถ้าเป็นกรณีราคาค่าแรงที่จำเป็นจะต้องคงอยู่ หรือตกต่ำลง

ความที่ได้กล่าวโดยพิสดารแล้วนี้ มีเป้าหมายพอที่จะเห็นได้ชัดแจ้งแล้วว่า ค่าแรงจะสูงขึ้น หรือต่ำลงนั้น เป็นเพราะเหตุของประการ

(๑) คือ ค่าแรงจะสูง หรือต่ำลง ก็ขึ้นแต่จะมีผู้ต้องการใช้แรงทำกรรมมากหรือน้อย และต้องสังเกตแต่ว่า แรงคนทำงานนั้นจะมีมากกว่าความต้องการ หรือ น้อยกว่าความต้องการ จะพูดให้ชัดแจ้งอีก จะว่า ค่าแรงจะสูง หรือต่ำลง ก็ต้องสังเกตแต่ที่ส่วนทุน ถ้าผู้มีเงินคนทำงานนั้น จะมากกว่า น้อยกว่า จำนวนคนทำงานอย่างใด เพราะเมื่อมีทุนมากจึงจะเลี้ยงคนทำงานได้มาก ถ้ามีทุนน้อยก็จะเลี้ยงได้ น้อย และถ้าส่วนทุนมากกว่า ส่วนคนทำงาน ค่าแรงก็ควรจะสูงขึ้นได้ แต่ถ้าส่วนคนทำงานมีมากกว่าส่วนทุน ค่าแรงอาจจะตกต่ำลง หรือไม่แน่นอน จำนวนคนทำงานจะต้องลดน้อยถอยลง เพราะเหตุที่ค่าแรงนั้น ตกต่ำลง

(๒) คำแดงจะสูงหรือต่ำลงต้อง ตั้งแต่หัว แต่ราคาสูงต่ำของ
 ดิ่งของทั้งปวง ซึ่งคนทำงานจะเอาค่าจ้างไปจำหน่ายแลกซื้อ
 ใช้เลี้ยงชีพและบำรุงความสุขนั้นด้วย เป็นต้นว่าในสมัยหนึ่ง
 คนทำงานสามารถได้ค่าจ้างเดือนละ ๑๕ บาท ต้องซื้อข้าวเลี้ยง
 ตัวและครอบครัวเดือนละ ๕ ถึง ๖ บาท ข้าวเดือนนั้นถึงละ ๖ ถึง
 ต้องจำหน่ายเงินซื้อข้าวเดือนละ ๗ บาท ๒ ถึง ๓ จะพอเลี้ยงกิน
 ยังเหลือเงิน ๗ บาท ๒ ถึง สำหรับจำหน่ายซื้อของอื่นบริโภค
 ใช้สรวน มีผักปลาและเครื่องนุ่งห่มเป็นต้น ครั้นต่อไปเข้าขึ้น
 ราคาเป็นถึงละ ๒ บาท โดยเหตุหนึ่งเหตุใด คนทำงานและ
 ครอบครัวจะกินข้าวให้น้อยลงกว่าเดือนละ ๕ ถึงไม่ได้ ก็ต้อง
 จำเป็นซื้อข้าวถึงเดือนละ ๑๐ บาท มีเงินเดือนเหลือซื้อของ
 บริโภคอย่างอื่นอยู่เดือนละ ๕ บาทเท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ ถึง
 โดยที่จำนวนเงินเดือนของคนผู้นั้น จะคงเท่าเดิมอยู่เดือนละ
 ๑๕ บาทก็ดี แต่ต้องจำหน่ายเงินนั้นออกซื้อข้าวมากขึ้นถึง
 เดือนละ ๑๐ บาท ก็ประจักษ์ชัดด้วยกันว่าคำแดงของคนผู้นั้น

ตกต่ำลง เค็มนละ ๑๐ ถึง ๑๕ อีก ๑๕ ตาน หนึ่ง ถ้าเคราะห์ที่ คัมภีร์ เอินเข้า
ตก ราคา เอิน ถึง ละ ๑ บาท เข้า ๕ ถึง เป็น เอิน ๕ บาท ถ้า เป็น
ฉะนี้ ก็ เท่า กับ ว่า ได้ ค่าจ้าง สูง ขึ้น กว่า เอิน อีก เค็มนละ ๑๐ ถึง ๑๕

ตาม ขรรคมตา ของ โลก พดเมื่อง ย่อม จะ เกิด มากกว่า ตาย เสมอ
ถ้า ไม่มี เหตุ วิต อย่าง ไต เกิด ขึ้น ทน ที่ ใช้ ใน บ้าน เมือง สำหรับ
ทำ แล ให้ เกิด เป็น พรพณ์ นั้น ก็ ย่อม จะ ทวี มาก ขึ้น ด้วย ยิ่ง เป็น
บ้าน เมือง ซึ่ง จัด การ ปก ครอง เรียบ ร้อย ดี การ ทำ มา หากิน ค่า เนิน
ไป ได้ โดย สดวก การ สร้าง สม ทน ใน ที่ นั้น ก็ อาจ ทวี เกิน ส่วน
ดำม โน ครว ซึ่ง ทวี ขึ้น นั้น ได้ เป็น ชัน มาก เหตุ ฉะนี้ อาจ กระทำ ให้
ค่า อาหาร การ กิน แพง ขึ้น และ กระทำ ให้ ค่า แร่ง แพง ขึ้น ด้วย แต่
ส่วน ราคา อาหาร ซึ่ง แพง ขึ้น และ ส่วน ค่า แร่ง ซึ่ง คอง แพง ขึ้น จะ
มาก น้อย กว่า กัน เพียง ไต นั้น ความ สุข สำราญ ของ พดเมื่อง จะ
ต้อง ชัด แล ้วย แก่ ความ ชัน นี้ เป็น ไทญ์ ถ้า ส่วน ราคา อาหาร ที่
แพง ขึ้น เกิน ส่วน ค่า แร่ง ที่ สูง ขึ้น คน ทำ งาน ที่ พัง จะ ได้ ความ ชัน
จน หนัก ลง ถ้า ส่วน ที่ ค่า แร่ง สูง ขึ้น นั้น เกิน ส่วน ราคา อาหาร ที่
แพง ขึ้น คน ทำ งาน ที่ จะ มี ความ สุข มาก ขึ้น

อีก ประการ หนึ่ง ความ เจริญ ของ บ้าน เมือง ซึ่ง จะ มี ขึ้น เพราะ
การ สร้าง สม ทน ใน บ้าน เมือง ทวี มาก ขึ้น และ ถ้า ทน ทวี มาก ขึ้น แล ้วย

ทุน ก็ วิชาเดียวกัน ทำ การได้ มากขึ้น นั้น คำแรง ของ คน ทำการ
 จะ สูง ขึ้น หรือต่ำลง ก็ ต้อง ด้ แต่แค่ ส่วน คน ทำการ จะ เกิด ท่อ
 มาก ขึ้น นั้น ช้า หรือเร็ว กว่า ส่วน จำนวน ทุน ซึ่ง จะ ออก มาก ขึ้น ได้
 ถ้า ส่วน ทุน ที่ ออก มาก ขึ้น นั้น ออก ทุน กัน พอ ดี กับ ส่วน จำนวน
 คน ทำงาน ที่ เกิด มาก ขึ้น คำแรง ก็ จะ ไม่ มาก น้อย ผิด ไป กว่า เก่านัก
 ถ้า ส่วน ทุน ที่ ออก มาก ขึ้น นั้น ออก ช้า ไป กว่า ส่วน จำนวน คน ทำ
 งาน ที่ มี มาก ขึ้น คำแรง จำ จะต้อง ตก ต่ำลง เพราะ ทุน นั้น ไม่พอ
 จะ เลี้ยง คน ทำงาน ฐานะ ของ คน ทำงาน ก็ ย่อม จะ ชืด โทรม ลง
 แต่ ถ้า ส่วน ทุน ที่ ออก นั้น ออก เร็ว กว่า ส่วน คน ทำงาน ซึ่ง เกิด นี้
 มาก ขึ้น คำแรง ของ คน ทำงาน ก็ วิชา จะ สูง ขึ้น ตาม กัน คน ทำ
 งาน พัง จะ มีความ ด้ ยิ่ง ขึ้น แต่ การ ที่ เปรียบ จำนวน คน ทำการ
 และ จำนวน ทุน ให้ เห็น ว่า คำแรง ทำงาน จะ สูง ขึ้น หรือ ต่ำลง อย่างไร
 ใน ที่ นี้ จะ ต้อง ด้ เมือ เค้า ว่า ราคา อาหาร การ เลี้ยง ชีพ ของ คน
 ทำงาน คง ที่ อยู่ เดิมช้ ถ้า ราคา อาหาร นี้ ตก ลง หรือ แพง ขึ้น คำแรง
 ทำการ ก็ ต้อง เปลี่ยน แปลง ไป อีก

ประเทศจีน ซึ่ง เชื่อกัน ว่า เป็น ประเทศ ที่ ได้ ด้ มา ได้ กว่า ด้
 พัน ปี แล้ว และ เป็น ประเทศ ที่ เจริญ รุ่งเรือง เป็น เอกราช มา ได้ จน
 ทุก วัน นี้ ความ วิบวรณ์ ด้ เคย ออก งาน มา แต่ เติม เพราะ ด้ ของ

การวิถึกรรม และ ทัศนกรรมนั้น คง จะหยุดยั้งมาช้านานแล้ว จะหยุดยั้ง มาเพราะ เหตุ ว่า ที่ดิน เพาะปลูก ซึ่ง จะ ทำ การ ให้ เกิด ผล ผลิต มัต นั้น คง สิ้นสุดไป แล้ว โดย เหตุนี้ ส่วนทุน ซึ่ง จะ สะสม ทวี มากขึ้นนั้น คง ไม่ เท่า กัน กับ ส่วน จำนวน ค่า โน ครัว ซึ่ง เกิด ทวี มาก ขึ้น รวดเร็ว กว่า โดย ที่ จะ เห็น ได้ ว่า พดเมือง ทุกวัน นี้ มี มาก มาย ถึง ๓๕๗ ล้าน คน เป็น เพราะ เหตุ หนี้ ราคา อาหาร การ แลยง ชีพ ใน ประเทศจีน จึง ได้ แพง มาก และ โดย ที่ คน มาก เกิน ส่วน ทุน และ ส่วน ที่ดิน ที่ จะ ทำ ผลประโยชน์ ได้ ค่า แรง ใน ประเทศจีน จึง ตก ค่า มาก ถึง กับ ราษฎร คง ได้ ความ อด อดยาก อด แค้น อด อาหาร อด อยู่เนือง ๆ เพราะ เหตุ ความ ยาก จน อด สิ้น นี้เอง พวกจีน จึง ต้อง จำ เปน ผู้ ทิ้ง ที่ เกิด เมือง เต็ม ไป เทียว ทะ กิน ตาม นานา ประเทศ ทั่ว ไป เช่น ที่ เข้ามายู่ ใน เมืองไทย เปน ชน มาก นั้น เปน ต้น และ โดย เหตุ ที่ จีน พวก นี้ มีความ อด ทน มีความ เพียร และ ความ อดทน ใน การ หา กิน อย่าง เข้มงวด นั้น บาง ประเทศ เกรง ว่า จีน พวก นี้ จะ เข้า ไป แข่ง แย่ง หา กิน กับ พดเมือง ของ เขา กระทำให้ ยาก จน อด สิ้น ลง ได้ จึง คอย บัง กัน มิ ให้ พวก นี้ ต้อง ตาม เข้า ไป ใน บ้าน เมือง ของ เขา มี ประเทศ อเมริกา เหนือ และ ประเทศ ฮอลันดา เดี่ย เปน ต้น แม่นดิน ใหม่ เช่น ประเทศ อเมริกา เหนือ และ เกาะ ฮอลันดา เดี่ย

ชนกว้างใหญ่ เป็นชนมากนั้น ชาวยุโรปมีชาติอังกฤษเป็นพื้น
แพร่หลายกัน ออกไปตั้งท่ามาหากิน อยู่แต่ต้น มา จน ถึง สมัย นี้
ไม่ถึง ๕๐๐ ปี ที่ดิน เกิด ผด เพราะ ปลูก และ ไร่ ของ กับ ชาติ ต่าง ๆ
บริบูรณ์ พืชผล การกสิกรรม และ หัตถกรรม ก็ เจริญ พลเมือง
ดั่งเดิม ทำไร เป็น ทน ทวี ขึ้น ได้ รวด เร็ว อย่าง ไต และมี คน ที่ เกิด ขึ้น
ใน พน ที่ ทั้ง คน ต่าง ประเทศ ที่ เข้า ไป อยู่ อาศัย หากิน จะ เป็น
จำนวน คน มาก มาย ขึ้น โดย รวด เร็ว อย่าง ไต ก็ ยัง ไม่ เท่า กับ
ส่วน ทน ที่ อก ขึ้น ใน บ้าน เมือง เหตุ ที่ ที่ดิน เพราะ ปลูก มี ผด ไพบูลย์
มาก เมื่อ มี ชาว ต่าง ประเทศ เข้า ไป อาศัย หากิน มาก ก็ ย่อม จะ
พา ทน ต่าง ประเทศ ตาม เข้า ไป ด้วย ลักษณะ ผิด กัน กับ ประเทศ จีน
เพียง ที่ ยาก มาก ด้าว แต่ เท่านั้น ก็ พอ จะ เห็น ได้ แล้ว ว่า เหตุ ไต ประเทศ
ทั้งสอง ที่ กล่าว นี้ จึง ได้ มั่ง มี บริบูรณ์ ยิ่ง ขึ้น อย่าง รวด เร็ว เสมอ
คำแรง ทำการ และ ราชา ที่ ดิน ที่ ตั้ง อยู่ ได้ เมื่อ เปรียบ กัน तु กับ
แผ่นดิน อังกฤษ ซึ่ง เป็น ประเทศ เก่า แก่ และ เป็น ที่ เกิด แห่ง ดิน
เนา พันธุ์ เดิม ของ คน สอง ประเทศ ที่ กล่าว นั้น เอง ลักษณะ การ ก็
ผิด กัน ไป ตาม ทาง ตะวันออก แผ่น ดิน อังกฤษ มี เนื้อ ที่ น้อย มี พล
เมือง มาก ผด เพราะ ปลูก ซึ่ง เกิด ใน แผ่น ดิน ไม่ พอ จะ เต็ม กัน แต่
อาศัย ความ ซ้ำ นาน ในการ หัตถกรรม ทำ ของ ขาย และ การ

พณิชยกรรมได้กำไรในทางนี้ จึงมีทุนพอที่จะซื้ออาหารต่าง
 ประเทศเข้าไปเลี้ยงคนทำงานในพื้นเมือง ถึงโดยว่าพลเมือง
 จะมากมายเท่าใด และมีแผ่นดินเพาะปลูกเล็กน้อยสักเพียง
 ใดก็ตาม เมื่อได้ฮาร์วีย์ ผลของการหักถกรมและพณิชยกรรมมี
 กำไรสะสมเป็นทุนเกินส่วน ชัยเช่นขอทราบใด ความเจริญของ
 ประเทศอังกฤษที่ย่อมจะดำเนินไปได้โดยสะดวก ชัยเช่นขอ ในที่
 สุด ทุนซึ่งมีใช้ใน การทำผลประโยชน์ทั่วไปในโลกนี้ ได้ฮาร์วีย์
 ทุนของชาติอังกฤษเที่ยวเก็บจานแพร่หลายอยู่เป็นอันมาก เมื่อ
 ตรวจดูสารบัญชื่การค้าขายของประเทศอังกฤษ จะเห็นแต่
 เมิน ๆ ว่าพลเมืองอังกฤษจำหน่ายเงินซื้อสินค้าต่างประเทศเข้า
 ไปใช้ใน เมือง มากกว่าราคาสินค้าซึ่งทำในเมืองแล้วส่งออกไป
 ขายต่างประเทศ น่าจะขาดทุนอยู่ทุกปีก็จริง แต่เมื่อคิดไปถึง
 ว่าการค้าขายในโลกเช่น การเดินเรือ และกำไรในทุนของใหญ่
 ที่ส่งออกไปเก็บจานอยู่ทั่วโลก เป็นส่วนใหญ่อยู่ในมือของชาติ
 อังกฤษแล้ว ก็เข้าใจได้ว่ากำไรในการค้าขายและคอกเนื้อ
 ที่ได้ในถิ่น ทุนนั้นเอง คงมีส่วนมากเกินกว่าที่จะลบล้างกัน
 กับความขาดทุน โดยที่คองซื้อของต่างประเทศมากกว่าที่ส่ง
 ออกไปนอกประเทศนั้นได้ อีกประการหนึ่งโดยเหตุที่ชาติอังกฤษ

ได้เลี้ยง ตัว อยู่ โดยมีกำไร ใน การ ทำของ ส่งออกไป ขาย ต่างประเทศ
 เปน สิ่ง สำคัญ กว่าอื่น นั้น เมื่อขาย ของ เหล่านี้ ได้ทุน คืน และ
 กำไร ด้วยแล้ว ถ้าไม่เอาทุน และ กำไร ที่ได้ นี้ แลก เปลี่ยน เปน
 ทอง ที่ จะ รม กัดมัน เข้าไป ใน เมือง ก็ จำ เปน จะ ต้อง แลก เอาสินค้า
 ต่าง ประเทศ กลับ เข้าไป เมื่อ พิจารณา ดู ตาม ทาง ที่ ก่อว่า นี้ ก็ เปน
 ชน เห็น ได้ ชัด ว่า สินค้า เข้าเมือง อังกฤษ ซึ่งมี ราคา มากกว่า สินค้า
 ออก นั้น คง เท่ากัน กับ ต้น ทุน ของ สินค้า ออก รวม ทั้ง กำไร ที่ ขาย
 ได้ จาก สินค้า นั้น ด้วย ราคา สินค้า เข้า เมือง อังกฤษ ที่ มากกว่า
 ราคา สินค้า ออก เพียง ๓๐ เปน ส่วน กำไร ใน สิ่ง ของ ที่ ซาคี อังกฤษ
 ทำ ออกไป ขาย ต่าง ประเทศ เปน กัน ว่า คน อังกฤษ ลง ทุน ทำสิ่ง
 ของ อย่างหนึ่ง เปน ราคาเงิน ๑๐๐ บาท ส่งออกไป ขาย ต่างประเทศ
 ได้ กำไร ๑๐ บาท รวม เปน เงิน ๑๑๐ บาท เมื่อ จะ เอาเงิน
 ๑๑๐ บาท นี้ กลับ คืน ไป ให้ เจ้า ของ เติมน ใน เมือง อังกฤษ ก็ จำ จะ
 ต้อง เอาเงิน ๑๑๐ บาท นั้น ออก จำหน่าย ซื้อ สินค้า ต่าง ประเทศ ส่ง
 ไป แทน ตัว เงิน เพราะ ฉะนั้น ราคา สินค้า เข้า เมือง อังกฤษ จึง มาก
 กว่า สินค้า ออก เสมอ ที่ แท้จริง เจตนา ของ การ ค้า ขาย นั้น ก็ เพื่อ
 จะ แลก เปลี่ยน สินค้า ซึ่ง ใช้ เปน ทุน ประโยชน์ ได้ ซึ่ง กัน และ กัน

ทั้ง ผึ้ง ผ้าย ไม้ไผ่ ว่า จะ มี เจตนา เฉพาะ จะ เขา ทอง และ เงิน เป็น
ใหญ่ เงิน และ ทอง เป็น ค่ะ แน่น กะ และ วัด รากา ของ ซึ่ง แดก เบียด ขึ้น
กัน เท่านั้น

ใน ที่ สุด เมื่อ จะ ยก ตัก ษณ การ ค้า ขาย ใน ระหว่าง กรุง สยาม
กับ นานา ประเทศ มา เปรียบ เทียบ กัน กับ ประเทศ อังกฤช ค่อ ไป ก็ จะ
เห็น ผล ผิด พิเศษ กัน ไป โดย ที่ มืด เหตุ ต่าง กัน นั้น ออก ไป อีก

ตาม บานูชี ดิน ค้า เขา เข้า ออก ซึ่ง กรม สุธรรมากร ทำ ขึ้น ไว้ เป็น
เป็น รายงาน ทุก มี นั้น ได้ ศึกษ ว่า ใน เวลานั้น กรุง เทพ ฯ ขาย ดิน ค้า
ออก นอก ประเทศ ได้ เกิน ที่ ชื่อ ของ ต่าง ประเทศ เข้าม า ใช้ คิด เฉลี่ย
ปาน กลาง เป็น ราคา เงิน รากา บ่ ละ ๒๕ ด้าน บาท ถ้า การ พาณิชยกรรม
และ การ เติบ เวือ และ ทุน ซึ่ง ใช้ ชื่อ ขาย แดก เบียด ขึ้น ค้า เหล่า นั้น
อยู่ใน นือ ของ ไทย ทั้ง สิ้น แล้ว จำนวน ดิน ค้า ราคา เงิน ๒๕ ด้าน บาท
นี้ จะ ค้อง ตก อยู่ ใน เมือง ไทย ทั้ง สิ้น แต่ ความ จริง หา เป็น เช่น นั้น ไม่
เหตุ ที่ การ ค้า ขาย และ การ เติบ เวือ อยู่ใน นือ คน ต่าง ประเทศ ก็ อ
คั้น และ ผั่ง เป็น พัน ทั้ง ค้อง เสีย ค่า แรง ทำ การ ให้ เขา ค้อย ถ้า ไร
นี้ ย่อม จะ เป็น ส่วน ใหญ่ อยู่ใน นือ คน ต่าง ประเทศ เป็น ขรรม ค้า เมื่อ
ได้ คิด ประ มาน ถ้า ไร ใน การ ค้า ขาย และ ค่า แรง ชาว ค่าง ประเทศ

หัก ออกเสีย จากจำนวนเงิน ๒๕ ล้าน บาท นั้น แล้ว ก็ คง ไม่มี เงิน เหลือ ตก อยู่ใน บ้าน เมือง อีก เท่าใด เมื่อ เป็น คราว เพราะ ทรัพย์สิน ทำ มา ได้ ผล น้อย ต่อ เมือง กัน อีก ต้อง มี ค่า มี เรา กลับ จะ ชาติ ทุน เข้า เนื้อ เสีย อีก

อีก ประ การ หนึ่ง เมื่อ จะ คิด ไป ตาม กฎ ของ ชรรวม ชาติ ได้ กล่าว มา แล้ว ว่า คำ แรง ทำ งาน จะ ชั่ง ช้อน หรือ ค่า ลง ได้ ก็ ต้อง ชั่ง แล้ว แต่ ส่วน จำนวน ทุน ใน บ้าน เมือง ซึ่ง จะ เกิด ผล ยัง ชั่ง หรือ น้อย ลง กับ ส่วน จำนวน คน งาน ใน บ้าน เมือง ซึ่ง จะ เกิด มี มาก ขึ้น หรือ น้อย ลง เป็น ใหญ่ นั้น เมื่อ คิด ถึง ลักษณะ การ ใน กรุง สยาม ใน สมัย นี้ ว่า ที่ดิน เพราะ ปลูก ต้ม และ มี มาก ถ้า ไร หากิน ใน กรุง สยาม ทั่วไป คง มี เพิ่ม เต็ม ทุน เต็ม สะสม มาก ขึ้น ได้ เสมอ ไป และ โดย เหตุ ที่ ทุน นี้ มาก ขึ้น ทุน จึง เป็น ถ้า ตั้ง ที่ จะ เติง คน ทำ งาน ได้ มาก ขึ้น ตาม ส่วน นั้น ก็ เป็น เหตุ ที่ จะ เห็น ได้ อย่าง หนึ่ง ว่า จำนวน ราษฎร ที่ เป็น คน ไทย เกิด ไม่ มาก เท่า กัน กับ ทุน ใน เมือง ที่ ทั่ว ขึ้น ทุน นั้น จึง เป็น ถ้า ตั้ง ที่ จะ จ้าง คน ต่าง ประเทศ มี จีน เปน ต้น เข้า มา ใช้ เพิ่ม เต็ม อีก ได้ ส่วน ใน ครัว สยาม จำ เปน จะ ต้อง งอก รวด เร็ว ขึ้น เพราะ เหตุ ที่ ทุน งอก มาก ขึ้น นี้ เปน แน่ มี ฉะนั้น

จะมีคนต่าง ประเทศ เข้า มาไม่ได้ แต่ เมื่อ คิด ไป ว่า ธรรมชาติ ของ โลก
 มีความ จริง อยู่ ว่า ด้ตัว น้อย คือ เป็น อาหาร ของ ด้ตัว ใหญ่
 มนุษย์ ที่มี ก่าลัง และ ร่าง กาย และ ความ คิด น้อย บ่นม แพ้ เปรียบ
 แก่ มนุษย์ ที่มี ก่าลัง มาก และ ความ คิด มาก เมื่อ เปรียบ ก่าลัง
 ชาติน ไทย และ ชาติน จีน ดู ก็ น่า จะ เห็น ได้ ว่า เหตุ ที่ จีน มี ก่าลัง กว่า
 นั้น จีน คง จะ แกร่ง ชน ชน ไทย ใน การ ทامل ประ โยชน์ เติง ชีพ
 อย่าง นี้ เติม ไปได้ ถ้า หาก ว่า ไม่มี การ บ่นม กัน อย่าง ไค ใน ความ
 ชน ใจ บ้าง เมื่อ คือ ชาติ รัย แกร่ง ทำ งาน ของ จีน มา ใช้ ใน บ้าน
 เติง คือ ที่ เป็น ชน ด้ยว นี้ และ ไคย ที่ จีน จะ คือ ด้ย แ่ง ส่วน ก่า แกร่ง
 ที่ ไค ด้ง ไป เติง จีน มาก บ้าง น้อย บ้าง เติม ไปได้ นั้น ทุน ซึ่ง จะ ด้ก
 ด้ดม ใน บ้าน เติง ที่ พัง จะ ด้ก ไค ด้ย บรม ด้ดม ที่ เพราะ เหตุ
 ที่ พวก จีน แ่ง ส่วน ด้ก ไค ค่า แกร่ง จีน ไคย ที่ ไค ไป นั้น เปรียบ
 ประ กาศ ด้ย ว่า เป็น ราคา สิ้น ค่ำ ต่าง ประเทศ อย่าง หนึ่ง ซึ่ง เรา คือ ด้ย ชน
 เข้า มา ใช้ ใน บ้าน เติง เป็น การ จำ เปน ที่ ค่า แกร่ง ส่วน นี้ จะ คือ ด้ก
 ด้ก ด้ก ไค อยู่ นอก ประเทศ นั้น เอง เพราะ เหตุ นี้ และ เพราะ เหตุ ที่
 การ ค่ำ ขาย ชน ใน มีต ต่าง ประเทศ ราคา สิ้น ค่ำ เติง ไทย ที่ ด้ก
 นอก ประเทศ ซึ่ง มาก กว่า ราคา สิ้น ค่ำ ต่าง ประเทศ ซึ่ง เรา แลก ด้ดม
 เข้า มา ใช้ ใน บ้าน เติง ทุน ใน เติง ไทย จะ ด้ก ซ้ำ ไป กว่า ที่ ควร

อีกอย่างหนึ่งได้ก็เพราะสิ่งของเครื่องใช้ ซึ่งเกิดเป็น ความปรารถนา
 ของพลเมืองมากขึ้น เพราะทุนในบ้านเมืองมากขึ้น สิ่งของเหล่านี้
 นี้เป็น สิ่งของ ที่คนต่าง ประเทศ ทำได้ เข้ามาขายโดยมาก เมื่อเรา
 ต้อง การ ของ ต่าง ประเทศ ใช้ อยู่ ดังนี้ และ ยัง ต้อง การ มาก อย่าง ต่าง
 ชนิด ออกไป ตาม ความ พึ่ง พึ่งขย เผล เผล มาก น้อย ของ ซากเป็น ต้น
 เรา ที่ จำ เป็น จะ ต้อง แบ่ง ทุน ซึ่ง เกิดขึ้น ใน บ้าน เมือง นั้น ออกไป ใช้
 เป็นคำแรงสำหรับเลี้ยงคนต่าง ประเทศ ที่ ทำ ของ สิ่ง เข้ามา ให้เราใช้
 นั้น มากขึ้นตามกัน ถ้าเราทำ ของ ซึ่ง ต้อง การ ใช้ ได้ ใน เมือง
 เอง มากอย่าง ต่าง ชนิด ตาม ความ ต้อง การ ของ เรา ที่ มาก ขึ้น ตาม
 ด้วงที่ทุนงอกมากขึ้นแล้ว คำแรงในเมืองไทยก็อาจสูงขึ้นได้กว่า
 นี้ ด้วย มี ฉะนั้น ถ้ามี โนคริว จำ จะ ต้อง มี มาก ขึ้น โดย เหตุ ที่
 จะ มี คน ต่าง ประเทศ เพิ่ม เต็ม เข้า มา รับ การ นี้ มาก ยิ่ง ขึ้น และ
 เมื่อ ถ้ามี โนคริว ยิ่ง มี มาก ขึ้น รวด เร็ว เพียงใด ทรัพย์ ใน บ้านเมือง
 ก็ อาจ เกิด รวด เร็ว ขึ้น ได้ ตาม ถิ่น ด้วย เว้นเสีย แต่ จะ มี คน ต่าง
 ประเทศ เช่น จีน เข้ามา มาก รวด เร็ว เกิน ไป ถว่า ส่วน ทุน ที่ งอก ถ้า
 ฉะนั้น ราษฎร ที่มี กำลัง น้อย เช่น ไทย เรา เป็น ต้น คง จะ ได้ ความ
 ทกขัยยาก เพราะ คำแรง ตกต่ำ ลง ก่อน พวก จีน และ ทาง ที่ จะ
 แก้ ให้ ต้น ต้น ได้ ก็ จะมี แต่ ที่ จะ เติม ทุน ใน บ้านเมือง ให้ มาก ขึ้น เพื่อ

จะให้ราษฎร มีการ ทำ มากขึ้น หรือคิด ชำนาญ มั่งคั่งกัน คน ต่างประเทศ
 ไม่ให้เข้า มาแย่ง การ ทำ มาหากิน ของ พ่อเมืองได้ เท่านั้น ได้ยก
 มรดก และ ผล ของ การ ค้ำจุน ใดๆ มา เปรียบ เทียบกัน พอเป็นเค้าลาง
 ได้แล้ว พอ จะ เห็น ได้ว่า คำแรง จะ ตั้ง ขึ้น หรือ คำลง เพราะ เหตุ
 ที่มีทุนใน บ้านเมืองมาก และ น้อย อย่าง หนึ่ง เพราะ เหตุ ที่ ดำเนิน ใญ่
 มากหรือน้อยอย่าง หนึ่ง และ เพราะ เหตุ ที่ ที่ดินซึ่งจะ ทำการ กสิกรรม
 ได้ดีดก นั้น จะ ดีมี ดุจ ลง หรือ ยังมี เหลือ อยู่ มาก อย่าง หนึ่ง เมื่อ
 ได้ เห็น เหตุ ดำเนิน ประ การ เพียง ที่ ได้ ยก มา กล่าว แค่นี้ แล้ว คือ
 ไปยี่ มี เรื่อง ที่ จะ พิจารณา อีก ว่า คำจ้ำจวน คำแรง ของ คน ทำงาน
 ใน บ้านเมือง ที่ ไม่ เสนอ กัน ทั่วไป นั้นมี เหตุ อย่างไร บ้าง นักปราชญ์
 อังกฤษ ชื่อ ฮาคัม ดิมิท ได้ ชี้แจง ไว้ ว่า มี เหตุ อยู่ ๕ ประ การ

- (๑) เป็น เพราะ ลักษณะ การ ซึ่ง จะ ทำ นั้น จะ ทำ ได้ โดย ความ
 ศุขสำบาย หรือ ความ เด็ด คว้าง
- (๒) ลักษณะ การ ที่ จะ ทำ นั้น จะ ผักหัก เจ้าเรือน ทำได้ โดย ง่าย
 หรือ ยาก หรือ โดย ที่ จะ ต้อง เสีย เวลา และ ค่า เจ้าเรือน ผักหัก
 การ นั้น มาก และ น้อย
- (๓) ลักษณะ การ ที่ จะ ทำ นั้น จะ ทำ อยู่ ได้ เสนอ ไปได้ หรือ จะ ต้อง
 หยุด ใดๆ บ้าง ใดๆ ทำได้ แค่นี้ คราว หนึ่ง คราว หนึ่ง

(๔) เปนเพราะ คน ซึ่งจำเปน จะ คดิเงิ้อื่อใจ ว่างใจแก่คน
ทำการ นั้นได้มากน้อย อย่างไร

(๕) ดักขณการ ที่ จะ ทำ นั้น อาจ จะ ดำริได้แน่นอน หรือ
อาจ จะ พลาด พดิ่งไม่ ดำริได้

ใน ข้อ หนึ่งไม่ต้งชี้แจงก็ พอจะ เห็น ได้ อยู่นะแต่ข้อ ว่า ขรรมดา
ที่ จะ ทำการ ไปได้ โดย ความ สุข สบาย นั้น คง จะ มี ผู้ ชวยาก ทำ
มาก อยู่นะแต่ มี การ กู้ ทำการ เมา เปน ต้น เพราะเหตุ ฉะนั้น
คำ แวง ใน การ เช่น นี้ ต้ง คำ กว่า ชนิด การ ซึ่ง จะ คดิเงิ้อื่อใจ โดย ความ
พรกรวม ดำมาก และ นำ เปน อันตราย มาก เช่น คน ทำการ ขุดบ่อ ถ่าน
เป้น ต้น คน พวก นี้ ต้งทำการ หนักอยู่ใน ไต แผ่นดิน อันเปรี๊ยะเบืออน
ไปด้วย ๓ ของ ถ่านแอะ ฮากาคีไม่ บริสุทธ์ แต่ ยัง มี ว่า ฮู โมงค์
ที่ ขุด เข้าไป ใน นั้น อาจ จะ พัง ทะลายทับตัวตาย ได้ เมือ ไร่ ไร่ ถัก คำ แวง
คน พวก นี้ ต้ง พง อยู่นะ

ข้อ ๒ เปนเหตุสำคัญ ที่ อาจ จะ กระทำให้ ก้าว้างคำ แวง สูงต่ำ
กว่ากัน ได้ เปนอันมาก การ ดึง ไต ที่ ต้ง เชื้อ เเวตา และ เชื้อ เงิน คำ เต่า
เรียน ผักหัด วิชา มาก การ ดึง นั้น ถึ บ่อม จะ มี คน ทำได้ น้อย การ
บาว อย้าง ซึ่ง ต้งการ ความ วิชา อย้าง สูง นั้น จะ ผักหัด เต่าเรียน ไต
ก็ แต่ บุกร ซึ่ง บิดา มารดา มี เงิน มาก พอ ที่ จะ เสีย เงิน คำ เต่าเรียน ให้

ตลอดไป เช่นกับนักเรียน ซึ่งรัฐบาล ต้อง ออกเงิน ส่ง ออกไป
เรียนวิชาต่าง ๆ ในยุโรปทุกวันนี้ เป็นดังนี้ นอกจาก รัฐบาล
และผู้ที่มีทรัพย์มากแล้ว ไม่มีใครที่จะ ส่ง นักเรียน เช่น นั้น ออก
ไปได้ เมื่อคนพวกนี้ เรียน วิชา ได้สำเร็จ กลับ เข้ามา ทำ การงาน
ในบ้าน เมือง ตาม วิชา ความรู้ ได้ แล้ว ก็ ควร ต้อง ได้ เงิน เค็ม
หรือค่าแรง สูง กว่าคน ช่างฝีมือ อยู่ เสมอ เพราะ มี ผู้ วิชา เท่านั้น
นี้ ย่อม ด้ ผู้ ชำนาญ และ ผู้ มีความรู้ ดี อาจ จะ ทำ ผล ประโยชน์ ได้
มากกว่าผู้ ที่ ไม่ มีความ ชำนาญ และ มีความรู้ น้อย นั้น เสมอ

ข้อ ๓ วิชาการ หากิน ซึ่ง จะ ทำ ได้ เป็น ครั้ง เป็นคราว ไม่ เสมอ
ตลอดไป ได้ นั้น ต้อง ได้ ค่า แรง มาก อยู่ เสมอ เพราะ ว่า คน ชนิด นั้น
นาน ๆ จะ ได้ ทำ การ ดี ครั้ง หนึ่ง เมื่อ ได้ ทำ ที่ จำ เป็น จะ ต้อง ได้ ค่า
แรง ให้ มาก พอ กับ ที่ จะ เลี้ยง ตัว คุ้ม กับ เวลา ซึ่ง จะ ต้อง หยุดว่าง
เปล่า อยู่ ไม่ได้ ทำ การ อื่น อีก วิชาการ ที่ จะ ทำ ไป ไม่ได้ เสมอ
เช่น นั้น คง จะ ไม่มี ผู้ ชอบ ฝึกหัด ฝึก ทำ ได้ เพราะ ผล ที่ จะ ได้
ไม่ แน่ นอน นัก เมื่อ มี ผู้ หากิน ใน วิชา อย่าง นั้น น้อย ตัว ค่าแรง
ชนิด นั้น ก็ ต้อง สูง อยู่ เสมอ

ใน ข้อ ๔ นี้ ต้อง การ ใจ วาง ใจ ใน คน ทำงาน มาก นั้น ก็ ย่อม
จะเป็น ลักษณะ ที่ จะ ทำ ได้ โดย น้อย ตัว อยู่ เสมอ เช่น การ ทำ ของ

และการช่างฝังเพชร พงศย ซึ่ง เป็น ของมีราคา มากเป็น ต้น เจ้า ของ การ พัง จะ ต้อง เลือ กหา ออก จำ ที่ ใจ ว่าง ใจ ได้ ว่า จะ เป็น คน ซื่อตรง แน่ แล้ว จึง จะ มอม ของ มีราคา ให้ ไป ได้ คน อย่าง นี้ ย่อม มีน้อย เพราะ ฉะนั้น คำแรง ก็ ย่อม จะ แพง ซื่อเอง

ใน ความ ข้อ ๕ ที่ ว่า จะ ต้อง ศึกษ ีความ แน่ นอน ว่า ใน ที่ สุด จะ ทำ การ นั้น ไป ได้ สำเร็จ หรือ ไม่ นั้น ยัง จะ มี ผู้ วิชาน ทศ ของ ผัก หนึ่ เต่า เรียน ท่าน ยัย ตัว อี ก เพราะ สิ่ง ที่ ไม่ แน่ นอน นั้น ถ้า ผู้ ใด ทำ ได้ สำเร็จ เป็น การ แน่ นอน ขึ้น ผล ของ คำแรง ผู้ นั้น ย่อม จะ ได้ สิ่ง ซื่อเอง เป็น ต้น ว่า ใน วิชา หมอ กฏหมาย ซึ่ง ต้อง เต่า เรียน ผัก หนึ่ เต่า เรียน ยัย นี้ จึง จะ ได้ ความ รู้ พอ ที่ จะ เข้า ทำ การ ได้ นั้น มี ตัว อย่าง ซื่อ เนือง ๆ ว่า บรรดา ผู้ ที่ ได้ ออก ไป เรียน วิชาน ถึง ประเทศ ยุโรป แล้ว กลับ เข้า มา นั้น นัย ตัว จะ ได้ ตั้ง หน้า ทำ การ หา ถิน ไป แต่ ทาง หมอ ความ ได้ คดชด เป็น เหตุ ที่ มี ผู้ ไป หา ให้ ช่วย ว่า ความ ให้ นั้น นัย ตัว คน ได้ คำ ขวรม เนียม ไม่ พอ ต้อง หัน ไป ทำ การ อย่าง อื่น แต่ ผู้ ที่ มี โชค ได้ ความ ชอบ มาก ผู้ นั้น ก็ ย่อม จะ หา ผล ประ โยชน์ มี คำแรง สูง ขึ้น ทุก ที่ ใน วิชา แพทย์ ก็ คล้าย คลึง กัน ใช้ ว่า เป็น แพทย์ แล้ว จะ ได้ ผล ประ โยชน์ เท่า กัน ทัว ไป หาก เป็น เพราะ คน นิยม นับถือ มาก และ

ประกอบทั้ง ความ รุ้ชอบ คอชม ซึ่ง เปน อุปนิสัย ที่ ของ แพทย์ นั้น ด้วย
 คำแรง และ ผล ประโยชน์ ก็ ย่อม จะ ได้ มาก อยู่เอง เพราะ เหตุ ฉะนั้น
 ผู้ เรือน วิชา แพทย์ จึง มี นิชัย

หมวด ๕ ว่าด้วย กำไร

กำไร ซึ่ง ได้ กล่าว มา แต่ หมวด ที่ ๒ ว่า เปน ส่วน แบ่งปัน
 ซึ่ง เจ้า ของ คุณ จะ ต้อง ได้ เปน บันเหน็จใน ทวิพิย ที่ ได้ ทำ ชิม ส่วน หนึ่ง
 นอกจาก ส่วน แบ่งปัน ที่ จะต้อง ให้ แก่ เจ้า ของ ที่ ติน เปน คำ เช้า และ
 ที่ ต้อง ให้ แก่ ผู้ ตง แรง ทำ การ เปน ส่วน คำแรง นั้น เมื่อ เจ้า ของ คุณ จะ
 คิด กำไร ใน ผล ที่ ทำ ชิม ได้ นั้น ว่า จะ ได้ เปน ส่วน แบ่งปัน ของ คุณ เท่า
 ไต แล้ว ก็ ต้อง คิด หัก คืน คุณ ที่ ได้ ตง ไป นั้น ออก เสีย ยัง คง
 มี เหลือ เสีย จาก ผล ที่ ได้ ซึ่ง ถู ก เท่า ไต เสีย ที่ เหลือ อยู่นั้น เปน กำไร
 คือ นำ เห็นใจ ใน ความ อุตสาห ของ เจ้า ของ คุณ ซึ่ง ได้ ด้ อดอดม ประหยัด
 ทวิพิย วิชา วิชา เปน คุณ นั้น ได้

การ ตง คุณ ทำ มา หากิน ทุก อย่าง ตาม จรรยา ผู้ ตง คุณ
 ต้อง ท้อง ทากำไร ให้ คู่ ม กับ กั้น กับ ตอกแย ตาม จรรยา เนียม ประการ หนึ่ง
 ให้ คู่ ม กับ ความ เสีย หาย เพราะ ความ บัง เหตุ วิชา เพศ ที่ จะ เกิด ชิม
 ได้ เปน ครั้ง เปน ครั้ง นั้น ประการ หนึ่ง และ ให้ คู่ ม กับ คำแรง

ชุด การ ที่ ทำ อยู่ นั้น ประการ หนึ่ง รวม ๓ ประการ ที่ จะ ประกอบ กัน เป็น ถ้าไร

ใน ประ การ ที่ ๑ ซึ่ง ว่า ด้วย ดอก เบี้ย ตาม ขวมน เนียม นั้น ดอก เบี้ย ตาม ขวมน เนียม นี้ ที่ น หมายถึง ความ ว่า พิ กติ ดอก เบี้ย ที่ นิยม กัน ใน บ้านเมือง ใน เวลานั้น ว่า เป็น ดอก เบี้ย ที่ จะ ต้อง ได้ ทำไร ของ คน ทุน อย่าง แน่ นอน มั่นคง ที่ สุด เช่น กับ ดอก เบี้ย ที่ ได้ จาก คน เงิน ที่ ออก ไป ให้ รัฐบาล กู้ เป็น คน ทุน ที่ ให้ รัฐบาล กู้ ไป นั้น เป็น อัน เชื่อ ได้ ว่า ไม่ สูญ เสีย เบื่อ เพราะ รัฐบาล บ่อ ม จะ รั กษา ด้ ขั บ์ สุ จ ริ จ ค์ อ สัญญา เป็น อย่าง แน่ นอน การ บัง เทุ กุ ฮา เพท ซึ่ง จะ กระทบ ให้ ทุน นั้น เสีย หาย ไป จะ มี ได้ ก็ โดย ที่ รัฐบาล จะ ต้ม ณะ ตาย เมื่อ เสีย ความ อิศรภาพ ของ แผ่นดิน แต่ แผ่นดิน คง จะ ไม่ เสีย ความ อิศรภาพ และ ต้ม ณะ ตาย ใ ต้ ง ่าย ๆ เพราะ มี พยาน ให้ เห็น ปรากฏ อยู่ แล้ว ว่า ความ อิศรภาพ ได้ มี มา ช้านาน เพียง ไต่ เป็น คน ว่า รัฐบาล ด้ ยาม ใน เวลานั้น ได้ กู้ เงิน พดเมื่อง ชาว ยุโรป มา ใช้ ทำ ทาง รถ ไฟ ด้ ัญญา ใช้ ดอก เบี้ย นี้ หนึ่ง รัช ย ะ ตี ครั้ง ถ้า ผู้ มี ทุน จุ ใจ ด้ ยาก ได้ ดอก เบี้ย แต่ เพียง เท่านั้น จะ ไป รั บ ชี อ โอน หนึ่ง ตี อ สัญญา กู้ เงิน นั้น มา ไว้ ก็ คง จะ ได้ ดอก เบี้ย รัช ย ะ ตี ครั้ง คื ด้ นี้ เป็น การ แน่ นอน มั่นคง มาก กว่า

อย่างอื่นทุกอย่าง หรือถ้าไม่พอใจ อยากจะได้ดอกเบี้ย ให้มากขึ้น
 ด็ก หน้อย จะลงทุนซื้อหุ้นส่วน บริษัท รถไฟ หรือ รถมอเตอร์ไฟฟ้
 เช่นนั้น มาไว้ก็ได้ คงได้กำไร เป็น ดอกเบี้ย ใน ทุน สูง ขึ้น ราว
 ด็ก รัชชย ละสองเป็นต้น แต่เหตุที่กำไร สูง ขึ้น นี้ก็ เพราะเหตุที่
 ความแน่นอนใน หลักฐาน ของ บริษัทไม่มั่นคง เท่ากับ ความแน่นอน
 ของรัฐบาล บริษัท อาจ ทำการ ขาด ทุน และมี ทาง ที่จะ เสียหาย
 เป็น อันตราย แก่ ทุน ได้ หลาย ประการ

ใน ประการ ที่ ๒ ซึ่ง วิต ความเสียหาย ที่ อาจ บังเกิด ขึ้น
 ได้ เป็น ครั้ง เป็นคราว เพราะ ความบัง เหตุ อุบัติ ต่าง ๆ นั้น
 ความเสียหาย ใน ฐานะ เป็น ความตามบุญตามกรรม ซึ่ง จะกำหนดลง
 ให้ แน่เท่าใดเพียง ใดไม่ได้ ก็จริง แต่ความที่ไม่แน่นอนมากและน้อย
 กว่ากัน นั้น เอง เป็น เหตุ ที่ได้ กระทบทำให้กำไร ใน การ ที่ไม่แน่นอน
 นั้น มากกว่า การ อย่างอื่น การพาณิชย์กรรม การกสิกรรม และ
 การ หัตถกรรม ทำ ของ ราย ต่าง ๆ นานา ย่อม จะมี ช่อง ทาง เสีย
 หายเป็นการขาดทุนมากและน้อยหรือเร็วและช้ากว่ากัน ย่อมเสมอ แต่
 โดยที่คน สำนัญ ย่อม จะ มีความ หวัง ใจ ใน เศรษฐี ด็ก อยุ่ มากกว่า
 ความเกรง เศรษฐี รัย เป็น ขรรคมดา ทิวไป นั้น แม้ การบาง อย่าง
 ที่มี ทาง หนี หาย ต้ม ละตายได้ อย่าง รวด เร็ว ด็ก เท่าใดก็ดี แต่ถ้า

ในการ นั้น บังเอิญ เศรษฐกิจ ที่ อาจ ได้ กำไร มาก มาย พอ คู่กัน แล้ว คง จะมี คน ถลาไป ลงทุน ทำ อยู่ เสมอ มี การ พนัน ที่ เป็น การ อย่าง เด็ด ที่ สุด เป็น ต้น แม้ว่า ทาง เสีย จะ มี มากกว่า ทาง ได้ นั่น แล้ว ก็ จริง แต่ โดย ที่ ความ หวัง ใจ ใน เศรษฐกิจ ของ ผู้ เล่น มี ส่วน แก่ ถลา กว่า ความ เกรง ความ ขี้ หาย อยู่ เช่น นี้ เสมอ ไป บ่อน เนีย การ พนัน จึง คง อยู่ ได้ การ เสีย หาย เป็น เศรษฐกิจ เศรษฐกิจ ร้าย เช่น นี้ บ่อน มี อยู่ ใน การ ทำ มา ทำ กัน ทุก อย่าง ไม่ มาก ก็ น้อย ที่ มี การ นำ จะ เสีย หาย มาก ก็ คง มี คน ทำ น้อย ถ้า มี คน ทำ น้อย การ ประมูล แข่ง กัน กัน น้อย ลง กำไร ก็ คง มาก ขึ้น เป็น ขวมนตา การ ได้ มี ทาง ที่ อาจ เสีย หาย น้อย และมี กำไร มาก ไม่ เข้า ก็ คง จะมี คน เห็น เติมน้ำ เข้า ไป ทำ การ ในการ อย่าง นั้น มาก ขึ้น เกิด มี การ ประมูล แข่ง กัน มาก ขึ้น กำไร ก็ คง ตก น้อย ถอย ลง ของ ผู้ ลงทุน จำ จะ คง คอย ดู อยู่ ว่า กำไร ที่ ได้ นั้น จะ พอ คู่กัน กัน ทาง เสีย หาย หรือ ไม่ ถ้า ไม่ คู่ ความ เสีย หาย ก็ คง เล็ก ถอน ทุน ไป ทำ การ อื่น กำไร ใน การ ชนิด เดียว กัน หรือ มี การ เสีย หาย คล้าย คลึง กัน บ่อน จะ มี พัก ต่ ปาน กตาง พอ ต่ กัน อยู่ เป็น นิจ ถึง โดย ว่า จะ มี เหตุ หนึ่ง เหตุใด เกิด ขึ้น กระทำให้ พัก ต่ แห่ง กำไร นั้น มาก ไป น้อย ไป บ้าง ก็ จะ เป็น แต่ ชั่ว ครั่ง ชั่ว คราว เท่า

นั่น ไม่ซ้ำก็ คง จะ กติบเท่าเทียม เสมอ กัน ตัง เก่า กาว ที่ อาจ
มี ทาง เสีย หาย มาก ย่อม จะ ต้อง ได้ ก้าว ไหว มาก ที่มี ทาง เสีย หาย
น้อย ย่อม จะ มี ก้าว ไหว น้อย ตาม ส่วน กัน เช่นนี้ เพราะ ฉะนั้น พักติ
ก้าว ไหว ที่ ได้ ใน การ ค้าง ชนิต กัน จึง ไม่ เท่า เทียม เสมอ กัน ก้าว ไหว
ที่ได้ มาก น้อย ผิด กัน นั้น เอง พอ จะ เสนอ มา เป็น ประมาณ ได้ ว่า ทาง
เสีย หาย จะ มี มาก น้อย กว่า กัน เพียง ไต

บริษัท รับ ประกัน ไฟไหม้, รับ ประกัน ชีวิต, และ รับ ประกัน การ
เสีย หาย ต่าง ๆ นานา นั้น ที่ ก่อ รับ ประกัน ได้ ก็ โดย ที่ ต้อง คิด
คำนวณ ต่ ส่วน ทาง เสีย ทาง ได้ ใน การ ของ บริษัท อีก ชั้น หนึ่ง ถ้า
เห็น ว่า มี ก้าว ไหว คู่กัน แล้ว จึง ตัง พักติ ชดเชย รับ ประกัน ได้ เป็น ต้น
ว่า เจ้า ของ โรง สี่ เข้า เกรง ไฟ จะ ไหม้ จะ ตาย ทุน ที่ ได้ ลง ทำ โรง สี่ นั้น
เสีย หมด ไม่ ยาก จะ รับ ความ เสีย หาย เช่นนี้ ที่ ต้อง เฉลี่ย แบ่ง
ปัน ก้าว ไหว ที่ หมาย จะ ได้ ใน การ สี่ เข้า นั้น ซอก ไป ให้ บริษัท ประกัน ไฟ
เสีย บ้าง บริษัท นี้ เมื่อ ก่อ ชน จะ รับ ประกัน ก็ ต้อง คิด คำนวณ
ให้ รู้ เป็น ประมาณ เสีย ว่า มี หนึ่ง ไฟ จะ ไหม้ โรง สี่ สัก ก็ โรง โรง สี่
ใน เมือง มี ก็ โรง ไหม้ เสีย ก็ โรง คิด เป็น ส่วน เสีย หาย ใน
การ ไฟไหม้ นั้น ร้อย ละ เท่า ไต เมื่อ รู้ ส่วน ปาน กวาง นั้น แล้ว ก็ จะ
เรียก เงิน ค่า ประกัน จาก เจ้า ของ โรง สี่ มา ช่วย เฉลี่ย ใช้ ให้ คู่ กับ ค่า

เสีย หาย นั้นได้ เรียก พักดี เกิน ส่วน เสีย หาย ใจ พอดี กับคำ ใช้
สร้อย และ พอดี กำไร เป็น คำ ตู แด การ รับ ประกัน นั้น ด้วย ถ้ามี
เงิน เคราะห์ร้าย มีไฟไหม้ ไร้งดี เกิน ส่วน ที่ได้ ประมาณไว้
บริษัท ก็คือ ขาดทุน ถ้าเคราะห์ดีไฟไหม้ น้อยไป หรือไม่ไหม้เลย
บริษัท ก็มีกำไร มาก ความไม่เที่ยง ตรง ต้อง มี อยู่ เสมอ

ใน ข้อ ๓ ที่ว่า ด้วย นำเงิน คำ แรง ตู แด การ งาน ของ เจ้า ของ
ทุน นั้น ถ้าคิด หัก นำเงิน ใน ข้อ หนึ่ง คือ คำ ตอก เบี้ย ตาม ธรรม
เนียม ของ ทุน และ หัก ค่า เสีย หาย ซึ่ง อาจ เกิด ขึ้น ได้ เพราะ เหตุ ฉุกเฉิน ราย
ต่าง ๆ นั้น ซอก เสีย จาก จำนวน เงิน ซึ่ง เกิน ทุน เป็น กำไร อยู่ เท่า ไ้
แล้ว ยังมี เศษ เหลือ อีก เท่า ไ้ เศษ นั้น เป็น คำ นำเงิน คำ
แรง ของ การ ตู แด

คำ แรง หรือ คำ นำเงิน ของ การ ตู แด นี้ ก็ ต้อง มี มาก น้อย
ต่าง กัน ไม่ ตาม ถัด หนึ่ง การ ทำ ยาก ทำ ง่าย การ ทะเยอ ติ การ หยวน
แฉะ การ ที่ มี ทำ จะ ระวัง เกือบ มาก และ น้อย เป็น คำน การ ง่าย การ
ดี ตวก ย่อม จะ มี คำ แรง ตู แด น้อย การ ทะเยอ ติ การ ยาก และ การ ซึ่ง
นำ ระวัง เกือบ มาก ย่อม จะ มี คำ ตู แด มาก เป็น ธรรมดา นอกจาก นี้
ยังมี ถัด หนึ่ง การ ที่ เกี่ยว ของ กับ ยศ ภา บรรดา ศักดิ์ มี หน้า มี คา หรือ
เป็น การ ที่ ย่อม ปรย ค์ ตรง กัน ซ้ำ มานั้น อีก เป็น คำน ว่า คน ถึง พระ พุท ธ์ ถ้า ณา

เครื่อง ถึง จะ เห็น ว่า การ ของ ชาว ประ โมง จะ มี อด อด มาก ภาย สัก
 เท่า ใด ก็ คง จะ ไม่ ยาก ทำ การ นั้น ไป สัก ทำ การ ที่ เรียก ว่า “หา กิน
 โดย ทาง ที่ ชอบ ชร ม ชัน ตรี สุ ทธิ” นั้น เสีย ก็ ว่า ถึง จะ ได้ ผล
 ประ โยชน์ น้อย ก็ ดี คุ้ม เขา บาง คน นิยม ไป ทาง ยศ ภา ษร ร ศ ก ก ต
 ถึง โดย ว่า มี ทุน ร ชน พอ จะ ทำ การ กำ ไร ได้ ผล มาก ก็ ดี ไม่ ทำ ไป
 หมาย ทาง ยศ ภา ษร ร ศ ก ก ต ซึ่ง มี หน้ าม ำ ก ว่า ก ัน นั้น มาก กว่า ผู้ ที่
 อยู่ ใน ตรี ร ก ชัน ซึ่ง จะ ยาก จน สัก เท่า ใด ถ้า ไม่ เจียน จะ อด
 ขา หาร ตาย แล้ว คง จะ ไม่ ไป รั บ ำ จ ำ ง แ จว เว ื่อ เป็น ัน การ ตี การ
 เวด บ่อ ม จะ เป็น ที่ นิ ยม ต่าง ก ัน ตาม ชร ม เนียม ของ ชา ตี และ ตาม
 ัน มัย เป็น ชร ม ตา ทัว ไป ถ้า ไร ซึ่ง จะ ได้ ม ร ก น้อย กว่า ก ัน ใน การ
 ต่าง ๆ ก็ พึง จะ ตี ึ่ง สู้ แล้ว แต่ ต ก ษ ณ การ ที่ ต่าง ก ัน ตัง ที่ ก ล ำ ง มา
 แล้ว และ ตี ึ่ง สู้ แล้ว แต่ ความ ประ มู ด แข่ง แ ย่ง ก ัน ด้วย ความ
 กว ด ัน เพียง ใด เป็น ัน

ผู้ ที่มี ำ ทุน เช่น กับ ให้ ำ ฐ ำ ษ ำ ก ำ ไป ตาม ที่ ได้ ก ล ำ ง ไว้ ใน ฐ ำ
 หนึ่ง นั้น ไม่ ตี ้อง กิ ด ถ้า ไร เมื่อ ไป ถึง การ เสีย หาย อย่าง ใด ทั้ง
 ไม่ ตี ้อง บั ว ย การ แ ร ง คุ แ ร ง วั ง ค ัน ทุน ที่ ให้ ำ ไป นั้น ด้วย เหตุ
 ที่ ไม่ ตี ้อง มี ำ เสีย หาย และ จะ กิ ด เขา ำ แ ร ง คุ แ ร ง การ ก็ ไม่ ใ ใ
 เพราะ ไม่ ตี ้อง คุ แ ร ง การ ะ ไร เลย ใ ใ แต่ อด ก ำ ้น อย่าง น้อย เป็น

กำไรในทุนเท่านั้น ก็เป็น อัน ใจได้ ถ้าไม่ ใจ แต่ จะ ได้ เพียง
 คอก เบี้ย ตาม ขวรม เนียน ก็ต้อง ไป ลง ทุน ใน การ อย่าง ขึ้น เช่น
 คน ขาย ของ ย่อย มี เครื่อง ฆ่า เปน คน ชาว บ้าน เช่น นี้ เมื่อ ได้ ลง
 ทุน ไป ซื้อ ของ มา คั้ง ขาย แล้ว ก็ ต้อง หมาย หา กำไร ให้ คู่ ม คอก
 เบี้ย คู่ ม คำ เขี่ย หาย คำ ดู แล วิชา การ ขาย ของ นั้น พร้อม
 ทั้ง ๓ ประการ คน ผู้ นี้ ต้อง เรียน ความรู้ ความ ชำนาญ ใน ลักษณะ
 สินค้า แทบทุก ชนิด ที่ มี อยู่ใน ร้าน ร้อย อย่าง ต่าง ถึง ว่า สิ่งนั้น ทำ
 ที่ไหน มี ขาย แห่ง ไต ราคา เท่า ไต และ ใน ทั้ง ตลาด ใน ขณะ นั้น
 อย่างหนึ่ง จะ มี อยู่ใน ห้าง ขายส่ง และ ตาม ร้านย่อยทั่วไป ประมาณ มาก
 น้อย เพียง ไต อย่างไร จะ มี ผู้ ต้อง การ ซื้อ มาก อย่าง ไต จะ มี
 ผู้ ต้อง การ ซื้อ น้อย อย่างไร จะ ขาย ได้ เร็ว อย่างไร จะ ขาย ได้ ช้า
 เจ้า หนี้ ตก หนี้ ของ ตัว จะ เปน คน ที่ ควร เชื้อติดใจ ว่าง ใจ ได้ เพียง ไต
 และ ใน ขณะ นั้น ราคา สิ่งของ ทุก อย่าง อาจ ขึ้น ลง หรือ คง อยู่ ได้ เพียง
 ไต ต้อง รู้ การ ทำ บัญชี และ รู้ กิจ วิชี และ อหมาย ใน การ คำ ขาย
 เช่น นั้น ด้วย วุฒิ ที่ กล่าว มา นี้ อยู่ใน คำ แร่ง ดู แล การ ทั้ง สิ้น
 ใน ที่ สุด ชาวบ้านขาย ของ ฆ่าซาก มีความรู้ เสมอกัน กับ พ่อค้า ใหญ่
 ทุกอย่าง ผิด กัน แต่ ที่ มี ทุน น้อย กว่า พ่อค้า ใหญ่ เท่านั้น ส่วน
 นำ หนึ่ง คำ แร่ง ดู แล ของ ชาวบ้าน ฆ่าควม จะ มี เปน ส่วน ใหญ่ อยู่ใน

ถ้าไร ด้วย แต่โดยที่มีคนขายบ้านเข้ามาหาแห่งด้วยกัน การ
 ประมุขแห่งชั้นตต หย่อน ถ้าไรในสิ่งของที่ขายต่าง ๆ มีมาก
 ถ้าไรน้อยลงเพียงใด บ้านหนึ่งค่าแรงสูง แต่ที่ค่าจะน้อยลง
 ตามกัน ถ้าไรซึ่งจะได้มากน้อยกว่ากัน ก็ย่อมพอเท่าเทียมกัน
 ทั้งไปในท่าเดที่นั้น เว้นเสียแต่ว่าจะมีผู้ใดที่ประกอบไปด้วย
 คุณวุฒิต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น เขียวแหลมเกิดเป็นความไหวพริบ
 มาก ขายของได้มาก และถนัดหมุนเงินได้เร็วกว่ากัน หรือทำ
 การเท่ากันแต่ใช้ขายค่าใช้สอยน้อยกว่ากัน ถ้าไรที่ได้จาก
 สิ่งอันน้อยรวมกันมากขึ้นได้กว่ากันเพียงใด ถ้าไรส่วนนี้จะได้
 จัดว่าเป็นบ้านหนึ่งพิเศษของค่าแรงสูงแต่ในการชนิดนั้น อีกชั้นหนึ่ง
 บ้านขายเควีของยาซึ่งมีถ้าไรในเควีของยาที่เขยิบขายไปมาก
 กว่าต้นทุนที่ได้ลงไว้ในเควีของยาเป็นหลายเท่า นั้น และเมื่อ
 รู้กันอยู่ว่าต้นน้อยแต่มีถ้าไรมากถึงเพียงนี้แล้ว เหตุใด
 จึงไม่มีผู้ขึ้นไปแข่งชั้นประมุขทำอย่าง การค้าขายอื่น ๆ ให้มาก
 ขึ้นไปตาม ส่วนถ้าไรที่ได้ในสินค้ายาเควีของยานั้นบ้าง แต่ที่จริง
 ถ้าไรนั้นเป็นส่วนค่าแรงสูงของผู้ขายยาเสียมากกว่าอื่น คน
 ผสมยาต้องรู้สรรพคุณยาแทบทุกอย่าง ต้องมีความชำนาญจำชื่อ
 และจำกัดลักษณะเควีของยาต่าง ๆ นั้นให้แม่นยำด้วย เควีของยาที่มี

ตั้ง ร้อย อย่าง พัน อย่าง ก็ เป็น อัน ยาก ที่ คน สามัญ จะ เรียน รู้ ได้
 ทั่วไป เมื่อ การ ผลิต เครื่อง ยา ขาย เป็น การ ฉวยยศ และ เป็น
 การ ที่ ต้อง เรียน ความ รู้ ประกอบ ด้วย เช่นนี้ บำเหน็จ ค่าแรง ของ
 คน ขาย ยา ย่อม จะ ต้อง มาก ชู่เอง ใน ที่ สุด ถ้า ไร ที่ ได้ ใน การ
 เหวะ ปลูก การ ผลิตกรรม การ ทำ ของ ขาย การ พาณิชยกรรม
 และ การ ทำมา หา กิน ทุก อย่าง นั้น คง จะ มี มาก น้อย กว่า กัน
 อยู่ เสมอ ไป แม้ แต่ การ ผลิต เดียว กัน ใช้ ทุน เท่า กัน แต่ อยู่ ต่าง
 ท่าเล ที่ กัน หรือ ถ้า หาก ว่า ผู้ ใด แต่ การ มี คุณ ภูมิ และ ความ
 ไหว พริบตี กว่า กัน ถ้า ไร ที่ ใด นั้น ถ้า จะ เปรียบ เทียบ กัน ใน ส่วน
 บุคคล ซึ่ง เป็น เจ้า ของ ทุน และ เจ้า ของ การ เป็น คน ๆ ไป แล้ว คน
 หนึ่ง คง จะ มี ถ้า ไร ผลิต กัน กับ คน หนึ่ง ไม่ มาก ก็ น้อย เสมอ ไป

ใน เรื่อง ถ้า ไร ของ ทุน ซึ่ง ต่าง ต่าง กัน ไป เพราะ คอกเบย เพราะ
 ความ เสี่ยง หาย และ เพราะ ค่า แรง ผลิต การ นั้น พอ จะ ยก เรื่อง
 มา เปรียบ ให้ เห็น ต่อ ไป ได้ อีก เป็น คัม ว่า คน หนึ่ง มี ทุน เงิน หนึ่ง
 ต้อง พัน บาท จะ เขา ไป ให้ เขา ฤ กี่ ไม่ วางใจ จึง ตก ลง ไป ซื้อ
 ที่ ปลูก เรือน ให้ เขา เข้า ได้ ค่า เข้า แล้ว หัก ค่า ซ่อมแซม ค่า
 ภาษี ค่า ประกัน ไฟ และ ค่า ไร้อร่อย เสรีฯ แล้ว ประมาณ เสีย ว่า

เหลือค่าเช่าเงิน ถ้าไร ใน ต้นทุน ปีละ ๕๐๐ บาท คิดเงินถ้าไร
ร้อยละ ๗ ครั้ง หรือ ดอกเบี้ยซึ่งจะ ๒ ตั้งแต่เดือน คนผู้นี้ไม่
ต้องทำอะไรอะไร นอกจากจะคอยเก็บค่าเช่า การเสียหายนะ
มันไม่ได้ก็ เพราะไฟไหม้ สดได้เสียค่าประกันไฟแล้ว ก็ เงิน
ไม่มีทางเสียได้ อีก

อีกคนหนึ่ง มีทุน ๑๒,๐๐๐ บาทเท่ากัน ถนัดในการเดิน
เรือ ก็เอาทุน นั้นไปซื้อเรือกลไฟ หรือ เรือยนต์ ใช้เที่ยวขนน้ำมัน
แล้วเอาเงินไปเป็นเรือรับคนโดยสาร เรือขนาดทุนเท่านี้พอจะ
รับคนโดยสารได้สัก ๕๐ คน ได้คนมากบ้าง น้อยบ้าง แต่
ได้เงินค่าโดยสารแล้ว หักค่าใช้จ่ายรายวัน ค่าระพัด อย่าง
ออกเสีย ประมาณว่าได้กำไร เพียงวันละ ๑๕ บาท มีหนึ่งเดือน
เรือ ๓๐๐ วัน รวมได้กำไร ปีละ ๔๕๐๐ บาท คิดเงินถ้าไร
ร้อยละ ๓๗ ครั้งในต้นทุน ๑๒,๐๐๐ บาท มากกว่าถ้าไร
ในค่าเช่าบ้านเกิน ๕ เท่า ถ้าไม่มีเหตุอันตรายอย่างใดเกิด
ขึ้น และถ้าประหยัดกำไรไว้ตลอด ๓ ปี ถ้าไรนั้นจะรวม
เป็นเงินถึง ๑๓,๕๐๐ บาท พอกับที่จะซื้อเรือดำที่ ๒ ขึ้น
ได้ อีกถ้าหนึ่ง ถ้าได้เดือนเรือ ๒ ดำนี้ต่อไปอีกสักปีครึ่ง ก็จะซื้อ
เรือดำที่ ๓ ขึ้นด้วยถ้าไรที่ได้จากเรือ ๒ ดำก่อนนั้นได้ ถ้าคิด

แต่ทางได้กำไร เป็นปกติเช่นนี้ตลอดไปแล้ว เจ้าของเรือขาย
 มีกำไรในเรือ ๓ ล้าน เท่ากับ ต้นทุนเดิมกว่ามี ๑๒,๐๐๐ บาท
 ทุกปี เรือดำโตขึ้น อายุลง ก็ จะเอาเงินกำไร นั้น ค่อยใหม่ขึ้น แทน
 ได้ทันที และ ถ้าหากว่า จะ มีการ ประมูลแข่ง ชัน แข่ง กัน ชัน จะ
 ออกค่าโดยชำระ ลง สัก ๓ ส่วน เหลือไว้แต่ส่วน เดียว ก็ยัง จะ
 มีกำไร มากกว่าค่าเช่า บ้าน แค่นี้เอง คน จะบอก ที่นี้ จะ
 จะ เก็บ แค่ คน จะต้องก็ได้ เป็นการ ขาก ที่คนใหม่ จะ ประมูลได้
 แต่ถ้า จะ คิดถึง ทางเสีย หาย ที่ อาจ มี ชัน ได้ ใน การเดิน เรือ นั้น โดย
 ด้วแล้ว ความที่ชดชย อาจ เกิด ชัน ได้ เป็น อัน มาก เป็น
 ต้น จำ เรือดำแรก ที่ ชัน นั้น มี เอ็ม เกราะ หีวาย ถูก คัดัน ถม
 หรือ โคน คอ โคน หิน หรือ ไป โคน กับ เรือ ดำอื่น ถม จม เสีย แค่นี้
 ก็ จะ เปรนได้ และ ถ้า คุ แอ การ งานไม้ดี เครื่องจักร จะ ชำรุด ชุค
 โชนไปเร็ว จะ ต้อง เสีย ค่าซ่อมแซม มาก หรือ โดย ที่ สุด คน
 เก็บเงิน ค่าโดย ชำร จะ ทำ หดะ หลวม มี การ ถ้อ โกง เบียด เบียน
 ให้ ผล ประโยชน์ ตก ค่าไป เปรน ต้น ลักษณะ การ เช่น นี้ เจ้าของ
 การ ต้องคอย คุ แอ ระวัง ผล ประ โยชน์ อย่าง ชัน ชัน ซึ่ง ด้ว ชัน ชัน เปรน
 ค่า แรง คุ แอ กับ ค่า เสีย หาย ซึ่ง ประสงค์ กัน เจ้า ชอง ช่าง แล้ว หัก
 ออก จาก กำไร มาก ที่ ได้ นั้น ก็ คง จะ เหลือ พอ เท่า เทียม กัน กับ

ถ้าไรในคำเช่าบ้าน เหตุที่ถ้าไรในคำเช่าบ้าน มีน้อย กว่ากัน หลายเท่า นั้น ก็เพราะเจ้า ของ บ้าน ไม่ค่อย ออก แรง ตู แด่ การ อะไร ทั้งไม่มี การ เสียหาย ที่ อาจ เกิด ขึ้น ได้ โดยง่าย โดยเร็ว อย่าง เวช นั้น ด้วย

ถ้าไรที่ได้ โดย ทิ้ง ไป ใน พื้น เมือง และ ใน ภาค เดียวกัน นั้น ถ้าคิดเอา ส่วน มาก เป็น ประมาณ โดย ที่ จะ แล้วย คำ เสีย หาย ลงตัว กับ ตาม ส่วน ชนิด การ และ นับ เขา แต่ ส่วน บำเหน็จ คำ แรง คำ ตู แด่ ที่ เป็น ปานกลาง ซึ่ง เป็น ส่วน มาก นั้น มา เป็น ที่ คั่ง แฉ้ว ตามธรรมชาติ ถ้าไร ใน ขณะ เดียว กัน คง จะมี พัก บ้านกลาง ซึ่ง จะ พอ เท่าเทียม กัน อยู่ เสมอ มี ฉะนั้น ถ้า การ อย่างไร มี ถ้าไร มาก และ มี ทาง เสีย หาย หรือ มี คำ แรง ตู แด่ เท่ากัน เป็น การ ที่ได้ เปรียบกว่า การ อย่าง อื่น ทั้ง สั้น แฉ้ว ทู ใน บ้านเมือง ที่มี อยู่ คง จะ โหดไป ทั้หมด อยู่ ใน การ อย่าง เดียว กัน และ การ อย่าง อื่น นอกระหว่าง นั้น ก็ คง ไม่มี ใคร ทำ

ลักษณะ การ เช่น นี้ เป็น ไป ไม่ ได้ ยิง ยืน เพราะ เหตุ ว่า ทู ที่ เหวไป รวม ทั้ภม อยู่ มาก เกิน ส่วน ที่ ควร นั้น จะ กด มี กระทำให้ ถ้าไร ตกต่ำ ลง จน เท่า เทียม กัน กับ ถ้าไร อย่าง อื่น หรือ ยิง ต่ำ ลง ไปกว่า ถ้าไร อย่าง อื่น โดย เหตุ ที่ เจ้า ของ ทู ต่าง คน ก็ ต่าง จะ ประมุข แข่ง แข่ง กัน ตก ถ้าไร ลง ไป เอง มี คิว อย่าง โรง สี่ เหว

ใน กรุงเทพฯ ในสมัยนั้นนั้นพอจะยกมากถ่าวในที่นี้ได้ ในศก ๑๑๒—
 ๑๑๓—๑๑๔ ราคาเช่าต่าง ประเทศสูง ขึ้น เพราะเหตุที่ ทำ นา
 ได้ผล น้อย ในเมืองจีน เป็นต้น พวกโรงสี ซึ่งมีอยู่ ในเวลานั้น
 สีเข้า ในเมืองไทย ส่ง ออก ไป ขาย มีกำไร มาก มวล พด ผล กัน อย่าง
 ยิ่ง มีกำไร เวียนไป จน ศก ๑๑๔ ความ ที่ เกิด มวล พด ผล มาก ขึ้น
 นี้ กระทำ ให้ เจ้า ของ โรง สี ขยาย การ สี เข้า ใหญ่ ได้ ขึ้น กว่าเก่า โดย
 รวดเร็ว บางคน ที่ไม่เคย มีโรงสีเลย เห็น การ สี เข้า มีกำไร ก็
 ก็ ยืม ทน หรือ ผ่อนผัน ถอน ทน ที่ ขึ้น ไป ก่อตั้ง วาง ทำ โรงสี ขึ้น ใหม่ บ้าง
 จำนวน โรงสี เข้า ก็ ทวี มาก ขึ้น จน เกิน ส่วน เข้า ใน บ้าน เมือง ที่ จะ มี
 ไป ส่ง พช ให้ สี เจ้า ของ โรง สี ขยาย จะ ได้ เข้า ให้ พช สี ต่างคน
 ที่ ต่าง ประเทศ แข่ง แข่ง กัน ขึ้น ราคา เข้า ให้ แก่ ชาว นา ประเทศ
 ตก กำไร น้อย ลง เสมอไป เมื่อ บัง เหม มี ครัวเรือน ไร่ ไร่นา
 มาก เกิน ไป หรือ น้อย ไป ชาว นา ปลุก เข้า ได้ ผล น้อย โรงสี ที่
 มี ทน ขึ้น ต้อง กู้ ยืม ทน มี คชก เบี้ย ส่ง หรือ จัก การ ไม่ ดี ถ้วน
 เท่า เทียม เพื่อน หรือ ที่เป็น โรงสีเก่า เครื่องจักร กัด โท ที่ ใช้ อยู่ เครื่อง
 โรงสีใหม่ไม่ได้ ต้อง เปิดของ ค่า ใช้ สรรพ มาก หรือ สี เข้า ได้
 น้อย กว่าเขา โดย ที่ ลงทุน ค่า ใช้ สรรพ เท่ากัน พวกเหล่านี้ ผู้ ประมุข
 แข่ง ขึ้น ค่อยไปไม่ไหว ก็ ต้อง หยุค การ สี เข้า ไป ตามกัน ที่ ต้อง

ราคาทุนถึงกับล้มละลายก็มี ทำไว้ใน การ ดีเข้า จะ ถดถอย มีที่
 เปนปรกติได้ อย่างเต็ม ก็ เมื่อ โรง ดี เข้า มาก ถ้วน กว่าเข้า ที่มี
 อยู่ นั้น จะ ถด ถอย สู้ ดู ขึ้น ไป หรือ มี ฉะนั้น ก็ คง คอย ไป จน
 กว่าชาวนาใน บ้านเมือง จะ ปลูก เข้า ได้ ผล มาก ยิ่ง จน พอกับ ที่ จะ มา
 ขายให้ โรง ดี เข้า ได้ ตลอด มี

ในการ ที่มี ทำไร มากเกิน ส่วน ธรรมดา ขึ้น เช่น การ ดี เข้า ที่
 กล่าว มานั้น เจ้า ของ โรง ดี คง จะ คิด เห็น ได้ ว่า ถ้า ได้ ขยาย การ ดี
 เข้า มาก ออก ไป อีก กว่าเก่า ก็ จะ ยัง มี ทำ ไร มาก ขึ้น ตาม ส่วน ทุน
 ที่ จะ คง คง ขยาย การ นั้น ออกไป เมื่อ เห็น จะ มี ทำ ไร มาก เช่น
 นั้น แล้ว ก็ พึง จะ เข้า หา ผู้ ที่มี ทุน ให้ หรือ เข้า หา เจ้า ของ
 แบนก์ ขอ กู้ ยืม เงิน โดย ที่ คิด ว่า จะ มี ทำ ไร ซึ่ง จะ ดำ ารด ส่ง คอก เบี้ย อย่าง
 สูง ได้ เมื่อ ผู้ มี ทุน เห็น จะ ได้ คอก เบี้ย มาก ก็ พึง จะ ยอม ให้
 กู้ เงิน ง่าย ขึ้น เพราะ เหตุ ฉะนั้น การ ได้ ซึ่ง มี ทำ ไร เจริญ มาก แล้ว
 ทุน คง จะ มี อุดหนุน เข้า มา เพิ่ม เต็ม ได้ โดย รวด เร็ว แขนงไม่ มี ที่ สู้
 ขึ้น ถ้า ทุน ใน บ้าน เมือง ไม่ มี พอ ทุน ต่าง ประเทศ ก็ คง จะ ไหล
 เข้า มา เพราะ เหตุ ที่ ทุน นั้น จะ มี ทำ ไร คือ ได้ คอก เบี้ย สูง ยิ่ง กว่า
 ที่อื่น

การ ที่ ทุนไหล ทุ่ม เท เข้ามา มาก ใน บัญชี ณ ที่ เช่น นั้น ฮาๆ
 เป็น เหตุ ซึ่ง จะ กระทำให้ ถ้าไร ตก ต่ำ ลง ได้ ๒ ประการ ประการ
 หนึ่ง ความ ค้อง การ เงิน คำ อื่น เป็น สัมภาระ ที่ ยัง ไม่ ได้ แยก สรร เช่น
 เข้า เบ็ด ออก นั้น มาก ขึ้น เมื่อ มี ผู้ ค้อง การ สัมภาระ มาก ขึ้น ราคา
 ของ มัน ก็ จำ เป็น ค้อง แพง ขึ้น ตามกัน จะ แพง ขึ้น เพราะ เงิน คำ นั้น
 จะ มี ไม่ เท่า ที่ มี กับ ความ ค้อง การ ผู้ ค้อง การ คือ ผู้ ชื้อ ย่อม
 จะ แข่ง กัน ซึ่ง กัน และ กัน ประมูล ราคา ขึ้น ให้ แก่ ผู้ ขาย เป็น ขรรมตา
 เช่น กับ เจ้า ของ โรง สี่ จะ แข่ง กัน ขึ้น ราคา ชื้อ เข้า ให้ ทั่ว ชาว มา
 เป็น ต้น อีก ประการ หนึ่ง ถ้า หาก ว่า เงิน คำ นั้น ค้ มี ผู้ ทำ มาก
 ขึ้น เพราะ ได้ ราคา ดี เกิน ขรรมตา แต่ ผู้ ที่ จะ ทำ ขึ้น นั้น เอง
 มาก เกิน ส่วน ไป กว่า ความ ค้อง การ ที่ นี้ ผู้ ขาย เงิน คำ จำ จะ ค้อง
 ประมูล แข่ง กัน ใน ระหว่าง ผู้ ขาย ลด ราคา เงิน คำ นั้น ลง ให้ แก่ ผู้ ชื้อ
 เช่น กับ เจ้า เบ็ด ออก มี จำนวน มาก เกิน ไป กว่า โรง สี่ จะ ค้อง การ ชื้อ ใน
 ขณะ หนึ่ง ขณะ ใด ผู้ ขาย เจ้า เบ็ด ออก จะ ค้อง ประมูล กัน ลด ราคา
 เข้า ลง ให้ แก่ โรง สี่ หรือ มี ฉะนั้น ถ้า โรง สี่ ชื้อ เข้า เป็น เจ้า ช่าง ซึ่ง
 ทัม ถม กัน ออก ไป ขาย ต่าง ประเทศ มาก เกิน ส่วน ค้อง การ ของ ชาว
 ต่าง ประเทศ ไป เจ้า ของ โรง สี่ จำ จะ ค้อง ลด ราคา เจ้า ช่าง ต่ำ ลง
 จึง จะ ขาย เจ้า ช่าง พัน มี ยไป ได้ ถ้าไร จะ ค้อง ตก ต่ำ ลง นอก

จาก ราคาสินค้าซึ่งจะสูงขึ้น หรือ ค่าของ เพราะเหตุ ที่ ความ ต้องการ มี มากกว่า จำนวนสินค้า หรือ เพราะเหตุ ที่ จำนวนสินค้า จะ มากกว่า ความต้องการ ก็คือ ยังมีค่าแรง ของ คนทำงาน ที่ ได้สูง แรงทำ ขะเถียว ซึ่งกับสินค้า ซึ่งขายมีกำไร มากกว่า ขรรมนตานี้ จะ พอดย ซึ่ง ทำให้กำไร ตกต่ำลง อีกด้วย เป็น ต้น ว่า ถ้า การ ทำนามีกำไร มาก ผู้ทำนา จะ ขยาย การ ทำนา ให้มาก ออก จะ ต้อง เพิ่มดินแรง ทำงานให้มากขึ้น แต่ คนทำงานไม่มี มาก พอดีกับความ ต้องการ ของ ชาวนา ๆ จำจะต้อง ขึ้น ค่าจ้างให้แก่ คน ทำงานให้มากขึ้น หรือใน การ ดีเข้าก็ดี เมื่อ จะ ต้อง การ ดีเข้า ให้มากขึ้น ขยาย การ ดีให้ ใหญ่โต ออก ก็ จำจะต้อง หาจ้าง คนทำงาน สำหรับโรงสี มากขึ้น ทน ซึ่ง จะไหลเข้ามาโดยรวดเร็ว เพราะ การ ดีเข้าเจริญมาก ขึ้นได้ นี้ก็จริง แต่ การ ที่ จะ ขยาย การ ดีเข้าให้ ใหญ่โต ออกอีก นั้น จำเป็น จะต้อง คอยเวลาเป็นใหญ่ กว่า จะ ปลูกสร้างโรงงาน และ ทำเครื่องจักร ขึ้นใหม่ได้ จะ ต้อง เวลามาก เวลามาก ที่ ต้อง ใช้ และ ที่มี มีข้อ ข้ำของ แต่ ถิ่น มี น้อย ที่นี้ จะ ต้อง การ มากขึ้น ผู้ใด ขยาก็ได้เร็ว ก็ จำ จะต้อง ขึ้น ค่าแรง ให้คนเหล่านั้น เป็น ขรรมนตา เมื่อ ต้อง เสีย ง่่วน แบ่งปัน

ใน ถ้าไร ให้แปล ส่วน คำ แรง มาก ขึ้น ส่วน แบ่ง มัน ของ เจ้า ของ
 ทุน เจ้า ของ โรงสี ซึ่ง จะได้ ใน ถ้าไร นั้น ก็ ต้อง ดนัย ลง ไป

เพราะ เหตุต่าง ๆ ที่ได้ กล่าว ชัก ทำ เนียบ มา ให้ เห็น นั้น ลง
 ปลายมือ คง จะ เปรียบผล ที่ จะ ชัก ถ้าไร ที่ จะได้ เกิน ส่วน ถ้าไร ธรรมดา ใน
 การ ทำ ผล ประ โยชน์ ทุก อย่าง นั้น ให้ หัก เหล ก ดนัย ไป มาก ไป จน
 กว่า จะ มา ลง ระเบียบ ตาม พิกัด ถ้าไร ซึ่ง เปร ธรรมดา ปาน กดลง
 เปร ปรกติ อยู่ใน ท่าเด ที่ เดียว นั้น เสมอ ไป สมัย ใด มี ถ้าไร สูง
 หรือ ค่า ถ้าไร ใน การ ทัว ไป ก็ ย่อม จะ พดอย สูง ขึ้น หรือ ค่า ลง
 ตาม กัน

ถ้าไร ใน การ ทำ มาหา กัน ค่าง ๆ ย่อม จะมี มาก และ น้อย กว่า
 กัน ตาม เหตุต่าง ๆ ตาม ประการ คือ สอด เียบ ค่า ประกัน ความ เสี่ยง หาย
 และ นำ เห็น ค่า แรง ของ การ คู้ แต่ ซึ่ง จำ จะ ต้อง มี ผิด เพี้ยน ต่าง กัน
 อยู่ เสมอ นั้น—และ เมื่อ ได้ คู้ ส่วน ตาม ประการ นั้น ถัว กัน ลง แล้ว
 จะ เห็น ได้ ว่า ถ้าไร ใน การ ชนิด เดียว กัน และ การ ต่าง กัน และ
 ถ้าไร ใน การ หา กัน ทุก อย่าง ใน ท่าเด ที่ แห่ง เดียว เวตา เดียว กัน พึง
 จะ ชัก สูง กัน ให้ เท่า เทียบ เสมอ กัน อยู่ เปร ธรรมดา ตาม ที่ได้ ชี้ แง
 มา แล้ว

คือจะได้พิจารณาต่อไปว่าถ้าไร ที่มีกำหนดเขตร์ กั้น ว่าต้อง มีมาก น้อยเท่าใดนั้น มีเหตุอย่างใดบังคับอยู่บ้าง คนโดยมาก บ่อยจะเข้าใจแต่ผิว ๆ ว่า ถ้าไร ต้อง สู้ ตลอด แต่ ราคาเป็น ใหญ่ ผู้ทำ ของ ขาย หรือ พ่อค้า จะได้กำไร ก็เพราะ ค่าทำ ของ หรือ ค่าของ ที่ซื้อ มา น้อย กว่าราคา ที่ ขายได้ ถ้าไร เกิด ขึ้น เพราะ การ ซื้อขาย ผู้ที่ ทำ สิ่ง ของ ขาย จะมีกำไร ก็เพราะ มีผู้อื่น ต้องการ ซื้อไปเป็น ต้น นับเขาเงิน เป็น ต้น เหตุ ที่ ทำให้ เกิด กำไร แต่ ที่จริง เงินเป็น แต่คะแนน และ วิธี ใช้กำไร ให้แก่ผู้ ขาย เท่านั้น

ใน หมวด ที่ ๗ ภาค ที่ ๑ ได้ ชี้แจง ตักยอก ทนไว้แล้วว่า ทนนั้น มีแต่ สำหรับจะใช้บำรุง เลี้ยง คน ทำงาน คือใช้เป็น ค่าแรง ทั้ง ต้น เมื่อความจริง เป็น เช่นนี้ กำไร ของ ทน จะ เกิด ขึ้น ได้ ก็ จะ เกิด จาก ค่าแรง อย่าง เดียว เป็น ต้น ว่า ค่ากินอยู่ นุ่ง ห่ม ใช้ รับประทาน อย่าง ที่คน ทำมา ต้อง ลงทุน ออกเงิน ซื้อมาใช้ ใน การ เลี้ยงชีพ ช่วง เวลา ทำมา รวม ทั้ง เครื่องมือ ที่ ต้อง ใช้ ใน การ ทำมา นั้น เป็น เงิน ทน ที่ ต้อง ใช้ ใน ส่วน ค่าแรง ของ คน ทำงาน ใน การ เพาะ ปลูก ด้ว เบื้อง อาหาร ค่าแรง ทำผ้า นุ่ง ห่ม และ ค่าแรง ทำเครื่อง ใช้ รับประทาน อย่าง ตลอด ไปจนถึง ค่าแรง ช่างเหล็ก ช่างไม้ ที่ทำเครื่อง มือ สำรองไว้ก่อน นั้น เป็น ต้น จำนวน ทน ที่ ได้ ใช้ ไป นั้น เมื่อรวม

ก็มีเข้าแล้ว ก็ จะเรียกได้ว่า “เป็นต้นทุนของกำไรทำนานั้น”
 ทำมาได้เข้าเป็นผลเท่าใด เมื่อหักใช้ต้นทุนในกำไรนั้นแล้ว
 ยังมีเศษเหลืออยู่เท่าใด เศษนั้นเป็นกำไรของต้นทุนที่ได้ลงไป
 ไปในกำไร

การทำมาหาผลประโยชน์เป็นเช่นนี้ทั้งสิ้น ไม่เลือกว่าการ
 กสิกรรม, พาณิชยกรรม หรือการ ทำ ของ ฝอยน้อยใหญ่อย่างใด กำไร
 จะมีขึ้นได้ก็โดยที่ผลซึ่งทำขึ้นได้ ด้วย แรง ทำ การ นั้น จะมีค่าเกิน
 ต้นทุนที่ได้ลงไป ในกำไร หรือจะ ว่า ได้ อีก อย่าง หนึ่ง ก็คือ
 กำไร นั้น เกิด ขึ้น เพราะ แรง ทำ การ กระทำ ผลได้ มากเกิน ส่วน ต้น ที่
 ต้องใช้ บำรุง เลี้ยง คน ที่ ได้ ออกแรง ทำ การ ทิ้ง ไปโดย ทาง ตรง และ
 ทาง อ้อม

เมื่อ กำไร ตั้ง สุด แล้ว อยู่ แต่ ต้นทุน ที่ได้ ลงไป ใน กำไร อย่าง
 เทียบแล้ว ก็ เป็น ชัน เห็น ได้ ชัด ๆ ว่า ถ้า กำไร แพง หรือ
 เป็ดอง กำไร มาก กำไร ของ ต้น ที่ ต้อง น้อย ถ้า กำไร ถูก หรือ
 เป็ดอง กำไร น้อย กำไร ใน ต้นทุน ก็ต้อง มาก เป็น ต้น ว่า ใน การ
 ทำนานั้น ถ้าได้ผลเท่ากับกำไรสามเท่า ผู้ลงทุนก็จะได้
 กำไร สอง เท่า ถ้าได้ผลเท่ากับกำไรสองเท่า ผู้ลงทุนก็

ได้กำไรเท่าเดียว แต่ถ้าได้ผลพอเท่ากัน กับกำไร หรือ น้อย
ไป ผู้ลงทุนก็ไม่ได้กำไร เลย หรือต้องขาดทุน

การค้าขาย มีกำไร หรือ ขาดทุน โดยหมายหากำไรในทาง
ที่จะขายให้ราคาแพงขึ้นขึ้น แต่ที่จริง การที่พ่อค้าทำนั้น ก็มี
แต่จะรวมสินค้าจากผู้ทำหรือผู้ขายไป สิ่งให้แก่ผู้ที่จะต้อง การ
ใช้สินค้าในทางเดียวกัน พ่อค้าในชั้นต้นต้องลงทุนซื้อสินค้า
จากผู้ทำหรือผู้ขายเสียขึ้นหนึ่งก่อน ราคาสินค้าที่ลงทุนซื้อ
ไปนั้นก็คือใช้กำไรให้แก่ผู้ทำสินค้า หรือใช้กำไรให้แก่
ผู้ขาย รวมทั้งกำไรของพวกทำสินค้าซึ่งผู้ขายได้ใช้ของตนไป
ก่อนแล้วด้วย เมื่อพ่อค้าซื้อสินค้ามาแล้วยังจะต้องลงทุน
เรียกราคาซึ่งเป็นกำไรหรือขาดทุนอย่างไร การที่จะรวมสินค้านั้น
ไปถึงผู้ที่จะต้อง การสินค้านั้นต่อไปอีกชั้นหนึ่ง พ่อค้าต้องรวมค่า
ใช้หรือกำไรในชั้นนี้เต็มเข้ากับต้นทุนที่ได้ลงไป ในสินค้านั้น
ด้วย เมื่อขายสินค้าได้เป็นจำนวนเงินมากขึ้นเท่าใด หักต้นทุน
ที่ได้ลงไปทั้งสิ้นออกเสียแล้วยังเหลือเท่าใด เศษที่เหลือ
ก็เป็นกำไรในชั้นของพ่อค้าที่ได้ออกไป

ในการซื้อและขายสินค้านั้น ถ้าผู้ที่มีซื้อสินค้าคือไปนั้น
จะเอาไปใช้เองหรือเอาไปขายสืบไป ก็ต้องใช้กำไรต่าง ๆ

ที่พ่อค้าได้ ใช้ ไปก่อน รวม ทั้งกำไร ซึ่ง เป็น ค่าแรง ของ พ่อค้า นั้น ด้วย ราคาของ ฝ้าย พืช อย่าง ที่ จะมี ขึ้นได้ มากน้อย เพียง ใด ก็ต้อง สุด แล้ว แต่ ค่า แรง ที่ ได้ ลง ไป ใน ของ นั้น ทั้งสิ้น ผล ซึ่ง ออก มาก ขึ้น เพราะ การ ซื้อ ขาย นั้น ถ้า ต้อง ใช้ เงิน ส่วน ค่าแรง ไป เสีย มาก กำไร ของ คุณ ก็ ต้อง น้อย ถ้า กำไร ใน ทุน มี มาก ส่วน ค่าแรง ก็ ต้อง ใ้ น้อย ผล ประโยชน์ ของ เจ้า ของ ทุน จะ ได้ กำไร พัง จะ แฉ่ง แฉ่ง ตรง กัน ข้าม กับ ผล ประโยชน์ ของ คน ทำ งาน เป็น ธรรมดา ชัย เช่น นี้ เสมอ ไป

ใน ลักษณะ ค่าแรง หมวด ๔ ได้ กล่าวไว้ว่า ค่าแรง คน ทำ งาน จะ สูง ขึ้น หรือ ต่ำ ลง ก็ ต้อง สุด แล้ว แต่ ส่วน ทุน สำหรับ เลี้ยง คน ทำ งาน นั้น จะ มาก หรือ น้อย กว่า ส่วน จำนวน คน ทำ งาน ถ้า มี ทุน มาก จะ เลี้ยง คน ทำ งาน ได้ มาก มี ทุน น้อย จะ เลี้ยง ได้ น้อย ถ้า ส่วน ทุน มี มาก กว่า จำนวน คน ทำ งาน ค่าแรง จะ สูง ขึ้น ถ้า ส่วน คน ทำ งาน มี มาก กว่า ส่วน ทุน ค่าแรง จะ ตก ต่ำ ลง

ใน ลักษณะ กำไร นี้ ยัง จะ กล่าว ได้ ต่อ ไป ว่า ถ้า จำนวน ทุน ใน บ้าน เมือง เกิด มาก มด ใน ระยะเวลา แต่ ใน ระยะเวลา นั้น จำนวน คน ทำ งาน ไม่ มาก ขึ้น ทัน กัน มี ทุน ที่ จะ แยก จ่าย ให้ คน ทำ งาน ได้ มาก ค่าแรง ก็ พัง จะ สูง ขึ้น เมื่อ ค่าแรง สูง ขึ้น กำไร ของ ทุน

ก็ตั้ง ตกต่ำลง ถ้าด้านโน้ ทั่ว พอดเมือง มากขึ้น แต่ทุน คง
 ฟู ขยับไม่เกิดมากขึ้นทันกัน ค่าจ้างคนทำงาน จะ ตกต่ำ ลง เมื่อ
 ค่าแรง เปิดลง น้อยลง ถ้าไร ของทุน ก็ต้อง มากขึ้น ข้อความ
 นี้ไม่มี ความจริง ออกให้เห็นได้คือไปว่า พักติของ ถ้าไร นั้น ยัง จะ
 ต้อง ฮาสิวย ส่วน มาก น้อย ของ ทุน ใน บ้าน เมือง กับ ส่วน จำนวน
 คน ทำงาน ใน บ้าน เมือง นั้น เปรียบ เทียบกัน เป็น ข้อ สำคัญ อีก

คนทำงาน พึงจะ มีกำลัง มีความ ชุกชีห์ และ มีคุณวุฒิ ตำแหน่ง ต่าง ๆ
 กัน ตาม บุคคลเช่น กุลี แยก ชน เจ้า ตำรับ บางคน มีกำลัง มาก แยก
 หามได้ เทียบ ๒ กระจงอบ บางคน มีกำลัง น้อย แยก หามได้ เทียบ
 ๓ กระจงอบ บางคน มีกำลัง น้อย ลงไป อีก เจ้า กระจงอบ เดียว ต้อง
 ช่วยกัน ถึง ๒ คน ใน ระยะ ทาง และ เวลา เท่ากัน เปน ต้น ถ้า เปน
 ตาม ส่วน กำลัง เช่นนี้ และ ถ้า ค่าจ้าง ราย วัน เท่ากัน คน ที่มี
 กำลัง มาก อาจ ทำ การ ได้ เปรียบ ว่า คน ที่มี กำลัง น้อย ถึง สอง สาม
 เท่า ถึง เจ้า ของ ทุน จะ ให้ ค่าจ้าง คน ที่มี กำลัง มาก วัน ละ ๑ บาท
 ค่าจ้าง คน ที่มี กำลัง น้อย วัน ละ ๕๐ สตางค์ ค่าแรง คน ที่มี กำลัง น้อย
 วัน ละ ๕๐ สตางค์ ยัง จะ เปิดต้อง หนี ยแพ่ง มาก กว่า ค่าแรง คน ที่มี
 กำลัง มาก วัน ละ บาท นั้น อยู่ เสมอ ถ้า ต้อง ใช้ คน กำลัง น้อย
 และ เสีย ค่าจ้าง เปิดลง ไป ใน ค่าแรง อย่าง นั้น ถ้าไร ก็ต้อง น้อย อยู่ เอง

ถ้าไร น้อยโดยเหตุที่คน แรง น้อยนั้น ทำการได้ น้อย น้อย แต่ได้ค่าแรง
มากเกิน ส่วน ค่าจ้าง ซึ่ง ทำการได้ โดยที่ จะ เปรียบกัน กับคนที่
มี ค่าจ้าง มาก ที่อื่นไปนี้จะ ยก ข้อสำคัญ ที่ เป็น เหตุ จะ กระทำให้
ค่าแรง หรือ ถ้าไร ฝั้น แปร ต่าง กันไป ได้ตาม ลักษณะ การที่ จะ เป็นอยู่
ต่าง ๆ กัน ใน เวลาใด เวลา หนึ่ง อีก ๓ ประการ

(๑) ผู้คน แต่ ความ สามารถ ของ แรง ทำการ ที่ จะ คุ้ม การ
หรือ ค่า แรง ได้ มาก และ น้อย

(๒) ผู้คน แต่ ค่าจ้าง อัน เป็น มาตรฐาน อัน แท้ ของ คน ทำ การ

(๓) ผู้คน แต่ สิ่ง ของ ทั้งหลาย ซึ่ง รวมกัน เข้า เป็น มาตรฐาน

แท้ ของ คน ทำงาน นั้น จะ ทำ ให้ หรือ จะ ซื้อ ได้ ตก พัง เพียง ใด
ถ้า แรง ทำการ นั้น มีความ สามารถ ทำการ ได้ น้อย มาก อัน แต่
ค่าจ้าง คง เท่า เท่า อยู่ ทั้ง ราคา อาหาร ก็ ไม่ เปลี่ยน แปร ลง การ
เป็น เช่น นี้ ค่า แรง ก็ ต้อง เปลี่ยน น้อย ลง ถ้า ค่าจ้าง คน ทำงาน
ต้อง ตก น้อย ลง แต่ ความ สามารถ ของ แรง ทำการ กับ ราคา
อาหาร คง ที่ อยู่ เท่า เท่า ไม่ เปลี่ยน แปร ลง อย่าง ใด ค่าแรง ก็ ต้อง
เปลี่ยน น้อย ลง เหมือน กัน

ถ้า ราคา อาหาร ตก ค่า ลง และ ราคา สิ่ง ของ ทั้ง หลาย ซึ่ง
จะ ซื้อ ให้ คน ทำงาน แทน ค่าจ้าง ได้ นั้น คง ที่ อยู่ ค่าแรง ก็ ต้อง
เปลี่ยน น้อย ลง ด้วย

มุดเหตุที่กระทำให้กำไรหรือค่าแรงต่างกันไปตามภาวะทะเล
ได้ นั้น ถ้าพิจารณาตุ้จะจับความจริงได้ว่า คงจะเป็น
ด้วยลักษณะการ ๓ อย่าง ที่จะเป็นอยู่ในเวลานั้น อย่างหนึ่งอย่าง
ใดตั้งที่กล่าวมาเป็นแน่

เพื่อจะอธิบายลักษณะ ๓ ประการที่ต่างกันให้ชัดแจ้งขึ้นอีก
และเพื่อจะนำทางให้พิจารณาลักษณะการในบ้านเมืองเพียงที่เกี่ยว
ข้องกับกำไรและค่าแรงตามการที่จะเป็นอยู่ในเวลาหนึ่งเวลาใดนั้น
จำจะยกเรื่องบางอย่างที่เป็นอยู่ในสมัยนี้ มากล่าวเป็นตัวอย่าง
บ้าง

เป็นที่เห็นว่าที่ท่าในกรุงเทพฯ มีที่ดินและแถวต่างกันอยู่
ทั่วไป ในที่ดินซึ่งเป็นนาที่นั้น เปรียบเสียว่าที่กว้าง
ยาว ๒๐ ไร่ คน ๆ หนึ่งสามารถจะปลูกเข้าได้ผล ๑๐ เกวียน
และเปรียบเสียว่าในที่แถวนั้นเมื่อที่กว้างยาว ๒๐ ไร่เท่ากัน
แต่คน ๆ หนึ่งจะปลูกเข้าได้ผลเพียง ๕ เกวียน เพราะเหตุว่า
ดินในที่นาเป็นดินทรายหรือจัดจางแถวกว่ากัน ราคา
อาหารการเลี้ยงชีพและค่าจ้างคนทำงานก็เท่ากัน ทั้งสองแห่ง ถ้า
ลักษณะการเป็นเช่นนั้นและถึงโดยว่ากำลังและวุฒิของลูกจ้างนั้น
จะเสมอกันก็ดี แต่เหตุที่ดินที่นาดีกว่าที่นั้นนี้ แรงของ

คนทำงาน ในที่ที่สามารถจะทำการ ออกเนื้อ เป็นผลมากกว่าเจ้า
 ของที่นาดีก็ ต้องมีถ้าไร มากกว่าเจ้าของนาเดอถึง ๒ เท่า
 ถ้าราคาเขาที่ขายได้นั้น เท่ากัน ทั้ง ๒ แห่ง เจ้าของที่นาดีก็
 ต้องมีถ้าไร มากกว่าเจ้าของนาเดอเป็นจำนวน เขา ๕ เกวียน เหตุ
 ที่ที่ดินดี กระทำให้ มีผลมากกว่ากันนั้น ก็เพราะเหตุเดียว
 กัน กับ เป็นเหตุที่ทำให้ค่าแรงของคนทำนาในที่ที่ดีต้องสูงกว่ากัน
 แต่ที่จริงค่าจ้างก็เท่ากัน ค่าอาหารไม่แพงกว่ากัน ความ
 สุขของคนทำงาน ทั้งสองแห่งซึ่งจะได้จากค่าจ้างนั้นก็เท่ากันอยู่
 เสมอ ถ้าไร เขา ๕ เกวียนที่เกิดมากกว่ากันนั้น ควรจัด เขา เป็น
 ค่าเช่าที่นาดีนั้นได้ โดยเต็ม

ที่ดินเพาะปลูกใน ประเทศสยาม ถ้าเปรียบกันกับที่ดิน
 ใน ประเทศยุโรปมีแผ่นดินซึ่งถูกขุดเป็นต้น ซึ่ง เป็นประเทศ
 เก่าแก่ มากกว่ากันนั้น ที่ดินในกรุงสยามซึ่งประกอบด้วยดินกับ
 ความชื้น และอากาศที่เป็น การถ รรรมตา ช่วยให้การเพาะ
 ปลูกบริบูรณ์ ผลผลิตได้มากกว่ากันนั้น กระทำให้ราคาอาหาร
 การเลี้ยงชีพของคนทำงาน ตกลงด้วย เมื่อที่ดินดีแรงของ
 คนทำงาน พยายามมีความสามารถทำการให้เกิดผลขึ้นได้มาก ยิ่ง

ค่าอาหารเลี้ยงชีพก็ไม่แพง เพราะฉะนั้นค่าแรงที่จำเป็นจึงต้อง
ต่ำถ้าไรในบ้านเมืองจึงมีปกติปานกลางสูงกว่าเมืองซึ่งคฤหมาก
คอกเบี้ยธรรมชาติของทุนในบ้านเมืองจึงสูงกว่ากัน

ในเหตุข้อ ๒ ซึ่งเกี่ยวข้องกับค่าจ้างซึ่งเป็นมาเห็นใจอันแท้ของ
คนทำงานซึ่งจะคือเป็นไปตามส่วนมากน้อยของจำนวนชั่วโมงในครัว
ของ คนทำงาน กับส่วนมากน้อยของทุนในบ้านเมืองซึ่งจะมี
อยู่ต่อกันเพียงใดนั้น ถ้าการทำให้มาหากินในบ้านเมืองรุ่ง
เรืองมาก ทุนในบ้านเมืองก็ย่อมจะมีมากขึ้น เมื่อทุนมี
มากขึ้นแล้ว ทุนนั้นก็ควรจะกระทำให้ค่าแรงของคนทำงานสูง
ขึ้นได้ เมื่อค่าแรงสูงขึ้นแล้ว ถ้าไรก็ต้องกดขี่ตกต่ำไป
แต่ถ้าจำนวนของคนทำงานเกิดมีมากขึ้น ราคาอาหารคง
ที่ขยับ ค่าแรงของคนทำงานต้องตกต่ำลง เพราะความแข็ง
แข็งกัน ถ้าไรก็ต้องมากขึ้น เพราะค่าแรงตกต่ำลง ถ้า
อาหารก็แพง และคนทำงานก็ไม่ได้รับค่าแรงสูงขึ้น คนทำงาน
ทั้งจะได้ความลำบากยากจน ส่วนเจ้าของทุนมีถ้าไรคงขยับ
ตามเดิมหรือขยับมีมากขึ้นกว่าจำนวนคนงานจะลดน้อยถอยไป
เพราะทุนทานอยู่ในท่าเดิมนั้นไม่ได้ หรือมีฉะนั้นถ้าไรที่ได้
จะยิ่งเพิ่มเต็มทุนจนมากขึ้น ทำให้ค่าแรงกดขี่ขึ้นได้
อย่างเท่า แต่ที่ตกถ้าไรให้น้อยถอยลงอย่างเท่าเหมือนกัน

เหตุในข้อ ๓ ซึ่งกระทำให้กระทบถึงกำไรโดยที่ จะต้องดูตัว
 แต่ค่าแรง เป็นใหญ่ นั้น เมื่อจะชี้แจงให้ชัด ชัด จะ ต้อง ชี้
 เรือง มา ชัด ทำเหมือนให้เห็น สัก เรื่อง หนึ่ง เป็น คน เจ้า ของ ทุน
 เคย ใช้ ค่าแรง ให้ แก่ ลูกจ้าง ใน การ ทำนา แห่ง หนึ่ง เป็น จำนวน เงิน
 มี ๓๐๐ บาท และ คน ทำงาน นั้น เมื่อได้ ค่าจ้าง ไป แล้ว ก็ เขา
 ไป ใช้ จ่าย ซื้อ เสื้อผ้า อาหาร เสื้อ หนึ่ง ประมาณ เสีย ว่า รวง เป็น
 จำนวน เงิน ค่า เสื้อผ้า อาหาร เสื้อ หนึ่ง และ ครอบ ครว มี ๓๐๐ บาท
 ครั้น อยุ่ ต่อ มา มี เด็ด นี เหตุ อย่าง ใด เกิด ขึ้น กระทำ ให้ วิชา อาหาร
 ของ คน ทำงาน นั้น ถูก ลง กว่า เก้า บาท ๓๐๐ ถึง ถ้า เป็น เช่น นี้ เงิน
 ๓๐๐ บาท ก็ จะ พอ หมด ค่า เสื้อผ้า อาหาร เสื้อ หนึ่ง และ ครอบ ครว ของ
 เขา ได้ เจ้า ของ ทุน ผู้ จ้าง เห็น ว่า เงิน ๓๐๐ บาท พอ แล้ว จะ ตัด ค่า
 แรง ของ คน ทำงาน ให้ ต่ำ ลง มี ๑๐๐ บาท ซึ่ง เป็น ส่วน ที่ อาหาร ถูก
 ลง นั้น ก็ ได้ ถึง คน ทำงาน ใน ฐานะ นี้ จะ ได้ รับ ค่าจ้าง มี ๑๐๐ บาท
 ก็ คง ได้ กิน อาหาร บริบูรณ์ ดี เท่า เก่า อยู่ เช่น ๓๐๐ ไม่ ด้ ด้ ด้ ด้ ด้
 ร้อน อย่างไร เพราะ เหตุ ที่ ค่า อาหาร ถูก ลง นั้น เอง ค่าแรง ที่
 ต่ำ ลง ๑๐๐ บาท นี้ ก็ ไป เพิ่ม กำไร ของ ทุน ให้ มาก ขึ้น

ความที่ได้ อธิบาย มา แต่ คน ว่า กำไร เป็น ส่วน ที่ เกิด ขึ้น จาก
 ผล ที่ คน ทำงาน ได้ ทำ ขึ้น เหนือ คน ทุน ที่ ใช้ ใน การ บำรุง เลี้ยง คน

ทำงาน เมื่อ เวลา กระทบทำผล ชั่วนี้ ใน ที่สุด นี้ ยัง จะต้อง พุด
ถึง เวียง กุม ก็ จะ โหด เข้า และ ออก ไป ต่าง ประเทศ อีก เวียง หนึ่ง เมื่อ
คิด ถึง การ ทำ มาหา กิน ทุก อย่าง ใน กรุงสยาม ว่า ได้ ชาติ วิชา ทุน ต่าง
ประเทศ เข้ามา ใช้ ทุน ของ ชั่ว เป็น ชัน มาก แล้ว การ ทำนา ซึ่ง เป็น การ
ใหญ่ ชั่ว ใน บ้าน เมือง นี้ ถ้า มี ทุน ต่าง ประเทศ เข้า แยก เจอ
งาน ชั่ว ใน การ เลี้ยง ขาวนา ใน ที่ แห่ง ไค ตอน ไทเน บ้าง ถ้า ไร
ซึ่ง เกิด จาก ทุน ที่ แกร่ง ทำ การ ทำ มา ให้ นั้น คง ตก อยู่ใน มือ ชาวต่าง
ประเทศ ด้วย สุด ขัด แต่ จำนวน ทุน ของ ชาว ต่าง ประเทศ จะ มี เข้า
มา ใน บ้าน เมือง สำหรับ เลี้ยง คน ทำงาน ทัว ไป นั้น มาก น้อย เพียง ไค
ถ้า ค่าแรง ของ คน ทำงาน ใน บ้าน เมือง ต่ำ ถ้า ไร ใน ส่วน ทุน ก็
กว้าง สูง ถ้า ค่าแรง สูง ถ้า ไร ก็ ต้อง ต่ำ ตั้ง ที่ ได้ กล่าว มา ข้าง ต้น
หลาย ครั้ง แล้ว

ใน ขณะ ที่ การ หา กิน ใน บ้าน เมือง มี ถ้า ไร มาก ทุน ต่าง
ประเทศ ย่อม จะ โหด เข้า มา มาก ตาม กัน แต่ ถ้า เป็น เวลา ที่ การ
ทำนา หา กิน มี ถ้า ไร น้อย ทุน ต่าง ประเทศ นั้น ก็ อาจ โหด ถัด บิน ออก
ไป หา การ ที่มี ถ้า ไร มากกว่า นั้น คือ ไป เป็น คน ว่า เข้า ใน บ้าน
เมือง ออก น้อย เพราะ ทำนา ไม่ได้ ผลดี ราษฎร มี เงิน ซื้อ สิ้น ค่า ค่า
ประเทศ น้อย ไป ราคา สิ้น ค่า ใน เมือง ตก ต่ำ ลง เพราะ มี ผู้ ซื้อ น้อย

ชาวต่างประเทศก็มีแต่จะเก็บทุนที่ลงใจ ชื่นชอบ ไม่เอา ออก
 จำหน่ายจนกว่ากำไรจะมีดียิ่งขึ้น อย่างเก่า เมื่อชาวต่างประเทศ
 ต้องถอนทุนขึ้น จากการทำงาน หรือตั้งทุน ถอนคืน ออกนอกประเทศ
 แล้ว ถ้าส่วนทุน ชาวต่างประเทศมี เป็นส่วนใหญ่อยู่ในบ้าน เมือง
 กวาร์ ที่ชาวต่างประเทศ ถอน ออกไป อาจ กระทบทำให้ค่า แรง ตก ค่า
 ลงได้ทั่วไป เห็น พยาน ปรากฏได้ชัดแจ้งว่า ในระ หว่าง
 ศก ๑๕๔ ถึง ๑๓๑ นี้ การค้าขาย ร่วงโรย ทั่วไปใน โลก อย่าง หนึ่ง
 และ การค้าขายใน กรุงสยาม ก็ พลดอย ร่วงโรยหนักไป เพราะ การ
 ทำนาไม่ได้ผลดี อย่าง หนึ่ง เหตุใหญ่ ๒ ประการ นี้ กระทบทำให้
 ค่า แรง ค่าจ้าง ของคน ทำงาน ในบ้านเมือง ตกต่ำไปกว่าเก่า ดังที่
 เห็น ปรากฏ อยู่ทุกวันนี้ ค่าแรง จะ ตกต่ำไป จนกว่า การค้าขาย
 จะมี กำไร เพิ่ม เต็ม ทุน ให้ถดถอยมี มาก ขึ้น อีก ถ้าค่าแรง ตกต่ำ
 และ ราคาอาหาร ก็แพงขึ้น ดังที่ เป็น อยู่ใน ศก ๑๓๐ — ๑๖๑ นั้น
 และ ถ้าข้ามานไปอีก แล้ว ราษฎร จะ ได้ ความ คับแค้น ยิ่งขึ้น เป็น อัน
 มาก จะมี ทาง แก้ ได้เร็ว อย่าง เดียว ก็ แต่ ที่จะ ให้ มี ทุน เพิ่ม เต็ม เข้า
 มา แทน ทุน ที่ชาว ต่าง ประเทศ ได้ ถัก ถอน คืน ถอนไป แต่ การ ที่
 จะ จำหน่าย ทุน นี้ ออกได้ ก็ จะมี ที่ ควร ว่า รัฐบาล จะ ทำ การ โยธเช่น
 การ ทำทาง รถไฟ, ขุดคลอง, ทำ ถนน หนทาง ขึ้น จะ เป็น ธุระ าร ุณ

ประโยชน์ช่วยให้การ ทำมาหากินให้เจริญ ชิ่ง ชิ่ง นั้นได้ ผู้ที่ ยาก
จน ชักคั้นไม่มีกร ทำ จะได้ เข้ามารับจ้างได้ เปรน คำแรง ออกไป เจือ
จาม กัน ทัวไป จะ ชักให้ การ คำ ขาย ใน บ้าน เมือง พดอย ถลับ คี
ชน ชัก ได้

ได้นำทางให้ พิจารณา ถักชน ถ้าวไร ที่เกิด จาก ต้น ทุน และ เกิด
จาก แรง ทำ การ ว่าต้อง เกี่ยว ชิ่ง พาด พิง ฮาศรัย กัน ชิ่ง ทั่ว ฝั่งฝ้าย
โดย พิศดาร พอ กับ ที่ นัก เรือน ชิ่ง ต้น จะ ใช้ เปรน เครื่อง ประคอบ สติ
บัญญัติ ที่ จะ ตักกรของ คน ทำ ความ จริง ค่อยไป ได้ ชัก แล้ว ใน ที่
สุดนี้ จะขอ เพิ่มเติม เรื่อง คุณวุฒิ ของ ผู้ จัด การ, เจ้า ของ การ, หรือ
ผู้รับ เหนมา คำ ถ้าวไร ใน การ ทำ มา หากิน คำ ๗ นั้น ให้ เปรน ทนทาง
พิจารณา อีก เรื่อง หนึ่ง ชิ่ง แม้ แต่ จะ เปรน เรื่อง สำคัญ ใหญ่ ชิ่ง มาก
ใน เรื่อง ที่ จะ เกี่ยว ชิ่ง กับ บ้าน หน้า คำ แรง ของ การ ๓ แด งาน และ
ความ สเมารถ ของ แรง ทำ การ ทั้ง ๓ อย่าง ที่ ถ้าว มา แล้ว ก็ จริง
แต่ ที่ได้ จะ เหย ชำมา เสีย ไม่ได้ ถ้าว ใน ที่ นั้น ด้วย ก็ เพื่อ จะ ให้
ความ ชิ่ง นี้ ยัง ปรากฏ ชัก ชิ่ง แก่ ถ้าว

เมื่อ การ ทำ มา หากิน ของ บ้าน เมือง ยัง ตก ชิ่ง ใน ชิ่ง ปฐมบรม
โบราณ มี การ แบ่ง บ้าน หน้า ที่กัน ทำ งาน ใน หมู่ พดเมือง น้อยอย่าง
เพราะ ความ ปรากฏา เสมียง ฮาหาร การ เจริญ ชิ่ง และ การ บริโภค ใช้

ฝอย ประกอบความ คู่ชอ สำหรับ คน หมู่นี้ ยังมี น้อยไม่ มากใหญ่ ไม่สูง
 นึก การ ประมุข แข็ง ชัน กันใน การ หากินไม่ ถ้า แข็ง เพราะ
 เหตุ ว่า เต็มยง อาหาร การ เดียง ชีพ ยัง อุดม สมบูรณ์ อยู่มาก วิธา
 หากิน ที่ จะมี อยู่ต่าง กัน บาง ก็ยัง ถ้วน แต่ เป็น วิธา ที่ ผิด ดอน กัน ทำ
 ได้ โดยง่าย เมื่อ ความ ปราศณา ของ คน เหล่า นี้ มี น้อย ใคร จะ
 ค้อง การ ตั้ง ใจ ที่ ทำ ชัน ใช้เอง ได้ ใน หมู่ ครอบ ครวี่ ของ ตนเอง เสีย
 โดย มาก การ แยก เบียด ยื้อ รวย ผด ของ แร่ง ทำ การ ใน ระหว่าง
 กัน ก็ แทบ จะ ไม่มี ใคร จะ ปลุก กระ ท่อม ก็ ไป คัด ไม่ มา ปลุกเอง
 ได้ ไม่ ค้อง อา สวี ย ช่าง วิเศษ จะ ค้อง การ ฝาน ุ้ง, ทุ้ม, บุตร
 ภรรยา ที่ ทอ ให้ ไม่ ค้อง อา สวี ย พวก ชัน มา ช่วย คุณ คุณิ ของ เจ้า
 ของ บ้าน หรือ หมู่ คณะ ไม่ ค้อง มี ติ วิเศษ อะไร นึก ก็ ปรก ครอบ ครอบ
 ครวี่ และ หมู่ บ้าน กัน ไป ได้ ตาม ต้า พหิ การ พัง พา อา สวี ย ซึ่ง กัน
 แทะ กัน อย่าง การ ระดม สมทบ แร่ง คน จำนวน มาก จะมี บ้าง ก็
 แต่ การ คัก สงคราม ที่ จำ เปน แท้ เปน คราว เปน สมัย เมื่อ ถึง เวลา
 เช่น นี้ ก็ เกิด เปน ความ ค้อง การ ผู้ บัญชา การ คัก การ ชัน ฉลาด รอบ
 คอบ คือ แม่ ทพ, นาย กอง ใน ทาง ที่ จะ นำ พด เมื่อง เข้า ค้อ สู้
 ช่า คัก หรือ บ้อง กัน สู้ ตูร นั้น ชัน กัน ก็ แม่ ทพ หรือ นาย กอง จะ
 บ้อง กัน สู้ ตูร ให้ พด เมื่อง พัน อินทรา ย หรือ ไต่ ไชย ขณะ แก่ ช่า คัก ได้

เพียงใด จะคือถึง สัตว์แล้ว แต่ความรู้ ความชำนาญใน กลศึกและอุปนาย
 ของ การ พิธีย ซึ่งความ นั้น เป็น โทษ คุณวุฒิ ของ แม่ทัพ ยิ่ง มี คี่
 มาก ก็ จะ สามารถ ค่อย สู้ สู้ ตี ไล่ ไชย ชนะ มาก แม้ แต่ จำนวน
 ทหาร น้อย ก็ สามารถ จะ ต่อย สู้ ตี ไล่ ไชย หนุ่ มาก ให้ พ่าย แพ้ ไป ได้ พด
 เมือง และ ทหาร จะ มีความ เชื่อ ถือ ไว้ วง ใจ ได้ มั่น คง ใน แม่ทัพ เพียง
 ใด ก็ สู้ ตี แล้ว อยู่ แต่ ความ มั่งคั่ง บัญชา ของ แม่ทัพ นั้น จะ นำ ทหาร
 ไป ให้ มี ไชย ชนะ แก่ ชั่วศึก เพียง ใด หรือ จะ มั่งคั่ง ถิ่น ชีวิต ทหาร และ
 พดเมือง ให้ พ้น ภัย อันตราย ใด เพียง ใด

ใน การ ทำ มา ทา กิน สาระพัด อย่าง ใน บัดนี้ นั้น มี การ แบ่ง
 มั่น หน้าที่ กัน ทำงาน มาก อย่าง ต่าง ชนิด เหนือ ที่ จะ พรวณา ได้ การ
 ประมูล แห่ง แห่ง ผล ประ โยชน์ ซึ่ง กัน และ กัน ก็ มี เข้มงวด กวดขัน
 ชาญ โดย รอบ ถ้า ใน การ ใด ที่ เจ้า ของ การ, ผู้ จัด การ, หรือ ผู้ รับ เหม
 คำ ก่าไร ใน การ ทา กิน ชนิด ใด ไม่ มีความ โหว พริบ ฐู เท่า ถึง การ พอ
 ก่าไร ใน สิ่ง นั้น แทบ จะ มี ไม่ ได้ โดย ที่ มี คุณวุฒิ แต่ ปาน กออง ก็
 ใด ก่าไร เป็น คำ แรง เตียง ชัฟ ไป เท่านั้น กว่า จะ ได้ ประ โยชน์
 มา แต่ เด็ก น้อย ก็ ต้อง มี ความ อุตสาห เป็น ความ กังวล สน ใจ ใน การ
 นั้น เป็น ชิน มาก ส่วน ผู้ จัด การ ที่ มี คุณวุฒิ วิเศษ แท้ นั้น มี น้อย

คน นึก แต่ คน ชนิด นี้ มี อยู่ ที่ไหน ทำ การ ชนิด ไต คง จะ มี ถ้าไร
ได้ ผล เป็น กอมน เป็น โทษ โดย รวดเร็ว เสมอ

การ ทำ มา หา กิน ใหญ่ ๆ อย่าง ที่ เป็น อยู่ ทุก วัน นี้ ผู้ ที่ เป็น
เจ้า ของ ทน แท้ มี ก็ จะ ไม่ ได้ เป็น เจ้า ของ การ หรือ ผู้ จัด การ เอง เป็น
แต่ ผู้ ออก ทน ให้ เขา ทำ เพื่อ จะ ได้ คอก เบี้ย เสีย โดย มาก ส่วน ผู้
จัด การ หรือ ผู้ รับ เหมาคำ ถ้าไร ใน การ นั้น มี แต่ คุณ ภูมิ ของ ความ
ชำนาญ ใจ พรึบ เชื้อ ยว ธาต เป็น ใหญ่ จะ ต้อง การ ทน ถ้าไร
มี ผู้ เชื้อ ถือ ก็ ได้ ทน นั้น มา จำ ลัก จ้าง เสีย ค่า แรง ให้ คน ทำ งาน หรือ
อง ทน ก่อ สร้าง ที่ ทำ งาน และ ซื้อ เครื่อง มือ เครื่อง ใช้ ด้วย ทน ที่ ยืม
เขา มา ทุก อย่าง ทำ การ ได้ ผล แล้ว ก็ เสีย คอก เบี้ย ให้ เจ้า ของ ทน
เสีย ค่า แรง ตาม ราคา ตลาด ให้ คน ทำ งาน และ หัก ค่า ใช้อ รอย
เบ็ด เค็ด ด แล้ว ยังมี เศษ เหลือ ซัก เท่า ไ้ ตก เป็น ถ้าไร ของ ผู้
จัด การ ทั้ง ดั้น ถ้า ชาติ ทน ๑๓ คง คง ไม่ คิด ความ ฉิบหาย นั้น
ก็ ต้อง ไป ตก ชัย แก่ เจ้า ของ ทน ผู้ ที่ ให้ กุ ยม มา

เมื่อ พิจารณา การ ทำ มา หา กิน ตาม ทำนอง นี้ ก็ จะ เห็น ได้ ว่า
เจ้า ของ ทน แท้ ได้ ส่วน ถ้าไร แต่ เพียง คอก เบี้ย ตาม ธรรมเนียม คน
ทำงาน ก็ ได้ แต่ ค่า แรง ตาม ธรรมเนียม เหมือน กัน แต่ ส่วน ถ้าไร

แท้ที่จะได้มาก น้อยเท่าใด นั่น ตกเป็น ของ ผู้รับ เหมาคำ ก่าไร หรือผู้จัดการ ที่เป็น คน ถาง นั้น ทั้งสิ้น คน ผู้ไม่ได้ เป็น เจ้า ของ ที่ดิน ที่ ศวร จะได้ คำเช่า ไม่ได้ เป็น คน ทำงาน ที่ ศวร จะได้ คำแรง และไม่ได้ เป็น เจ้า ของ ที่น ที่ ศวร จะได้ คอก เบี้ย หาก เป็น แค่ คน ถาง ที่ รวบรวม เขาก่าตั้ง ของ คน ๓ คำพวก ที่ ถาง มา นำ ผสม กัน เขา จน เกิด ผล เป็น ก่าไร อัน เป็น ส่วน หนึ่ง ต่าง หาก แท้

ใน คำว่า เรื่อง ตักษณ คำเช่า นั้นได้ ชี้แจง ไว้ว่า คำเช่า จะมี ๕ อัน มาก น้อย เพียง ใด นั้น จะ เท่า กัน กับ ผล เพราะ ปลูก ที่ เกิด ขึ้น จาก ที่ ดี ที่ ดีสุด นั้น มากกว่า ที่ เลว ที่ สุด เพียง ใด ราคา ของ ขึ้น ๆ ซึ่ง เป็น ผล ของ แรง ทำ การ ทำ ขึ้น ใด นั้น ก็ คง สุด แล้ว แต่ ว่า แรง ทำ การ ที่ เลว ที่ สุด นั้น จะ ทำ ขึ้น ได้ โดย ที่ ต้อง ใช้ คำแรง เบ็ด ของ มาก เพียง ใด ส่วน แรง ทำ การ อย่าง ดี ที่ สุด โดย ที่ เสีย คำแรง เท่ากัน แต่ ได้ ผล มากกว่า กัน เพราะ วิธีจัดการ ทำ การ ดี กว่า กัน มาก น้อย เท่า ใด นั้น ผล ที่ได้ มากกว่า กัน นั้น เป็น ก่าไร วิเศษ ซึ่ง พอ จะ เปรียบ เทียบ กัน ว่า มี ตักษณ คล้าย คลึง กัน กับ คำเช่า ที่ดิน มาก ก่าไร วิเศษ คามที่ ชัก ทำ เนิยบ มา ให้ เห็น ใน ที่นี้ ไม่ เป็น ก่าไร ที่ ต้อง เบียด แฉง เบียด เบียด เขา จาก คำแรง ตาม ราคา ตลาด ของ คน ทำงาน และ ไม่ เบียด แฉง เบียด เบียด เขา จาก ส่วนแบ่ง นั้น ของ เจ้า ของ ที่น ซึ่ง ได้

รับชอกเน้อไป แล้ว และทำไม วิเศษนี้ ถึงจะได้มากมายเพียงใด ก็
 มิได้ทำให้ราคาสิ่งของ ที่ทำเป็นผล นั้น แพงขึ้นด้วย ทำไม วิเศษนี้จะ
 จัดเอา เป็น บำเหน็จค่า แรง ตู แด ของ เจ้า ของ การ หรือ จะ เอา เป็น
 บำเหน็จใน ความ สามารถ ของ แรง ทำ การ ของ ผู้ จัด การ นี้ เป็น
 บำเหน็จที่ได้ กระทบ ให้ เกิดผล เป็น กำไร มากขึ้น กว่า การ อย่าง เดียว
 กัน ที่ คน สำมัญ ทำ นั้น ก็ได้ หรือ จะ แยก ส่วน แบ่ง มัน สำหรับ
 ผู้ จัด การ และ เจ้า ของ การ นี้ ออกเป็น ภาค วิเศษ อีก ภาค หนึ่ง นอก
 จาก ภาค ที่ เป็น ค่า เข้า, ค่า แแรง, และ บำเหน็จ ของ คน ก็ได้

คน จัด การ ใน การ ทำ มา หา กิน สวรรค์ อย่าง นั้น โดยมาก
 ได้ค่า แรง แต่ พอกัน ความ เห็นใจ เห็นชอบ ตาม ขรรมตา เป็น กำไร
 ปาน กตาง อย่าง ที่ ชี้ แสง มา แต่ ก่อน นั้น เป็น พัน แต่ โดย ที่ ผู้ จัด
 การ อัน ประ ทอบ ไป ด้วย คุณ วิเศษ เดียว แหตม ยวด ยัง ชยู่ กว่า
 เพื่อน มี ชยู่ เช่น นี้ เพราะ ฉะนั้น เมื่อ การ ของ ผู้ ใด มี กำไร รุ่งเรือง
 ใหญ่โต ขึ้น รวด เร็ว จน ญาติ ญาติ ญาติ ญาติ ไป บาง ครั้ง บาง คราว
 และ เป็น เมื่อ เวลา การ อย่าง เดียวกัน ถ้า ตั้ง ชุด โทรม ชยู่ หรือ คำ รวง
 คง ชยู่ เป็น ปาน กตาง นั้น แล้ว เหตุ สำคัญ ที่ คน หนึ่ง เป็น อย่างไร
 จึง ได้ กำไร รุ่ง เรือง กว่า เพื่อน นั้น ก็ จะ เป็น เพราะ ด้วย คุณ วิเศษ
 วิเศษ ใน วิธ ี จัด การ ของ คน ผู้ นั้น อย่าง เดียว ผู้ จัด การ นี้ ก็ เป็รียบ

ประตูกุญแจเดียวกันกับแม่ทัพที่กล่าวมาก่อนข้างฝ่ายหนึ่งจัดการ
บังคับบัญชาพอทหารในการสงครามข้างฝ่ายนี้จัดการบังคับ
บัญชาทุกคนทำงานในการทำมาหากินได้สำเร็จประโยชน์อย่าง
เดียวกัน เมื่อแม่ทัพจัดการอย่างเดวที่สุดที่ทำการไม่ได้ทำไร
เงินค่าแรงแต่การตามธรรมชาติตามนั้น ออกเงินแพนทหนึ่ง
แต่แม่ทัพจัดการดีทำไรมาก ออกเงินแพนทหนึ่ง อีกต่างหากแล้ว
ผลที่ได้มากกว่าจำพวกก่อนนี้เท่าใด ผลที่ได้มากกว่านี้เป็น
กำไรพิเศษทั้งสิ้น

หมวด ๒ ว่าด้วยสมาคมคนทำงาน และการที่คนทำงานพร้อมใจกันตั้งกิจการงาน

คำ "สมาคมคนทำงาน" ในที่นี้ หมายความว่าตามภาษาอังกฤษว่า
เลดยูนีอัน (Trade Unions) เป็นสมาคมซึ่งคนทำงานใน
วิชาหาเงิน พวกใดพวกหนึ่งร่วมใจกันเลือกตั้งกรรมการที่
ปกครองขึ้นเป็นหัวหน้า แล้วสัญญากันว่ากรรมการจะแนะนำ
ให้สมาคมทำประการใดจะประพฤติตาม ผู้ที่เป็นสมาชิกพรรคพวก
ในสมาคมเขี่ยรายกัน ออกเงินให้เป็นค่าใช้สอย

สัมภาษณ์ มีที่ไป ตาม ประเทศ ยุโรป และ อเมริกา เป็นต้น มี
 ชั่ว สัญญา ต่าง ๆ กัน ตามหมวดตาม หมู่ และ ตาม ลักษณะ วิชาหากิน
 มีสัมภาษณ์ พวกช่าง เหล็ก, ช่างรถ, ช่างไม้, ช่างปูน, ช่างก่อสร้าง,
 พวกทำงาน ขุดบ่อ ถ่าน, บ่อแร่, โถงต่าง ๆ, พวกกุดทำงาน
 ตามรถไฟ, ตามเรือ, ตามอู่, ตาม โรงงาน ใหญ่น้อย, และอื่น ๆ
 แทบทุก ชนิด วิชา หากิน ของคน ทำงาน ซึ่งมี ค่าจ้าง และ เงิน เดือน
 เป็นต้น ที่ ทำการ หากิน ใน วิชา ต่าง กัน แต่ สัมภาษณ์ เป็น สัมภาษณ์
 กว้าง เดียว กัน ก็มี ที่ ตั้ง ขึ้น โดย ความ เจตนา ทาง ฤๅษี สงเคราะห์
 ซึ่ง กัน และ กัน เป็น ใหญ่กว่า ชื่น กัน แต่ โดย มาก ความ เจตนา ซึ่ง
 จะ สงเคราะห์ ซึ่ง กัน และ กัน นั้น มี ต่อ ไป ถึง การ บังคับ และ บำรุง
 รักษา ผล ประโยชน์ ของ คน ทำงาน เหล่า นั้น ใน ทาง ที่ ปรากฏา
 จะ ได้ เงิน ค่าจ้าง ค่าแรง ให้ มาก ขึ้น โดย ที่ จะ ห้าม ทวงไม่ให้ คน
 ชื่น มา แข่งขัน ประมุข แห่ง การ ทำ และ โดย ทาง ที่ จะ ขัดแย้ง ต่อ
 ผู้ เจ้าของทุน ผู้จ้าง ที่ จะ ไม่ ยอม ให้ ถด ค่าจ้าง ค่าแรง หรือ จะ บังคับ
 ให้ เลิก การ อยางใด ที่ จะ ให้ คน ทำงาน ชื่นขาย ชื่น หรือ เมา แรง มี
 กำหนด กะชั่ว โมง ทำ การ รวย วัน ให้น้อย ลง เป็นต้น ถึง เขา ความ
 สัมผัส ของ พวก เดียว กัน ซึ่ง รวม กัน เข้า เป็น จำนวน คน มาก เสีย
 มาก จึง มี อำนาจ มาก นั้น ไป ต่อ ผู้กับเจ้า ของ ทุน ซึ่งมี อำนาจ เป็น
 ผู้ บังคับ บัญชา

ในทาง เจตนา ที่จะ ซึ่งเคราะห์เพื่อชวยกัน ด้วยกัน เมื่อ เวลา มีทุกข์ นั้น นำ เป็น ที่ สรรเสริญ มาก พวก สมาชิก ชูค่าที่ แบล่ ค่าจ้าง รายวัน รายเดือน ที่รับจ้าง ทำกรรมมาได้ ออก ให้ เป็น เงิน ของกลาง ประมาณ ว่า คน หนึ่ง ฮาพิศย์ ละ ๕๐ สตางค์ หรือ บาท หนึ่ง เป็น ต้น พวก ที่ เป็น หัว หน้า รวบ รวม เงิน เรียกราย เหล่านี้ ขึ้น ไว้ เมื่อ สมาชิก คน ใด ได้ เสีย เงิน ค่า เรียกราย นี้ ไป ได้ ช้านาน ตาม เวลา ที่ได้ กำหนด ไว้ แล้ว ต่อไป ถ้า เจ็บ มวย ลง ชั่ว ครั่ง ชั่ว คราว สมาชิก นั้น มี อำนาจ ที่จะ เรียก เขา เงิน เดือน ชีพ จาก สมาคม ฮาพิศย์ ละ ๓๐ บาท เป็น ต้น ถ้า เครื่อง มี ที่ ใช้ ใน การ หา กิน นั้น เป็น อันตราย สูญหาย ไป สมาคม จะ ใช้ ค่า ให้ ถ้า ใน เวลา ใด ต้อง ออกจาก ที่ ทำงาน ไม่ได้ รับ ค่าจ้าง ค่าแรง สมาคม ต้อง เสีย เงิน ให้ สมาชิก ผู้ นั้น เดือน ชีพ ไป ได้ ชั่ว ครั่ง หนึ่ง คราว หนึ่ง เป็น กำหนด เงิน ฮาพิศย์ ละ ๕ บาท ๖ บาท เป็น ต้น หรือ ถ้า สมาชิก คน ใด เพราะ ไร เป็น อันตราย ขึ้น ใน ร่าง กาย โดย ความ บัง เหวศ อย่าง ใด กลายเป็น คน พิศภาพ ไป สมาชิก นั้น จะ ได้ รับ เงิน เป็น เบี้ย บำนาญ ใน คราว เดียว เป็น จำนวน เงิน เท่า นั้น เท่า นั้น เป็น ต้น เมื่อ ถึง แก่ กรรม สมาคม ก็ ออก เงิน ทำศพ ให้

แต่ ความ เจตนา อัน ใหญ่ ของ สมาคม คน ทำงาน โดยทั่วไป นั้น เพื่อ ประสงค์ จะ บัง อัก กัน ผล ประ โยชน์ ตาม วิสา หา กิน ของ พวก สมาชิก

และเพื่อจะกระทำให้ฐานะที่ตั้งของสมาคมมีกำลังแข็งแรงพอคนที่
ที่จะตั้งกองวิชาคือ ขาน เขา วัด เขา เปรียบกันกับพวกเจ้าของทุน
เจ้าของ การ มีจ้าง ใน ทาง ที่จะ มีกับเจ้า ของ ทุน ให้ผ่อน หย่อน ให้
ถูกจ้าง ทำงาน ได้สบาย ยิ่ง ขึ้น โดย ที่ จะ ทำงาน ราย วัน ให้สั้น
ชั่วโมง ลง และโดย ที่ จะ คือ ขาน เขี่ยก ร้อง เขา ค่าจ้าง ค่าแรง ให้
มากขึ้น เปรียบ กัน ถ้า เจ้า ของ ทุน เจ้า ของ การ ไม่ ยอม ก็ จะ ได้
พร้อมใจกัน หยุดทำงาน เช่น กับ ที่ เรียก กัน ตาม ภาษา อังกฤษ ว่า
“สไตรก์” ซึ่ง เห็น กัน ว่าเป็น หนทาง อย่าง ดี ที่ จะ เดิน ตัว เกียง
งอนไป จนกว่า เจ้า ของ ทุน จะ ตกใจ ยอม ทำ ความ

เพื่อ จะ จัดการ สไตรก์ หยุด การ งาน ให้ พร้อม เปรียง กัน ได้
สมาคม จำ จะ คือ มี หัวหน้า จัดการ กอง หนึ่ง คน พวก นี้ มี หน้าที่
จะ พิจารณา ดู ถิ่น งาน ว่า เป็น เวลา เหมาะ ที่ คน ทำงาน จะ หยุด
ได้ หรือ ยัง โดย ที่ จะ คิด ดู รอบ ไป ว่า ใน เวลา ที่ หยุด การ งาน
คน ทำงาน ไม่ได้ ค่าจ้าง เงิน กลาง ของ สมาชิกร ที่ เวีย ราย ไร่ ไต นั้น
จะมี พอดี จากจ่าย เป็น ค่า บำเหน็จ รายวัน เดียง สมาชิกร ที่ หยุด การ ได้
จำนวน สัก เพียง ไต เมื่อ คาด การ เห็น ว่า จะ เขา ชัย ชำระ แก่ เจ้า
ของ ทุน ได้ สำเร็จ บ้าง พวก หัวหน้า สมาคม ก็ ต้อง ไป พุด ๆ ว่า
ถ้าว กัน กับ เจ้า ของ งาน เสีย ก่อน ถ้า ได้ ปรึกษา หา วิธี ได้ ยิ่ง กัน

คน ถ้ารู้จัก ความ ประสงค์ ตกตง เป็น ความ ประณี ประยอม ยอม กันตง
ได้ ทั้ง สอง ฝ่าย ก็ เป็น อัน ระวัง ความ วิวาท ไปได้ ถ้าไม่ตกตง กัน
พวก หัว หน้า ของ ส้มากม ก็ ออก ประกาศ ให้ คน หยุด ทำงาน ทัน ที
ค้อน ไม้ ก็ คอย คุก ข้าง โต จะ ออก ทน ด้ นาน กว่า กัน ข้าง ฝ่าย
เจ้า ของ ทน จะ ชาติ ผล ประโยชน์ ไป เพราะ ต้อง หยุด งาน ข้าง ฝ่าย
คน ทำงาน เมื่อไม่ได้รับ ค่าจ้าง จะ ฮา คีย์ เงิน บำเหน็จ ของ ส้มากม
เพียง ชีพ ไปได้ ข้าง นาน เพียง โต ด้ ด้ แล้ว แต่ ว่า ข้าง โทน จะ มีความ
ที่ ด้ ถอย ตง ก้อน

ส้มากม คน ทำงาน เพื่อ จะ ให้ มี อำนาจ และ ก้าตง ใหน แข็งแรง ในการ
ที่ จะ ค้อน ด้ กับ เจ้า ของ ทน ด้ นั้น จำ เปน จะ ค้อง เกิด ยก ถ้อย ม พรวรคพวก
ให้ มี อย่าง มาก ที่ ด้ ที่ จะ ทำ ด้ มี พรวรคพวก ที่ ทำ กษ หา กิน
ใน วิชา อย่าง เดียว กัน, ใน ทำ เต ที่ เดียว กัน, ทัว ไปได้ ด้ ยัง ค้อง
ฮัก ฮวง ส้มากม ที่ อยุ่ ต่าง ทำ เต ต่าง เมื่อง ให้ รววม เข้า เปน พวก เดียว
กัน ฮัก เปน หน้า ที่ ของ พวก หัว หน้า จะ ด้ การ ให้ ค้อน ด้ ไปได้
โดย ความ พรวรอม เพรียง ทัว ไปได้ เมื่อ ส้มากม ถ้อย เขา พวก มาก เปน
ก้าตง ด้ แล้ว พวก เจ้า ของ ทน เจ้า ของ งาน จำ เปน จะ ค้อง ส้มทบ
ก้าตง กัน ทั้ง เปน พวก ฮัก ค้อน ด้ บ้าง ต่าง ก็ จะ มี ฮัก กัน ผล ประโยชน์
ของ คน ทั้ง สอง ฝ่าย

ความมุ่งหมายของพวกเขาสัมภาษณ์คนทำงาน ยังมีสำคัญอยู่สัก
อย่างหนึ่ง ที่ตรงว่าเมื่อประมวลมาจะได้ค่าแรงได้สิ่งอื่นแล้ว
ก็จำเป็นจะต้องคิดข้ามให้จำนวนคนที่ทำการอยู่ในวิชาอย่างเกี่ยว
กันนั้น มีน้อยที่สุดที่จะทำได้ คงข้อบังคับไม่ให้คนซึ่งมิใช่พวก
สมาชิกเข้าไปแบ่งการทำให้โดยที่คนพวกนั้นจะรับค่าจ้างให้
น้อยลง และยังมีข้อบังคับสำหรับห้ามบรรดานายงานพวกเดียวกัน
ไม่ให้รับนักเรียนเข้าหัดเกินจำนวนคนละเท่า่นั้นเท่านี้เป็นต้น ใน
ที่สุดเห็นกันว่า คนทำงานมีน้อยค่าจ้างจะยิ่งแพงขึ้นเป็นธรรมดา

การสัมภาษณ์คนทำงาน และเรื่องกรรไกรตัดหญ้าเช่นนี้ เป็น
เรื่องของคนทำงานกับเจ้าของทุนจะแบ่งส่วนแบ่งกันทำไรในผลที่
ทำขึ้นได้ด้วยกันนั้น เป็นข้อใหญ่ใจความ แต่เมื่อพิจารณาตาม
ตามทางได้ทางเสียของการนั้นแล้ว ก็ดูเหมือนว่า การกรรไกร
ที่คนทำงานพร้อมใจกันหยุดงานชั่วคราวหนึ่งครั้งหนึ่งนั้น ถึง
จะสำเร็จได้บ้าง ทว่าเสียผลประโยชน์จำเป็นจะต้องมีเป็นจำนวนมาก
อยู่เสมอ เจ้าของงานและลูกจ้างต่างคนต่างก็เสียผลประโยชน์
ด้วยกัน แล้วยังอาจจะทำให้พลเมืองโดยทั่วไปพลอยเจ็บผล
ประโยชน์ไปได้อีก

ตาม ขรรวมค่า ผด เพราะ ปรตก และ ผด ซึ่ง ทำช่น ใต้ ด้วย แรง ทำงาน
ทุก อย่าง นั้น ถ้า ทำได้ เป็น ราคา ค่าทำ ยิ่ง น้อยลง เท่าใด ความสุข
ความ เจริญ ของ พดเมือง ทัวไป ก็ ยิง จะ ต่ำ ช่น ความ ถิ่น และ ตาม ที่
ได้ ชี แจง แด่ กอน แด้ว นั้น ถ้า ค่าจ้าง ถูก ราคา ของ ที่ ทำ ก็ ต้อง
ถูก ถ้า ค่าจ้าง แพง ราคา ของ ที่ ทำ ก็ แพง

การ สไตร์ก เป็น เหตุ ที่ ได้ ทำ ให้ การ ทำ ผด หยุด ยิงไป ผด ที่
หยุด ทำ เจีย นั้น ชาติ ถก น้อยไป ช่ว คราว หนึ่ง ครั้ง หนึ่ง ราคา ของ
นั้น ก็ ต้อง แพง ช่น เพราะ ของ น้อยไป การ สไตร์ก ของ ช่น มาก
คนทำงาน ทำ ให้ คนทำงาน มี จำนวน น้อยไป กว่า ที่ ควร จะ มี และ
การ สไตร์ก กระทำ ให้ ค่าแรง ใน การ อย่าง หนึ่ง อย่าง ใด แพง ช่น กว่า
ที่ ควร ได้ แด้ว ของ ที่ ทำ นั้น ราคา ก็ มี แด่ จะ สูง เกิน ช่น ขรรวมค่า
อยู่เอง แต่ ตาม ที่ ได้ ชี แจง เหตุ ผด มา กอน แด้ว นั้น ราคา ของ
จะ สูง เกิน ขรรวมค่า หรือ ค่าแรง จะ สูง เกิน ขรรวมค่า หรือ ถ้า ไร
จะ มาก เกิน ขรรวมค่า นั้น คง จะ เป็น ไป ไม่ ได้ ช่น นาน เพียง ใด
เพราะ ความ ประมุต แข่งช่น กัน ใน ค่าแรง ของ คน ทำ งาน โดย ทัวไป
มี แด่ จะ ชัก ชูง ให้ เท่า เทียม เสมอ กัน อยู่ ช่น ถ้า ไร ก็ มี ที่น ที่ จะ
คอย แข่งช่น ประชัน กัน อดหย่อน ถ้า ไร ลง ให้ เท่า เทียม กัน ได้ เสมอ
เหมือน กัน

ถ้า การตีไต่รังก็ กระทบทำให้เจ้าของทุน ต้องเสียค่าแรง มากไป ถ้า เจ้าของทุน ตั้ง ราคา ของ ขาย สูง ขึ้น เพื่อจะไม่ ตกกำไรที่เคยได้ ของ แพงไป พล.เมือง ก็ จะ ซื้อ ของ นั้น ใช้น้อยลง ถ้า ความต้องการ ของ น้อยลง เจ้าของ ทุน ก็ จะ เรียก คนทำงานไว้ ไม่ได้มากเท่าเก่า อยู่เอง เป็น การ ตัด ประโยชน์ ของ คน ทำงาน เอง เป็น ที่ ถ้า หาก ว่า เจ้าของทุน ขาย ของ ให้ ราคา ของ สูง ขึ้น ค่า แรงไม่ได้ เจ้าของ ทุน ได้ กำไร น้อยไป ก็ จำ เป็น จะ ต้อง เรียกงานอื่น เสีย ถอน ทุน ไป ทำงาน อย่างอื่น หรือ ถ้า ถอนไปไม่ได้ ก็ จะต้อง ขาย ทุน เสีย หาย จน ต้ม ละตาย ลง เป็น เหตุ ที่ จะ ตัด ประโยชน์ ของ คน ทำงาน ทั้ง ด้าน คน ทำงาน ที่มี วิชากา กิน แต่ ทาง เดียว เมื่อไม่มี การ ทำ ว่า จะ ไป ผัก หนั ทำกร อย่างอื่นได้ ซ้ำ ซอง ก็ จะ ได้ ความ อด อด ยาก จน หนัก ลง จน แทบ จะ ไม่มี อะไร จะ เลี้ยงชีพ

พวก ที่ นิยม ใน การ ตี สัมภาษณ์ คนทำงาน และ การตีไต่รัง เชื่อ ว่า การ นั้น จะ กระทบทำให้ ฐานะ ของ คน ทำงาน ต่ำ กว่าเก่า เสมอไป แต่ ที่ ย่อม ใน การ บาง อย่าง คน ทำงาน ก็ ต้อง ทำกร เถิน วัน มาก เวลา หยุด ผ่อนพัก หาก ความสุข ใน ตัว ไม่ พอ เดียวนี้ ทำกร น้อย ชั่วโมง ลง ทำ เพียง วัน ละ ๘ ชั่วโมง เป็น ต้น มี เวลา ผ่อนพัก มาก ขึ้น ไรศภัย

ในวันนั้นเอง กระทำให้ชายหนุ่มที่ยากจน ยึดยวไปได้บ้าง แต่ก่อนผู้หญิง และ เด็ก ต้อง ทำการ หนัก ถึง กับ ซุก บ่อแร่ไม่ เป็น อันเกิน อันนอน พอ เดียว นี้ เด็ก ที่ ชายคู่ คำ กว่า ๑๔ มีไม่ มีใน โรงงาน ที่มีเวลาไปเล่น เวียน และ มีเวลาเล่น พัก กระทำให้ร่าง กาย เต็ม แข็ง แรง มีกำลัง พอ ที่จะ ทำการ หนัก ใน ภาย หน้าได้เป็น อัน มาก ทั้ง ความฉลาด ก็ จะมี ขึ้น เพราะ ความ เหน็ดเหนื่อย เป็น การ เพิ่มกำลัง ของ บ้าน เมือง และชาติ ให้ แข็ง แรง ยิ่ง ขึ้น ถึง กัน ว่า การใดใคร่ ก็ ค้าย กัน กับ การ รวมกัน เอง ในบ้าน เมือง ถึง โดย ว่า การใดใคร่ เป็น ความ เขียวหาย มาก และ ไม่ ดำเนิน ประโยชน์ ดัง ที่ คิดไว้ ได้ นั้น ก็ดี ผล ของ การใดใคร่ คง จะ เป็น คุณได้ ใน ภายหลัง ทุก ครั้ง ไป

ความ ถัด ขึ้น ของ เจ้า ของ ชุน ซึ่ง ประพฤติ ต่อ คน ทำงาน นั้น บ่อม จะ น้อย ลง แต่ ถ้า พัง คน น้อย คน จะ ไป ร้อง ทุกข์ ต่อ เจ้า ของ งาน ๆ จะ ละ เหยย เหยย เสียบ ก็ ได้ เมื่อ ถูกจ้าง รวม รวม กัน เป็น หมู่ใหญ่ กำจัดใหญ่ ขึ้น จะ แสดง ความ ปรารถนา อย่าง ใด เจ้า ของ ชุน เจ้า ของ งาน จำ จะ ต้อง เอาใจใส่ ตรีภค ครอบ โดย ความ เข็ดเพ็ด อย่าง กวดขัน ต้อง ทำ เช่น นั้น เพราะ เคย เข็ด อยาต ที่ ต้อง เสีย ผล ประโยชน์ ไป เพราะ คน ทำงาน ใดใคร่ หยุต การ งาน มา เมือง ๆ

พวกเจ้า ของ หม เจ้าของ งาน บาง ครั้ง บาง คราว ปรารถนา จะ
 คัด คำจ้าง ของ คน ทำ งาน ให้ น้อยลง โดย เหตุจำเป็น อย่าง ไต
 อย่าง หนึ่ง หรือ จะ จัก การ เปลี่ยน แปลง วิธี ทำ การ อย่าง ไต ให้
 ดี ขึ้น แต่ พวก ถูกจ้าง ชัก ขึ้น ไม่ ยอม, เพื่อ จะ เขา ชะนะ แก่
 พวก ถูกจ้าง พวก เจ้า ของ หุ่น ใน การ ทำ สิ่ง ของ อย่าง เดียว กัน
 นั้น ก็ พยายาม ใจ กัน มี ที่ โรง งาน ไม่จ้าง คน ทำ งาน จน กว่า
 จะ ยอม ทำ ตาม คำง ก็ มี ที่ วง ที่ ซึ่ง จะ ชัก ขึ้น ใจ ด้วย กัน ทั้ง ต้อง ฝ่าย

กฎหมาย แผ่นดิน ที่มี รัฐบาล ดี ทั้ง จะ ปล่อยให้ พลเมือง เปน ไต
 แก่ ด้วย อย่าง มาก ที่ ดี ที่ จะ ทำ ได้ ผู้ ไต ไม่ ยอม ทำ งาน จะ หยุด
 เสีย เมื่อ ไต ก็ ได้ ถ้า ไม่ มี ศักดิ์ ฐานะ ที่ ไต ทำ ไว้ แก่ ผู้ ขึ้น ทุน และ
 ผู้ ไต ยาก ทำงาน เมื่อ ไต ก็ ทำ ได้ โดย ยานาฯ ขึ้น ยอม ขอรรม เติม ที่
 ไม่ ให้ ใคร ไป ชู่ กัน โสภ ช่ม ชื่น ซึ่ง กัน และ กัน ได้ แต่ ขรรรมตา
 คน ทำ งาน ขึ้น คำ ซึ่ง เป็น คน ปราศ จาก ความ เด่า เรียน รัฐบาล
 ขรรรมนิยม ขึ้น สุตาพ เมื่อ เข้า มัด ชุม กัน เปน หมอศ หมู พวก มาก
 ได้ ใหญ่ ไต แล้ว มัก จะ ถูก ยานาฯ เทียว กระทำ ย่า ยี่ เบียดเบียน
 พวก น้อยต่าง ๆ นานา เช่น กับ สมาคม จีน ที่ เรียก ว่า กง มี่ ซึ่ง ยี่
 ซึ่ง มี ใน เมือง เรา บ้าง แล้ว พวก สมาคม คน ทำ งาน ใน ประเทศ
 ยุโรป เมื่อ หยุด การ บาง คราว ก็ กระทำ ยานาฯ โดย พละการ ใจ

คอยห้ามหวงไม่ให้คนอื่นไปรับทำการแทนที่ตัวชยบ้าง เมื่อ
 ทำไม่ได้โดยตรงเพราะเกรงฮาญาแผ่นดิน ก็เที่ยวขู่กับโจก
 ค่าง ๆ กระทำให้คนที่จะอาสาเข้ารับแทนนั้น มีความ
 เกรงขามเข็ดขยาดที่ถอยไปได้เป็นอันมาก เพราะเหตุฉนั้น
 เมื่อคนทำงานใดเปิดประกาศรับสมัครแล้ว ผลที่จะได้คือ
 แล้วเจ้าของทุนนั้นก็ตั้งหนทางที่จะหาคนอื่นแทนได้ทันที
 การแต่ความเช่นนี้เป็นความขยาดขรรณร้ายแรงมาก ถ้า
 สมยามคนทำงานใดเปิดประกาศรับสมัครแล้ว ผลที่จะได้คือ
 ว่าขึ้นราคาค่าจ้างเล็กน้อยเท่านั้น ไม่คุ้มกันกับทางเสียหาย
 ที่เขาจะมีขึ้นได้โดยรอบคอบที่หนึ่งเป็นการบอกหาเงินของ
 เพื่อนคนทำงานด้วยกันให้ได้รับความยากจนขัดสนยิ่งขึ้น
 ที่สองกระทำให้ราคาสินค้าที่จำหน่ายขึ้นได้ เพราะต้องเปิด
 ค่าแรงนั้นมากเท่าใด ก็เช่นเดียวกันกับว่าสมยามคนทำงานของ
 มีอำนาจเก็บภาษีแก่พลเมือง ซึ่งต้องซื้อของแพงขึ้นอีก
 หนึ่งเป็นการเบียดเบียนผลประโยชน์ผู้ซื้อโดยตรงจำ
 ไรที่รัฐบาลจะต้องคอยระวังป้องกันผลอันร้ายเช่นนี้
 ยิ่งเสมอไม่ว่าที่สุดการเปิดประกาศใน
 การทำมาหากินทุกอย่างเป็นการ
 คอผู้ใดเป็นศัตรูแก่ความเจริญของมหาชนและบ้านเมืองทั้ง

อีกประการหนึ่ง คนทำงานที่ โจ้ เซดา เบนี่ญญา ทำงาน
 ออกแรง ถ่วงเวลา. โดยเห็น ว่า ยัง เหนื่อย มาก ก็ ยัง เป็น ผล แก่
 เจ้า ของ การ มาก ส่วนตัว ไม่ได้ ตี ตะโพน ขึ้น แต่ ถ้า ถอน แรง
 ถ่วง เวลา ทำ การ ให้ แล้ว สำเร็จ เข้า เพียง โด่ได้ ก็ ยัง จะ ได้รับ
 ค่าจ้าง ค่าแรง ไปได้ ยึด ยืน กว่า ถัน เห็น เป็น การ เสียเปรียบ โด่
 เปรียบ กว่า ถัน ฉะนั้น คน พวก นี้ ไม่ รู้ ความ จริง ว่า ค่าจ้าง ค่า
 แรง ที่ จะ มี มาก ขึ้น ได้ ก็ จะ มาก ขึ้น เพราะ น้ำ แรง ของ คน ที่ จะ ทำ
 การ ให้ สำเร็จ เป็น ผล ได้ มาก ขึ้น อย่าง เดียว ไม่ใช่ ว่า ยัง ทำ ผล
 ให้ เกิด น้อย หรือ ให้ สำเร็จ เข้า ถง จะ ยัง ได้ ค่าแรง มาก ขึ้น เมื่อ
 คน ทำงาน ถอน แรง ถ่วง เวลา ทำให้ เจ้า ของ งาน ได้ ผล เป็น ก่าไร
 น้อย ถง เพียง โด่ เจ้า ของ งาน ก็ มี ทาง อยู่ แต่ ที่ จะ ได้ คน ทำงาน
 และ เลิก การ เสีย หรือ มี ฉะนั้น ก็ จะ คอย กิด ตัด ค่าแรง ค่าจ้าง
 ของ คน ทำงาน เหล่า นั้น ให้น้อย ถง ทำ เดียว ไม่ มีความ เจริญ
 พอ กับ ที่ จะ เป็น ทน ทาง ให้ เพิ่ม เติม ค่าแรง ค่าจ้าง ให้ คน ทำงาน
 นั้น ได้

ส่วนคนโง่ที่ ใช้ว่า เหนื่อย ก็ ซามหนึ่ง ไม่ เหนื่อย ก็ ซามหนึ่ง
 หรือ ว่า ยัง ขวน ขวาย มาก ก็ ยัง เหนื่อย มาก นั้น ถ้า ไม่ ต้อง ทำ
 การ ร่วม กับ ใคร และ ไม่ ต้อง ฮา ค้ำย ใคร มี ที่ ได้ พอ เดียง ชัฟ

ตลอดแล้ว ถึงจะเปรม การ แสวง ตัว ว่า เปน คน เกียจ คร้าน คือ
 การ งาน ชั่วบ้าง ก็ไม่ร้ายเหมือน พวกที่ ได้รับค่าจ้าง เงิน เดือน
 ทำงาน ให้แก่ เจ้า ของ การ คน ชนิดนี้ ถึงจะไป รับจ้าง หรือ ทำ
 งาน ร่วมกับใคร ที่ไหน ก็ไป เปน กาด กัด อยู่ ใน ที่ นั้น ไม่คิด
 ถึงคุณ แห่ง ค่าจ้าง เงิน เดือน เขา ให้เพียง ทรัพย์ ชั่ว โดยที่ ไม่มี
 น้ำ ใจ กรุณา ต่อ เจ้าเงิน พอที่จะ คัง ใจ ทำ การ ตอบ แทน ให้คุ้ม ค่า
 จ้าง อย่าง ดี ที่สุด ที่จะ ทำ ได้ตาม ความ สามารถ เปน การ
 เบียด เบียน แรง เพื่อน ที่ ทำ การ ร่วม ชั่วแล้ว ยัง เปน การ ที่ จะ
 ซักไซ้ให้ เพื่อน ที่ ต้ม ความ ท้อ ถอย และ พลงขย ประพฤติ ไปใน
 ทาง ที่ ผิด นั้น ด้วย คน ที่มี อหิงสา อย่าง นี้ ยัง เปน คน ชั้น สูง
 ที่ เปน หัวหน้า การ งาน ตั้งแต่ หัวหน้า ถูก ไล่ ตลอด ไป ถึง เจ้าพนักงาน
 ใน แผ่นดิน ก็ยัง จะมี ผล อัน ร้าย นั้น หมก ไป ซัก หลาย เท่า
 ถ้า หัวหน้า ไม่เอา ใจ ได้ แก่ การ งาน ถูก มี ถึง จะ ขยี้ ขยี้ แฉ่ง
 อย่าง ไต ก็ จะ ผ่า ผืน ไปไม่ ไหว ความดี ที่ ได้ ทำไว้ ด้วย ความ เพียร
 และ ด้วย น้ำ ใจ ซื่อ สัตย์ สุจริต ต่อ เจ้า ของ การ จน ได้ ผล ดี ยิ่ง
 กว่า เพื่อน ทั้ง หลาย เพียง ไต ก็ ไม่บัง เหน็จ ความ ชอบ หรือ
 ปรากฏ ออก เปน เยี่ยง อย่าง ที่ จะ ซักชวน ให้ ผู้ อื่น ขวน ขวาย ตาม
 ได้บ้าง ถูก จ้าง ไม่ กักตุน ญู่ ค่อย นายเงิน มี ผล ร้าย ชั่วแล้ว แต่

ถ้า นาย เงิน นาย งาน ไม่ กักตุน อยู่ ต่อ ลูกจ้าง ด้วย ยี่ จะ เป็น ผล
ร้ายแรง ยี่ ไม่ ได้ ชัก เป็น ชัน มาก คน ชน ดิน นี้ มี จำนวน มาก อยู่
ใน หมู่ โด คนละ โด บ้าน เมือง โท ความ เจริญ บ่ม ค่า เนิน ไป
ไม่ ได้ โดย สักวณ อยู่เอง จะ มี แต่ การ ตัด ๆ ชัด ๆ เป็น ความ
เสีย หาย เว้น ไปได้ เพราะ ความ เพิก เหย ะ เหย หน้า ที่ ๆ ควร
ของ คน พวก นี้ เป็น คน

ลักษณะ การ ที่ ละ เวลา ให้ ทำ ไม่ ได้ เป็น ส่วน เป็น จำนวน มาก น้อย
นั้น คง จะ ต้อง อยู่ ใน กรณี ที่ ลูกจ้าง จะ ตะเมิน หรือ หอด
ทั้ง ค่า แรง บัวย การ อยู่ เสนมธ ไม่ มาก ก็ น้อย ถ้า ต้อง นี้ นายงาน
คอย ตรวจ ควบคุม คน ทำงาน อยู่ ไม่ ขาด ได้ ก็ จะ มี ผล ยี่ ชั่ว ชัน
แต่ ถ้า ความ ระวัจ ของ นายงาน ผู้ คุม นั้น หละ หละ เมไป ค่า แรง
ของ นายงาน นี้ ก็ เป็น ชัน ว่า กอับ ช่วย ทำ ให้ เบน ดึง มาก ชัน เพราะ
เหตุ นี้ การ ดี โด ที่ มี ลักษณะ จะ แยก ออก ให้ คน ทำ ได้ เป็น ส่วน เป็น
ชัน ไป แล้ว ถ้า เหมมา ให้ คน ทำ งาน ไป ทำ เสีย เป็น ส่วน เป็น ชัด
ไป จะ ได้ เนิช เป็น ผล มากกว่า เสนมธ

เด็มน คัก ชำเนา พัง ดือ ถ้า บัด อย ให้ คัก เร็ว น ตาม เวลา
รายวัน ๆ หนึ่ง คง จะ ทำงาน ไม่ ได้ ผล เท่า กัน กับ ที่ จะ นับ หน้า กระดาษ

ให้ตอกคัต และ คิค คำแรง ให้เป็น หน้า ๆ ไป นั้น เปน ^๑นั
 จ้าง ทำงาน เปน ราย ชั่วโมง คงได้เนื้อ กว่า จ้าง ราย วัน และ จ้าง
 ราย วัน คงได้เนื้อ เปน ผล มากกว่า ราย เดือน เปน ตำคัมไป ถักชน
 ที่ จะ คั้ง กำหนด ๓๐ ว่า คน ทำงาน จะ ต้อง ทำ วัน ละ ๑ ชั่วโมง
 และ ถักชน หนึ่ง ทำงาน ที่ วัน นั้น ถ้า จะ ให้ เปน การ เที่ยง ขวรม
 บ้าง แล้ว ก็ ควร จะ เขา ราคา ผล ที่ ทำ ได้ ตาม เวลา มาก น้อย นั้น
 มา คั้ง เปน เกณฑ์ ที่ จะ กำหนด คำแรง ให้ คน ทำงาน ทำงาน วัน
 ละ ๑๐ ชั่วโมง คงได้ผล มากกว่า ทำ ๘ ชั่วโมง ทำ ๘ ชั่วโมง
 คง ได้ผล มากกว่า ทำ ๘ ชั่วโมง เปน คัม แต่ ถ้า จะ เห็น ผล
 ประโยชน์ ของ เจ้า ของ การ ฝ้าย เดียว แล้ว เจ้า ของ การ คง ^{ให้}ชยาก
 จะ ให้ คน ทำงาน ช้อย อย่าง มาก ชั่วโมง ที่ สุด ที่ กำหนด ของ คน นั้น จะ
 ทน ทาน ไป ได้ นี้ เปน เจ้า ของ การ ที่มี โรงงาน ใหญ่ ต้อง
 ๓๐๐ กว่า มี เครื่อง มือ เครื่อง จักร ๓๐๐ เป็น ทุน ประจำ
 ช้อย มาก ทุน ที่ ๓๐๐ ช้อย เปิด ของ คอก เบี้ย รายวัน มาก ผล ประโยชน์
 ของ เจ้า ของ ทุน ที่มี แต่ ชยาก จะ เร่ง ให้ เครื่อง ใหญ่ นั้น ทำ การ ออก
 ผล ให้ มาก โดย เร่ง ที่ สุด ที่ จะ ทำ ได้ แม้ แต่ จะ ต้อง เติมนเงิน
 คำแรง พิเศษ ขึ้น เพื่อให้ คน ทำงาน ทำงาน คดชค รุ่งได้ ที่ ด้อย ยม
 ยม โดย ที่ ทาง ได้ คง มี มากกว่า ทาง เดียว เปน คัม คน พวก นี้ นั้น

เวลาเป็นเงิน ได้จริงตาม โฉนดที่ ใช้กัน เป็น ต้น ว่า การเดิน
 เรือ, เดิน รถไฟ เหล่านี้ ราคา ค่า เรือ ค่า รถ และ ค่า ทำ ทาง
 รถไฟ นั้น มี คน อยู่ เท่า ไ้ ค่า แรง คน ที่ ใช้ ประจำ การ มี ส่วน
 น้อย กว่า เปน อัน มาก ถ้า การ นั้น ดำ เนิน ไป ได้ แค่ เปน ครั้ง เปน
 ครั้ง หรือ ต้อง หยุด อยู่นาน แรง คน อยู่ แล้ว ราคา ทรัพย์สิน ของ
 ทั้ง ปวง ที่ ต้อง ใช้จ่าย เรือ และ รถ บรรทุก นั้น คง แพง ยิ่ง กว่า
 เดียว นี้ เปน อัน มาก ความ ฟู ของ มหาชน ใน โลก คง ต้อง ตก
 น้อย ลง ตาม ส่วน กัน

ธรรมดา ของ การ ทำ การ ซึ่ง มี ราคา ซื้อ ขาย กัน ได้ บั้ระ ตุย เดียว
 กัน กับ เดิม คำ นั้น ถ้า รัฐบาล จะ ตั้ง กฎหมาย บังคับ บัญชี ห้าม
 การ ใด ไร ก็ ไม่ ให้ มี ได้ ก็ เท่า กัน กัน ว่า จะ บังคับ ให้ ชาว บ้าน
 ขาย สินค้า ให้ ตาม ราคา ที่ ผู้ ซื้อ จะ ชอบ ให้ นั้น ได้ หรือ จะ บังคับ
 ให้ ผู้ ซื้อ ๆ ของ ตาม ราคา ที่ ผู้ ขาย จะ ต้อง การ ได้ การ ใด ไร ก็
 ที่ คน ทำ งาน พร้อมใจ กัน ละ เวน การ งาน และ การ ที่ เจ้า ของ
 หุ่น เจ้า ของ การ หยุด ยี่ มี ไร งาน ได้ ถูก เจ้า ออก เดียว นั้น ถ้า จะ
 เปน แต่ เพียง หมาย ที่ จะ ทดลอง ดู ว่า ราคา ค่า แรง จะ สมควร ด้ กัเพียง
 ไ้ แล้ว ก็ จะ ไม่ ด้ กระไร นั้ ถ้า คน ทำ งาน หยุด การ เดียว มี
 คน พวก อื่น เข้า มา รับ หมาย ทำ การ แทน ไป ได้ ตาม ราคา ที่ เจ้า ของ

คุณ จะ เต็มใจให้ ก็ เป็น ยืนยัน ว่า คุณ ทำ งาน ที่ หยุด การ นั้น คิด คาค
 คณะ การ ฝึก ไป ต้อง หนี กลับ เข้า ไป รับจ้าง ทำ การ งาน อย่าง
 เดิม หรือ ถ้า เจ้า ของ คุณ มี โรง งาน ขับได้ คุณ เก่า ออก เดี่ยว แล้ว
 หาจ้าง คน ใหม่ ทำ การ แทน โดย ที่ ตัด ค่า แรง น้อย ลง ไม่ได้ หรือ
 ถ้า หาได้ ก็ ไม่ ได้ คน ที่ มี ฝีมือ ชำ ของ ต่ จึง ได้ ถน น้อย ไป เจ้า ของ
 คุณ ก็ จำ เป็น จะ ต้อง จ้าง คน เก่า และ ยอม ให้ ค่า แรง ตาม ที่ คน เก่า จะ
 ต้องการ รัฐบาล จะ ช่วย ได้ เต็ม ชำ นาค ยัน ชอบ ชรรณ ก็ เพียง
 แค่ว่า จะ คอย บัง กัน ไม่ ให้ ฝ่าย หนึ่ง ฝ่าย ใด มี วัตถุประสงค์ โดย
 วิจิ ใช้ ชำ นาค และ ถ้างถึง ทำ ลาย ถึง ความ อิศรภาพ ของ พดเมือง
 หมู่ ใด ได้ ความ พะ การ ใจ และ ใน ว่าง ว่าง เวลา ที่ คน ทำ งาน ละ
 ทำ การ งาน เสีย พร้อม กัน นั้น ถ้า ตักยณ การ ที่ ต้อง หยุด ยั้ง ไป
 จะ เป็น การ ที่ จะ กระทำ ให้ พดเมือง พดอย ได้ ความ เด็ด ครบ ทั่ว ไป
 และ เป็น ตักยณ การ ที่ รัฐบาล พย จะ ช่วย ฝน เบาลง ได้ ถนัด แล้ว
 รัฐบาล ก็ ควร จะ ช่วย ฝน ที่ เช่น กับ การ สโตกร์ ใน การ เติมน้ำ,
 เติมน้ำ ไฟ, การ ขน สิ้น ค่า, การ เติมน้ำ หน้ำ สือ ไปร สันนีย์ และ
 โทร.ธ.ร.เป็นต้น การ เหล่า นี้ หยุด ยั้ง ลง เมื่อ ใด พดเมือง และ
 การ คำ ขาย ทั่ว ไป จะ พดอย มีความ เขียว หาย ขาด ผล ประโยชน์ มาก
 รัฐบาล ก็ ต้อง ให้ ทหาร นก, ทหาร เว็ด เข้า ช่วย ทำ การ แทน ไป ชั่ว

ครั้งชั่วคราวเพื่อจะวางความไว้ตามเขียงอย่างที่ว่ามา
ในทวีปยุโรปบางประเทศได้เคยทำมาแล้วเป็นต้น

ความวิวาทในระหว่างคนทำงานกับเจ้าของ เช่นนี้ มี
ลักษณะที่จะแบ่งส่วนแบ่งนั้น ผลประโยชน์ที่ทำได้ด้วยกันเป็น
ข้อใหญ่ และเมื่อวิธีแบ่งนั้นยังเป็น การต่อราคาค่าแรง อย่าง
ข้อขายสินค้ากันอยู่ตามปกติแล้ว คงจะมีเวลาที่ยังหนึ่ง
ข้างใดจะไม่เต็มใจยอมตกลงตามราคาที่ตั้งกันอยู่นั้นเอง ๆ ถึง
จะมีอนุญาโตตุลาการเป็นผู้ตัดสิน หรือมีคนกลางช่วยจำกล่าว
ไกล่เกลี่ยให้ปรานีปรานอมยอมกันได้บ้าง อย่างที่ทำอยู่ในปัจจุบัน
นี้ ก็ไม่เป็นวิธีที่จะตัดข้อวิวาทให้สิ้นเชิงเด็ดขาดไปได้
เมื่อผลประโยชน์ของคนทำงานต่อสู้ตรงกันข้ามกับผลประโยชน์
ของเจ้าของที่มีอยู่ตามปกติ คือถ้าคนทำงานได้ส่วนแบ่งนั้น
มาก เจ้าของก็ต้องได้ส่วนน้อย หรือถ้าคนทำงานได้
ส่วนน้อย เจ้าของก็ต้องได้ส่วนมาก เป็น การเชือดเนื้อ
กันอยู่เช่นนี้แล้ว ความวิวาทก็ต้องมีเป็นธรรมดา ถ้าคิด
อ่านจัดการอย่างใดให้คนทำงานกับเจ้าของ ได้ผลประโยชน์
เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้สำเร็จแล้ว ความวิวาทและ
การต่อสู้กัน หยุต การงานต่าง ๆ จึงจะไม่มีขึ้นได้

แต่ ที่จริง ตกข้าง กับ เจ้า ของ การ คง ยาก จะ ให้ การ ที่ ทำ อยู่
 นั้น มีท่าไร รุ่ง เรือง เจริญ ตี้อยู่เสมอ เพราะ เหตุ ที่ ได้ อารมณ์
 ได้ ชื่น ช้อย ใน การ นั้น ถ้า การ เสีย หาย ต้ม จะ ตาย ไป ก็ จะ
 ต้อง ได้ ความ เกิด วัฒนธรรม ตาม กัน แต่ มนุษย์ พึง จะ เห็น แก่ ผล
 ประโยชน์ ส่วน ตัว ก่อน ผล ประโยชน์ คู่ ขึ้น เป็น ขรรณตา ใน
 ขณะ ที่ ทำ การ อยู่ ต่าง คน ก็ หวัง จะ ได้ ผล ประโยชน์ ให้ มาก, แต่
 ความ ที่ จะ เห็น ว่า ได้ มาก นั้น จะ เห็น ได้ ก็ เพราะ จะ เปรียบ เทียบ
 กับ การ ได้ ของ ผู้ อื่น ที่ ได้ น้อย กว่า, และ เมื่อ ทำ การ ร่วม กัน
 อยู่ แล้ว คน พวก หนึ่ง ได้ มาก คน อื่น พวก หนึ่ง ก็ ต้อง ได้ น้อย
 เป็น การ เห็น ได้ เปรียบ เปรียบ กัน คน เผลอ การ อิจฉา อิจฉา ซึ่ง
 กัน และ กัน เกิด มี ความ ขัด เคือง ถึง พิฐู ฆาต ที่ จะ ดึง ดึง เขา
 ไซย ขณะ แก่ กัน ให้ ขง ใด เมื่อ เกิด มี โมห โท โส ฆิณ ทั้ง สอง ฝ่าย
 แล้ว ก็ ยาก ศึก ศึก ของ มอง เห็น การ ได้ เดี่ยว ดี ชั่ว ไม่ ชัด แจ่ม อยู่ เอง
 เพื่อ จะ หลีก หนี ความ วิวาท คึง ที่ ถ้าว มา และ เพื่อ จะ ให้
 คน ทำ งาน เขา ใจ ใจ ใจ ชัย ชัย ชัย ใน การ งาน ให้ ชัย ชัย โดย พึง
 ประโยชน์ ว่า ถ้า คน ทำ งาน มี ใจ เห็น แก่ ประโยชน์ ก็ จะ พด อย
 ได้ ด้วย กัน ชัย ชัย การ เสีย หาย โดย ความ เกลื่อน เกลื่อน หรือ โดย ความ เพิก
 เกลื่อน อยลง เพราะ ฉะนั้น ผล ประโยชน์ ที่ ควร จะ ได้ ก็ จะ เกิด มี ชัย ชัย

มีผู้คิดจัดการโดยวิธีที่จะให้ลูกจ้างได้ส่วนแบ่งนั้น ในถ้าไร เปร
 มาเมื่อเพิ่มเติมค่าจ้าง ขรรรมา ของ คน ทำงาน ชั้น อีกรุ่นหนึ่ง ค่อย
 กัน กับให้ลูกจ้าง เข้าหุ้นส่วน ได้แบ่ง ถ้าไร ใน การ นั้นบ้าง, วิธี
 จัด การ ให้ลูกจ้าง มี ส่วน แบ่งนั้น ใน ถ้าไร เช่น นั้น เชื่อกัน ว่าเกิด
 ผลวิเศษงอก ขึ้นได้กว่า การจ้าง ทำการ ตาม ขรรรมาจริง, ที่ได้
 ทำการ ดำเนิน ระเบียบ มาได้ช้านาน แล้ว ก็มีเป็น ตัวอย่าง อยู่มาก

และใน เมืองเราก็ มีใน หมู่ พวกจีน ทำการ บาง อย่าง เช่นการ
 เก็บเรือเช่า, การซื้อเช่า, รนเช่า เป็นต้น เจ้าของทุน ออกทุน
 ซื้อเช่า, ซื้อเรือ, และ ทดรอง เงินค่าเลี้ยงชีพ อาหารให้คน แวดเรือ
 และ รนเช่า เมื่อถึง ปลายมีรายเข้ามีถ้าไร หักค่าใช้จ่ายชยออก แล้ว
 ยังเหลือ อยู่อีกเท่าใด แบ่งเงิน ที่เหลือ นี้ ออกเป็น สอง ภาค
 ภาคหนึ่งให้ เป็น ของเจ้า ของทุน อีกภาคหนึ่งให้ปันกัน ใน พวก
 ลูกเรือถ้า ชาติ ทุนก็ เข้าเนื้อเจ้า ของเงินผู้เดียว ส่วน ลูกเรือ
 ถึงแม้ได้ค่าแรงก็ ยังได้ ชาติรับ กินอยู่เลี้ยงชีพในทุนของเจ้าของทุน

หมวด ๗ ว่าด้วยผลประโยชน์ของการประมัตแข่งขัน

ได้กล่าวไว้ใน อักษรณ การ แบ่ง บัณฑิตพณ์ ว่า สัมภาวะที่เกิด
 ใน แผ่นดิน นั้น คนจะเขาไป ทำสิ่งใด ให้เกิดเป็นทวีพณ์ มี ผลประโยชน์
 ขึ้นได้ ก็ต้อง ทำตาม กฎขรรรมา ซึ่ง บังคับ อยู่ จะ ทำให้ผิด

กรรมตาของโลกไปไม่ได้ แต่เมื่อได้ผล เป็นทรัพย์สินแล้ว จะแบ่งนั้นทรัพย์สินนั้นให้แก่กัน อย่างใดก็ได้ความใจ เด็ดแล้วแต่จะเอาความประมุขแข่งกันกัน เป็นความศักดิ์สิทธิ์ หรือจะแบ่งกันตามกรรมนิยม อย่างใดก็ได้ แต่เมื่อได้กระทำไปตาม ความนิยมอย่างไรแล้ว จะมีผลร้ายเกิดขึ้น ภายหลัง เพราะเหตุนี้เพียงไร จะเป็นการเหลือวิสัยที่มนุษย์จะแก้ไขได้ทันที

การที่คนถือเอาความประมุขแข่งกันกัน เป็นที่คั่งนั้น เป็นกำลังที่จะส่งเสริมให้คน มีความขยัน ขันแข็ง กันไป ซึ่งทางความเจริญยิ่งขึ้น เสมอไปได้ก็จริง แต่ใน การที่แข่งกัน อยู่เป็น นิคมวิสัยนั้น ผู้ที่มีกำลังน้อยก็ ย่อมจะ พ่ายแพ้ชอยยับ ลง ซ้ำยัง ด้วย ความประมุขแข่งกันเป็น ขุนนิตย์ กรรมตา ของ ผู้ใดที่ถือเอา กำลัง พลังใหญ่ เป็น กรรมตาอยู่เสมอ ผู้ใด แข่งขัน ชนะ มีดุจชาติกานภาพใหญ่ยิ่ง อยู่ใน หมู่ชน คณะใด ผู้นั้นก็ เป็น ใหญ่ มีอำนาจ บำคับ บัญชาเขาแรง ผู้น้อยในหมู่นั้นไปใช้ ได้ตาม ชอชมใจ จะตั้ง บทกฎหมายขัดโตงเพื่อ สาธารณะ ประโยชน์ทั่วไป หรือเพื่อประโยชน์ ส่วน ตัวบ้าง จะ เป็น ความดี หรือร้าย ชัยเพียงใด ผู้พิพากษา ตุลาการ ต้อง คัดเลือก ผู้มีความใน กฎหมาย มีอย่างไร ความ นั้นต้อง เป็น ความ ชอบ กรรม ถูกต้อง ทั้งสิ้น กฎหมาย แผ่นดินที่ สกิดสิทธิ์

อยู่มีคนคงได้ ก็โดยที่ จะมีอำนาจทำโทษ ผู้รัก ชื่น เปน ฮาจุช เล็ด
ง่า อยู่เสมอ การ แข่ง ซึ่ง ทวิพิสัย สมมติ อัน เปน ผล ของ แรง ทำการ
มี มา แต่ บรมโบราณ อย่างไร ใน บัดนี้ บัดนี้ ก็ ยังมี อยู่เสมอ ใน
ระหว่าง ประเทศ ต่อ ประเทศ ชาติ ต่อ ชาติ ที่ ต่าง กัน ทำการ
สงคราม แข่งแข่ง ผล ประโยชน์ กัน อยู่ไม่ ค่อย จะมี เวลา เว้นว่าง แล้วย
ใน ระหว่าง คน หมู่เดียว ชาติ เดียว กัน ยัง แข่ง แข่ง กัน อยู่ ในการ
ทำ มา หากิน อย่าว กวด ชน ไม่มี เวลา เว้นว่าง เสีย เลย เจ้า ของ คุณ
กับ เจ้า ของ คุณ ผู้ มี อำนาจ มาก แข่ง แข่ง กัน คน ทำงาน กับ คน
ทำงาน ผู้ มี อำนาจ น้อย ก็ แข่ง แข่ง กัน ด้วย โหน ยี่ เจ้า ของ คุณ
กับ คน ทำงาน ซึ่ง ทำ การ หากิน ร่วม กัน อยู่ นั้น ยัง จะ แข่ง แข่ง
ถ้าไร กัน อยู่ อีก จะ แข่ง แข่ง กัน โดย วิธ ใช้ ฮาจุช รบพุ่ง ทำร้าย ร่างกาย
ซึ่ง กัน และ กัน ไม่ได้ ก็ ใช้ สิทธิ บัญญา อัน ละเอียด เปน ฮาจุช แทน
ในการ ทำ มา หากิน ผู้ มี คุณ มี บัญญา พี่ จะ หมาย ถิ่น แรง
หมู่ คน ทำงาน ที่ ไร เวลา หรือ ที่ มี อำนาจ น้อย กว่า เปน ถ้าไร
เสมอ ไป ที่ สุด การ ที่ เจ้า ของ คุณ เจ้า ของ งาน ผู้ ตั้ง คุณ เจ้า คน
ทำงาน มา ใช้ ในการ ทำ ผล ประโยชน์ นั้น ก็ เปน การ ทำ นา
บน หลัง คน ทั้ง สิ้น ทว่า คุณเอง เปน คำ แรง เลี้ยง คน ทำงาน เปน ผล

งอกขึ้นได้เท่าใด ผลนั้นก็ต้องเป็น ขอบ เจ้า ของ ทูน ทั้ง หมก เมื่อง
 ไตมีด้านโนกริว มากมีที่กิน เพาะปลูก และ อาหาร น้อย การประนอ
 แข่ง แข่ง ใน การ ทำผล ประโยชน์ กวอด ขึ้น มาก ขึ้น ผู้ที่มีทุนมาก
 พึงจะมีอำนาจ ได้เปรียบ มาก ขึ้น ทุกที่ไป เพราะ คนทำงาน โดย
 มากที่ไม่ได้มีที่พอ จะ ทำ การ เลี้ยงชีพได้ โดยลำพัง จะต้อง อาศัย
 ทุน ผู้อื่น เป็น ที่พึ่ง เจ้า ของ ทูน ก็มี แต่ จะ กลับใช้ ทุน นั้น เป็น
 อาวุธ กวดขัน แก้ว ช้อย้ว ถ้าเจ้าไม่ยอม อดอาหาร ขายเจ้า ก็ ต้อง
 ปดใจ ยอมให้ข้า ทำนา บนหลัง เจ้า การ ทำไม้สักอาจ ในชั้น ต้น
 ต้อง เลี้ยง และ ไร่ สำหรับ คัดรวม ไปบนค้าย ทอผ้า เป็น การ ทำนา
 บนหลัง สักข์แท้ แต่ ถึง อย่าง นั้น ก็ ยัง ต่ำ กว่า ทำ นา บนหลัง คน
 โดยที่เจ้าของแกะ จะต้องเอาใจใส่ บำรุง เลี้ยงแกะ ให้ ได้ กินอาหาร
 อิ่ม นมบริบูรณ์ ต้อย เต็มอ จึง จะ เกิด ผล มาก แม้แต่ จะ เอาไป ขาย
 ให้เขาฆ่ากินก็ ต้อง ให้ อ้วนพี มี น้ำหนัก มาก จึง จะ ได้ ราคาค่า ที่ แต่
 ช่าง ฉ้าย คนทำงาน เจ้า ของ ทูน ไม่ ต้อง เอื้อเฟื้อ ไป ถึง ความ อิ่ม
 หน้าสำราญ ของ คนทำงาน คนทำงาน จะบวยใช้ ก็ไม่ ต้อง พยายาม
 รักษา หรือ ถ้าตาย พัน ทดง ไป ก็ ไม่ ราคทน เท่ากับ ก็แกะ จะตาย
 การ แก่งแย่ง แข่งขัน มีโทษ นหนัก คึง ที่ ทดว มานี้ จึง มี พวก
 ที่เห็น ความ จำบาก ของ มนุษย์ต่าง ๆ นั้น ฮอก สติปัญญา ความคิด

ที่จะต่อสู้อำนาจเจ้าของคุณ หรือ มีความคิดที่จะกำจัด การ
 แข่งแย้ง แข่งขันให้น้อยลง เพื่อให้ประชาชน มีความสุขยิ่งขึ้น
 โดยความคิดที่จะตั้งโซเชี่ยลีสต์ที่โตกว่าไว้ในบทที่ ๑ ว่า
 ด้วยกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สิน และโดยความคิดตั้งสมาคม
 คนทำงาน รวบรวมบรรดาคนทำงานเข้าเป็นกำลัง เพื่อให้
 มีอำนาจต่อสู้เจ้าของคุณ หรือ มีความคิดจัดการแบ่งส่วน
 กำไรในการทำผลประโยชน์กัน อย่างใด ที่จะให้คนทำงาน
 มีส่วนแบ่งกันในกำไรของตัวที่ทำนั้น แต่จำพึง โดยที่
 คนกลางซึ่งเป็นเจ้าของคุณ เจ้าของงาน เช่น กับที่จะมาทำ
 มาหลังคนทำงานนี้ให้พ้นไปเสีย พวกทำงาน ออกทั้ง
 ทุนทั้งแรงพร้อม ทำการร่วมกันดังที่จะกล่าวต่อไป

หมวด ๘ ว่าด้วยวิธีทำการร่วมกัน

โดยร่วมทุนร่วมแรง และ ร่วมผลประโยชน์ในระหว่างคนทำงาน

การที่เจ้าของคุณจ้างลูกจ้างไปทำผลประโยชน์ตามธรรมดา
 นั้น เป็นอันว่า ลูกจ้างขายแรงให้แก่เจ้าของคุณ ตามราคาอย่าง
 ที่ลูกจ้างจะขายได้ ซึ่งฝ่ายเจ้าของคุณก็หมายว่า ลูกจ้างที่
 ทำการได้ที โดยราคาค่าแรงอย่างต่ำที่สุดที่จะหาจ้างได้ คิด
 สัญญากันแล้ว เมื่อลูกจ้างทำการ มีผลเกินค่าแรงหรือไม่คุ้ม

คำแรง เจ้า ของ ทน เป็น ผู้ รับ ผล ถ้า ไร หรือ รับ การ ชาติ ทน ฝ่าย เดียว
 ชาติ ฝ่าย ถูก จ้าง ได้ แต่ จ้าง ไร แล้ว จะ หมาย เขา ส่วน แม้ มี
 ถ้า ไร คือ ไร อีก ไม่ ได้ จะ ทำ การ หด หลด หรือ ออม แรง บ้าง ถ้า
 เจ้า ของ ทน ไม่ ทั่ว ทั่ว ทั่ว คอย คุม คุม เสมอ เจ้า ของ ทน ก็ ชาติ ได้
 ผล น้อย ไร จน ชาติ ทน ถูก จ้าง ไม่ พง อย ได้ ถ้า ไร หรือ พง อย ชาติ
 ทน ด้วย ถ้า ไม่ ต้อง ออก แรง เท่า กัน กับ ที่ จะ ทำ การ ของ ตัว เอง เจ้า
 ของ ทน ก็ ต้อง คอย คุม คุม ซึ่ง ถูก จ้าง แรง ไร เขา แรง กวด คุม เพียง ใด
 ถูก จ้าง ก็ ไม่ ชอบ เพียง นั้น เป็น ทาง ที่ จะ ชวน ให้ แยก ความ งาม ชาติ
 กัน ชย เสมอ ไร เมื่อ ทน กับ แรง เป็น ชาติ กัน ชย เช่น นี้ ผล ที่ จะ
 ออก ไร เพราะ การ ชาติ ไร ทำ ไร ซึ่ง กัน และ กัน ก็ ย่อม จะ ไม่ งบ
 ได้ เต็ม ตาม ที่ ควร ชย เอง เพราะ ฉะนั้น จึง มีความ กิด ชาติ เกิด ไร ว่า
 ถ้า ชาติ การ ไร ไร ให้ คุม กับ แรง ไร มี ผล ประ โยชน์ ร่วม กัน เป็น ชาติ หนึ่ง
 ชาติ เดียว กัน ชาติ แล้ว ถ้า ไร ที่ จะ ไร ไร ผล ไร จะ งบ งาม งาม มาก
 ความ ชาติ ไร ไร ใน ระหว่าง ไร กับ แรง ไร ไม่มี แล้ว ยัง จะ ให้ ความ
 ยุติธรรม ใน การ ไร บ้าง ถ้า ไร ให้ แก่ คน ทำ งาน ที่ เป็น เจ้า ของ ทน ด้วย นั้น
 เต็ม ตาม ความ เห็น ชาติ เห็น ชาติ หรือ คุม คุม มาก น้อย ด้วย ชาติ คน ไร
 ที่มี ชาติ จะ ชาติ ไร มา ทำ ไร บน ไร คน พวก นี้ ให้ ชาติ ไร ไร ได้ แล้ว
 ส่วน ถ้า ไร ที่ คน ไร ไร เศษ ไร มี ไร หรือ การ ไร ไร บ้าง ไร ไร

ตั้ง ที่ คน ทำงาน ตามนี้ มัก จะ คิด เห็น ไป นั้น จะ ต้อง มา ตก
 อยู่ แก่ คน ทำงาน ฝ่าย เดียว การ ที่ สัก คน กกลาง ออก ได้ จะ กระจ
 ทำให้ คนทำงาน ขวนขวาย รมณ์ ชันแข็ง ทำการ ได้ เนื้อ ออก ยิง ชัน กว่า
 ปรกติ อีกร เบน ชัน มาก เมื่อ คน ทำงาน ได้ หมด มาก ชัน ตาม ส่วนแรง
 และ ส่วนทุน ที่ ช่วย กัน ออก นั้น เหลือ เกิน จาก การ ใช้ ด้รชย
 เลี้ยงชีพ เท่า ที่ จะ มีน้ำใจ ที่ จะ ยิง ชัน สำหรับ ประหยัดทรัพย์ รวบรวมไว้
 สำหรับ เลี้ยง เติม ทุน นั้น ลง เวื่อยไป และ ถึง ที่ สุด เมื่อ แก่ ชรา
 ทุกสภาพลง ทำ การ ไม่ไหว ต่อไป ก็ พธ จะ ได้ ทุน นั้น เลี้ยงชีพ และ
 ครอบครัวยุคต่อไปได้ ความ ที่ คน ทำงาน จะ ตกทุกข์ ได้ ยาก เมื่อ
 ปลาย มีธ จะ น้อย ลง

วิถี ทำ การ ร่วมแรง ร่วมทุน แล้ว บั้น กำไร กัน แต่ ตาม บรรดาผู้
 ที่ ลง แรง นั้น ภาษา อังกฤษ ใช้ คำ “ โคออปเรชัน ” แปล ตรง ว่า
 “ ทำ การ ร่วมกัน ” แต่ เมื่อ ใช้ คำ ใน การ สนธิ นั้น แล้ว ก็ เบน ชัน
 เข้าใจ ว่า พวก ที่ ทำ การ อยู่ นั้น ได้ ออก ทุน มี หุน ส่วน บั้น กำไร
 ใน การ ที่ ทำ นั้น ด้วย กัน ทุกคน

ใน ที่ นี้ ต่อ ไป ก็ จะ ใช้ คำ ว่า “ ทำ การ ร่วมกัน ” อย่าง ภาษา
 อังกฤษ ใน วิถี ทำ การ ร่วมแรง ร่วมทุน ร่วมกำไร กัน เช่นนี้ เหมือนกัน

โดยที่วิธีทำการ อย่างนี้มีคุณ มาก ทั้งเป็นลักษณะที่
คนงานก็สามารถทำได้ ตามกำลังคนพวกเดียวกัน โดย
อาศัยเข้า ทุน กัน คน เด็ก ตะ น้อย รวมกัน เข้า เป็น กองใหญ่ น้อย
ตามจำนวน คนทำงาน มากน้อยที่จะ ศึกษามาเข้าเป็นสมาคมนเดียวกัน
ได้ นั้น ใน บทนี้ จะ ชี้ แง่ คุณ ประ โยชน์ ทาง ใด และ ทาง เดียว ให้
พอ กับที่จะ เป็น หน ทาง แนะ นำ ให้ สวี ครอง ต่อ ไป

รวม ที่จะ ยึด ถือ เป็น หลัก เป็น ประ ชาน ใน การ ร่วมกัน เช่น นี้
คือ ความ ดำ มี คี ๑ ความ มั ย ัง คี ๑ ความ ยุ ตี ร ร ม ๑
ความ พัง ต น เอง ๑ ซึ่ง เป็น ข้อ จำ กั ย ที่ สมาคม ควร จะ ถือ เป็น
ชา ร ม ณ ์ ชย ุ เณ ช

ทำการ ร่วมกัน ด้วย ความ ดำ มี คี เป็น ความ คู่ ชู ส่ง
เรียน ว ิ ช ย ใน การ ทำ มา ห กั น เป็น การ ตรง กัน ช้ำ กับ การ ประ มุ ต
แข่ง แข่ง ซึ่ง มี ลักษณะ ประ คุ ญ เดียว กัน กับ การ ศึก ษ ะ ร ร ม ใน
การ ทำ มา ห กั น โดย ที่ คน ทำ งาน ร่วมกัน ต้อง คิด ชย ุ เณ ช ว่า
ผล ประ โยชน์ ที่ ได้ เดียว เป็น อัน หนึ่ง ช น เดียว กัน สมาชิก เป็น
เจ้า ของ การ เหนือ หน้า กัน ทุก คน และ ความ เจตนา ที่ ทำ การ
ร่วม กัน ก็ เพื่อ จะ ตั้ง ตัว ให้ เจริญ ชน ด้วย กัน แลว ความ ซึ่ง
จะ เนิยต เนิย น ซึ่ง กัน และ กัน จะ เป็น การ ทำ ตาย ตั้ง ความ ดำ มี คี

ซี เป็น ราก อัน บึกแน่น แน่นหนาอย่าง เดียว ที่ จะก่อสร้าง กำตั้ง และ
 อำนาจ ของ ผู้ น้อย ใน ทาง วิชา ศาสตร์ และ ผลประโยชน์ ได้ ความ
 วิวัฒนาการ ใน พวกเดียวกัน แม้ จะ มี ชน บ้าง เป็น ครั้ง เป็นคราว
 ก็ จะ ส่ง ลง ได้ โดย เว็ เพราะ ความ คิด ต่าง ๆ ที่ ถ้าว มา นั้น
 จะ หนอง หนอง ไป ร้าง ทาง ที่ จะ ให้ ชุมชน ที่ ชัด ตรง เป็น ยุติธรรม ต่อ
 กัน เสมอ

ความ มี รัชชิต์ จะ มี ชน ได้ ใน ตัว เอง เพราะ เหตุ ที่ การ จะ มี
 ผล ประโยชน์ ร่วมกัน ต่างคน ต่างก็ ต้อง ช่วย ระวัง การ เสีย หาย
 ทั่วไป อย่าง กวด ขัน ยิ่ง ถ้าว ทำ การ ให้ ผู้ อื่น และ เมื่อ ชุมชน ได้
 ประหยัด ทรัพย์ ไว้ ได้ แม้ สัก เล็ก น้อย ก็ จะ เพิ่ม เติม ลง ไป เป็นทุน ใน
 การ ที่ ทำ อยู่ เอง นั้น ให้ ออก กำไร คือ ไป ชัก ได้ เมื่อ มีความ เต็ม ใจ
 ชยัน ขันแข็ง ออก แรง ทำ การ เต็ม กำตั้ง เค็ม ฝืน และ เต็ม สติปัญญา
 พยายาม เพิ่ง ทั่ว หน้า กัน เพราะ หมาย ได้ ผล ประโยชน์ ส่วน แบ่ง บัน
 กำไร ด้วย กัน แรง ทำ การ ออก หน้อ มาก การ อดม แรง ดน อย
 ไป กว่า ประกติ เท่าใด ผล กำไร ก็ ต้อง มี มาก ขึ้น ตาม ส่วน กัน
 โอกาส ชน ชาติ หลาย อย่าง ที่ ช่วย ให้ มีความ เจริญ ได้ ตั้ง ที่ ถ้าว มา นี้
 รวม ใจ ความ ได้ ว่า “ เพราะ ความ อดุ่ รัรักษา ความ ดำ รัค รัค รัค ตาม
 นี้ เอง ที่ กระ ทำให้ ตัว ของ ตัว เป็น ที่ พัง แก่ ตัว เอง ได้ ”

วิธีทำการร่วมแรงร่วมทุนที่ทำกันอยู่ในทุกวันนี้มีต่าง ๆ นานา ๆ แต่จะแบ่งออกได้เป็นสองจำพวก จำพวกหนึ่งทำการแข่งสรรสัมภพระชันษาเป็นสินค้า พวกหนึ่งทำการค้าขาย คือซื้อสินค้ามาจำหน่ายขาย เขาทำไร

ต้นคิดของภรรยาหาเงินทางนี้เกิดปรากฏขึ้นก่อนในเมืองรอชเดล (Rochdale) ในแผ่นดินอังกฤษ ตั้งแต่คริสต์ศักราช ๑๗๔๔ ในเวลานั้นมีเขื่อนกั้นแม่น้ำสีกัลลาตอน ในเมืองนั้นชาวทนมูลุทโธรมลง พวกตุ๊กข้างข้างทอผ้าได้ค่าแรงลดน้อยลง ได้ความขัดสน เพราะค่าแรงที่ได้ไม่ค่อยจะพอซื้อของบริโภคใช้สอย ต้องซื้อของซึ่งขายอยู่ตามร้านย่อยโดยราคาแพงเกินไปแล้ว ยังต้องซื้อของกินปนของอื่นเป็นของไม่บริสุทธิด้วย พวกข้างทอผ้า ๒๘ คนเข้าทูนกันเรียราย ได้เงินคนละเล็กน้อยรวมกันเป็นทุนสองหมื่นไปซื้อไหมขาวกับน้ำตาลทรายจากห้างขายส่ง มาแล้วคือนำไปคนทำงาน ๒๘ คนที่เข้าสมาคมกันนี้ ตัญญากันว่าผู้ใดจะต้องการซื้อน้ำตาลทรายกับไหมขาวก็ให้นำเงินส่งไปซื้อจากของกลางที่มีในวันนั้น ตามราคาซื้อขายกันตามร้านย่อยขึ้น ในชั้นนั้นคนพวกนี้ไม่ได้หวังได้กำไรในการซื้อของนั้นสักเท่าไร มีความมุ่งหมายแต่ว่าจะไม่ต้องซื้อของราคาแพง

และ ของ ปโตมเท่า นั้น ครั้น ต่อ มาไม่ช้า นาน สัก เท่าใด ก็ ไร
 ใน กอง กลาง นั้น ก็ ค่อย เกิด ตั้ง ส้ม มาก ขึ้น ทุก ที่ คน ทำงาน พวก
 ขึ้น เห็น ว่า คน พวก นั้น ได้ กิน ใบชา และ น้ำตาล ที่ ตี บริสุทธิ์ โดย
 ไม่ ต้อง ชื้อ ราคาแพง ไป กว่า ของ เดว ของ ปน ที่มี ขาย อยู่ ตาม ท้อง
 ตลาด ต่าง คน ก็ ต่าง เหม็ด เหม่ เก็บ ได้ ทน มา ขอ เจ้า หุ่น ส่วน ค่อย
 ส้ม มา คมนั้น เจริญ รุ่งเรือง ขึ้น ทุก ที่ เมื่อ คริสต์ ศักราช ๑๘๕๐
 ทน ของ บริษัท นั้น มี มาก ขึ้น ถึง ๑๒,๕๐๐ ปอนด์ การ ขาย ของ
 ขยาย มาก อย่าง ชอกทุก ที่มี ขนมปัง, เนื้อ อาหาร และ เครื่อง นุ่งห่ม
 ใช้ ด้รชย ชนิด ที่ คน ทำงาน พวก นั้น จะ ต้อง การ ใช้ ด้รชย พัด อย่าง
 คน ที่ สูง ถึง กับ มี โรงจักร โรงงาน ทำ ของ ต่าง ๆ ทั้ง มี ทน พด ที่ จะ
 ก่อสร้าง ที่ ทำ การ ของ ตัว เอง เมื่อ มี คริสต์ ศักราช ๑๘๖๗ เป็น
 ราคา ถึง ๑๔๐๐๐ ปอนด์, เงิน ทน ที่ เป็น หุ่น ส่วน ของ คน พวก
 นี้ ออก ขึ้น โดย รวดเร็ว จน เกิน ไป กว่า ที่ จะ หา การ ทำ ได้ พอ เมื่อ
 ชั่วระ มาณ ที่ นั้น เมื่อ คริสต์ ศักราช ๑๘๘๒ จำนวน ส้ม มา ซัก ใน ส้ม มา คมนั้น
 มี ถึง ๑๐,๘๙๔ คน ราคา ของ ที่ ขาย ใน ปี นั้น รวม เป็น จำนวน
 เงิน ๒๗๔,๖๒๗ ปอนด์ มี ก้าวไร เป็น จำนวน เงิน ๓๒,๕๗๗ ปอนด์

วิธีบันทึกไว้ในบัญชีคิดดอกเบี้ยให้แก่ต้นทูน ๑๐๐ ละ ๕ เซ็น
ก่อน ถ้าไรยังเหลืออยู่อีกเท่าใด เขาออกแบ่งปันให้พวก
สมาชิกตามส่วนราคาของที่ดินหนึ่ง ๆ ได้ซื้อไปจากสมาคมนั้น
ตามส่วนมากและน้อย ก็ถือว่าผู้ใดซื้อของมากผู้นั้นก็ได้ส่วน
แบ่งปันกำไรมาก ถ้าไรที่ขายของไต้นั้น ได้มาจากของที่
ขายให้แก่พลเมืองที่มีได้เป็นสมาชิกด้วย ผู้ที่ได้ส่วนแบ่งปันกำไร
นั้น บางคนที่ทั้งไว้เงินทูนตั้งสมไว้ในสมาคมต่อไป บางคนที่
ถอนเขาไปหมด แต่เช่นนั้นเมื่อปลายคริสต์ศักราช ๑๘๘๒
ของทูนมีอยู่ถึง ๓๑๕๒๔๓ ปอนด์ เป็นจำนวนเหลือเพื่อ
จนต้องเขาไปจำหน่ายเข้าทูนหาทำไรในการอย่างอื่น มีเข้า
ทูนส่วนกับบริษัทรถไฟอย่างดี และใช้รับจำนำบ้านเรือนของพวก
สมาชิกเป็นค้ำ

ความเจริญมีปรากฏเช่นนี้แล้ว คนพวกอื่นก็เขาแย่ง
อย่างทำกันทั่วไป วิธีดำเนินที่กระทำให้การเจริญเกิดขึ้นใน
การเช่นนี้ ก็มีอยู่ที่ควรว่าผู้ใดจะไปซื้อของต้องไปซื้อด้วย
เงินสดทั้งสิ้น เป็นไม่ยอมให้ซื้อเชื่อกันเป็นอันขาด ราคา
ของที่ดินนั้นขายตามราคาตลาดก็จริง แต่เป็นอันเชื่อได้ว่า
ผู้ซื้อคงได้ของแต่ส่วนที่ดีบริสุทธิ์ ไม่ใช่ของปลอมของปลอม

ยังมีสมาชิกมาก มีผู้ยื่น พอลอยมาซื้อ มาก ขึ้น ถ้าไร ก็ยัง ได้มาก ขึ้น ตาม กัน

วิธี มัน ถ้าไร ใน ระหว่าง พวก สมาชิก ก็ เป็น อย่าง ร้าย ที่ สุด ผู้ใด ไปซื้อ ของ ครั้งใด ต้อง ได้คะแนน บอก จำนวน ราคา ของ เปน คู่มือ กลับไปทุก ครั้ง คะแนน นี้ ทำด้วย แผ่น เหล็ก วิชาดี เด็ก ๆ เมื่อ ถึง งวด ๓ เดือน ข้าราชการกัน ครั้ง หนึ่ง หักค่าใช้สอย เสรีจ แล้ว เหลือ เปน ถ้าไร เท่าใด พวก สมาชิก ที่มี คะแนน รวม รวมไว้ นั้น ก็ นำไป เขา ขึ้น ถ้าไร ส่วน แบ่งมัน ตาม จำนวน ราคา มาก น้อย ใน คะแนน นั้น

สมาคม บาง แห่ง เช่น บริษัทใหญ่ ๆ ใน เมือง ลอน ดอน ไม่ มีส่วน แบ่ง มัน ถ้าไร ให้แก่ ผู้ซื้อ แต่ ผู้ซื้อได้ ซื้อ ของ ราคา ต่ำ กว่าที่ ขายกัน อยู่ตาม ร้าน ช้อย สมาชิก แต่ วิธี นี้ ผู้ซื้อ อย่าง ที่ ทำกัน มาตั้ง ที่ ก่อตั้ง มา ก่อน ไม่ ได้ เพราะ เมื่อ ถึง กำหนด ๓ เดือน ข้าราชการกัน สมาชิกได้ ส่วน แบ่ง มัน ถ้าไร เท่าใด โดย มาก มัก จะ หัก ถ้าไร นั้น ไว้ เป็น ทุน ให้ ออก ผล ต่อ ไป แต่ อย่าง ที่ สมาคม ใน เมือง ลอน ดอน ทำ นั้น เป็น การ ได้ ส่วน ถ้าไร ย้อย ใน ราคา ของ ที่ ซื้อ ถูก นั้น ที่ ละเล็ก ละน้อย ไม่ เปน กอบ เปน โภย ความ ที่ จะ ชักชวน ให้ เพิ่ม เติม ทุน ลง ใน บริษัท ก็ เปน อย่าง นี้ มี กัน

เข้ามาคนที่กล่าวมานี้ มีถาวร มีเงิน ถ้าไร กัน แต่ใน ระหว่าง เจ้า ของ
 ทุน และ ผู้ซื้อ ส่วน ผู้ขาย และ ลูกจ้าง ที่ใช้ ใน ห้าง ร้าน นั้น ได้
 แค่ เงิน เดือน ค่า แรง อย่าง ลูกจ้าง ขรรพตศา ไม่ พดขย มีถ้าไร ด้วย
 ความ ขยัน รั้น แะรง ก็ บ่ขม น้อย อยุ่เอง

อีก พวก หนึ่ง คน ทำงาน ทุก คน ใน บริษัท เป็น เจ้า ของ ทุน เขา
 ทุน นั้น ไปซื้อ ของ มา แล้วย ช่วยกัน ขาย ให้แก่ ประชาชน ทั่วไป
 เมื่อ ถึง เวลา แบ่ง มีน ถ้าไร พวก ที่ เป็น สมาชิก และ ที่ ทำงาน อยุ่ โดย
 คุณ ฤทธิต่าง ๆ กัน มีราคา ค่าจ้าง ค่าแรง ต่าง ๆ กัน นั้น ได้ ส่วน
 แบ่ง มีน มาก และ น้อย ตาม ส่วนราคา ค่าจ้าง ของ สมาชิก เหล่านั้น ซึ่ง
 สำคัญ ใน ที่นี้ เป็น ความ ตรง กัน กับ ลักษณะ ทำการ ร่วม แรง ร่วม ทุน
 และมีผล ได้ ที่ อย่าง ที่ ได้ กล่าว มา แต่ ต้น แท้

ใน การ แบ่ง ส่วน ทำ สิ่ง ของ ที่ ผู้ตง แรง เป็น ผู้ตง ทุน ด้วย แล้วย
 ได้ ส่วน แบ่ง มีน ถ้าไร แต่ ใน พวก เดียว อย่าง เดียว กัน นั้น ก็ มี มาก

แต่ใน การใหญ่ ที่มี เจ้า ของ ทุน ค่าง หาก คน ทำงาน เป็น แต่
 ตง แรง อย่าง ลูกจ้าง ขรรพตศา ไม่ ได้ตง ทุน ด้วย หรือ ตง ทุน ด้วย
 ก็ แต่ เล็ก น้อย ไม่ เป็น ส่วน ใหญ่ ใน จำนวน ทุน ของ กอธาง เจ้า
 ของ ทุน ถ้า มี ถ้าไร ดี ก็ แบ่ง ถ้าไร เติม ค่าจ้าง เงิน เดือน ให้แก่

คนทำงานบ้าง แต่คนพวกนี้ไม่มีเสียงในเรื่องจัดการบริษัท
บริษัทอย่างหนึ่งอย่างใดเจ้าของทุนมีอำนาจฝ่ายเดียว

ในที่สุดในการเข้ามาช่วยทุกอย่างไม่เลือกว่าเป็นการของ
บริษัทที่มีหุ้นส่วนมากคนด้วยกันหรือเป็นการส่วนตัวของเจ้า
ของทุนผู้เดียวก็ได้ การที่จะได้กำไรมากน้อยจะขึ้นอยู่กับ
อยู่แต่คุณวุฒิ และความชำนาญของผู้จัดการรักษาการที่เป็น
หัวหน้านั้น เป็นใหญ่กว่าอื่น และถ้าผู้ช่วยที่เป็นผู้ช่วย
ออกแรงทำการนั้นมีน้ำใจช่วยทำการโดยความสมัครใจที่
จริงซึ้งยิ่งขึ้นได้เท่าใด ผลของการนั้นก็ยิ่งจะมีมากขึ้นเอง
เพราะฉะนั้นวิถีจัดการที่ให้คุณทำงานพลอยมีส่วนแบ่งกันกำไร
ด้วยบ้าง การนั้นก็จะได้เปรียบกว่าซื้อค่าแรงมาใช้ อย่างที่
จ้างถูกจ้างทำการตามธรรมดา

หมวด ๘ ว่าด้วยการศึกษาและการประหยัดทรัพย์

ในภาค ๑ ได้ชี้แจงถึง การสร้างทรัพย์และเมื่อสร้างเป็น
ทรัพย์ขึ้นแล้วได้ชี้แจงต่อไปในภาค ๒ นี้ว่า คนจำพวกใด
จะคิดได้ส่วนแบ่งนั้นในทรัพย์นั้นบ้าง มีเจ้าของที่ดินได้ส่วน
เป็นค่าเช่าที่ เจ้าของทุนได้ส่วนเป็นกำไร และผู้ทำงานได้

ค่าแรงเป็นต้น ทั้งรัฐบาลก็ได้ส่วนเป็นภาษีอากร ซึ่งแม้แต่
 เรียวยางแบ่ง เขาจาก พดเมือง แค่นั้น ละเล็กน้อย เมื่อรวมกันเข้า
 แล้ว ส่วนนี้ก็เป็นเงิน ของกองใหญ่ สำหรับจะได้ ใช้นำรุง ทะแกดัว
 ทหารไว้บ่มองกัน ความ อิศรภาพของชาติ ทั้งจะใช้เป็น ค่านำเห็บ
 เจ้าพนักงาน ฝ่าย พดเรือน และ เป็น ค่าใช้ ด้รชย ด้รระพัต อย่างใน
 การ ปกครอง ราชฎร โดยเจตนาที่จะให้ช้อยเป็น เป็น คู่ชอได้ เพียง
 ข้ามาฯ ของ จำนวน เงิน มาก น้อย ที่เรียวยาง เป็น เงิน ภาษี อากร ขึ้นได้
 ส่วน แบ่ง บั้น ภาค นี้ จึง เป็น ส่วนสำคัญ ขึ้นใหญ่ บึง ของ แผ่นดิน ถ้า
 พดเมือง มี บัญญัติ ห้ามปรกอบการ เลี้ยงชีพ ด้รด้ร มัชยด้รประหยัด
 ททรัพย์สิน ด้ร กอ กอ ทน ให้ บึง มึง มี ขึ้น บึง แบ่ง ส่วน เรียวยาง ให้
 รัฐบาลได้เป็น จำนวน เงิน ภาษี อากร มากขึ้น ข้าง ฝ่าย รัฐบาล
 ถ้าได้จำหน่าย ใช้ ททรัพย์สิน ภาค นี้ โดย ความ มัชยด้ร และ โดย ความ
 มุง หมายทาง เตียว แค่นี้ จะ นำรุง รักษา ให้ พดเมือง จำเวญ บึง ขึ้น ใน
 การ ทำมาหากิน โดย รชนไปได้แล้ว ความ อิศรภาพ และ ความ
 คู่ชอ ของ ชาติ ก็มี แค่นี้ รุงเรือง ด้ราร บึง ขึ้น เติมชไป ข้าง ฝ่าย
 ความพินาศ์ เตียมทราม จะ เป็นไปได้ก็ เพราะเหตุ ที่ ความ เป็น ช้อย นั้น
 เอง จะ กัดบ ตรง กัน ช้ามไป ทั้ง คั้น เพราะ ราชฎร ใจ เรธา เกียช
 ครวัน ใช้จ่าย เตอเตอ เตม ผล ประโยชน์ ที่ ทำมาได้ โดย ที่

ไม่มีปัญญา คิดเผื่อไป ถึง วัน หน้า ต้องยากจนข้นแค้นลง รัฐบาล
เก็บภาษี ชาวกรได้น้อยเป็นต้น

ตามธรรมชาติที่เปนอยู่ตามนา ๆ ประเทศทั่วไปในโลกนั้น
จำนวนพลเมืองที่โง่เขลาโดยมิได้ศึกษาเล่าเรียนเป็นส่วนใหญ่
อยู่เสมอ แต่ส่วนนี้ไม่เท่ากัน บางเมืองมีส่วนคนที่ได้เล่าเรียน
ศึกษา มากกว่าคนบางเมือง เมืองซึ่งมีคนเล่าเรียนศึกษาเป็น
ส่วนใหญ่จึงมีรัฐบาลและมีอำนาจเข้มแข็งกว่ากัน เมื่อ
ปัญญาเป็นกำลังที่จะทำให้พลเมืองดีขึ้น ทั้งจะให้แผ่นดินมี
สุขภาพอยู่ได้เช่นนี้แล้ว นักปราชญ์และรัฐบาลทั้งหลายจึง
เห็นรวมกันว่า การศึกษาเล่าเรียนของพลเมืองอย่างเดียวกัน
ถ้ามารวมจะพียงอำนาจและความอิสรภาพของชาติให้ถาวรมั่นคง
อยู่ได้ ถ้าพลเมืองโง่เขลา รัฐบาลก็จะต้องจัดการสั่งสอนให้พล
เมืองนั้นฉลาดขึ้น โดยอุบายอย่างเดียวกันที่จะจัดการศึกษาให้
แพร่หลายออกไป ให้ทั่วถึงกันทั้งชายและหญิงในแผ่นดิน

การศึกษาซึ่งรัฐบาลได้เริ่มจัดการมาประมาณ ๒๕ ปีที่ล่วง
มานี้ (พ.ศ. ๒๔๕๘) จะเห็นแต่ว่าค่อยทำค่อยขยายให้ใหญ่โต
ขึ้นที่ละเล็กละน้อยก็ดี ถึงขณะนี้ทุกวันนี้ก็ได้เห็นผลดีปรากฏ

อยู่แก่ตาแล้วว่า นักเรียน ที่ ออกจาก โรงเรียน แล้ว ทำงาน ทำ
 เลี้ยงชีพได้ ดี และ สูง กว่าเพื่อน พอเมือง ขึ้น เดียวกัน ชัย มาก มี
 ศิว อย่าง ที่ได้ เข้า รับราชการ ความกระตือรือร้น ของ วิบูลย์ เป็นต้น คน
 พวก นี้ ได้ ความ รู้ ประกอบ ดิบปัญญา ครบตรง เห็น ความ ดี ชั่ว
 ใน บัดจุบัน และ วัน หน้า ชัด แจ่ม ขึ้น ก็ ประพฤติ ตัว ดี มีความ
 อุตสาหะ ทำ การ งาน จน ได้ รับ เกียรติยศ ของ แผ่นดิน หรือ มี ทวีป
 พย ที่ จะ พัง ตนเอง ได้ เป็น ชัน มาก ใน ที่ สุด ถ้า ไม่ ใช้ เพราะ การ
 ศึกษา แล้ว ผู้ ที่ ไม่ได้ เกิด มา ใน เทือกเขา เหล่า กอ ที่ เป็น ทราย กุด
 สูง คง จะ ไม่ ได้ รับราชการ ตำแหน่ง สูง เป็น จำนวน มาก คน
 ดัง ที่ ปรากฏ อยู่ใน ราชการ ทุก วัน นี้ แต่ ดี มี ประจักษ์ ขึ้น แล้ว
 ก็ ดัง เสริม ให้ มี ที่ เป็น บิตามาวตามี ความ ขอบ ขวาย ที่ จะ ให้ บุตร ได้
 เจ้า เรือน ให้ ได้ ดี เสมอ เพื่อนบ้าน นั้น แก่กล้า ขึ้น กว่าเก่า เป็น ชัน มาก
 ใน สมัย ที่ ต่อ มา แล้ว นี้ นักเรียน ส่วน มาก มุ่ง แค จะ เข้า
 รับราชการ เพราะ เห็น ผล ว่า จำเวญ ได้ เร็ว ทั้ง ขอบ ขวาย ไป
 ใน ทาง ที่ จะ แสงวงหา เกียรติยศ ก็ จะ ยกตัว ให้ สูง ปรากฏ ขึ้น ใน หมู่ และ
 ชัน คน ที่ เสมอ กัน อยู่ แต่ ก่อน นั้น เป็น ขรรวมตา แต่ นอกจาก การ
 เลี้ยงชีพ โดย อาศัย ราชการ นั้น ยัง ไม่ ปรากฏ นัก ว่า นักเรียน
 ออก จาก โรงเรียน แล้ว ได้ ไป คั้ง ทำ มาค้าขาย ทำ การ ช่าง

หรือ การ เพาะ ปลูก ขึ้น เป็น ผล ประ โยชน์ ใน ส่วน ตัว คน ได้ ชื่อ ว่า
เป็นผู้ มี บาริรมณ์ ปรากฏ แต่ ที่จริง บ้าน เมือง ที่ จะ จำ เริญ ขึ้น
ได้นั้น จะ ต้อง อาศัย กำไล ของ คน ที่ ทำ ผล ประ โยชน์ ได้ เป็น โทษ
กว่าอย่างอื่น ถ้า การ ทำ ผล ประ โยชน์ ของ พดเมือง ไม่ จำ เริญ หรือ
ไม่ ต้ง ขึ้น การ ปลูก ของ ของ รัฐบาล ก็ ไม่ ต้ง ขึ้น ได้ เหมือน กัน

นักเขียน ที่ คัง ใจ ศึกษา ทนาย จะ เข้า รับ ราชการ ฝ่าย เดียว นั้น แม้
จะ สรรเสริญ ได้ ว่า เพราะ เขา มี ความ รัก พระมหากษัตริย์ ชาติ และ
แผ่นดิน ยิ่ง ไป กว่า ความ คิด แค้น ที่มี เจตนา แก้ เดชะ จะ ทำ ผล ประ โยชน์
ให้แก่ ชาติ ฝ่าย เดียว ก็ ดี แต่ เมื่อ ใคร ควบคุม ดู แล้ว ก็ จะ เห็น เป็น
ความจริง ว่า ผู้ ที่ ยึด ใจ ทำ มา หา ถิน ใน การ กสิกรรม หัตถกรรม
พานิชกรรม หรือ การ ที่ ชอบ อย่าง ไร ก็ ดี ถ้า หาก ว่า
ผู้ นั้น มี ความ มัธยัสถ์ ต้ง ความ เพียร สู้ ตทน ประ หยัค ทรัพย์ ที่ หา ได้
มา กระจาย ทุน เป็น ทุน ของ งาม ขึ้น ได้ เสมอ ไป แล้ว แม้ แต่ จะ ทำ การ
เพื่อ ประ โยชน์ ทุน ฝ่าย เดียว ก็ จะ ได้ ชื่อ ว่า เป็น ผู้ รัก ชาติ และมี
คุณ แก่ ชาติ บ้าง เหมือน กัน ตาม ธรรม ตาม ผู้ ที่ จะ ให้ ผู้ อื่น พัง ได้
นั่น นั่น นั้น จำ จะ ต้อง พัง ตน เอง ให้ ได้ เสีย ก่อน ถ้า พัง ตน
เอง ไม่ ได้ ผู้ อื่น จะ ไม่ พัง ตน อย่าง ไร ได้ เมื่อ ด้ว หา ผล ประ โยชน์

ได้ก็จะเข้าเฝ้าถวายเสด็จ คำภาษีฮาทกรช่วยรัฐบาลได้ โดยสดวกและจะ
 ณะสัมพันธันไว้พอ บ้าง เสด็จ ครอบครวั และ ตกจ้าง คนใช้ การงาน
 ซึ่ง มา ฮา ศรัย เสด็จรับช้อยได้ ก็ เพราะเหตุ ที่ตัวได้ ชูตำแหน่ง ประหยัด
 ทวีปยธวัชไว้เป็น กองทุนได้ นั่นเอง ใน ที่สุด ราชากร จะ ดำเนิน
 ไปใน ความ จำเป็นไม่ได้ ถ้า หาก ว่า พดเมื่อง ส่วน มากยากจน
 ขัดสนไม่มีเงิน จะ เสด็จ ภาษี ฮาทกร ให้ เสนอ กำจัด แก่ รัฐบาล

การ เถ่าเรียน ให้ มี วิชา ความ รู้ ชื่น แล้ว ก็ จะ มี บัญญา
 ที่ จะ ครอบ เห็น ความ ดี ชั่ว ทาง ได้ ทาง เสด็จ โดย จำ พิ คน เอง ได้
 เพราะ ความ รู้ เป็น สิ่ง สำคัญ ที่ จะ กระทำ ให้ ตัว ของ ตัว ใจ ว่าง ใจ ตัว
 เอง และ พัง ตัว ของ ตัว, การ เถ่าเรียน กระทำ ให้ มี บัญญา ครัก ครอบ
 การ งาน และ ช้อย บัณฑุ ทั้ง ทดถาย โดย แจ่ม แจ่ม ชื่น กว่า แต่ เมื่อ
 ยี่ไม่ได้ เถ่าเรียน, ที่ ไม่ เคย ตริ ตรอง โดย ครอบ ครอบ เสด็จ ได้
 เถ่าเรียน แล้ว ก็ ตริ ตรอง เห็น เหตุ ผล กระทำ ให้ รู้ จัก ทำ การ
 เสด็จ ชัย โน ทาง ที่ ชอบ ธรรม และ ที่ เหมาะ กัน สัม กัน กับ ภาวะ
 เก่ง และ คุณ ภูมิ ของ ตัว, จะ คิด การ สิ่ง ไต ประพฤติ ตัว หรือ
 พุคจา อย่างไร ถ้า เป็น การ ชื่น มี ชอบ ด้วย ธรรม เนียม ของ ชาติ
 ดำเนิน หรือ กฎหมาย แผ่นดิน แล้ว บัญญา ความ รู้ ที่ เกิด ขึ้น จาก
 การ ที่ ศึกษา นั้น เอง จะ ครอบ เต็ม ใจ ชื่น ใจ ช้อย ทุก ฐานะ ว่า ถ้า ชื่น

คิด ขึ้น พด หรือ ขึ้น ทำ ไป ความ ทุกซ์ ฮาจ จะ มา ถึง ตัว ได้,
การเล่าเรียน จะ ทำ ไม่ ให้ มี ความ ประมาท คือ ความ ทุกซ์ วัล พินาศ
ฉิบหาย หรือ ความ ขัด ฉันทยาก จน ซึ่ง ฮาจ จะ เป็น ขึ้น ได้ ถ้า ไม่ ระมัด
ระวังตัว ทั้ง จะ ต่อมา ให้ รู้จัก ประมาณ กาล ใน บัจจุบัน และ วันหน้า
ได้ ค้ำขึ้น, บัญญา ซึ่ง เกิด จาก การศึกษา เมื่อ แสดง ให้ เห็น
ชัด ว่า ความ เป็น โสด เป็นไทย แก่ ตัว จะ นำ ความ สุขใจ พอใจ
และความ สดวกใจ มา ให้ ตัว ได้ ดี เพียง ไต แล้ว ความ รู้ อีก อัน นั้น
จะ เป็น ทำ ถึง ถึง เสริม ความ เพียร ให้ หมั่น ทำ การ งาน หา ผล ประโยชน์
เลี้ยงชีพ ด้วย น้ำ แรง ของ ตน เอง และ เมื่อ ความ ประมาท คือ
ความ ทุกซ์ ใน วัน หน้า จะ น้อย ลง แล้ว ความ ชด ทน ขู่ ฮ่า หัมมช
ยัคคั ประหยัทธิพิสัย สำหรับ เป็น ทน ไว้ ตัว ของ เมื่อ ความ ขัด ฉันทใน ภาย
หน้า ก็ จะ แก่ ถัด ขึ้น ด้วย, การ เล่าเรียน จะ นำ ไป ให้ เห็น ว่า ถ้า
ต้อง ฮาจ วัล จมูก ผู้ ขึ้น หายใจ ต้อง พัง เขา เป็น หัน เขา หรือ ให้
เรามี บุญคุณ คิด ตัว อยู่ ข้าง เคียง ยัง ใช้ หัน หรือ ฉลอง คุณ
คอมแทน เรา ไม่ได้ เมื่อ ไต ความ เป็น โสด เป็นไทย แก่ ตัว ทั้ง
ผลอัน ประเสริฐ ต่าง ๆ ของ ความ เป็นไทย นั้น ก็ ฮาจ จะ เป็น
อัน หมค ดัน ไป ได้

การ ศึกษา วิชา ความ รู้ เป็น คุณ แก่ ตัว แล้ว ยัง จะ เป็น ที่
พึ่ง แก่ญาติ และ มิตร ที่ สนิทและห่าง ไต้ คือไป ใน ที่สุด ผู้ มีปัญญา
คง จะ มีโอกาสที่ จะ ช่วยเหลือ เกื้อ กุด เพื่อน มนุษย์ ด้วย กัน ได้ อย่าง
โต อย่างหนึ่ง เสมอ

ผู้ ที่ ไม่ เคย เข้าเรียน ไม่ ผู้ จะ เห็น ความ จำเป็น ชัก เหว้าโต ที่
จะ ขวน ขวาย ให้บุตร หลาน ไป อยู่ วัด หรือ ไป อยู่ โรงเรียน และ สำนัก
ชาครีย์ ที่ ดี แม้ แต่ จะ ส่ง บุตร ไป บ้าง บาง ที่ ก็ จะ เป็น เพราะ เห็น
ว่า เพื่อน บ้าน เขานิยม ทำ กัน ครั้น จะ ไม่ ทำ ตาม อย่าง เขา บ้าง
ก็ จะ ตู กระไร อยู่ แท้ ที่ จริง เมื่อตัว ไม่เคย รู้ ด้ ของ การ ศึกษา
แล้ว ก็ คง จะ ไม่ มีความ เชื้อ ถือ แก่ ถลา ว่า บุตร ที่ จะ ส่ง ไป
เล่าเรียน นั้น อาจ จะ มีปัญญา ดี ยิ่ง ไป กว่า ตัว ได้ ชัก เหว้าโต ถ้า
เป็น คน ใจเขตก ก็ จะ เห็น แต่ ประโยชน์ จะ ก็ กักเก็บ ไว้ ใช้ ช่วย การงาน
ซึ่ง เห็น ว่า จะ มี ประโยชน์ ยิ่ง กว่า

การ ที่ ให้บุตร ได้เล่าเรียน ถ้า จะ แลกกัน กับ เงิน ทอง ที่ จะ
ให้ เป็น มรดก แล้ว ให้ วิชา ความ รู้ แก่บุตร จะ ดีกว่า ให้เงินทอง เบน
หลายเท่า เพราะ เงิน ทอง นั้น ถ้า ไม่ มีปัญญา ที่ รักษา ไว้ ไม่
ได้ ยักยิบ ถ้า รักษา ไม่ดี เขาไป จำหน่าย ใช้ สรรย โดย ความ เผล
หรือ เย่อ หิ่ง เถิน ตัว หรือ เขาไป ใช้ บำรุง ความ สำราญ วีน เริง

ในทางชีวิต เงินนั้น ชาวเขาจะถกมิให้ โทษแก่เจ้าของได้ โดย
 ซ้ำหัดด้วย, แต่ ถ้าจะถกแล้วแก่ทางชีวิตแล้ว ส่วนวิชาความรู้ก็
 จะคล้ายคลึงกัน ถ้าให้บุตรไปแล้ว บุตรเขาไปใช้ทำประโยชน์
 ไม่ได้ หรือถ้าบุตรนั้นมีสถานเป็นชนชั้นต่ำ ยิ่งได้ความ
 เล่าเรียนยิ่งฉลาดขึ้น ก็ยิ่งจะมีปัญญา โกงขมถักวันคล้ายกันกับที่
 ให้เงินไปผดุงเลี้ยง แต่คิดกันที่ตรงว่าวิชาที่ติดตัวอยู่นั้น
 จะทำอย่างไรดีเสียก็ไม่สูญสิ้นไปอย่างเงินได้ บุตรมีน้ำใจที่
 จะเอาวิชามาใช้เป็นประโยชน์ในทางที่ชอบเมื่อใดคงจะใช้ได้
 เสมอ การเล่าเรียนยังได้เปรียบกว่าเงินอีกข้อหนึ่งว่า ความ
 รู้ยังจะนำให้ห่างไกลจากความชั่วได้ ดีกว่าผู้ที่ไม่ได้เล่าเรียนเลย
 เมื่อเห็นกันว่าเงินหน้ามือของบิดา มารดา จะจัดการให้บุตรได้
 ศึกษาเล่าเรียน และเมื่อเชื่อวาเงินทองซึ่งได้จำหน่ายใช้ไป
 สำหรับ การเล่าเรียนของบุตรนั้น จะเท่ากัน กับมรดกหรือทุน
 ที่จะให้บุตรมีสำรองไว้ เพื่อประกอบการเลี้ยงชีพของบุตรใน
 ภายหน้าแล้ว รัฐบาลก็ยังคงถือเอาเป็นหน้าที่จัดการส่งเสริม
 การเล่าเรียนของพลเมืองโดยทั่วไปให้สะดวกยิ่งขึ้นไปอีก ยิ่ง
 เป็นพลเมืองที่ยากจน ชดส้นไม่มีโอกาสที่จะเล่าเรียนได้ ก็ยิ่ง
 ควรจะต้องเอาใจใส่ให้เข้มงวดขึ้น รัฐบาลได้จำหน่ายใช้เงิน

ไปใน การ ศึกษา อย่างไร ก็เท่า กับ การ ที่บิดา มารดา ของ บุกร ได้ตั้ง ทุน ซื่อวิชาให้ รัฐบาล ยัง จะ มี ก้าว ไร กว่า บิดา มารดา ของ บุกร อีก ชั้น หนึ่ง ที่ตรง ว่า ถ้า พตเมือง ใจเซตา เบาทัญญา เปน ส่วน มาก ชัย ใน แผ่น ดิน แล้ว รัฐบาล จำ เบน จะ ต้อง จำหน่าย ใช้ เงิน เป็ดอง ใน การ บำรุง รักษา พตเมือง พวก นี้ และ พตเมือง ชั้น สูง ก่อไป อีก ด้วย

ถ้าตรวจดูด้าน โนกรวันัก โทษ ใน กองมหันต โทษ ทั่วไป ทุกประเทศ ก็ จะ เห็น ได้ ว่า จำนวน นักโทษ ที่ เบน ส่วน มาก ที่ ดุ นั้น เบน พวก ที่ ไม่ ได้ ศึกษา เต่าเรียน เบน พัน, ถ้าหับ บ้าง กัน ชีวิต และ ทวีปย ธรรมะ ของ พตเมือง นั้น รัฐบาล ต้อง ตั้ง ทุน ตั้ง ศาล เตียง พตกระเวน และ ตำรวจจร ทั้ง สี่ข้าง ทุก ตรง ด้วย นั้น เบน จำนวน เงิน ส่วนใหญ่ ใน งบประมาณ รายจ่าย ของ พระคลัง มหาธม บัติ เบน ชัน มาก ราษฎร ยิ่ง ใจเซตา มาก ความ ประมาท ใน การ มัชยัดต์ ประหยัด ทวีปย ใน แผ่นดิน ยิ่งมาก ชัน ใจ ผู้ร้าย และนี้ กระทำ ผิด ก่อ กุฎหมาย ใน บ้าน เมือง ก็ ยิ่ง จะ มาก ชัน ตาม กัน เมื่อ ราษฎร ชัด ดัน ไม่มี บัญญา จะ ทำการ เตียง ชีพ ได้ ใน ทาง สุจริต ก็ ต้อง ฮาศรีย ทาง สุจริต ซ้อย เปน ขรรมตา ถ้า หาก ว่า ราษฎร พวก นี้ เบน คน ใจเซตา ไม่ ได้ เต่าเรียน ฐู ขรรม เนียม ที่ ติ รัฐบาล คง ต้อง เป็ดอง ทวีปย แผ่น ดิน ใน การ ปกครอง มาก ชัย เสมอไป

ในประเทศใดที่พอเมืองใดได้เรียนศึกษา น้อย มี ส่วนคน
โง่เขลา อยู่ มาก เพราะ ฉะนั้น ความ คิด จึง ดั้น ปราศจาก การ
ระวาง ตัว ที่ จะ ต้อง อยู่ จำ มี ขัย ด้ย ประหยัด ทรัพย์ ไว้ สำหรับ วัน หน้า
ต้อง เป็น คน เฉลย เรอ หา ได้ มา เท่า ใด ก็ จำ ไป เท่า นั้น ความ
ยากจน ขัดสน ที่ เคย เปน มา แล้ว แต่ ภาย หลัง ย่าง ใด ไม่ ต้อง การ จะ
ระดัก ถึง การ ภาย หน้า จะ เปน อย่ำไร ก็ ตาม แต่ กุศล และ อกุศล
จะ นำ ไป ขอ แต่ ว่า ให้ ได้ กิน อื่น หน้า จำ รานู หรือ มี การ เจ่น
ส่ง กุศล นาน อยู่ ใน ชั่ว ขณะ ที่ ทำ ผล ประ โยชน์ ใด นั้น ก็ แล้ว ไป คน
จำพวก นี้ ต้อง ได้ ความ เดือด ร้อน เพราะ ความ ขัดสน ข้นจน อยู่ เนือง ๆ
ถ้า มีความ เกรง กลัว อาญา แผ่นดิน ไม่ ลัก จะ โมย หรือ ด้ย โกง ผู้ ชื่น ใด
ก็ คง จะ คิด อาศรัย เมียด เมินน เพื่อน ต่อ ไป เพราะ พัง ตน เอง ไม่ ได้
เมื่อ ต้อง อาศรัย แรง ของ ผู้ ชื่น เดียง ฐิพ ก็ ต้อง ตก เปน คน ที่ ไม่
เป็น โสด แก่ ตัว ไม่ นับ ถึง ตัว เอง หรือ ที่ ผู้ ชื่น ไม่ ควร จะ นับ ถึง

ในประเทศใด มี คน จำพวก ที่ ทำ การ หา เดียง ฐิพ พัง คน เอง ไม่ ได้
ต้อง อาศรัย ผู้ ชื่น เปน จำนวน คน ส่วน มาก เช่น นั้น แล้ว ประเทศ
นั้น ก็ จะมี ทุน ด้ย สม ฐิพ ไม่ ได้ อยู่ เอง การ ค้ำ ขาบ การ เติบ เรือ
การ ทัตถกรรม ทำ ของ ขาบ ทำ บ่อ แร่ หรือ การ ใหญ่ เช่น กอง
ทัพ บก และ เรือ ที่ จะ ไว้ วาง ใจ ได้ มัน คง เปน อัน มี ไม่ ได้ มี ไม่ ได้

เพราะไม่ได้สร้าง งาม ทุน ขึ้นไว้พอจ่าย บุคคลที่ เมฆเวธ เป็น โสค
 แก่ตัวไม่ได้ อย่างใด ประเทศ หรือ บ้าน เมือง ของ พตเมือง ที่ เป็น
 ดงม มาก เช่น นั้น ก็พึง จะ มีความ อิศรภาพไม่เต็ม ที่ตาม ธรรม
 ชาติได้เหมือน กัน ประเทศใด มีการ ศึกษา มาก มั่งมี บริบูรณ์กว่า
 เพราะ ฉะนั้น จึง มีอำนาจ มาก กว่า จะ ช่มแหง เบียดเบียน ใน ทาง อัน
 ไม่ ชอบ ธรรม อย่างใด ประเทศที่ ยากจน ก็ไม่สามารถ จะต่อสู้
 ศึก ทาน ศึก ศึกได้ เมื่อ ความจริง เป็น เช่น นี้ จึง ควร จะ เห็น
 ได้ นั้น แท้ว่า ทุน ที่ รัฐบาล จะ ออก ช่วย พตเมือง ใน การ ศึกษา นั้น
 อาจ จะ ทำให้ ings ใด ไร ช่วย ชาติ และ บ้าน เมือง ให้ จำเวญ ภาวะ
 อยู่ ได้ เพียงใด ที่ แท้จริง ใน ปัจจุบัน นี้ ก็ เห็น ได้ แล้ว ว่า ความ
 จำเวญ ของ การ ศึกษา ที่ แพร่ หลาย ไป ใน หมู่ พตเมือง ดงม มาก นั้น
 เป็น การ ช่วย ให้ บ้าน เมือง บริบูรณ์ ทั้ง ทรัพย์สิน และ ช่วย ให้ มี สุขภาพ
 ใหญ่ ยิ่งขึ้น ได้ โดย รวดเร็ว ดัง ที่ จะ ยก ตัวอย่าง ประเทศเยอรมันนี้
 ซึ่ง ความ จำเวญ ถ้าตั้ง จะ ดำเนิน ขึ้น อยู่ นั้น มา เปรียบ เทียบ กับ
 ประเทศอื่น ใน ยุโรป และ ใน ประเทศ ตะวันออก นี้ ก็ มี ตัวอย่าง เมือง
 ญี่ปุ่น เปรียบ กับ เมืองจีน อันเป็น ประเทศ ใหญ่ ที่สุด เปนต้น จำเวญ
 ยิ่ง กว่า กัน เพราะ การ ศึกษา เต็ม วิชา แท้

การ เล่าเรียน เป็น มรดก เข้ม สำคัญ ที่จะ กระทำให้ ราษฎร รู้จัก ประหยัด ทรัพย์ ได้ ดี กว่า อย่าง อื่น ทั้ง ชั้น ความเจริญ ของ บ้าน เมือง ที่ ต้อง อาศัย การ ศึกษา นั้น ก็ เพราะ การ ศึกษา กระทำให้ คน รู้จัก ประหยัด ทรัพย์ มาก ขึ้น นั้น เป็น ข้อใหญ่

ผู้ที่ ทำ การ ได้ ผล แล้ว ชำนาญ อดทน ทรัพย์ ประหยัดไว้ จน เป็น ทุน แล้ว เมื่อ ถึง คน ทำ งาน อื่น เป็น ผล ประโยชน์ คือ ขาด ขาด ขาด ไป ได้ อีก นั้น ควร จัก ได้ ว่า เป็น ผู้ มี คุณ แก่ แผ่นดิน อยู่ บ้าง เมื่อ ทุน งด งาน ขึ้น แล้ว การ ค้ำ ขาย การ เค็ม เวช และการ หักถกรวม กสิกรรมต่าง ๆ นานา ๆ ก็ ต้อง เกิด มี ขึ้น ตาม กัน ใน ที่ สุด ผู้ ที่ ชำนาญ ทั้ง ความ เพียร ประหยัด ทรัพย์ ไว้ ได้ นั้น เป็น ผู้ ที่ ได้ ก่อสร้าง คัด ร้าง บ้าน เรือน เรือกสวน ไร่ นา เวช แพ โรง ครัว โรง งาน ช่าง พัด อย่าง ที่ เบ็ด หน ทาง ให้ คน ทำ งาน ได้ อาศัย วิชา จึง หา ได้ ยงชีพ อยู่ แล้ว ยัง จะ เป็น มรดก ตก ต่อ เป็น ผล ประโยชน์ แก่ ชาติสืบไป ภาย หน้า อีก คน จำพวก นี้ แหะ ได้ ประสงค์ ทุน เขา หุ่น ส่วน กัน สร้าง เรือก ถ้ำ ฝั้น รถไฟ ขุด กุดของน้ำ ทำ น้ อื่น ๆ และ ก่อสร้าง คัด ร้าง บ้าน เรือน ขึ้น จน เรา ท่าน ทั้ง หลาย ใน บัด นี้ นี้ ได้ พดชย วัฒนแห่ง ความสุข จาก แรง ทำ การ ของ ผู้ ประหยัด ทรัพย์ แต่ ต้น มา

นั่น ด้วย โทษ ยี่ จะได้รับ ความ ชำนาญ และ เรียน วิชา ความ ร้
 ค่าง ๆ นา ๆ ที่ การ แค ก้อน ได้ ก่อ เกิด ขึ้น นั้น อันเนื่อง จำ ญิง
 ค้อ ไป อีก ด้ว อย่าง ที่ ต่ ใน เรื่อง ความ มัธยม ด้กั ประ พทย์ ทวีปชั
 ของ พล.เมือง ส่วน มาก นั้น พอ จะ ยก ด้ว อย่าง เมือง ฝรั่งเศส มา
 กล่าว ใน ที่ นี้ ด้ว คือ เจอ กวีศกั กักราช ๑๘๗๖ ชาติ ฝรั่งเศส แพ้ การ
 สงคราม แก่ ชาติ เยอรมัน ใน เดือน พฤษภาคม คีศศศักราช ๑๘๗๐
 ค้อ ทำ หน้ ด้ว ด้ว ญิง ใช้ เงิน ค่า เมือง ให้ แก่ ประเทศ เยอรมัน นี้ เป็น
 จำนวน เงิน มากมาย ถึง ๕๐๐ โกฏิ ฝรั่งเศส คีศ เป็น เงิน รว ๒๖๖ โกฏิ
 บาท และ ใน ระหว่าง เวลา ที่ ฝรั่งเศส ยี่ ชำระ เงิน ค่า ค่า รย นี้
 ไม่ ด้ ด้ว ทหาร เยอรมัน ก็ ยี่ เข้า ด้ง ด้ว ใน เมือง เพื่อ เป็น ประกัน
 แค ด้ง ด้ว ได้ เพียง ๑๔ เดือน เท่านั้น ก็ ค้อ ด้ว ออก เพราะ รัฐบาล
 ฝรั่งเศส หา เงิน มา ใช้ ค่า ด้ว ได้ เงิน รย นี้ พลเมือง ฝรั่งเศส ด้ว
 พร้อ มใจ กัน เข้า ด้ว รย ออก เงิน ให้ รัฐบาล ใน ช้ มต้น รัฐบาล
 จะ ค้อ การ ๓๐๐ โกฏิ ฝรั่งเศส เท่านั้น แค ด้ว รย ด้ว รวม
 จำนวน เงิน ที่ ราษฎร จะ ให้ ด้ว ได้ มาก เกิน ด้ว ถึง ๑๔ เท่า ราษฎร
 พวก นี้ มี ชาว นา เป็น ส่วน มาก ความ จริง ด้ว นี้ จึง ปรากฏ ด้ว ใน
 จคหมาย เหตุ ของ โลก ว่า ความ มัธยม ด้กั ประ พทย์ ทวีปชั ของ
 พลเมือง มี ผล ช่วย ชาติ และ บ้าน เมือง ได้ ด้ย ด้ว เพียง ด้

ในการที่รัฐบาลต้องจ่ายเงินแผ่นดินเพื่อเป็นคุณและเป็นสาธารณประโยชน์ของชาติทั่วไปนั้น ไม่มีการจ่ายเงินอย่างใดที่จะทำประโยชน์ได้เป็นผลกลับคืนมาดี ยิ่งกว่าที่รัฐบาลจะใช้จ่ายเงินในการบำรุงการศึกษาของชาติ โดยเจตนาที่จะให้พลเมืองชั้นใหม่จำเจริญยิ่งขึ้นไป ในภายหน้า เพราะการศึกษาจะเป็นรากอันมั่นคงแน่นหนาที่แผ่นดินจะตั้งอยู่ได้ โดยมั่นคงในสมัยนั้นๆ ประเทศใหญ่ในโลกเห็นร่วมกันทั่วไปโดยซัดแจ้งแล้ว ว่าเพื่อจะให้เป็นคนประโยชน์แก่บุคคลทั่วไปในแผ่นดิน พลเมืองทุกคนจะต้องได้รับการศึกษาอย่างค่าที่สุจริตเพียงชั้นประถมเห็นร่วมกันว่ารัฐบาลจำเป็นจะต้องจ่ายเงินจัดการให้เป็นไปได้เพียงนี้ ต้องเกณฑ์ให้บุตรพลเมืองได้เข้าเรียนทุกคน แต่ไม่ต้องให้เสียเงินค่าเล่าเรียน ถ้าการศึกษาเป็นไปได้เพียงเท่านั้น แม้แต่เศรษฐีที่ไม่มีบุตรเลย ก็จะได้รับคุณประโยชน์แห่งการศึกษาของบุตรของตนตามที่อยู่ใกล้เคียงกัน บระตุจตั้งว่าได้รับคุณประโยชน์จากพลตระเวร ในการที่เขาช่วยบ้องกันรักษาทรัพย์สมบัติของเศรษฐี เพราะถ้าพลเมืองมีความรู้ดี เศรษฐีนั้นก็หาคนดีรับใช้ทำงานได้ง่าย ลูกจ้างที่ฉลาดและมีความรู้ดีคงมีความสามารถทำการงานให้มีเกิดผลได้มากกว่า ลูกจ้าง

ที่ไถ้ เซอา เปน แน่ จึง เปน การ สมควร ที่ เศรษฐี จะ ต้อง เต็มใจ
ยอม เสีย ทวีปช่วย ใน การ ศึกษา นั้น ด้วย

ถัดจาก การ ศึกษา ชั้น ประถม ที่เห็น กัน ว่า เปน ที่ ต้องการ สำหรับ
พลเมือง ทั่วไป แล้ว ยังมี การ ศึกษา วิชา ช่าง ชั้น ประถม
(Rudimentary Mechanical Arts) ซึ่ง จะ ฝึกหัด ให้ พลเมือง
มีฝีมือ ทำการ ได้ ยี่สิบ เปน วิชา เพิ่ม ตีมน การ เตาเรือน เพื่อง เชื้อน ช่าง
และ ศิลปะ ได้ เด็ก น้อย นั้น ถ้า เห็น กัน ว่า เปน การ จำ เปน ที่ รัฐบาล
จะ ต้อง นำ รัง ทางนี้ ขึ้น ให้ กับ ความ ต้องการ ของ การ ช่าง ทั้งหลาย
ที่ เกิด มี ขึ้น ใหม่ มาก อย่าง ค่าง ชนิด อีก เสมอ

การ ศึกษา วิชา ช่าง ชั้น ประถม สำหรับ พลเมือง ชนชั้น ถ้า สำหรับ
กรุง เซียม แล้ว จะ เปน การ สำคัญ ซึ่ง ต้อง รีบ รั้งกัน จัด ทำ ขึ้น เปน
อย่าง ชัด เมื่อ คิด ไป ถึง ว่า ฝีมือ ช่าง ไทย ทุก วัน นี้ เสื่อม ทราม
ลง เปน ชัด มาก เชื่อม ตง เพราะ สิ้น ค่า ค่า ประเทศ ที่ ราคา ถูก เข้า
มา ขาย ประมุข อดราคา สิ้น ค่า เติม ที่ ทำ ด้วย ฝีมือ ไทย นั้น ให้ พาย แพ้
ไป เช่น การ ทอผ้า เปนต้น แล้ว ยังมี การ ช่าง ไม้ ช่าง เหล็ก ช่าง แกะ
ช่าง สลัก ช่าง ถัก ช่าง ทอง และ ช่าง ทำ สิ่ง ของ และ เติมนึง อาหาร การ
ต่าง ๆ นานา ซึ่ง แรก ก่อน มา ทำ ด้วย ฝีมือ ไทย แท้ ทั้งสิ้น นั้น มา บัดนี้
กลายเป็น ฝีมือ ช่าง ชาว ค่าง ประเทศ เสี่ย เปน ชัด มาก พวก จีน

เข้ามาทำการ แข่งขัน ประชัน ขันได้ ชาวไทย เสีย แสบ ทุก อย่าง จน
 ชั้น ที่ สุด แม้ แต่ การ ซ่อมแซม ซ่อ พ้า โบราณ ประดับ กระจก บัด ทอง
 และ ตาย เขียน ตาย สัตก เปน ของ ที่ จำเพาะ ตา ของ คนไทย จะ เห็น งาม
 ได้ โดย ทรวด ทรง ที่ ต้อง ตาไทย เท่านั้น จีน ก็ ชูดำห้ เข้ มา แย่ง
 งานไป ทำได้ จน ชั้น การ ทำ ขนมห่ม แดง ซึ่ง เปน รส ของไทย แต่
 จีน ก็ ชูดำห้ มา ทำ ขาย ได้ ถ้า ไม่มี การ แก ไข ใน ทาง นี้ บ้าง ชาติ
 ไทย นั้น วัน ก็ แลจะ ถอย หลัง ออกรไป หากิน เลี้ยงชีพ ตาม ไร่ นา บ้าง
 กระชั้นชั้น ทุก ที่

แต่จริง นั้น จีน ซึ่ง เข้ มา แย่ง งาน ทำ เหล่านี้ เมื่อ แรก เปน
 จีน ใหม่ พง เข้ มา โดย มาก ไม่ได้ มี วิชา อะไร ติดตัว มา ด้วย เอย
 มาแต่ตัว เปนล่า ก็จริง แต่ ความ อุตทน ความ ขยัน และ ความ เพียร
 ของ เขา ที่มี เปน อุปนิสัย เดิม แก่ ถ้า อยู่ ถว่า พด เมืองไทย นี้ เอง ได้
 เปนกำลัง ค่อย ๆ จน พดเมือง พ่าย แพ้ ไปได้ เมื่อ ดู ไป ว่า โดย มาก คน
 พวานั้น ไม่ รู้ หนังสือ หรือ ฝึกหัด วิชา อย่าง ไค มา แต่ ก่อน เข้ มา ถึง
 เมืองไทย แล้ว จึง ได้ ตั้ง ต้น ฝึกหัด เรียน ทำตาม แบบแผน ของไทย
 เสีย เปน พน เช่นนั้น แล้ว ความ หวังใจ ของ ชาติไทย ที่ ยัง มี อยู่ ก็ แต่
 ว่า จะ ต้อง ศึกษาร ศึกษาให้ พดเมือง สามารถ ได้ เ้า เรียน วิชา หนังสือ
 และ วิชา ช่าง ให้ มี ระดับ บัญญู ฐัก ฐัก ทำ คักว่า ชาว ต่างประเทศ ที่ ไม่

ได้ศึกษามาแต่ก่อนเท่านั้น การศึกษาวิชาข้ามเขื่อน คือก เรข และ
วิชาช่าง แม้แต่ เป็น ชั้นประถมก็ ยังจะ ต้องการ เวลา ใน การ ศึกษา
นั้นหลายชั่วโมง ถ้า พลเมืองไทย ชั้นเด็กได้ทั้ง คณิต มาก่อน แล้ว ถึงจะ
อย่างใด เมื่อ ถึง เวลาจะเข้า ทำการงาน เลย ชีพได้จริง คน ต่าง
ประเทศ ชั้น ชั้นใหม่ ซึ่ง มีได้ มีวิชา ช่าง มาก่อน เลย คง ต้อง เป็น
รองคนไทย ชั้นใหม่ ช่างเช่นขอ จึง เป็น ความหวังใจ ว่า ชาติไทย
จะ เอาตัว รอดได้ ก็ จะ เป็น เพราะ การ ศึกษา อย่างเดียว

ใน ประเทศ อเมริกา และ ฮอลันดา เลย ซึ่ง มีความ ครั้น คราม คือ
การ แข่งขัน ประชัน แรง ทำงาน ของ พวกจีน สำคัญ จน ถึง กั้น ห้าม
ไม่ให้ จีนพวกนี้เข้าไปแย่งการ ทำในเมือง ของเขาได้ นั้น แท้ ที่จริง
พวกจีน ที่เข้าไปได้แต่ก่อน มีความสามารถ ทำได้ ก็ แต่ การ เหว
การหนัก เช่น การ ขุด ตึนการ แยก หาม เป็น พัน ส่วน การ ที่ ตี
จีนไป กว่าเพียง ชั้น นายงาน เท่านั้น จีน ก็ ยี่ฝรั่งไม่ได้ สู้กันไม่ได้
เพราะ พ่อเมือง ฝรั่ง ได้ เสาเรือน ศึกษา และ ผักหัด วิชา ช่าง ชั้น ประถม
อยู่ ก่อนแล้ว แต่ถึง อย่างนั้น ฝรั่ง ก็ยัง เกรงจีน อยู่มาก เกรง ความ
มั่งคั่ง ประหยัด ทวีปของ จีน ที่ เข้มงวด กว่า นั้น เป็นใหญ่ อาหาร
การ เลี้ยงชีพ ของ จีน เปรียบ น้อย กว่า ก็นั้น จึง รับจ้าง ทำการ อด
หย่อน ราคา ค่าแรง ให้ต่ำลงได้

การศึกษาชั้นสูง เช่น ที่สอนกันในโรงเรียน มหาวิทยาลัย นั้น
แม่แล้ว เป็น การ ที่ชาว ทำให้เกิด ผลกลับคืนได้มากกว่าทุนที่
ได้ลงไปในการ สร้าง มหาวิทยาลัย หดหายเท่า เพราะเหตุว่า
สังคมปัญหา ความคิด ที่ จะ นำ ให้ชาติ ไปสู่ ความเจริญ ได้รวดเร็ว
ทันสมัยนั้น คือไป ภายหน้าจะเป็น เพราะ คนพวกนี้ ในสมัยนี้
คนเด็กริมชั้นสูงที่เป็น ชาติไทยแท้ มีไม่พอกับ ความต้องการ เรา
จึงต้อง จำเป็น ปรึษาจาก ทรัพย์สิน ราคา มากไป แลก เปลี่ยน ซื้อหรือจ้าง
แรง คนพวกนี้มาใช้ ไปตลาด มีพวกฝรั่งในราชการ และ พวก
ฝรั่งตามห้าง ร้าน โรง ดี โรง เลี้ยง โรง เหล้าที่มีทั่วไปใน กรุงเทพฯ
นั้นเป็นต้น ถึงโดย จำนวน บางจำพวกจะ เข้ามาตั้ง ทำ การ หามผล
ประโยชน์ แต่ดำพินิจตัวของเขาเอง เราไม่ได้ชักชวน หรือจ้าง
เขา มา แต่ที่ที่เขา ทำ สิ่ง ของ ขายให้เราได้ใช้เป็น ประโยชน์
ได้ หรือที่ เขา ช่วย ขน ของ ขน สินค้า ของ เรา ออกไป ขาย ชาว
ต่าง ประเทศ นำ ราคา อย่างดีมาให้เราได้ เราต้องใช้ ค่าแรง และ
ค่ากำไร ให้เขา จนเพียงพอ ก็เท่ากับ กับว่า เราจ้าง เขามาใช้ หรือ
เราต้อง ซื้อของ ซื้อแรง ชาวต่าง ประเทศ เขามาใช้ ในบ้านเมือง เรา
ต้อง เสีย ราคาแพง โดยเหตุที่ เขาต้อง ทั้ง บ้าน เมือง ถิ่นที่เดิม ของเขา
เข้ามา ทำ การ งาน ให้แก่เรา หรือ ต้อง ขน สินค้า ทางไกล เข้า

มาตั้ง เป็น ขรรษมา ฮยเฮง ถ้า พด เมืองเรา ทำการ เหล่านี้
ได้ โดย ตำพัง โน บ้านเมือง ผล ประโยชน์ ที่ได้ ของไทย ก็จะไม่ต้อง
แพ้ ทลาย กระจาย ออกไป อย่าง เคี้ยวนี้ ถ้า เรา พัง ตัว เราเองได้
ไม่ต้อง ฮารัย ชาติอื่น แล้ว ความ เจริญ ของเรา ก็ไม่มี แต่ จะ
รุ่งเรือง ถาวร ฐน ทุกที่ การ ศึกษา จึงเป็น ข้อ สำคัญอื่น ใหญ่
สำหรับ ชาติแท้ ไม่เลือก ว่า แห่งไหน คำบดได้

แต่ ก่ชน มา นักเรียน ทุก ชั้น ใน ประเทศยุโรป ต้อง เสีย เงิน ค่า
เล่าเรียน ทั่วไป มาใน บัญชี บัญชี ค่าเล่าเรียน ชั้น ประถม ของ พดเมือง
เป็นชั้น ยกเลิก กัน แล้ว ยี่ เหลือ ฮยก็ แต่ การ ศึกษา ชั้น กลาง และ
ชั้น สูง ซึ่ง บาง ประเทศ นักเรียน ต้อง เสีย ค่าเล่าเรียน ส่วน ตัว ฮยบ้าง
แต่ การ นี้ ไม่มี วัน ใดไป ก็ มี แต่ จะ ดัด น้อย ลง เด่นขอ ประเทศ
อังกฤษเป็น ประเทศ ที่จัดการ ทางนี้ ตำหลัง กว่าประเทศ ใหญ่ทั้ง ทลาย
มาก จึง เห็น ปรากฏ ได้ ใน ทุก วัน นี้ ว่า พดเมือง ชั้น คำ ของ
อังกฤษ มี ส่วน ที่ เขียน อ่าน ไม่ได้ ฮยเป็น ชั้นมาก แต่ ฝ่าย คนส่วน
น้อย ที่ ได้ รับ การ ศึกษา ชั้น สูง ถึง มหาวิทยาลัย นั้น โดย มาก เป็น คน
ในตระกูล ชั้นสูง และ ตระกูล ฐน ทรัพย์ เป็น พัน เมื่อ การ ศึกษา
ชั้น สูง จะ ต้อง เสีย เงิน ค่าเล่าเรียน มาก แล้ว ก็ เป็น ชั้น พัน คำตั้ง
ที่ บุรพ พดเมือง ชั้นคำ และ อนาคต จะ เขื่อน ถึง ได้ ผิด กันกับ ประเทศ

อเมริกา ประเทศเยอรมัน และ บาง ประเทศ ใน ทวีปยุโรป ซึ่ง รัฐบาล
 นี้ เกือบ ช่วย เสีย ค่า ตั้ง ห้อง แทน เป็น กำจัด มหาวิทยาลัย ใน
 ประเทศ เหล่า นั้น เก็บ แต่ ค่า ขนบ เนียม จด ทะ เนียม ค่า ขนบ เนียม
 ประกาศ นียบัตร และ ค่า ใช้ ด้ร อย เบ็ด เค็ด ค ช่วย การ ชาติ เหลือ ใน ของ
 พิเศษ ที่ ต้อง ใช้ เบน เครื่องมือ หรือ เครื่อง ทกลอง ผัก หัก ใน วิชา ต่าง ๆ
 เป็น สิ่ง เบน อย่าง ไป คน เค้า เรียน วิชา ชั้น สูง ใน ประเทศ ยุโรป
 และ อเมริกา จึง มี คน ใน วรรคต ชั้น กลาง เป็น ส่วน มาก คน ใน
 วรรคต ชั้น ต่ำ เรียน ขึ้น ไป ไม่ ถึง โดย เหตุ ที่ บิดา มารดา ชาติ ต้น
 ต้อง จำ เบน เด็ก การ เค้า เรียน ใน ชั้น กลาง ออก ทำ การ เลี้ยง ชีพ เสีย
 แต่ เนิม ความ ขวน คว้า การ ขวน ขวาย ของ บุรุษ ผู้ บริบูรณ์
 ไป ด้วย ทรัพย์ สมบัติ ไม่ ด้ จะ แก่ กถ้า เนิม งวด เนิม สม ผู้ ที่ ชาติ ต้น ไม่
 บริบูรณ์ ถ้า คน ชั้น กลาง ได้ ด้ รับ การ ตั้ง ห้อง ใน มหาวิทยาลัย เป็น
 ส่วน มาก อยู่ แล้ว การ ขวน ขวาย ใน การ เลี้ยง ชีพ ของ คน พวก นี้
 แพร่ หลาย มาก ก็ ด้ สามารถ จะ นำ ความ เจริญ มา ให้ แก่ ชาติ และ
 บ้าน เมือง ของ ด้ ได้ รวด เร็ว ยิ่ง ขึ้น รัฐบาล ต้อง ออก เงิน ช่วย
 บำรุง การ ศึกษา มาก ขึ้น เท่าไร ราษฎร ก็ ต้อง จำ เบน ออก เนิม
 เค้า เร็ว ราย เสีย ภาษี ฮากร มาก ขึ้น ตาม ส่วน กัน

เงินที่จะเสียไปในการศึกษา ของชาติจะไม่ได้ผลเป็นกำไร ถอนคืน
 ในทันที เพราะฉะนั้น จะได้เป็นคน อยู่แก่ บุตรหลาน ที่จะ เป็นคน
 รั้น หลัง นั้น ก็ จริง แต่ ถ้า คิด ว่า เงิน ซึ่ง รัฐบาล ทุ่ม ทุน มา สำหรับ
 ทำ ประโยชน์ ให้แก่ ชาติ เรา ใน ปัจจุบัน เช่น กบ ที่ เขา มา ใช้ ใน การ
 ทำ ทาง รถไฟ และ การ โยธา ทั้ง หลาย นั้น จะ ต้อง ไป ตก หนัก อยู่
 แก่ บุตรหลาน ของ เรา ที่ จะ ต้อง รับผิดชอบ หนี้ รายนี้ เป็น มรดก ตก ปล่อยให้
 ด้วย แล้ว ก็ เห็น เป็น ความ ยุติธรรม ว่า เรา ควร จะ ลง ทุน เพื่อ
 จะ ให้ บุตรหลาน ได้ รับ การ ศึกษา มีวิชา หาเลี้ยงชีพ ให้ เป็น เครื่อง
 มี อรรถ สำหรับ ทำ การ หา ผล ประโยชน์ ใช้นั้น ที่ เรา ทำ ได้ เพื่อ
 ประโยชน์ ส่วน เรา ใน ปัจจุบัน ทั้ง จะ ให้ เป็น กำไร ไร่ สำหรับ คำ รง
 รักษา ความ อภิปราย ของ ชาติ ปล่อยให้ ใน กาล ภาย หน้า ด้วย

จบเล่ม ๑

เล่ม ๒ พิมพ์ต่อไป

หนังสือหายาก

38731

332

ศิษยาภิบาล, พระยา.

ศ 417 ก

ทรัพย์สินของวัด. เล่ม 1

